

Θ. ΣΤΑΥΡΟΥ - Φ. ΒΟΥΣΒΟΥΝΗ

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ
ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ

ΔΙΑ ΤΗΝ Ε΄ ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1951

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ

Θ. ΣΤΑΥΡΟΥ - Φ. ΒΟΥΣΒΟΥΝΗ

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ
ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ

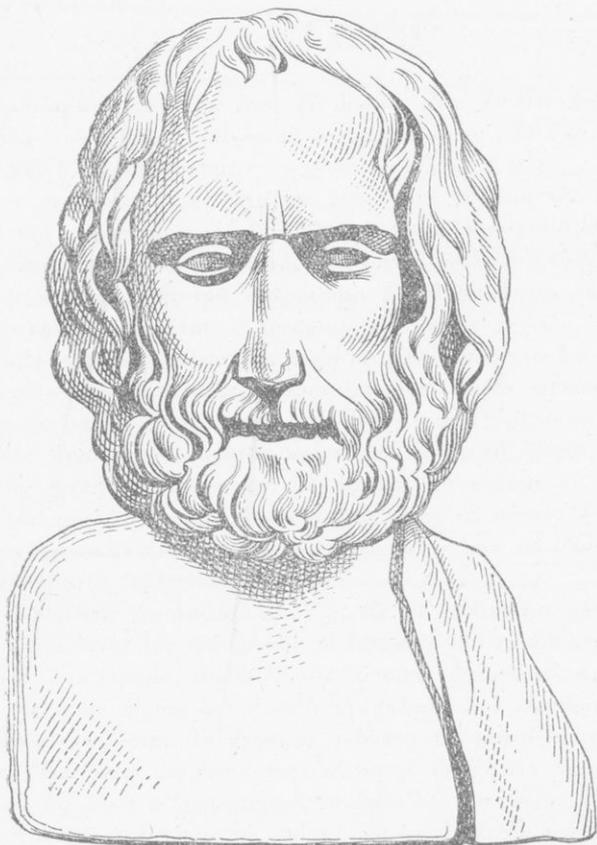
ΔΙΑ ΤΗΝ Ε΄ ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1951

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΑΙ ΜΕΣΟΓΕΙΑ

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ*

Τὸ δράμα καὶ τὰ εἶδη του. Τὸ δράμα εἶναι ἐν τῶν τριῶν μεγάλων εἰδῶν τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ ποιητικοῦ λόγου. Τὰ ἄλλα δύο εἶναι τὸ ἔπος καὶ ἡ λυρική ποίησις.

Ἔργον θεατρικόν, προωρισμένον κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἀκμῆς του πάντοτε διὰ παράστασιν καὶ ὄχι δι' ἀπλὴν ἀνάγνωσιν, τὸ δράμα ἦτο καλλιτέχνημα σύνθετον, διότι ἐκτὸς τοῦ λόγου, ὅσους ἦτο τὸ κύριον ὄργανον τῆς καλλιτεχνικῆς του ἐκφράσεως, ἦτο ἀπαραίτητος εἰς τὴν σύνθεσιν καὶ τὴν ἐκτέλεσίν του ἡ συνδρομὴ καὶ ἄλλων τεχνῶν, τῆς μουσικῆς καὶ τῆς ὀρχήσεως. Ὁρισμένα μέρη του ἐμελοποιοῦντο ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ καὶ ἤθοντο ὑπὸ προσώπων ἀποτελούντων Χορόν, συνωδεύοντο δὲ καὶ ὑπὸ ὕθμικῶν κινήσεων ἢ καὶ πραγματικῆς ὀρχήσεως.

Πάντως ὅμως κατὰ πρόωτον καὶ κύριον λόγον τὸ δράμα ἦτο ἔργον ποιητικόν, δηλαδὴ λογοτεχνικόν. Οἱ ἀρχαῖοι ἐν τούτοις τὸ ὠνόμασαν δράμα (ἐκ τοῦ δράω - δράω = πράττω), διότι δι' αὐτοὺς ἦτο κυρίως καὶ τὸ δράμενον, ἦτοι πράξεις, καὶ δὴ, ὅπως θὰ ἴδωμεν κατωτέρω, ἱεροπραξία, ἱεροτελεστία.

Εἰς ὠρισμένας ἱεροτελεστίας, π. χ. εἰς τὰ Ἐλευσίνια μυστήρια, οἱ παριστάμενοι ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἤκουον τὰ λεγόμενα καὶ τὰ ἰδόμενα ἐβλεπον καὶ ἱερὰς συμβολικὰς πράξεις, τὰς ὁποίας ὠνόμαζον δράμενα. Ταῦτα δὲν ἦσαν δράματα, πρωτότυπα δηλαδὴ καὶ ἐλεύθερα καλλιτεχνικὰ δημιουργήματα, ἀπ' ἐναντίας μάλιστα θὰ κατεβάλλετο προσπάθεια νὰ ἐκτελῶνται ἐκάστοτε πιστῶς, κατὰ ὠρισμένον τυπικόν, διότι ἐπιστεύετο ὅτι οὕτω ὁ θεογενετικὸς σκοπός, διὰ τὸν ὁποῖον ἐγίνοντο, θὰ ἐπραγματοποιεῖτο εὐκολώτερον πάντως ὅμως ἀναλογία τις μεταξὺ τῶν δραμένων τούτων καὶ τοῦ γεννωμένου δράματος ἐπῆρχε καὶ ἡ ὁμοιότης αὕτη θὰ συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ καθιερωθῇ τὸ ὄνομα δράμα διὰ τὸ νέον τοῦτο ποιητικὸν εἶδος.

Τοῦ ἔπους ὑπόθεσις ἦσαν τὰ κλέα ἀνδρῶν, δηλ. καὶ ἐκεῖ

* Τοῦ κ. Θ. Σταύρου.

δραῖσις κυρίως· τὸ λυρικὸν ποίημα ἐκφράζει συναισθήματα, ἀλλ' οὐχὶ σπανίως ἐξυμνεῖ ἢ ἀφηγεῖται—ἂν καὶ κατὰ τρόπον διάφορον τοῦ ἔπους— πράξεις. Τὴν δραῖσιν ὁμως αὐτὴν, τὰς πράξεις αὐτάς, οἱ ἀκροαταὶ τοῦ ἐπικοῦ ἢ λυρικοῦ ἔργου δὲν τὰς βλέπουν ἐνώπιόν των· βλέπουν καὶ ἀκούουν τὸν ποιητὴν ἢ τὸν ὄραφωδὸν ἀπαγγέλλοντα, ἀφηγούμενον, βλέπουν καὶ ἀκούουν τὸν ἐκτελεστὴν τοῦ λυρικοῦ ἄσματος, ἢ τοὺς ἐκτελεστιάς, τὸν Χορὸν—ἂν πρόκειται περὶ λυρικοῦ ποιήματος χορικοῦ— ἄδοντας καὶ ἐξυμνοῦντας πράξεις. Ἀντιθέτως κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ δράματος ὁ θεατὴς ἔχει ἐνώπιόν του πρόσωπα—τοὺς ὑποκριτάς (δηλ. τοὺς ἠθοποιούς) καὶ τοὺς χορευτάς—, τὰ ὅποια παρουσιάζονται ὡς οἱ ἥρωες τοῦ ἔργου, ὑποδύονται δηλ. ἄλλα πρόσωπα καὶ ὡς τοιαῦτα ἐνεργοῦν ὁμιλοῦντα καὶ δραῖντα. Εἰς τὸ δράμα λοιπὸν ἢ δραῖσις παρουσιάζεται ὡς ζωντανὴ πραγματικότης καὶ ὄχι ὡς θέμα ἀφηγήσεως.

Υπῆρχον δὲ εἰς τὴν ἀρχαιότητα τριῶν εἰδῶν δράματα· ἡ τραγωδία, τὸ σατυρικὸν δράμα καὶ ἡ κωμωδία.

Ἡ τραγωδία εἶναι τὸ σοβαρὸν, σεμνὸν καὶ μεγαλοπρεπὲς δράμα. Οἱ ποιηταὶ τῆς ἤντιλουν τὰ θέματά των ἀπὸ τοὺς θησαυροὺς τῶν λαϊκῶν μύθων—σπανιώτατα ἀπὸ ἄλλας πηγὰς—καὶ ἐπραγματεύντο αὐτὰ κατὰ τρόπον γεννῶντα εἰς τὰς ψυχὰς τῶν θεατῶν εὐγενῆ καὶ ὑψηλὰ συναισθήματα· κυρίως προεκάλουν τὴν μέχρι δακρύων πολλὰκις συμπάθειάν των πρὸς τὰ δραῖντα πρόσωπα καὶ τὴν ἀνησυχίαν, τὴν ἀγωνίαν, διὰ τοὺς ἀπειλοῦντας αὐτὰ κινδύνους, τὸν ἔλεον καὶ τὸν φόβον, ὅπως ἔλεγεν ὁ Ἀριστοτέλης.

Κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην ἡ ποίησις ἐν γένει εἶναι μίμησις. Τὴν μίμησιν ὁμως δὲν πρέπει νὰ ἐκλαμβάνωμεν ὡς πιστὴν καὶ δουλικὴν ἀντιγραφήν τῆς πραγματικότητος, ἀλλ' ὡς ἑλευθέραν δημιουργίαν καὶ σύνθεσιν τῶν στοιχείων τῆς πραγματικότητος μὲ τάσιν πρὸς ἐξιδανίκευσιν. Εἰδικώτερον ἢ τραγωδία εἶναι μίμησις πράξεως σοβαρᾶς, ἐχούσης ἀρχὴν, μέσον καὶ τέλος καὶ κάποιαν ἔκτασιν, μέγεθος εὐσύνοπτον. Ἡ μίμησις γίνεται διὰ λόγου ἢ δυνάμενον, ἔχοντος δηλαδὴ ἑυθμὸν, ἁρμονίαν καὶ μελωδίαν. Τὰ ἠδύσματα ταῦτα δὲν ἐγκατασπείρονται πάντα ὁμοῦ εἰς ὀλόκληρον τὸ ἔργον, ἀλλὰ κοσμοῦν τὰ διάφορα μέρη τῆς τραγωδίας, ὅπου ἕκαστον εὐαρμολοεῖ. Ἡ τραγωδία διεγείρει εἰς τὴν ψυχὴν τῶν θεατῶν τὸν ἔλεον καὶ τὸν φόβον· ὁ θεατὴς βλέπων πάσχοντα τὸν ἥρωα—ὅστις συνήθως ἔχει ὑψηλὰ καὶ εὐγενῆ αἰσθήματα καὶ τείνει πρὸς ἀνώτερα ἀγαθὰ, ἀλλὰ πίπτει διὰ σφάλμα τι ἢ ἁμαρτίαν—

αἰσθάνεται ζωηρὰν συμπάθειαν πρὸς αὐτὸν καὶ ἀνησυχίαν διὰ τὴν τύχην του. Ἐν τέλει ὁμως ἐπέρχεται ἡ κάθαρσις· ὁ ποιητὴς μὲ τὴν τέχνην του δίδει τοιαύτην τροπὴν εἰς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ μύθου καὶ ἔπειτα τοιαύτην λύσιν εἰς τὸ δράμα, ὥστε ὁ ἦρωας πίπτει ἀξιοπρεπῶς καὶ ὑποκύπτει εἰς τοὺς νόμους τῆς ἐν τῷ κόσμῳ ἠθικῆς τάξεως. Ἡ ψυχὴ τοῦ θεατοῦ, ἡ ὁποία εἶχε ταραχθῆ ἀπὸ τὸν ἔλεον καὶ τὸν φόβον, καθαίρεται ἀπὸ τὰ παθήματα ταῦτα διὰ τῆς δοκιμασίας, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐπέρασεν, ἀνακουφίζεται καὶ καταπραΰνεται.

Τὰ γνωρίσματα ταῦτα τῆς τραγωδίας, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν τὴν οὐσίαν αὐτῆς, περιέλαβεν ὁ Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Ποιητικῇ του εἰς ἓνα περιφημον ὀρισμὸν, ὅστις ἔχει ἐπὶ λέξει ὡς ἐξῆς: "Ἔστιν οὖν τραγωδία μίμησις πράξεως σπονδαίας καὶ τελείας, μέγεθος ἐχούσης, ἠδυσμένῳ λόγῳ, χωρὶς ἐκάστῳ τῶν εἰδῶν ἐν τοῖς μορίοις, δρῶντων καὶ οὐ δι' ἀπαγγελίας, δι' ἔλεον καὶ φόβου περαίνουσα τὴν τῶν τοιούτων παθημάτων κάθαρσιν.

Οἱ ποιηταὶ τῶν τραγωδιῶν ἔγραφον καὶ τὰ σατυρικά δράματα. Ἐδίδον εἰς αὐτὰ ἐξωτερικὴν μορφήν ὁμοίαν πρὸς τὴν τῆς τραγωδίας καὶ ἦντιλον καὶ δι' αὐτὰ τὰ θέματά των ἀπὸ τοὺς μύθους, τοὺς ὁποίους ὁμως ἔβλεπον τῶρα ὑπὸ τὴν φαιδρὰν των ὄψιν. Τὸ σατυρικὸν δράμα, ζωηρὸν καὶ εὐθυμον, προεκάλει τὸν γέλωτα, ἀλλὰ δὲν ἐκατηγρίαζε, δὲν διεκωμῶδει, δὲν ἐσατίριζε*. Τὸ σατυρικὸν δράμα ὠνομάσθη οὕτω, διότι τὸν χορὸν του ἀπετέλουν πάντοτε Σάτυροι ἔχοντες ἐπὶ κεφαλῆς ὡς κορυφαῖον ἓνα γέροντα Σειληρόν· οἱ ἀρχαῖοι τὸ ὠνόμαζον ἐνίοτε καὶ δράμα σειληνικόν.

Αἱ κωμωδίαὶ συνετίθεντο ὑπὸ εἰδικῶν ποιητῶν, τῶν κωμικῶν ποιητῶν ἢ κωμωδοποιῶν. Οὗτοι ἐλάμβανον τὰ θέματά των ἀπὸ τὴν σύγχρονον καθημερινὴν ζωὴν ἢ ἀπὸ κόσμους φανταστικούς. Ἡ κωμωδία προεκάλει καὶ αὐτὴ τὸν γέλωτα, ἀλλὰ συγχρόνως — τοῦλάχιστον ὑπὸ τὴν παλαιάν της μορφήν, ἥτοι μέχρι τοῦ 390 περίπου π. Χ. — ἔσκωπε καὶ ἐκατηγρίαζε καὶ μάλιστα πολλάκις κατὰ τρόπον αὐστηρὸν καὶ ἀμειλικτον πρόσωπα καὶ πράγματα, καταστάσεις πολιτικὰς καὶ κοινωνικὰς καὶ ιδέας, τὰς ὁποίας οἱ κωμικοὶ ποιηταὶ ἐθεώρουν πεπλανημένας καὶ ἐπικινδύνους.

* Οὗτοι καὶ ἔχει σχέσηιν τινὰ ἢ λέξεις σατυρικῶν πρὸς τὴν σατίραν, λέξιν λατινικὴν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐσηματίσαμεν τὸ ὄμμα σατιρίζω.

Ἡ τραγωδία. Τὰ συστατικά της στοιχεῖα καὶ τὰ κύρια γνωρίσματά της. Ἡ ἀρχαία τραγωδία — ὅπως καὶ τὰ ἄλλα εἶδη τοῦ δράματος — ἦτο, ὡς εἶπομεν, καλλιτέχνημα σύνθετον τὰ μέσα τῆς ἐκφράσεώς της ἦσαν ὁ λόγος, ἡ μουσικὴ καὶ ἡ ὄρχησις. Εἰς τὴν ἐκτέλεσιν ἐκάστης τραγωδίας ἐλάμβανε μέρος ἀπαραιτήτως Χορός, ἦτοι ὄμιλος προσώπων — 12 παλαιότερον, 15 ἀπὸ τοῦ Σοφοκλέους — ὁ ὁποῖος ἦδεν ὄλος συγχρόνως ἢ κατὰ ἡμιχόρια καὶ ἐξετέλει ῥυθμικὰς κινήσεις καὶ πραγματικὴν ὄρχησιν, μιμητικὴν πράξεων καὶ ἐκφραστικὴν ψυχικῶν καταστάσεων. Ἄμα τῇ παρόδῳ του, ἦτοι τῇ εἰσόδῳ του, εἰς τὸν τόπον τῶν παραστάσεων, τὴν ὀρχήστιραν, ἦδεν ἐν ᾄσμα, τὸ ὁποῖον ἐκαλεῖτο καὶ αὐτὸ πάροδος· ἔπειτα δέ, κατὰ τὰ διαλείμματα τῶν διαλογικῶν μερῶν, τὰ ὁποῖα ἀπηγγέλλοντο, ἦδεν ἄλλα ᾄσματα, τὰ λεγόμενα στίσιμα. Τὰ χορικά ταῦτα ᾄσματα ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενον μὲν ἦσαν κατὰ κανόνα ἐμπνευσμένα ἀπὸ τὸ προηγηθὲν διαλογικὸν μέρος, ὡς πρὸς δὲ τὴν μορφήν ἦσαν ὅμοια πρὸς τὰ ἄλλα χορικά ᾄσματα, τὰ ὁποῖα συνεΐθετο καὶ ἦδοντο καὶ πρὸ τῆς γενέσεως τῆς τραγωδίας· ἦσαν πεποιημένα εἰς ποικίλα μέτρα, διηροῦντο εἰς στροφὰς καὶ ἀντιστροφὰς, ἀντιστοιχοῦσας πρὸς τὰς στροφὰς κατὰ τὸ μέτρον καὶ τὴν μελωδίαν, καὶ εἰς ἐπφοδούς, ἐγράφοντο δὲ ὅπως καὶ ἐκεῖνα εἰς διάλεκτον δωρικὴν ἢ τοῦλάχιστον ἀνάμεικτον μὲ πολλὰ δωρικά στοιχεῖα. Ἐκτὸς τῶν ᾄσμάτων τούτων παρενεβάλλοντο ἐνίοτε καὶ ἐντὸς τῶν διαλογικῶν μερῶν ἄλλα συντομώτερα ᾄσματα, ἀδόμενα ἢ ὑπὸ τοῦ Χοροῦ καὶ ἐνὸς ἢ δύο ἠθοποιῶν ἐναλλάξ (κομμοί) ἢ ὑπὸ ἐνὸς ἠθοποιῶν (μονωδία) ἢ ὑπὸ δύο ἠθοποιῶν (δωφδία). Ἡ πάροδος, τὰ στίσιμα καὶ τὰ ὀλίγα ἄλλα ᾄσματα τὰ παρεμβλλόμενα ἐντὸς τῶν διαλογικῶν μερῶν ἀποτελοῦν τὸ λυρικὸν στοιχεῖον τῆς τραγωδίας.

Φορεῖς τῆς ἐξελέξεως τῆς ὑποθέσεως ἦσαν: α') ὁ πρόλογος, ἦτοι τὸ πρὸ τῆς παρόδου τοῦ Χοροῦ μέρος, τὸ ὁποῖον ὅμως δὲν ἦτο ἀπαραίτητον, διότι ἐνίοτε ἡ τραγωδία ἤρχιζεν ἀμέσως μὲ τὴν πάροδον, β') τὰ ἐπεισόδια, ἕκαστον τῶν ὁποίων ἠκολουθεῖτο ὑπὸ ἐνὸς στασίμου, καὶ γ') ἡ ἔξοδος, ἦτοι τὸ μετὰ τὸ τελευταῖον στάσιμον τμήμα τῆς τραγωδίας. Ὁ πρόλογος, τὰ ἐπεισόδια καὶ ἡ ἔξοδος ἐγράφοντο εἰς τὴν ἀρχαίαν ἀτυκὴν διάλεκτον καὶ πάντοτε εἰς στίχους — πεζὸν δρώμα εἰς τὴν ἀρχαιότητα δὲν ἐπῆρχεν — ἀλλὰ στίχους ἀπαγγελλομένους καὶ ὄχι ἀδόμενους (κατὰ κανόνα τὸ λαμβικὸν τρίμετρον, ἐνίοτε τὸ τροχαϊκὸν τετράμετρον), ἐξετελοῦντο δὲ ὑπὸ τῶν ὑποκριτῶν (τῶν ἠθοποιῶν)· εἰς

τὸν διάλογον ἐλάμβανε πολλάκις μέρος καὶ ὁ κορυφαῖος τοῦ Χοροῦ. Τὰ διαλογικὰ καὶ ἀφηγηματικὰ μέρη τῆς τραγωδίας ἀποτελοῦν τὸ ἐπικὸν στοιχεῖον αὐτῆς.

Ἐνῶ οἱ ὁραφοδοὶ τοῦ ἔπους καὶ οἱ ἐκτελεσταὶ τῶν λυρικῶν ποιημάτων ἀφηγοῦνται καὶ ἄδουν ἐξ ὀνόματός των, οἱ ὑποκριταὶ καὶ οἱ χορευταὶ τοῦ δράματος ἐξίστανται, ἐξέρχονται δηλ. ἀπὸ τὴν προσωπικότητά των καὶ ὑποδύονται ἄλλα πρόσωπα, τοὺς ἥρωας τοῦ ἔργου, τῶν ὁποίων μετενσαρκῶνουν τρόπον τινὰ τὰ διανοήματα, τὰ συναισθήματα καὶ τὸν ὅλον χαρακτῆρα. Ἡ ἔκστασις αὕτη, οὐσιῶδες γνῶρισμα τοῦ δράματος, ἐξεδηλοῦτο διὰ τῆς μεταμορφώσεως τῶν ὑποκριτῶν καὶ τῶν χορευτῶν, οἱ ὅποιοι δὲν μετημφιέννυτο μόνον—ὅπως γίνεται εἰς τὸ νεώτερον θέατρον—ἀλλ' ἔφερον ἀπαραιτήτως καὶ κατάλληλον προσωπεῖον (προσωπίδα) ἀνάλογον πρὸς τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον ὑπεδύοντο· κατὰ τὴν διάρκειαν δὲ τῆς παραστάσεως ἠλλασσον προσωπεῖον, ἐφ' ὅσον ἦτο τοῦτο ἀναγκαῖον.

Οὐσιῶδες γνῶρισμα τῆς ἀρχαίας τραγωδίας ἦτο ὁ θρησκευτικὸς αὐτῆς χαρακτῆρ. Ἡ τραγωδία δὲν παριστάνετο ὅπουδήποτε καὶ ὅποτεδήποτε. Παριστάνετο, ἐδιδάσκετο, ὅπως ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι, μόνον καθ' ὄρισμένας ἑορτὰς τοῦ Διονύσου καὶ ἐντὸς χώρου ἀφιερωμένου εἰς αὐτόν. Ἡ ἐκτέλεσις τῆς ἦτο ἱεροτελεστία, μέρος τοῦ προγράμματος τῶν ἑορτῶν, αἱ ὁποῖαι ἐτελοῦντο πρὸς τιμὴν τοῦ θεοῦ. Διὰ τοῦτο εἶναι ἀνάγκη, πρὶν ἐξετάσωμεν πόθεν προῆλθεν ἡ τραγωδία, νὰ γνωρίζωμέν τινα περὶ τῆς διονυσιακῆς λατρείας.

Ἡ διονυσιακὴ λατρεία. Ὁ Διόνυσος ἦτο κυρίως ὁ θεὸς τῆς ἀμπέλου καὶ τοῦ οἴνου, ἀλλὰ γενικώτερον ἐπροσωποποιεῖ τὴν ἐπὶ τῆς γῆς βλάστησιν καὶ πάσας τὰς μυστηριώδεις παραγωγικὰς δυνάμεις τῆς φύσεως. Ἡ λατρεία του ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὴν Ἀνδιαν καὶ τὴν Φρυγίαν διὰ τῆς Θράκης. Κατ' ἀρχὰς οἱ πιστοὶ του ἦσαν ὀλίγοι καὶ ὁ Διόνυσος ἔθεωρεῖτο κατώτερος θεὸς ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς Ὀμηρικὸς θεοὺς τοῦ Ὀλύμπου, μὲ τὴν πάροδον ὅμως τοῦ χρόνου καὶ ἐκ παραλλήλου πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀμπελοφυΐας ἡ λατρεία του διεδίδετο ὀλοῦν περισσότερον, βαθείας δὲ ὄζις ἐρριψε καὶ εἰς εὐρέα στρώματα τοῦ λαοῦ ἐξηπλώθη κατὰ τὸν 7. καὶ τὸν 6. αἰῶνα π. Χ. Ἀξιοσημείωτον εἶναι ὅτι τὴν διάδοσιν τῆς νέας λατρείας ἠενόησαν καὶ ἐπροστάτευσαν οἱ τύραννοι τῶν διαφόρων πόλεων, ὁ Περίανδρος εἰς τὴν

Κόρινθον, ὁ Κλεισθένης εἰς τὴν Σικυῶνα, ὁ Πεισίστρατος εἰς τὰς Ἀθήνας.

Ἐλέγετο υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Σεμέλης, θυγατρὸς τοῦ βασιλέως τῶν Θηβῶν Κάδμου. Οἱ μῦθοι διηγοῦντο πολλὰς περιπετείας του, ὅτι ἔπεσεν εἰς χεῖρας ληιστῶν, ὅτι κατεδιώχθη καὶ ἐξορίσθη εἰς τὴν θάλασσαν ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Θρακῶν Λυκούργου, καὶ ἄλλα παθήματά του, ἀλλὰ καὶ θριάμβους του. Αἱ περιπέτειαι αὐταὶ συμβολίζουν ἀφ' ἑνὸς μὲν τὰς ἐναλλαγὰς τῶν φυσικῶν φαινομένων, π. χ. τὴν βλάστησιν καὶ τὸν μαρασμόν, τὰ ὅποια ἐπροσωποποιεῖ ὁ Διόνυσος, ἀφ' ἑτέρου δὲ τοὺς σκληροὺς καὶ μακροχρονίους ἀγῶνας, οἱ ὅποιοι ἀπητήθησαν διὰ τὴν διάδοσιν τῆς λατρείας του ἐν συνδυασμῶν πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀμπελοφυτείας.

Οἱ ὄπαδοι τοῦ Διονύσου ἐλάτρευον αὐτὸν ἐν ἱερῶι μαρία καὶ ἐν ἐξάλλῳ ἐνθουσιασμῶν, ζωηρὰ δὲ καὶ παράφορα ἦσαν καὶ τὰ ἔσματα, τὰ ὅποια συνέθετον καὶ ἦδον πρὸς τιμὴν του. Ἔπινον βεβαίως καὶ ἀφθονον οἶνον, τὸ ἱερὸν δῶρον τοῦ θεοῦ.

Οἰσιῶδες γνώρισμα τῆς διονυσιακῆς λατρείας ἦτο ἡ ἔκστασις, μέθη συναισθηματικὴ, ἡ ὁποία ἀνύψωνε τὸν πιστὸν ἐπάνω ἀπὸ τὴν πραγματικότητα καὶ τὸν ἔκανε νὰ αἰσθάνεται τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἄλλο πρόσωπον, ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ λατρευομένου θεοῦ κατεχόμενον.

Ἡ μεταμφέσις ἦτο κατὰ τὰς διονυσιακὰς τελετὰς ἀπαραίτητος· οἱ πιστοὶ περιεβάλλοντο δέρματα ζῴων, ἔχριον τὸ πρόσωπόν των μὲ τραγίαν (κατακάθι οἴνου) ἢ ἐκάλυπτον αὐτὸ διὰ φύλλων ἢ φλοιῶν δένδρων καὶ ἔφερον στέφανον κισσοῦ, ἱεροῦ καὶ αὐτοῦ, ὡς τὸ κλῆμα, φυτὸ τοῦ Διονύσου.

Ἡ γένεσις τῆς τραγωδίας. Ἦδη τίθεται τὸ πρόβλημα: πῶς ἐγενήθη ἡ τραγωδία;

Τὰ συστατικὰ τῆς στοιχεῖα, τὸ ἐπικόν, τὸ λυρικόν, ἡ ὄρχησις, ὑπῆρχον πολὺ πρὸ τῆς ἐμφανίσεώς της, ἀλλ' ἡ σύνθεσις των δὲν εἶναι πρᾶγμα τόσον αὐτονόητον. Ὅλα σχεδὸν τὰ ἔθνη ἐδημιούργησαν ἐπικά καὶ λυρικά ποιήματα· ἐπίσης πανταχοῦ ἀνεπτύχθη ἡ ὄρχησις, πολλοὶ δὲ περιηγηταὶ ἐπισκεφθέντες φυλὰς ἰθαγενῶν τῶν διαφόρων ἡπείρων παρετήρησαν καὶ ἐμελέτησαν παρ' αὐτοῖς πολυπλόκους μιμητικοὺς χοροὺς μετημφιεσμένων ἢ ἔκστασις, ἡ ζωοποιὸς αὕτη δύναμις τῆς τραγωδίας, εἶναι κοινὴ εἰς πολλὰ θρησκευτά, εὐρύτατα δὲ διαδεδο-

μένη εἶναι καὶ ἡ χρῆσις τῆς προσωπίδος, προσωπίδος μὲ μαγικὸν χαρακτηρισμὸν, ἡ ὁποία κατὰ τὴν πίσιν τῶν πρωτογόνων λαῶν μεταβιβάζει εἰς τὸν φέροντα αὐτὴν τὴν δύναμιν καὶ τὰς ιδιότητες τοῦ εἰκονιζομένου θεοῦ. Ἐν τούτοις παρ' οὐδενὶ ἄλλῳ λαῷ καὶ εἰς οὐδεμίαν ἄλλην ἐποχὴν τὰ στοιχεῖα ταῦτα συνειθέθησαν ὥστε νὰ ἀπαρτίσουν τραγωδίαν. Τὸ ποιητικὸν τοῦτο εἶδος εἶναι αὐτοφνὲς μόνον ἐπὶ ἑλληνικοῦ ἐδάφους, εἶναι ἀποκλειστικὸν δημοῦργημα τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος.

Μέχρι τῶν μέσων περιόπου τοῦ 6. αἰῶνος π. Χ. δύο εἶδη ποιήσεως ὑπῆρχον εἰς τὴν Ἑλλάδα: τὸ ἔπος καὶ ἡ λυρική ποίησις.

Ἡ ἐποχὴ τῆς μεγάλης ἀκμῆς τοῦ ἔπους εἶχε βεβαίως παρέλθει τὰ μέγιστα καὶ ἀνυπέβλητα ἐπικά ἀριστουργήματα, ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσσεια, εἶναι, ὡς γνωστόν, πολλὴ παλαιότερα ἐν τούτοις τὸ εἶδος ἐξηκολούθει καλλιεργούμενον ὑπὸ τῶν ποιητῶν τοῦ λεγομένου ἐπικοῦ κύκλου.

Ἡ λυρική ποίησις ἤδη ἀπὸ 150 ἐτῶν εὐρίσκετο εἰς ὄλην τὴν ἀκμὴν. Ὅλα τὰ εἶδη τῆς εἶχον καλλιεργηθῆ καὶ ἐκαλλιεργοῦντο ἀκόμη λαμπρῶς. Ὁ Καλλίνος, ὁ Τυρταῖος, ὁ Μίμνερος καὶ ἄλλοι εἶχον συνθέσει θαυμασίας ἐλεγείας. Τῷ 560 ἔζη ἀκόμη ὁ Ἀθηναῖος νομοθέτης Σόλων, ὁ ὁποῖος ἦτο καὶ ἐξοχος ἐλεγειοποιός. Σκωπτικὸς ἰάμβους εἶχον γράφει ὁ μέγας ποιητὴς Ἀρχίλοχος καὶ ἄλλοι. Τὰ περὶ τὸ 600 π. Χ. ἔτη εἶναι ἡ ἐποχὴ τῆς μεγάλης ἀκμῆς τοῦ αἰολικοῦ μέλους, εἰς τὸ ὁποῖον διέπρην ὁ Ἀλκαῖος καὶ ἡ Σαπφώ.

Εἶδος τῆς λυρικῆς ποιήσεως εἶναι καὶ ἡ ποίησις ἡ χορική. Τὸ χορικὸν ᾄσμα, τὸ ὁποῖον ἐξέφραζε συναισθήματα περισσότερον ὁμαδικὰ παρὰ ἀτομικὰ καὶ τὸ ὁποῖον ἦδεν ὁμὰς προσώπων, ὁ Χορός, ἀνεπτύχθη κατ' ἀρχὰς εἰς τὰς δωρικὰς χώρας, ὅπου τὸ ὁμαδικὸν πνεῦμα ἦτο ζωηρότερον. Διὰ τοῦτο καὶ ἐγράφετο πάντοτε εἰς δωρικὴν ἢ τοῦλάχιστον δωρίζουσαν διάλεκτον, ἀκόμη καὶ ὑπὸ τῶν μὴ Δωριέων ποιητῶν. Οἱ μέγιστοι ἀντιπρόσωποι τῆς χορικῆς ποιήσεως, ὁ Σιμωνίδης, ὁ Βακχυλίδης, ὁ Πίνδαρος, ἀνεφάνθησαν μετὰ τὰ μέσα τοῦ 6. αἰῶνος. Ἡδὴ ὁμως πρὸ τῶν χρόνων τούτων εἶχον συνθέσει χορικά ᾄσματα ἄλλοι σπουδαῖοι ποιηταί. Εἰς τούτων ἦτο ὁ Ἀρίων, ὁ ὁποῖος διεκρίθη εἰς τὸν διθύραμβον.

Ὁ διθύραμβος ἦτο ὕμνος εἰς τὸν Διόνυσον. Αὐτὸ εἶναι τὸ ᾄσμα, τὸ ὁποῖον οἱ θιασῶται τοῦ θεοῦ ἦδον—μὲ συνοδείαν αὐλοῦ—κατὰ τὰς ἐορτὰς αὐτοῦ κατεχόμενοι ἀπὸ ἔνθεον μανίαν καὶ ἐξαλλοὺ ἐνθουσια-

σμόν. Κατ' ἀρχάς θά ἦτο βεβαίως αὐτοσχέδιος καὶ ἄτεχνος· θά ἦδετο ὑπὸ ὀλίγων προσώπων, οἱ δὲ ἄλλοι θιασῶται θά συνώδεον τὸ ἄσμα ἐκβάλλοντες τὴν ἐνθουσιώδη βακχικὴν λαχὴν ἰὼ Βάκχε, εὐοῖ.

Τεχνικὴν μορφήν ἔδωκεν εἰς τὸν διθύραμβον ὁ Ἀρίων. Οὗτος ἦτο Αἰολεύς, ἐκ Μηθύμνης τῆς Λέσβου, ἔζη ὅμως, περὶ τὰ 600 π. Χ., εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Περιάνδρου, τυράννου τῆς Κορίνθου, πόλεως, ὡς γνωστόν, δωρικῆς. Ὁ Ἀρίων συνέθετεν ἐπιμελῶς τοὺς στίχους καὶ τὴν μελωδίαν τῶν διθύραμβων του, ἐξετέλει δ' αὐτοὺς κύκλιος χορὸς 50 ἀνδρῶν ὑπ' αὐτοῦ ἀκούμενος. Ὁ ποιητὴς οὗτος ἦτο κατὰ τοὺς ἀρχαίους εὐρετῆς τοῦ τραγικοῦ τρόπου· τοῦτο κατὰ τὴν πιθανωτέραν ἐριμνείαν σημαίνει ὅτι αὐτὸς πρῶτος παρουσίασε τοὺς χορευτάς, τοὺς ἄδοντας τὸν διονυσιακὸν διθύραμβον, μετημφιεσμένους εἰς τραγούς, δηλαδὴ εἰς Σατύρους. Διότι οἱ ἀρχαῖοι τοὺς Σατύρους ἢ Σειληνοὺς τοὺς ἐπωνόμαζον καὶ τραγούς*. Οἱ Σάτυροι, δαίμονες τῶν δασῶν, προσωποποιήσις τῆς βλαστίσεως καὶ τῆς ἐν τῇ φύσει ἐλευθέρας γενέσεως καὶ ἀναπτύξεως, οὐδεμίαν σχέσιν εἶχον ἀρχικῶς μὲ τὸν Διόνυσον. Ἦσαν ἄλλως τε ἐν Ἑλλάδι πολὺ παλαιότεροι τοῦ Διονύσου, τοῦ ὁποίου ἡ λατρεία ἦλθεν, ὅπως εἶδομεν, ἔξωθεν. Ὅταν ὅμως ἡ λατρεία τοῦ Διονύσου διεδόθη, οἱ Σάτυροι προσεκολλήθησαν εἰς αὐτὸν καὶ ἔγιναν οἱ ἀχώριστοι σύντροφοί του. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἡ ἔνωσις τοῦ ἐκ Βορρᾶ κατελθόντος Διονύσου καὶ τῶν ἀρκαδικῶν Σατύρων ἔγινε κατὰ πρῶτον εἰς τὴν βόρειον Πελοπόννησον καὶ οὕτω ὁ Ἀρίων εὗρε τὸν λαὸν τῆς Κορίνθου πρόθυμον νὰ δεχθῇ τὸν νεωτερισμὸν του, δηλαδὴ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ διονυσιακοῦ διθύραμβου ὑπὸ χοροῦ Σατύρων, χοροῦ τραγικοῦ.

Ὅπως δὴποτε ὁ διθύραμβος ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ 600 περίπου π. Χ. τὴν πλήρη διαμόρφωσίν του. Ἐκτοτε, ἐπὶ πολλὰς δεκαετίας, οἱ ποιηταὶ

* Ὅχι διότι τοὺς ἐφανατίζοντο τραγομόρφους. Ἐκ τῶν μνημείων τέχνης, εἰς τὰ ὁποῖα οἱ Σάτυροι εἰκονίζονται μὲ χαρακτηριστικὰ τράγον, οὐδὲν εἶναι ἀρχαιότερον τῆς ἐλληνιστικῆς ἐποχῆς. Κατὰ τοὺς παλαιότερους χρόνους τοὺς Σατύρους τοὺς ἐφανατίζοντο ζφρομόρφους—συνήθως τοὺς ἐπωνόμαζον θῆρας—, δὲν ἀπέδιδον ὅμως εἰς αὐτοὺς τὰ χαρακτηριστικὰ ἐνὸς ὀριζομένου ζφου. Περισσότερον παρὰ μὲ τράγους ὁμοίαζον μὲ ἵππους, τῶν ὁποίων εἶχον τὰ ὦτα, τὰ μακρὰς οὐράς, εἰς ἀρχαιότερας δὲ παραστάσεις καὶ τὰς ὄπλās. Ἐπειδὴ ὅμως τοὺς ἐφανατίζοντο μὲ πνεκρὸν τρίχωμα, πρὸς τούτους δὲ ζωηροὺς, διαρκῶς σκιρτῶντας, εὐθύμους καὶ ἀσυκρητίτους, διὰ τοῦτο τοὺς ἔλεγον καὶ τραγούς.

συνθέτον ἐκάστοτε διὰ τὰς διονυσιακὰς τελετὰς νέους διθυράμβους, διθυράμβους τεχνικούς, τοὺς ὁποίους ἐξετέλουν χοροὶ ἐπιμελῶς ἡσκημένοι. Τοῦτο ἐγίνετο πλέον εἰς πολλὰς χώρας τῆς Ἑλλάδος, κυρίως εἰς ἐκεῖνας, ὅπου ἔλατρευέτο περισσότερο ὁ Διόνυσος. Μία τῶν χωρῶν τούτων ἦτο ἡ Ἀττική.

Κάποτε, δὲν γνωρίζομεν ἀκριβῶς πότε, πάντως περὶ τὰ μέσα τοῦ 6. αἰῶνος ἢ ὀλίγον πρότερον, εἰς ποιητὴς ἐκ τῆς παρὰ τὴν Πεντέλην ἀμπελοφύτου Ἰκαρίας (ὅπου ὁ σημερινὸς Διόνυσος), ὁ Θέσπις, εἶχε μίαν ἔμπνευσιν: εἰς τὸν ὑπὸ τοῦ Χοροῦ ᾄδόμενον διθύραμβον παρενέβαλε μερικοὺς στίχους εἰς ἄλλο μέτρον, ἄνευ μέλους, καταλλήλους δι' ἀπαγγελίαν, τοὺς ὁποίους ἀπήγγειλε κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὁ ἴδιος, ἐμφανισθεὶς ὑπὸ μορφήν ἄγνωστον τίνος μυθικοῦ προσώπου. Διὰ τῶν στίχων τούτων ἀφ' ἑνὸς μὲν ἀπεκρίνετο (ἀρχ. ὑπεκρίνετο, ἐξ οὗ ὑποκριτής) τρόπον τινὰ εἰς τὸ προηγηθὲν μέρος τοῦ ᾄσματος, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἔδιδε νέαν τροφήν εἰς αὐτό, καθίστα τὴν συνέθειαν τοῦ ᾄσματος πλέον εὐπρόσδεκτον διὰ τοὺς θεατὰς, ἐδημιούργει, ὅπως λέγομεν σήμερον, τὴν κατάλληλον ἀτμόσφαιραν, ὥστε οἱ θεαταὶ νὰ κατανοήσουν καὶ νὰ αἰσθανθοῦν τὸ ᾄσμα πληρέστερον καὶ βαθύτερον.

Ὁ νεωτερισμὸς ἐκ πρώτης ὄψεως δὲν φαίνεται ἴσως πολὺ σημαντικὸς ἐν τούτοις αἱ συνέπειά του ἔχουν ἀξίαν ἀνυπολόγηστον τὴν ἡμέραν ἐκείνην, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Θέσπις σταθεῖς ἀπέναντι τοῦ Χοροῦ συνδιελέθη τρόπον τινὰ μετ' αὐτοῦ διὰ στίχων ἀπαγγελλομένων, καὶ μὲ τὸ λυρικὸν στοιχεῖον, τὸ ὁποῖον ἐκυριάρχει μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἀπολύτως καὶ ἀποκλειστικῶς, ἤνωσε τὸ ἐπικὸν στοιχεῖον τοῦ διαλόγου καὶ τῆς ἀφηγήσεως, ἐγεννήθη εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ εἰς τὸν κόσμον ἡ τραγωδία, ἐν τῶν λαμπροτάτων δημιουργημάτων τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος.

Τὴν λυρικὴν καταγωγήν τῆς τραγωδίας δεικνύει καὶ τὸ ὄνομά της ἦτο κατ' ἀρχὰς τραγῶν ᾧ δὴ, δηλ. ᾄσμα Χοροῦ μετημφεσμένον εἰς Σατύρους.

Κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη, κατὰ τὰ ὁποῖα ἐδημιουργήθη ἡ τραγωδία, τὰ διαλογικὰ μέρη ἦσαν σύντομα καὶ τὸ κέντρον τοῦ βάρους ἀπετέλουν τὰ χορικά. Βαθμηδὸν ὅμως τὰ χορικά περιοριζόντο, ὁ πρόλογος καὶ τὰ ἐπεισόδια ἐλάμβανον ὀλονὲν μεγαλύτεραν ἔκτασιν καὶ ἔγιναν αὐτὰ πλέον τὸ κύριον μέρος τῆς τραγωδίας καὶ οἱ φορεῖς τοῦ μύθου ἢ ὑπόθεσις τοῦ ἔργου ἐξεκρίνετο ἐντὸς αὐτῶν.

Ὁ Θέσπις ἀντικατέστησε τὰ παλαιότερα πρόχειρα, ἐκ φύλλων,

φλοιού κ.λπ., προσωπεΐα δι' ἄλλων ἐκ λινού ὑφάσματος ἐπιχρισμένου με κοΐαμα ἐκ γύφου.

Βραδύτερον, ἐπὶ Αἰσχύλου, προσετέθη καὶ δεύτερος ὑποκριτής, ἐπὶ δὲ Σοφοκλέους καὶ τρίτος. Οἱ τρεῖς οὗτοι ὑποκριταί, ὁ πρωταγωνιστής, ὁ δευτεραγωνιστής καὶ ὁ τριταγωνιστής, ὑπεδύοντο ὅλα τὰ πρόσωπα τοῦ δράματος, τὰ ὁποῖα βεβαίως ἦσαν συνήθως περισσότερα τῶν τριῶν.

Οἱ τραγικοὶ ποιηταὶ ἤντιλον τὰς ὑποθέσεις τῶν ἔργων των ἀπὸ τῆν ἀνεξάντλητον πηγὴν τῶν μύθων. Ἐκ τῶν 32 τραγωδιῶν τῶν τριῶν μεγάλων τραγικῶν τῆς ἀρχαιότητος (7 τοῦ Αἰσχύλου, 7 τοῦ Σοφοκλέους καὶ 18 τοῦ Εὐριπίδου), αἱ ὁποῖαι περιεσώθησαν μέχρις ἡμῶν, μόνον μία, οἱ Πέ ρ σ α ι τοῦ Αἰσχύλου, ἔχει ὑπόθεσιν ἱστορικὴν: τὴν ἐν Σαλαμῆνι ἦταν τῶν βαρβάρων ὄλων τῶν ἄλλων αἱ ὑποθέσεις εἶναι μυθικαί. Ἄλλ' ἐξ αὐτῶν πάλιν μόνον αἱ Β ά κ κ α ι τοῦ Εὐριπίδου ἔχουν ὑπόθεσιν ελλημμένην ἀπὸ τοὺς διονυσιακοὺς μύθους. Ἐνῶ λοιπὸν εἰς τὴν τραγωδίαν τὰ πάντα, ἢ καταγωγή της, ὁ τόπος ὅπου παριστάνετο, αἱ ἐροταί, εἰς τὸ πρόγραμμα τῶν ὁποίων περιλαμβάνετο, ἦσαν διονυσιακά, αἱ ὑποθέσεις κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἀκμῆς της ἐλαμβάνοντο κατὰ κανόνα ἀπὸ μύθους ἄλλων θεῶν καὶ κυρίως ἡρώων. Πῶς καὶ τότε ἔγιναν δεκτοὶ μῦθοι ἄσχετοι πρὸς τὸν Διόνυσον εἰς ἔργα προσωρισμένα νὰ λαμπρύνουν τὴν ἐροτὴν του, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ καθορισθῆ ἀκόμη καὶ πρὸ τῆς γενέσεως τῆς τραγωδίας τὸ περιεχόμενον τῶν διθυράμβων εἶχε παύσει νὰ εἶναι ἀποκλειστικῶς διονυσιακόν. Πάντως ὁμως ἡ χρησιμοποίησις εἰς τὴν τραγωδίαν μύθων μὴ διονυσιακῶν εἶχε μίαν φυσικὴν καὶ ἀναγκαίαν συνέλειαν: οἱ ποιηταὶ ἀντικατέστησαν τὸν Χορὸν τῶν Σατύρων με Χορὸν ὑποδύμενον ἄλλα πρόσωπα, διάφορα ἐκάστοτε, διότι με μῦθον ξένον πρὸς τὸν Διόνυσον ὁ Χορὸς τῶν Σατύρων δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐναρμονισθῆ. Ἐκ σεβασμοῦ ὁμως πρὸς τὴν παράδοσιν διετήρησαν μέχρι τέλους τοὺς Σατύρους εἰς τὰ σατυρικὰ δράματα, μολονοῦ καὶ αὐτῶν οἱ μῦθοι ἦσαν πλέον ποικίλης προελεύσεως. Ἐφροντίζον δὲ κάθε φορὰν νὰ δικαιολογοῦν, ὅσον ἦτο δυνατὸν φυσικώτερον, τὴν παρουσίαν τοῦ σατυρικοῦ Χοροῦ εἰς ἔργον ἔχον ξένην, μὴ διονυσιακὴν ὑπόθεσιν.

Τὸ θέατρον. Ἡ διδασκαλία τῶν διθυράμβων καὶ τῶν δραμάτων ἐγένετο πάντοτε τὴν ἡμέραν καὶ ἐν ὑπαίθρῳ. Εἰς κυκλικὸς χώρος, ἡ ὀ ρ χ ῆ σ τ ρ α, με τὸν βωμὸν (θ υ μ ἔ λ η ν) τοῦ Διονύσου εἰς τὸ

μέσον, ἤρκει διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ διθυράμβου. Ὁ λαὸς παρηκολούθει ἰστάμενος πέριξ τοῦ κύκλου. Ὅταν ὁμως ἐκ τοῦ διθυράμβου ἐγενήθη τὸ δράμα, οἱ ὑποκριταί, οἱ ὁποῖοι ἔπαιζον καὶ αὐτοὶ ἐντὸς τῆς ὀρχήστρας, ἔπρεπε νὰ ἔχουν ἐστεγασμένον τι οἶκημα, διὰ νὰ περιμένουν ἐντὸς αὐτοῦ τὴν σειρὰν των καὶ διὰ νὰ μεταλλάσσουν προσωπεῖον καὶ περιβολήν, ἀφοῦ ὑπεχρεοῦντο νὰ ὑποδύωνται διάφορα πρόσωπα. Διὰ τοῦτο παρὰ τὸν κύκλον ἐστήνῃτο πρόχειρον ξύλινον ὀρθογώνιον παρὰπηγμα, ἢ σκηνή. Οἱ θεαταὶ τότε ἐθεῶντο ἰστάμενοι πέριξ τοῦ ἐλευθέρου ἀπομέροντος τμήματος τοῦ κύκλου. Χάριν αὐτῶν ἔπειτα ἐποποθετοῦντο ξύλινα ἐδώλια εἰς σχῆμα ἡμικυκλίου καὶ ὀλονὲν ὑψηλότερα ἐφ' ὅσον ἀπεμακρύνοντο ἀπὸ τὴν ὀρχήστραν, ὥστε οἱ καθήμενοι εἰς τὰς ὀπισθεν σειρὰς νὰ μὴ ἐνοχλῶνται ὑπὸ τῶν καθημένων πρὸ αὐτῶν.

Οὕτω τὸ ἀρχαῖον θέατρον ἀπηρτίσθη ἀπὸ τρία μέρη: τὴν ὀρχήστραν, ὅπου ἐγένετο ἡ παράστασις, τὴν σκηνήν, ἐντὸς τῆς ὁποίας μετημφιέροντο οἱ ὑποκριταί, καὶ τὸ κυρίως θέατρον, τὸ προωρισμένον διὰ τοὺς θεατάς: τὸ κυρίως θέατρον ἐλέγετο καὶ κοῖλον λόγῳ τοῦ σχήματός του.

Ἡ πρὸς τοὺς θεατάς πλευρὰ τῆς σκηνῆς εἰκόνιζε κατὰ κανόνα τὴν πρόσωπον ἀνακτόρου ἢ ναοῦ, εἶχε δὲ μίαν ἢ τρεῖς θύρας, διὰ τῶν ὁποίων εἰσῆρχοντο εἰς τὴν ὀρχήστραν οἱ ὑποκριταὶ οἱ ὑποδύμενοι πρόσωπα, τὰ ὁποῖα ὑπετίθετο ὅτι εὐρίσκοντο ἐντὸς τοῦ ἀνακτόρου (ἢ τοῦ ναοῦ). Ἐπειδὴ ὁμως αἱ ὑποθέσεις τῶν δραμάτων δὲν ἐξεκρίνοντο πάντοτε πρὸ ἀνακτόρων ἢ ναῶν, ἐπενοήθη σὺν τῷ χρόνῳ (ἐπὶ Σοφοκλέους) ἡ θεατρικὴ ζωγραφικὴ, ἢ σκηνογραφία, καὶ κατεσκευάζοντο μεγάλοι πίνακες εἰκονίζοντες δάσος, ἀκτὴν, στρατόπεδον κ. ἄ., οἱ ὁποῖοι ἐποποθετοῦντο εἰς τὴν πρόσωπον τῆς σκηνῆς.

Μεταξὺ τοῦ κοίλου καὶ τῆς σκηνῆς ἀφήνοντο, ὁ εἰς δεξιὰ, ὁ ἄλλος ἀριστερά, δύο διάδρομοι, αἱ πάροδοι: δι' αὐτῶν εἰσῆρχοντο εἰς τὴν ὀρχήστραν ὁ Χορὸς καὶ τὰ πρόσωπα, τὰ ὁποῖα ὑπετίθετο ὅτι ἤρχοντο ἔξωθεν καὶ ὄχι ἐκ τοῦ ἀνακτόρου (ἢ τοῦ ναοῦ). Ἄν ἐν πρόσωπον εἰσῆρχετο διὰ τῆς δεξιᾶς ὡς πρὸς τὸν θεατὴν παρόδου, ὑπετίθετο δι' ἤρχετο ἐκ τῆς πόλεως ἢ ἐκ τῶν λιμένων, ἂν διὰ τῆς ἀριστερᾶς, ὑπετίθετο ὅτι ἤρχετο ἐκ τῶν ἀγρῶν ἢ ἐκ τῆς ξένης.

Εἰς τὰς Ἀθήνας αἱ παραστάσεις ἐγένοντο ἐντὸς τεμένους τοῦ Ἐλευθερέως Διονύσου κειμένου ὑπὸ τὴν ρωμαϊοτικὴν πλευρὰν τῆς Ἀκροπόλεως. Ἀλλὰ κατὰ τὸν 5. αἰῶνα, ἤτοι κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἀκμῆς

τῆς τραγωδίας, μόνιμον θέατρον, ἐκτὸς τῆς ὀρχήστρας, δὲν ὑπῆρχεν. Ἡ ξυλὴν σκηνὴ καὶ τὰ ξύλινα ἐδῶλια ἐστήθησαν δι' ἐκάστην παράστασιν. Μόνον περὶ τὰ τέλη τοῦ 5. αἰῶνος ἤρχισεν ἡ κατασκευὴ λιθίνων ἐδωλίων.

Τὸν 4. αἰῶνα ὅλα τὰ ἐδῶλια ἔγιναν λίθινα, ἐκτίσθη δὲ καὶ λιθινὴ σκηνή. Ὁ ὀρχηστρὸς Λυκοῦργος, ὅστις διεχειρίσθη μὲ σύνεσιν καὶ ἰκανότητα τὰ οἰκονομικὰ τῆς πόλεως κατὰ τὰ ἔτη 338-326, ἀπεπεράτωσε τὴν κατασκευὴν τοῦ μόνιμου λιθίνου θεάτρου.

Τὸ θέατρον τοῦτο μεταρρυθμισθὲν ἀργότερον διατηρεῖται μέχρι σήμερον, ἀλλὰ δυστυχῶς ὄχι ἀκέραιον εἶναι τὸ λεγόμενον διονυσιακὸν θέατρον τῶν Ἀθηνῶν.

Τὸ κοῖλόν του, ἡμικυκλικόν, ἀπετελεῖτο ἀπὸ 78 ἐπαλλήλους σειρὰς ἐδωλίων, πολλὰ τῶν ὁποίων ἦσαν σκαλισμένα εἰς τοὺς βράχους τῆς Ἀκροπόλεως. Εἰς τὴν πρώτην σειρὰν ἦσαν οἱ μαρμάρειοι θρόνοι τῶν ἐπισήμων, τὴν τιμητικωτέραν δὲ θέσιν εἶχεν ὁ ἱερεὺς τοῦ Ἐλευθερέως Διονύσου· ὁ θρόνος του, ὅπως καὶ πολλοὶ ἄλλοι, σφάζεται, φέρει δὲ ἀναγλύφους παραστάσεις.

Δύο διαζώματα ὁρίζοντια ἐχώριζον τὸ κοῖλον εἰς τρεῖς ζώνας, διὰ τὰ ἐνδολύνεται ἡ κυκλοφορία τῶν θεατῶν. Τὰς σειρὰς τῶν ἐδωλίων διέκοπτον κλίμακες, διὰ τῶν ὁποίων οἱ θεαταί, ἀφοῦ πρώτον διὰ τῶν παρόδων εἶχον περάσει εἰς τὴν ὀρχήστραν, ἀνῆρχοντο εἰς τὰς ὑψηλοτέρας θέσεις. Τὰ μεταξὺ τῶν κλιμάκων σφηνοειδῆ τμήματα ἐλέγοντο κερκίδες.

Κατὰ μῆκος τοῦ πρὸς τοὺς θεατὰς τοῖχου τῆς σκηνῆς ἐκτίσθη στενή, ἀλλ' ἀρκετὰ ὑψηλὴ ἐξέδρα, τὸ λογεῖον τοῦτο κατέλαβε μέρος τῆς ὀρχήστρας, ἡ ὁποία οὕτω ἔπασσε νὰ εἶναι ἐντελῶς κυκλική. Ἐπὶ τοῦ λογείου ἔπαιζον οἱ ὑποκριταί, οἱ ὁποῖοι ἐχωρίσθησαν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀπὸ τὸν Χορόν. Πότε ἔγινεν ἡ μεταρρύθμισις αὕτη δὲν εἶναι γνωστόν· πάντως κατὰ τοὺς κλασσικοὺς χρόνους λογεῖον δὲν ὑπῆρχεν ἢ ὀρχήστρα ἦτο τότε πλήρης κύκλος, ὅλη δὲ ἡ παράστασις διεξήγετο ἐπ' αὐτῆς. Ἐκτὸς τοῦ λογείου ὑπῆρχε καὶ θεολογεῖον, εἶδος ἐξώστου παρὰ τὴν στέγην τῆς σκηνῆς, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐνεφανίζοντο θεοί*.

* Ὡς μέλος ἀρχιτεκτονικὸν τοῦ ἀρχαίου θεάτρου ἀναφέρεται καὶ τὸ προσκήνιον, ἀλλὰ τί ἦτο τοῦτο ἀμφισβητεῖται. Μερικοὶ νομίζουν ὅτι εἶναι τὸ αὐτὸ μὲ τὸ λογεῖον, ἄλλοι ἢ πρὸς τὴν ὀρχήστραν πλευρὰ αὐτοῦ, ἄλλοι ξύλινον διάφραγμα ὑφόμενον πρὸ τῆς σκηνῆς καὶ ἄλλοι τέλος ὁ πρὸς τὴν ὀρχήστραν τοῖχος τῆς σκηνῆς.

Ἐντὸς τῆς μονίμου πλέον σκηνῆς ἐφυλάσσοντο τὰ ἀπλᾶ μηχανήματα τοῦ θεάτρου, τὰ ὁποῖα εἶχον ἐπινοήσει οἱ ἀρχαῖοι. Τὰ κυριώτερα τούτων ἦσαν: α') ἡ μηχανὴ ἢ αἰώρημα, εἶδος γεράνου, ὃ ὁποῖος παρουσίαζε θεοὺς αἰωρουμένους (θεοὺς ἀπὸ μηχανῆς), β') αἰπεριακτοί, δύο ξύλινοι, ἐκατέρωθεν τῆς σκηνῆς τοποθετημένοι πρισματικοὶ στῦλοι, οἱ ὁποῖοι περιστρεφόμενοι περὶ ἄξονα παρουσίαζον τοὺς ἐπ' αὐτῶν στερεωμένους ἐξωγραφημένους πίνακας, δσάκις ἦτο ἀνάγκη γὰ ἀλλάξῃ ἢ σκηνογραφία, γ') τὸ ἐκκύλημα, μηχανικῶς μετακινούμενον τροχοφόρον δάπεδον, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου παρουσίαζον εἰς τοὺς θεατὰς ὁμοιώματα νεκρῶν (διότι σπανιώτατα εἰς τὸ ἀρχαῖον θέατρον παριστάνετο φόνος ἢ αὐτοκτονία πρὸ τῶν ὀμμάτων τῶν θεατῶν).

Ἡ ἀκουστικὴ τῶν ἀρχαίων θεάτρων προκαλεῖ τὸν θαυμασμόν τῶν ἐπισκεπτομένων αὐτά: τὰ λεγόμενα εἰς τὴν ὀρχήστραν, ἀκόμη καὶ ὄχι μεγαλοφώνως, ἀκούονται καθαρὰ ἀπὸ τοὺς καθημένους καὶ εἰς τὰς ὑψηλότερας σειράς.

Τὰ ἐστεγασμένα θέατρα ἐκαλοῦντο ᾠδεῖα, ἐγίνοντο δὲ ἐντὸς αὐτῶν κατὰ τοὺς παλαιότερους χρόνους μόνον μουσικαὶ ἐκτελέσεις καί, ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω, δραματικοὶ προάγωνες, βραδύτερον ὁμως καὶ θεατρικαὶ παραστάσεις. Τὸ καλύτερον διατηρούμενον ἐξ αὐτῶν εἶναι τὸ ᾠδεῖον, τὸ ὁποῖον ἐχάρισεν εἰς τοὺς Ἀθηναίους περὶ τὸ 160 μ. Χ. ὁ Ἡρώδης ὁ Ἀττικός.

Χρόνος καὶ τρόπος τῶν παραστάσεων. Μόνον εἰς ὠρισμένας ἑορτὰς τοῦ Διονύσου ἐδιδάσκοντο, ὡς εἶπομεν, τραγωδία, εἶχε δὲ ἡ διδασκαλία αὐτῶν ἀγωνιστικὸν χαρακτῆρα.

Πρὸς τιμὴν τοῦ Διονύσου ἤγοντο εἰς τὴν Ἀττικὴν τέσσαρες ἑορταί: περὶ τὰ τέλη Δεκεμβρίου (κατὰ μῆνα Ποσειδεῶνα) τὰ μικρὰ ἢ κατ' ἀγροὺς Διονύσια, μετὰ ἓνα μῆνα τὰ Ἀθήναια, ἀργότερον τὰ Ἀνθεστήρια καὶ τέλος περὶ τὰ τέλη Μαρτίου (κατὰ μῆνα Ἐλαφηβολιῶνα) τὰ μεγάλα ἢ ἐν ἄστει Διονύσια.

Κατὰ τὰ Ἀνθεστήρια δὲν ἐδιδάσκοντο δράματα. Κατὰ τὰ μικρὰ Διονύσια ἐγίνετο εἰς τοὺς δήμους τῆς Ἀττικῆς ἐπανάληψις παλαιότερων τραγωδιῶν. Νέαι τραγωδία ἐδιδάσκοντο κατὰ τὰ Ἀθήναια (ἀπὸ

τοῦ 433), λαμπρότερον δὲ καὶ ἐπισημότερον κατὰ τὰ ἐν ἄσσει Διονύσια (ἦδη ἀπὸ τοῦ 534).

Τὰ ἐν ἄσσει Διονύσια ἐσωτάζοντο ἐπὶ ἑξ ἡμέρας, ὧν αἱ τρεῖς τελευταῖαι διετίθεντο διὰ τοὺς δραματικούς ἀγῶνας· τὴν ἐποπτεῖαν αὐτῶν εἶχεν ὁ ἐπὼν ν υ μ ο ς ἄ ρ χ ω ν.

Ὁ ποιητὴς ἐπιθυμῶν νὰ μετάσχη τοῦ ἀγῶνος ὑπέβαλλεν εἰς τὸν ἄρχοντα τρεῖς τραγωδίας καὶ ἐν σατυρικὸν δράμα καὶ ἦ τ ε ι χ ο ρ ὀ ν. Ὁ ἄρχων μελετῶν τὰ ἔργα, συμβουλευόμενος δὲ καὶ πρόσωπα, ὧν ἐξεῖμα τὴν γνώμην, ἐ δ ἰ δ ο υ χ ο ρ ὀ ν, καὶ οὕτω παρεῖχε τὸ δικαίωμα τῆς συμμετοχῆς εἰς τὸν ἀγῶνα εἰς τρεῖς ποιητὰς ἐκ τῶν ὑποβαλόντων αἰτήσεις. Εἰς τοὺς ποιητὰς τούτους ἐδίδετο ἀμοιβὴ ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐπληρώνοντο καὶ οἱ ὑποκριταί, τρεῖς δι' ἕκαστον ποιητὴν. Τὰ μεγαλύτερα ὅμως ἔξοδα ἦσαν τὰ ἀπαιτούμενα διὰ τὸν Χορὸν καὶ ταῦτα ἀνελάμβανον ἐκαστοὶ τρεῖς πλούσιοι Ἀθηναῖοι, οἱ χ ο ρ η γ ο ῖ, ὑπὸ τοῦ ἀρχοντος καθ' ὑπόδειξιν τῶν φυλῶν ὀριζόμενοι ἢ χορηγία ἦτο μία τῶν λ ε ι τ ο υ ρ γ ι ῶ ν, αἱ ὁποῖαι ἦσαν βαρεῖα ἀλλὰ καὶ πολλὰ τιμητικὴ ἔμμεσος φορολογία. Διὰ κλήρον ὠρίζετο μετὰ τίνος ποιητοῦ θὰ συνειργάζετο ἕκαστος τῶν τριῶν χορηγῶν.

Ὁ ποιητὴς ἦτο καὶ σκηνοθέτης τῶν ἔργων τὸν ἦσκει τὸν Χορὸν εἰς τὸ ἴσος καὶ τὴν ὄρχησιν, κατένεμε τὰ πρόσωπα τῶν ἔργων εἰς τοὺς ὑποκριτὰς καὶ ἦσκει τούτους εἰς τὴν ἀπαγγελίαν, τὴν μιμικὴν κ.λπ. Ἐνίοτε κωλυόμενον τοῦ ποιητοῦ ἀνελάμβανε τὴν διδασκαλίαν τοῦ Χοροῦ ἴδιος χ ο ρ ο δ ι δ ἄ σ κ α λ ο ς ὑπὸ τοῦ χορηγοῦ καὶ αὐτὸς ἀμειβόμενος.

Ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τοῦ ἀγῶνος ἐγίνετο καὶ ὁ προκαταρκτικὸς κατάλογος τῶν κριτῶν· τὰ δνόματα 500 Ἀθηναίων, 50 ἑξ ἐκάστης τῶν 10 φυλῶν, ἐγράφοντο εἰς πινακίδια, τὰ ὁποῖα ἐρρίπτοντο εἰς 10 ὕδριας, μίαν δι' ἐκάστην φυλὴν· αἱ ὕδρια ἐσφραγίζοντο καὶ ἐφυλάσσοντο εἰς τὸν οπισθόδομον τοῦ Παρθενῶνος.

Ἀπὸ ἡμέρας πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν ἑορτῶν οἱ τρεῖς προκριθέντες ποιηταί, ἐστεφανωμένοι, ἀκολουθοῦμενοι ὑπὸ τῶν ὑποκριτῶν καὶ τῶν χορευτῶν τῶν ἔργων τῶν, ἐστεφανωμένων καὶ αὐτῶν ἀλλ' ἄνευ προσωπειῶν καὶ θεατρικῶν στολῶν, προσήρχοντο εἰς τὸ ὄρδειον, θέατρον ἐστεγασμένον προσωρισμένον διὰ μουσικὰς ἀκροάσεις. Ἐκεῖ συνηθροίζοντο οἱ Ἀθηναῖοι, διὰ νὰ παρακολουθήσουν τὸν λεγόμενον π ρ ο ἄ γ ω ν α.

Οἱ ποιηταί, ἕκαστος μετὰ τοῦ ὁμίλου του, ἀνήρχοντο κατὰ σειρὰν εἰς τὴν ἐν τῷ ᾠδεῖῳ ἐξέδραν καὶ παρῆχον εἰς τὸ κοινὸν πληροφορίας περὶ τῶν ἔργων των, τὰ ὁποῖα ἐπρόκειτο νὰ παιχθοῦν, ἀνεκοίνοιν τοὺς τίτλους καὶ τὰς ὑποθέσεις των, παρουσίαζον δὲ καὶ τοὺς ὑποκριτάς, οἱ ὁποῖοι θὰ ὑπεδύοντο τὰ διάφορα πρόσωπα.

Τέλος, τὴν τετάρτην ἡμέραν τῶν μεγάλων Διονυσίων, ἐγίνετο ἑναρξίς τῶν παραστάσεων. Οἱ θεαταὶ προσήρχοντο πολὺ ἐνωρίς, πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου, εἰσήρχοντο εἰς τὸ θέατρον καὶ κατελάμβανον τὰς θέσεις των· τὰς παραστάσεις παρηκολούθουν καὶ γυναῖκες ἀλλ' ἀπὸ ἰδιαίτης κερκίδας. Ἡ εἴσοδος κατ' ἀρχὰς ἦτο ἐλευθέρα, ἔπειτα ὁμως ἐπιτρεπέτο μόνον δι' εἰσιτηρίων, σ υ μ β ὀ λ ω ν, τὸ ἀντίτιμον τῶν ὁποίων κατεβάλλετο εἰς τὸν ἐργολάβον τοῦ θεάτρου, τὸν θ ε α τ ρ ῶ ν η ν. Ἄλλ' ἐπειδὴ τὸ θέατρον ἐθεωρεῖτο, ὅπως καὶ ἦτο πράγματι, κέντρον ὑψηλῆς πνευματικῆς ἀπολαύσεως καὶ σπουδαῖον μέσον ἠθικῆς ἐξυψώσεως τοῦ λαοῦ καὶ ἐπειδὴ ἐθεωρεῖτο ἄδικον νὰ ἀπέχουν αὐτοῦ οἱ πολῖται οἱ δυσκολευόμενοι νὰ πληρώσουν τὸ εἰσιτήριο, ἀπεφασίσθη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Περικλέους νὰ παρέχεται εἰς τοὺς ἀπορωτέρους τὸ πρὸς τοῦτο ἀπαιτούμενον χρηματικὸν ποσὸν ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου· ταῦτα εἶναι τὰ λεγόμενα θ ε ω ρ ι κ ᾶ. Βραδύτερον τὰ θεωρικὰ ἐλάμβανον πάντες οἱ πολῖται.

Ἄστυνομικὰ καθήκοντα ἐν τῷ θεάτρῳ ἐξετέλουν οἱ ῥ α β δ ο ὕ χ ο ι.

Ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολιν ἐκομίζοντο εἰς τὸ θέατρον αἱ δέκα ὑδρίαὶ αἱ περιέχουσαι τοὺς κλήρους μὲ τὰ ὀνόματα τῶν ὑποψηφίων κριτῶν, ἀπεσφραγίζοντο καὶ ἐξ ἐκάστης αὐτῶν ἐξήγετο εἷς κλήρος· οὕτω κατηγορεῖτο δεκαμελὴς κριτικὴ ἐπιτροπὴ. Οἱ κληρωθέντες ἐλάμβανον ἀνὰ ἓν πινακίδιον, διὰ νὰ γράφουν ἐπ' αὐτῶν τὴν γνώμην των, καὶ κατελάμβανον τὰς θέσεις των.

Ἐπειτα ἤκει ἡ σάλπιγξ καὶ ὁ κήρυξ ἐξεφώνει τὸ ὄνομα τοῦ ποιητοῦ, τοῦ ὁποίου τὰ ἔργα θὰ ἐπαιζόντο τὴν πρώτην ἡμέραν καὶ τοῦτο ὠρίζετο διὰ κλήρον. Τὰς ἐπομένας δύο ἡμέρας θὰ ἐπαιζόντο αἱ τετραλογίαὶ τῶν δύο ἄλλων ποιητῶν, πάλιν κατὰ τὴν σειρὰν τῆς κληρώσεως.

Καὶ οὕτως ἤρχιζεν ἡ παράστασις τῆς πρώτης τραγωδίας, καθ' ἣν ὄραν περίπου ἀνέτελλεν ὁ ἥλιος. Οἱ ὑποκριταὶ ἐνεφανίζοντο εἰς τὴν ὀρχήστραν ἐνδεδυμένοι πολυτελῶς. Ἐφρόντιζον νὰ εἶναι ἡ μεταμφεσίς των παράδοξος, ὥστε καὶ αὐτὴ νὰ συντελῇ εἰς τὸ νὰ ἀπομακρύνωνται οἱ θεαταὶ ἀπὸ τὴν περὶ τὴν πραγματικότητα καὶ νὰ μεταφέρωνται εἰς τοὺς

μυθικούς κόσμους τῆς τραγωδίας. Ἔφερον κ ο θ ό ρ ο υ ς, ὑποδήματα μὲ ὑψηλὰ καιτύματα, καὶ ὑπὸ τὰ φορέματά των διάφορα παραγεμίσματα (προσσετριδία, προγαστριδία), ὥστε νὰ φαίνονται μεγαλοσωμότεροι, ὅπως ἐφαντάζετο ὁ λαὸς τοὺς ἥρωας. Ἡ περιβολὴ των ἦτο βεβαίως ἀνάλογος πρὸς τὸ πρόσωπον, τὸ ὅποῖον ὑπεδύοντο, ἐν γένει ὅμως οἱ χιτῶνές των ἦσαν ποδήρεις μὲ χρωματιστὰς κατακορύφους ὄραβδώσεις καὶ χειριδιωτοί, οἱ δὲ μανδύαι κεκοσμημένοι διὰ κεντημάτων, ταινιῶν κλπ. Τὰ π ρ ο σ ω π ε ῖ α—τὸ πανάρχαιον καὶ ἀπαραίτητον τοῦτο στοιχεῖον πάσης διονυσιακῆς τελετῆς—εἶχον μεγάλα ἀνοίγματα διὰ τὸ στόμα καὶ τοὺς ὀφθαλμούς καὶ μὲ ἄδράς γραμμὰς ἐξωγραφημένα τὰ χαρακτηριστικὰ τῶν διαφόρων προσώπων τοῦ δράματος. Τὰ γυναικεία πρόσωπα ὑπεδύοντο ἄνδρες.

Ὁ Χορὸς ἦτο ἐνδεδυμένος ἀπλούστερον. Εἰσῆρχετο προηγουμένου ἀθλητοῦ εἰς τὴν ὀρχήστραν ἢ κατὰ στοίχους (μέτωπον 3, βάθος 5) ἢ κατὰ ζυγὰ (μέτωπον 5, βάθος 3). Ὡστε ἦτο τετραγώνος καὶ ὄχι κυκλικός, ὅπως εἰς τὸν διθύραμβον.

Τὴν τρίτην ἡμέραν τῶν ἀγώνων, ἀφοῦ ἐτελείωνεν ἡ ἐκτέλεσις καὶ τῆς τρίτης τετραλογίας, οἱ δέκα κριταὶ ἔγραφον τὴν γνώμην των ἐπὶ τῶν πινακιδίων των, ἀλλ' ἔπειτα ἐκληροῦντο οἱ πέντε μόνον ἐξ αὐτῶν, οἵτινες καὶ ἀπεφαίνοντο ὀριστικῶς περὶ τοῦ ἀποτελέσματος τοῦ ἀγῶνος ἐπὶ τῇ θάσει τῆς ἐπὶ τῶν πινακιδίων ἀναγεγραμμένης γνώμης των. Τὸ ἀποτέλεσμα ἀνεκοινοῦτο ἀμέσως διὰ τοῦ κήρυκος.

Τὸ βραβεῖον ἦτο ἀπλοῦς στέφανος κισσοῦ, ἀλλ' ἡ δόξα μεγάλη. Ἐκτὸς τοῦ νικῆσαντος ποιητοῦ ἔστεφανοῦτο καὶ ὁ χορηγός του.

Τῶν δραματικῶν ἀγῶνων ἐκρατοῦντο ἐπίσημα πρακτικὰ: Τὰ ὄνόματα τῶν ποιητῶν, τῶν χορηγῶν καὶ τῶν πρωταγωνιστῶν, οἱ τίτλοι τῶν ἔργων καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς κρίσεως ἐχαράσσοντο ἐπὶ πλακῶν, αἱ ὁποῖαι κατετίθεντο εἰς τὸ δημόσιον ἀρχεῖον· αἱ ἐπιγραφαὶ αὐταὶ ἐκαλοῦντο δ ι δ α σ κ α λ ί α ι.

Οἱ πρόδρομοι τῶν μεγάλων τραγικῶν. Ὁ Θέσις ἦτο ὁ πρῶτος τραγικός ποιητὴς καὶ ὁ πρῶτος ὑποκριτής. Τῷ 534 ἐδιδάχθη διὰ πρῶτην φορὰν τραγωδίαν του κατὰ τὰ μεγάλα Διονύσια, τὰ ὅποια οὐνέστησε καὶ λαμπρῶς διωργάνωσεν εἰς τὰς Ἀθήνας ὁ Πεισίστρατος. Ἀναμφιβόλως ὅμως καὶ πρὸ τῆς ἐπισήμου ταύτης ἀγανωρίσεως τῆς νέας τέχνης ὁ Θέσις θὰ ἐδίδαξε κατὰ τὰ ἀγροτικά Διονύσια τραγωδίας

του εἰς τὸν τόπον τῆς γεννήσεώς του, τὴν Ἰκαρίαν, ἴσως δὲ καὶ εἰς ἄλλους δήμους τῆς Ἀττικῆς.

Ὀλίγον νεώτερος τοῦ Θέσπιδος ἦτο ὁ Χοιρίλος, περὶ τοῦ ὁποίου γνωρίζομεν μόνον ὅτι ἔγραψε πολλά ἔργα.

Ὁ μαθητὴς τοῦ Θέσπιδος Φρόνιχος ἔγραψεν ἐκτὸς τῶν μὲ μυθικὸν περιεχόμενον τραγωδιῶν του καὶ δύο τραγωδίας μὲ ὑποθέσεις εἰλημμένας ἀπὸ τὴν σύγχρονόν του πραγματικότητα, τὴν *Μιλήτιον ἄλωσιν* καὶ τὰς *Φοινίσσας*. Εἰς τὴν πρώτην παρουσίαζε πρὸ τῶν δμμάτων τῶν συμπολιτῶν του τὴν συμφορὰν τῆς Ἰωνικῆς πόλεως, ἣτις κατεστράφη ὑπὸ τῶν Περσῶν τῷ 494, τόσον δὲ ἐταράχθησαν οἱ Ἀθηναῖοι ἀπὸ τὸ θλιβερὸν θέαμα, ὥστε ὄχι μόνον ἀπηγόρευσαν τὴν ἐπαράληψιν τοῦ ἔργου, ἀλλ' ἐπέβαλον καὶ πρόστιμον εἰς τὸν ποιητὴν, διότι ἐπέμνησεν εἰς αὐτοὺς «οἰκεῖα κακά». Μὲ τὰς *Φοινίσσας* ὁμοῦς ἔλαβε τῷ 476 τὸν στέφανον τῆς νίκης. Τὸν Χορὸν τοῦ ἔργου ἀπετέλουν γυναῖκες ἐκ Φοινίκης (ἐξ οὗ καὶ ὁ τίτλος) εὐρισκόμεναι εἰς τὸ ἀνάκτορον τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν, ὑπόθεσίς του δὲ ἦτο ὁ ἐν Περσίᾳ ἀντίκτυπος τῆς ἐν Σαλαμῖνι νίκης τῶν Ἑλλήνων. Τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν ἐπραγματεύθη μετ' ὀλίγα ἔτη ὁ Αἰσχύλος εἰς τοὺς *Πέρσας* του, τὸ μόνον, ὡς εἴπομεν, μέχρις ἡμῶν διασωθὲν ἱστορικὸν δρᾶμα.

Ὁ Πρατίνης ἔγραψε καὶ τραγωδίας, ἀλλὰ περισσότερον ἡσχολήθη μὲ τὸ σατυρικὸν δρᾶμα. Ἦτο Πελοποννήσιος, ἐκ Φλειοῦντος, ἔδρασεν ὁμοῦς καὶ αὐτὸς ἐν Ἀθήναις.

Πάντα τὰ ἔργα τῶν ποιητῶν τούτων ἀπωλέσθησαν ἐκτὸς ἐλαχίστων ἀποσπασμάτων.

Ὁ Αἰσχύλος καὶ ὁ Σοφοκλῆς. Ὁ Αἰσχύλος ἐγεννήθη εἰς τὴν Ἐλευσίνα τῷ 525. Κατὰ τοὺς Περσικοὺς πολέμους ἐπολέμησεν ἥρωικῶς εἰς τὸν Μαραθῶνα καὶ τὴν Σαλαμῖνα. Περὶ τὰ μέσα τῆς μεταξὺ τῶν δύο τούτων μαχῶν δεκαετίας ἐνίκησε διὰ πρώτην φορὰν εἰς ἀγῶνα δραματικόν. Ἐκ τῶν πολλῶν τραγωδιῶν του σώζονται μόνον ἐπτά: αἱ *Ἰκέτιδες*, τὸ ἀρχαιότερον ἀπὸ τὰ περισωθέντα ἀρχαῖα δρᾶματα, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀρχαιώτερον, μὲ ἀφθονον καὶ δεσπόζον τὸ λυρικὸν στοιχεῖον, οἱ *Πέρσαι*, οἱ *Ἐπιτὰ ἐπὶ Θήβας*, ὁ *Προμηθεύς*, ὁ *Ἀγαμέμνων*, αἱ *Χοηφόροι* καὶ αἱ *Ἐὐμενίδες*· αἱ τρεῖς τελευταῖαι τραγωδίαὶ ἀποτελοῦν μίαν τριλογίαν,

τὴν Ὀρέστειαν, μὲ ἐνιαίαν ὑπόθεσιν: τὸν φόνον τοῦ ἐκ Τροίας ἐπινακάμψαντος Ἀγαμέμνονος, τὴν ἐκδίκησιν τοῦ υἱοῦ του Ὀρέστου, τὴν ὑπὸ τῶν Ἑρυνῶν καταδίωξιν τοῦ Ὀρέστου καὶ τὴν ἀθώωσίν του εἰς τὸν Ἄρειον Πάγον. Κατὰ τοὺς παλαιότερους χρόνους τοιαῦται τριλογία παριστάνοντο πάντοτε καὶ τὸ συνοδεῦον αὐτὰς σατυρικὸν δράμα ἀπὸ τὸν αὐτὸν μῦθον ἤντιλει τὴν ὑπόθεσιν του. Ἐπειτα ὁμως ἡ ἐνόησις αὐτῆ δὲν ἦτο ὑποχρεωτικὴ. Οἱ ποιηταὶ μετεῖχον τοῦ ἀγῶνος μὲ τρεῖς τραγωδίας καὶ ἐν σατυρικὸν δράμα, ἀλλ' αἱ ὑποθέσεις ἐπιτρέπετο νὰ λαμβάνωνται ἀπὸ διαφόρους μύθους.

Ἡ φήμη τῆς νέας τέχνης ἐνωρὶς διεδόθη πέραν τῶν ὁρίων τῆς Ἀτικῆς. Ὁ Αἰσχύλος ἐκλήθη ὑπὸ τοῦ τυράννου τῶν Συρακουσῶν Ἰέρωνος εἰς Σικελίαν, ὅπου καὶ ἐδίδαξε μερικὰ ἔργα του. Ἀπέθανε τῷ 456 ἐν Γέλα τῆς Σικελίας, ὅπου εἶχε μεταβῆ διὰ τρίτην φορὰν.

Αἱ τραγωδίαί του καὶ σήμερον ἀκόμη ἀναβιβασόμεναι εἰς τὸ θέατρον συγκλονίζουσι τοὺς θεατὰς μὲ τὴν βαθεῖαν θρησκευτικότητα, ἡ ὁποία τὰς διαπνέει, μὲ τὸ ὕψος τῶν διανοημάτων καὶ τὴν τιτανικὴν μεγαλοπρέπειαν τῆς ἐκφράσεως, μὲ τὴν λάμψιν τοῦ λυρισμοῦ καὶ τῶν εἰκόνων.

Ὁ Σοφοκλῆς ἐγεννήθη εἰς τὸν Κολωνὸν τῷ 496. Μετὰ τὴν ναυμαχίαν τῆς Σαλαμῖνος (480) ἠγήθη τοῦ Χοροῦ τῶν ἐφήβων, ὁ ὁποῖος ἔλαβε μέρος εἰς τὸν ἐορτασμὸν τῆς νίκης.

Ἦτο ὠραῖος, εὐγενής, ἀνοικτόκαρδος, εὐσεβής, φιλόπατρις, τέλειος τύπος ἀνδρὸς καλοῦ καὶ γαθοῦ. Οἱ Ἀθηναῖοι πολὺ τὸν ἠγάπων καὶ τὸν ἐξετίμων καὶ ἀνέθεσαν εἰς αὐτὸν ὑψηλὰ δημόσια λειτουργήματα.

Ὡς ποιητὴς ἀνεδείχθη πολλάκις νικητὴς. Ἀπέθανεν ἐνενηκοντοῦτης μὲ ἀκμαίας μέχρι τέλους τὰς πνευματικὰς τὸν δυνάμεις. Ἀπὸ τὰ 123 ἔργα, τὰ ὁποῖα ἔγραψε, σφύζονται μόνον ἐπὶ τρεῖς τραγωδίαί: Ἀἴας, Ἀντιγόνη, Οἰδίπους τύραννος, Ἡλέκτρα, Τραχίניαι, Φιλοκτήτης, Οἰδίπους ἐπὶ Κολωνῷ καὶ ἐν σατυρικὸν δράμα, ἀλλ' ὄχι δλόκληρον, οἱ Ἰχνευταί.

Ὁ Σοφοκλῆς εἶναι ἀνυπέροβλητος εἰς τὴν σκηρικὴν οἰκονομίαν, δηλ. τὴν σύνθεσιν, τὴν ἀρχιτεκτονικὴν τοῦ δράματος, καὶ κυρίως εἰς τὴν διαγραφὴν τῶν χαρακτήρων, τὴν ἠθογραφίαν, ὅπως ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι ἢ ἐξέλιξις τοῦ μύθου παρ' αὐτῷ καθορίζεται ἀπὸ τοὺς χαρακτῆρας τῶν δρώντων προσώπων. Ἐπραγματοποίησεν εἰς τὴν τραγω-

διὰ τὸ ἰδεῶδες τοῦ εὐγενοῦς καὶ ἠρέμου μεγαλείου, τοῦ μέτρου καὶ τῆς ἁρμονίας. Εἶναι διὰ τὴν ποίησιν ὅ,τι εἶναι διὰ τὴν πλαστικὴν ὁ Φειδίας.

Ὁ βίος καὶ τὸ ἔργον τοῦ Εὐριπίδου. Ὅπως ὁ Θεόσις, ὁ Χοιρίλος, ὁ Φρόνιχος, ὁ Αἰσχύλος, ὁ Σοφοκλῆς, οὕτω καὶ ὁ Εὐριπίδης ἦτο Ἀθηναῖος. Ἐγενήθη εἰς τὴν Σαλαμίνα, ἦτο ὁμοῦς ἐγγεγραμμένος εἰς τὸν δῆμον τῶν Φλυέων, παρὰ τὸ σημερινὸν Χαλάνδριον. Ὁ πατήρ του ὠνομάζετο Μνήσαρχος, ἡ δὲ μήτηρ του Κλειτώ.

Οἱ κωμικοὶ ποιηταί, οἱ ὁποῖοι ἐμίσουν τὸν Εὐριπίδην, ἔσκωπτον αὐτὸν λέγοντες ὅτι ὁ πατήρ του ἦτο κἄπηλος, δηλ. μεταπράτης, ἡ δὲ μήτηρ του πωλήτρια λαχάνων. Ταῦτα δὲν εἶναι ἀληθῆ. Ὁ Μνήσαρχος ἦτο εὐπορος γεωκτῆμων, εἶχε δὲ καὶ εἰς τὴν Σαλαμίνα κτῆμα· οὕτω ἠδυνήθη ἀνέτως νὰ ἐπιμεληθῆ τῆς ἀνατροφῆς τοῦ υἱοῦ του.

Περὶ τοῦ χρόνου τῆς γεννήσεως τοῦ ποιητοῦ ὑπάρχουν ἀμφιβολία. Κατὰ τινὰς ἀρχαίας πληροφορίας ἐγενήθη κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐν Σαλαμίνῃ ναυμαχίας, 20 Σεπτεμβρίου 480. Ὁ Αἰσχύλος, ἀνὴρ 45 ἐτῶν, ἠγωνίσθη τότε διὰ τὴν νίκην, εἰς τὸν ἑορτασμὸν τῆς ὁποίας ἔλαβε μέρος ὁ δεκαεξαετής Σοφοκλῆς ἐπὶ κεφαλῆς χοροῦ ὁμηλικῶν. Οὕτω τὰ ὀνόματα τῶν τριῶν μεγάλων τραγικῶν ἐνοῦνται περὶ τὸ περιλάμπρον ἐκεῖνο γεγονός τῆς ἱστορίας μας. Κατ' ἄλλην ὁμοῦς ἀρχαίαν πηγὴν ὁ Εὐριπίδης ἐγενήθη τῷ 485.

Τὴν Σαλαμίνα ἐπεσκέπτετο ἔπειτα συχνὰ ὁ Εὐριπίδης καὶ ἐπὶ ὧρας μακρὰς ἐμελέτα καὶ ἔγραφεν ἐντὸς ἐρημικοῦ σπηλαίου εἰς μίαν ἀκτὴν τῆς νήσου. Ὅτι ἡ θάλασσα ἦτο εἰς αὐτὸν πολὺ οἰκεία καὶ ἀγαπητή, τὸ βλέπομεν ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν θαλασσιῶν εἰκόνων καὶ παρομοιώσεων τῶν ἐγκατεσπαρμένων εἰς τὰ ἔργα του. Ἐπίσης ἐγνώριζε καλῶς τὴν ζωὴν τῶν ναυτικῶν, τὴν ὁποίαν συχνότατα περιγράφει μὲ ἀκριβείαν καὶ πολλὰς λεπτομερείας.

Κατὰ τὴν νεανικὴν του ἡλικίαν ἐπεδόθη εἰς τὸν ἀθλητισμὸν καὶ διεκρίθη εἰς τὸ παγκράτιον καὶ τὴν πυγμαχίαν. Ἀργότερον ὁμοῦς κατεδίκασε τὰς ὑπερβολὰς τοῦ ἀθλητισμοῦ, διότι φαίνεται ὅτι πολλοὶ σύγχρονοὶ του Ἀθηναῖοι δὲν ἐτήρουν ὡς πρὸς τοῦτο τὸ πρέπον μέτρον. Εἰς ἐν ἀπὸ τὰ δράματά του, τὰς Τρωάδας (1211), ἐπαινεῖ τοὺς Τρωᾶς, οἱ ὁποῖοι ἐτίμων, ὅπως λέγει, τὰς ἀρματοδρομίας καὶ τοὺς ἀγῶνας το-

ξοβολίας, ἀλλὰ χωρὶς ὑπερβολάς, «οὐκ ἔς πλησμονὰς θηρόμενοι». Ἐπίσης ἐκαλλιέργησε τὴν ζωγραφικὴν.

Βαθυτέραν ἐπίδρασιν εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ Εὐριπίδου ἔσχεν ἡ ἑνασχόλησίς του εἰς τὴν φιλοσοφίαν. Ἦκουσε διδάσκοντα τὸν φιλόσοφον Ἀναξαγόραν, ἀνέγνωσε πλείστα βιβλία φιλοσόφων καὶ σοφιστῶν, ἐν οἷς καὶ τὰ τοῦ Πρωταγόρου καὶ τοῦ Προδίκου, τοὺς ὁποίους καὶ προσωπικῶς ἐγνώριζε, καὶ συνεδέθη διὰ φιλίας μὲ τὸν Σαυκράτην, ὅστις, λέγουν, παρηκολούθει πάντοτε τὴν διδασκαλίαν τραγωδιῶν τοῦ φίλου του, ἐνῶ ἄλλως δὲν ἐσύγραζεν εἰς τὸ θέατρον. Εἶχεν ὁ Εὐριπίδης καὶ πλουσίαν βιβλιοθήκην, πρᾶγμα σπάνιον εἰς τὴν ἐποχὴν του.

Πνεῦμα ἐρευνητικὸν καὶ ἀνήσυχον, ἐμελέτα διαρκῶς τὰ μεγάλα προβλήματα, τὰ ὁποῖα ἀψηχόλουν τοὺς πλέον μορφωμένους Ἕλληνας κατὰ τὸ β' ἡμισυ τοῦ 5. αἰῶνος. Τί ἦσαν οἱ θεοί, τίς ἡ φύσις τοῦ ἀνθρώπου, τίνας αἱ μεγάλοι ἀρεταί, τίνα τὰ καθήκοντα τῶν γυναικῶν κ.λπ. Διὰ τὸ πλῆθος τῶν φιλοσοφικῶν γνωμῶν, τὰς ὁποίας διετύπωνεν εἰς τὰς τραγωδίας του, ἀπεκλήθη ὁ ἄ π ὀ σ κ η ν ἦ ς φ ι λ ὀ σ ο φ ο ς.

Ὑπὸ τῶν ἐνομίσθη ἀσεβῆς. Δὲν ἦτο βεβαίως φύσις βαθέως θρησκευτικῆ, ὅπως ὁ Αἰσχύλος καὶ ὁ Σοφοκλῆς· οὔτις ὅμως ἦτο ἀσεβῆς, δὲν εἶναι ἀληθές. Ὁ Εὐριπίδης μελετῶν τοὺς μύθους, ἐκ τῶν ὁποίων ἦντιλε τὰς ὑποθέσεις τῶν τραγωδιῶν του, εὔρισκεν εἰς αὐτοὺς διηγῆσεις ἀσυμβιβάστους πρὸς τὴν ὑψηλοτέραν καὶ φωτεινοτέραν περὶ τοῦ θείου ἀντίληψιν, τὴν ὁποίαν εἶχε σχηματίσει ὁ ἴδιος. Δὲν ἠδύνατο π.χ. νὰ δεχθῆ ὅτι ἡ Ἄρτεμις ἐπεθύμει νὰ θυοιάζον εἰς αὐτὴν ἀνθρώπους. Ἐπειδὴ ὅμως πολὺ σιγὰ ἐξέφραζεν εἰς τὰ δράματά του τοιαύτας γνώμας, οἱ προσκεκολλημένοι εἰς τὰς παλαιὰς παραδόσεις δυσηρεστοῦντο.

Ἐν γένει ὁ Εὐριπίδης, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν Αἰσχύλον καὶ τὸν Σοφοκλέα, δὲν ἦτο πολὺ συμπαθῆς εἰς τοὺς συγχρόνους του. Εἰς δραματικὸν ἀγῶνα κατῆλθε τὸ πρῶτον τῷ 455 καὶ ἔλαβε τὰ τριετία. Ἐνίκησε διὰ πρῶτην φορὰν τῷ 442, ἐνῶ δὲ ἔγραψεν 23 τετραλογίας, μόνον πεντάκις ἐνίκησεν. Οἱ κωμικοὶ ποιηταί, καὶ πρὸ πάντων ὁ Ἀριστοφάνης, διαρκῶς τὸν ἔσκωπιον καὶ τὸν ἐκακολόγουν, διότι τὸν θεῶρων πολὺ νεωτεριστὴν.

Εἰς τὴν πολιτικὴν οὐδέποτε ἀνεμείχθη καὶ δημόσιον ἀξίωμα οὔτε ἔλαβεν οὔτε ἐζήτησε ποτέ. Μελαγχολικὸς καὶ δύσκολος εἰς τὰς σχέσεις του, προετίμα τὴν μόνωσιν ἢ τὴν μὲ ἐκλεκτοὺς φίλους ἀναστροφὴν, τὴν ἐργασίαν καὶ τὴν ζωὴν τοῦ σπουδαστηρίου. Ἐνεφορεῖτο ὅμως φλο-

γεῖρας φιλοπατρίας καὶ παρηκολούθει τὰ πολιτικὰ μὲ ζωηρὸν ἐνδιαφέρον.

Ἡ πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπη του ἐκδηλοῦται πρὸ πάντων εἰς τὰς τραγωδίας, τὰς ὁποίας συνέθεσε μετὰ τὴν ἔκρηξιν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου· πραγματεύεται τότε κατὰ προτίμησιν ἀττικὰς παραδόσεις καὶ μύθους, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἀναλάμπει τὸ μεγαλεῖον καὶ ὁ ἀνώτερος πολιτισμὸς τῶν Ἀθηναίων, καὶ πολλάκις εἰς τὸ στόμα τῶν μυθικῶν προσώπων θέτει ὑπαινεγμοὺς εἰς σύγχρονα γεγονότα ἀποτελοῦντας ὕμνον πρὸς τὴν πατρίδα του καὶ καταδίκην τῶν ἀντιπάλων τῆς.

Οὕτω εἰς τοὺς Ἡρακλείδας, τραγωδίαν διδαχθεῖσαν κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ἐξαίρει τὴν εὐγένειαν καὶ τὴν αὐτοθυσίαν τῶν παλαιῶν Ἀθηναίων, οἱ ὅποιοι, διὰ τὰ προσιατεύσουσαν τὰ τέκνα τοῦ Ἡρακλέους, ἀνέλαβον πόλεμον κατὰ τοῦ δῶκτου αὐτῶν Εὐρουσθέως· φέγει οὕτω ἐμμέσως τὴν ἀχαριστίαν τῶν συγχρόνων του Δωριέων, οἱ ὅποιοι, ἐνῶ ἔκανχῶντο δι' ἧσαν ἀπόγονοι τοῦ Ἡρακλέους, ἐπέδραμον κατὰ τῶν Ἀθηναίων.

Ἐγκώμιον τῶν Ἀθηναίων εἶναι καὶ αἱ Ἰκέτιδες. Εἰς τὴν τραγωδίαν ταύτην, ἡ ὁποία ἐδιδάχθη περὶ τὰ τέλη τῆς πρώτης δεκαετίας τοῦ πολέμου, ὁ μυθικὸς βασιλεὺς τῶν Ἀθηναίων Θησεὺς παρουσιάζεται ὑποστηρικτῆς τοῦ καταπατομένου δικαίου καὶ ἐκπρόσωπος ἀνωτέρου πολιτισμοῦ· ἀναγκάζει διὰ πολέμου τοὺς Θηβαίους νὰ παραδώσουν τοὺς νεκροὺς τῶν πρὸ τῶν τειχῶν τῶν Θηβῶν πεσόντων Ἀργείων εἰς τὰς μητέρας των πρὸς ταφήν.

Ἄλλαχού ὁ ποιητὴς κεντηριάζει τοὺς ἀδίκως ἐπιτιθεμένους, τοὺς ἐκπορθοῦντας «πόλεις, ναοὺς τε τύμβους θ', ἱερὰ τῶν κεκμηκότων», ἐνῶ ἀντιθέτως διακηρύσσει ὅτι τὸ «ὑπὲρ πάτρας θνήσκειν» εἶναι «τὸ κάλλιστον κλέος» (Τρωάδες 95 καὶ 386).

Τέσσαρα περίπου ἔτη πρὸ τῆς λήξεως τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ὁ Εὐρυπιδῆς μετέβη εἰς Πέλλαν τῆς Μακεδονίας κληθεὶς ὑπὸ τοῦ φιλομούσου βασιλέως αὐτῆς Ἀρχελάου. Καὶ ἐν τῇ μακεδονικῇ αὐτῇ διαμένων ἐξηκολούθει ἐργαζόμενος, ἐδίδαξε δ' ἐκεῖ καὶ τινὰς τραγωδίας του. Ἀπέθανε καὶ ἐτάφη ἐν Μακεδονίᾳ τῷ 406, ὀλίγους μῆνας πρὸ τοῦ Σοφοκλέους.

Οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ ὅποιοι πολὺ τὸν εἶχον πικρᾶναι ζῶντα, συγκινηθέντες ἀπὸ τὸ ἄγγελμα τοῦ θανάτου τοῦ μεγάλου συμπολίτου των, ἐξήτησαν νὰ δοθοῦν εἰς αὐτοὺς τὰ ὄσα του, μὴ γενομένης ὄμως δεκτικῆς τῆς

αιτήσεώς των ἡγεῖραν πρὸς τιμὴν του κενοτάφιου παρὰ τὰ Μακρὰ Τείχη. Εἰς τὸν προάγονα τῶν μεγάλων Διονυσίων τοῦ ἔτους ἐκείνου ὁ Σοφοκλῆς προσῆλθε μὲ πένθιμον περιβολήν, εἰσήγαγε δὲ καὶ τὸν Χορὸν ἄνευ στεφάνων.

Μετὰ θάνατον ὁ ποιητὴς πολὺ ἠγαπήθη καὶ ἔθανμάσθη, ἤσκησε δὲ τερασίαν ἐπίδρασιν εἰς τὴν μετέπειτα ποίησιν, ἑλληνικὴν, ῥωμαϊκὴν καὶ νεωτέραν εὐρωπαϊκὴν.

Βαθὺς ἀνατόμος τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, ὁ Εὐριπίδης ἐμελέτα, ἀνέλυε καὶ ἐξέφραζεν εἰς τὰς τραγωδίας του τὰ πάθη προκαλῶν ἰσχυρὰν συγκίνησιν. Ἦτο κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην ὁ τραγικώτατος τῶν ποιητῶν. Τὴν ἀξίαν τῆς ποιήσεώς του θὰ ἀντιληφθῶμεν μελετῶντες μετὰ προσοχῆς μίαν τῶν τραγωδιῶν του, τὴν ἐν *Αὐλίδι Ἰφιγένειαν*.

Ἡ Ἰφιγένεια. Εὐρύτατα διαδεδομένη καὶ εἰς τὸν Ἑλληνικὸν καὶ εἰς ἄλλους λαοὺς εἶναι ἡ δοξασία ὅτι διὰ τὴν στερέωσιν καὶ ἀσφάλειαν οἰουδήποτε κτίσματος ἀπαιτεῖται θυσία ζῆου τιθεμένου εἰς τὰ θεμέλια τοῦ κτίσματος ἢ ἐντὸς τοίχου τινὸς αὐτοῦ. Κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους ἐγίνοντο πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον καὶ ἀνθρωποθυσίαι, διότι ἐπιστεύετο ὅτι, ὅσον εὐγενέστερον ἦτο τὸ θῦμα, τόσοσον ἰσχυρότερον «στοιχειὸν» ἐγίνετο. Τοῦ ἔθιμου τούτου ἀπήχησις εἶναι π.χ. ἡ περὶ τοῦ γεφυροῦ τῆς Ἀρτας παράδοσις, καθ' ἣν ὁ πρωτομάστορας ἠναγκάσθη νὰ «στοιχειώσῃ» τὴν σύζυγόν του, διότι ἄλλως ἢ στερέωσις τῆς γεφύρας ἦτο ἀδύνατος.

Ἐκτὸς ὅμως τῆς θεμελιώσεως τῶν κτισμάτων καὶ διὰ πάσης ἄλλης σπουδαίας ἐπιχειρήσεως τὴν ἐπιτυχίαν ἀπαιτεῖται θυσία. Ἐκ τῆς ἀντιλήψεως ταύτης ἐπλάσθη ὁ μῦθος τῆς θυσίας τῆς Ἰφιγένειας. Ὁ ἑλληνικὸς στόλος, ἐκ περισσοτέρων τῶν χιλιῶν πλοίων ἀποτελούμενος, εἶχε συγκεντρωθῆ εἰς τὸν μέγαν καὶ ἀσφαλῆ κόλπον τῆς Αὐλίδος. Τὰ στήθη τῶν Ἑλλήνων ἐθέρμαιεν ὁ πόθος νὰ διασχίσουν τὸ Αἰγαῖον καὶ ἀποβιβαζόμενοι εἰς τὴν Τροίαν νὰ τιμωρῶσιν τοὺς Τρωῶς διὰ τὴν ἀρπαγὴν τῆς Ἑλένης, ἀλλ' ἄνεμος εὐνοϊκὸς δὲν ἔπνεε καὶ ὁ ἀπόπλους ἦτο ἀδύνατος, διότι, ὅπως ἐμάντευσε ὁ Κάλχας, ἢ Ἀρτεμις ἀπήτει νὰ θυσιάσῃ εἰς αὐτὴν ὁ ἀρχιστράτηγος τὴν πρωτότοκον θυγατέρα του.

Ὁ Ἀγαμέμνων πιεζόμενος ὑπὸ τοῦ Μενέλαιου καὶ ἄλλων ἠγεμόνων ἐδέχθη μὲ σπαραγμὸν ψυχῆς νὰ καλέσῃ ἐκ Μυκητῶν εἰς Αὐλίδα τὴν Ἰφιγένειαν, διὰ νὰ πείσῃ δὲ τὴν Κλυταιμῆστραν νὰ τὴν στείλῃ, ἔγραψε

εἰς αὐτὴν ὅτι θὰ τὴν ἔδιδεν εἰς γάμον εἰς τὸν Ἀχιλλεΐα. Ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ ἀγγελιαφόρου, μετανοήσας, ἔγραψε κρυφίως δευτέραν ἐπιστολὴν ἀνακλητικὴν τῆς πρώτης.

Εἶναι ἀκόμῃ νύξ, ἀπόλυτος νηγεμία καὶ σιγὴ επικρατεῖ εἰς τὴν Αὐλίδα, ὁ στρατὸς τῶν Ἀχαιῶν εἶναι βυθισμένος εἰς τὸν ὕπνον, καὶ ὁ Ἀγαμέμνων καλεῖ ἔξω τῆς σκηνῆς τοῦ ἕνα γέροντα, παλαιὸν πιστὸν δοῦλον τῆς συζύγου του, διὰ νὰ τὸν ἀποστείλῃ πρὸς αὐτὴν μὲ τὴν ἐπιστολὴν. Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ἀρχίζει ἡ τραγωδία.

Τὴν Ἰφίγενειαν ἐν Αὐλίδι συνέθεσεν ὁ Εὐριπίδης περὶ τὰ τέλη τοῦ βίου του, ἡ δὲ παράστασις ἔγινε μετὰ τὸν θάνατόν του. Πρὸ ἑννέα ἑτῶν, τῷ 414 π. Χ., εἶχε γράφει ἄλλην Ἰφίγενειαν, τὴν ἐν Ταύροις, τῆς ὁποίας ἡ ὑπόθεσις εἶναι τρόπον τινὰ συνέχεια τῆς ὑποθέσεως τῆς ἐν Αὐλίδι Ἰφιγενείας.

Σημείωσις. Τὸν μῦθον ἐδραματοποίησαν κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἐκτός ἄλλων ὁ Γάλλος ποιητὴς Ρακίνας καὶ ὁ γαλλιστὴ γράφας Ἕλληνας Ἰωάννης Μορεάς. Πρὸς τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἡμετέρας τραγωδίας ἔχει ὁμοιότητα ἡ ὑπόθεσις τῆς Θυσίας τοῦ Ἀβραάμ, κρητικῆς θρησκευτικῆς δράματος τοῦ 16. μ. Χ. αἰῶνος.

Ἀξία συστάσεως εἶναι ἡ ἐκ παραλλήλου μελέτη τῶν δύο ἔργων καὶ ἰδίως τῶν χαρακτήρων τοῦ Ἀγαμέμνονος καὶ τοῦ Ἀβραάμ, τῆς Κλυταιμίστρας καὶ τῆς Σάρρας, τῆς Ἰφιγενείας καὶ τοῦ Ἰσαάκ, τοῦ Πρεσβύτου καὶ τῶν δούλων τοῦ Ἀβραάμ.

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ*

- ΑΓΑ. ὦ πρόσβυ, δόμων τῶνδε πάροιδεν
 στεῖχε. ΠΡ. στείχω· τί δὲ καινουργεῖς,
 Ἄγάμεμνον ἄναξ; ΑΓΑ. σπεύσεις; ΠΡ. σπεύδω.
 μάλα τοι γῆρας τοῦμὸν ἄπνον
 καὶ ἐπ' ὀφθαλμοῖς ὄξυν πάρεστιν. 5
- ΑΓΑ. τίς ποτ' ἄρ' ἀστήρ ὄδε πορθμεύει;
 ΠΡ. Σείριος ἐγγὺς τῆς ἑπταπόρου
 Πλειάδος ἕσσω ἐτι μεσσήρης.
- ΑΓΑ. οὐκουν φθόγγος γ' οὐτ' ὀρνίθων
 οὔτε θαλάσσης· σιγαὶ δ' ἀνέμων 10
 τόνδε κατ' Εὐριπον ἔχουσιν.
- ΠΡ. τί δὲ σὺ σκηνηῆς ἐκτὸς αἴσσεις,
 Ἄγάμεμνον ἄναξ;
 ἔτι δ' ἠσυχία τήνδε κατ' Αὐλιν
 καὶ ἀκίνητοι φυλακαὶ τειχέων. 15
 στείχωμεν ἔσω. ΑΓΑ. ζηλῶ σέ, γέρον,
 ζηλῶ δ' ἀνδρῶν ὃς ἀκίνδυνον
 βίον ἐξεπέρασ' ἀγνῶς, ἀκλεῆς·
 τοὺς δὲ ἐν τιμαῖς ἦσσαν ζηλῶ.
- ΠΡ. καὶ μὴν τὸ καλὸν γ' ἐνταῦθα βίου. 20
 ΑΓΑ. τοῦτο δέ γ' ἐστὶν τὸ καλὸν σφαλερόν
 καὶ τὸ πρότιμον
 γλυκὸ μὲν, λυπεῖ δὲ προσιστάμενον

* Ἐπιμέλεια τοῦ κειμένου καὶ ἐρμηνεῖα ὑπὸ Φ. Βουσβούνη.

- τοτέ μὲν τὰ θεῶν οὐκ ὀρθοθέντ'
 ἀνέτρεψε βίον, τοιέ δ' ἀνθρώπων
 γνῶμαι πολλαὶ
 καὶ δυσάρεστοι διέκναισαν. 25
- ΠΡ. οὐκ ἄγαμαι ταῦτ' ἀνδρὸς ἀριστέως·
 οὐκ ἐπὶ πᾶσιν σ' ἐφύτευσ' ἀγαθοῖς,
 Ἄγαμεμον, Ἄτρεϋς. 30
- δεῖ δέ σε χαίρειν καὶ λυπεῖσθαι
 θνητὸς γὰρ ἔφυς· κἄν μὴ σὺ θέλῃς,
 τὰ θεῶν οὕτω βουλόμεν' ἔσται.
 σὺ δὲ λαμπτήρος φάος ἀμπετάσας
 δέλτον τε γράφεις 35
- τήνδ' ἦν πρὸ χειρῶν ἔτι βασιτάξεις,
 καὶ ταῦτ' ἀπάλιν γράμματα συγγεῖς
 καὶ σφραγίζεις λύεις τ' ὀπίσω
 ῥίπτεις τε πέδῳ πεύκην, θαλερὸν
 κατὰ δάκρυ χέων, 40
- καὶ τῶν ἀπόρων οὐδενὸς ἐνδεῖς
 μὴ οὐ μαίνεσθαι.
 τί πονεῖς; τί νέον περὶ σοί, βασιλεῦ;
 φέρε κοίνωσον μῦθον ἐς ἡμᾶς.
 πρὸς δ' ἄνδρ' ἀγαθὸν πιστόν τε φράσεις· 45
- σῆ γάρ μ' ἀλόχῳ ποτὲ Τυνδάρεως
 πέμπεν φερνὴν
 συννυμφοκόμον τε δίκαιον.
- ΑΓΑ. ἐγένοντο Λήδα Θεσιάδι τρεῖς παρθένοι,
 Φοῖβη, Κλυταιμῆστρα τ' ἐμὴ ξυνάορος, 50
- Ἑλένη τε· ταύτης οἱ τὰ πρῶτ' ὀλβισμένοι
 μνηστῆρες ἦλθον Ἑλλάδος νεανίαι.
 δεῖναι δ' ἀπειλαὶ καὶ κατ' ἀλλήλων φόνος
 ξυνίσταθ', ὅστις μὴ λάβοι τὴν παρθένον.

τὸ προᾶγμα δ' ἀπόρως εἶχε Τυνδάρεω πατρὶ 55
 δοῦναί τε μὴ δοῦναί τε, τῆς τύχης θ' ὅπως
 ἄψαιτ' ἄριστα. καὶ νιν εἰσῆλθεν τάδε,
 ὄρκους συνάψαι δεξιάς τε συμβαλεῖν
 μνηστῆρας ἀλλήλοισι καὶ δι' ἐμπύρων 60
 σπονδὰς καθεῖναι κάπαράσασθαι τάδε·
 ὅτου γυνὴ γένοιτο Τυνδαρις κόρη,
 τῷ συναμυνεῖν, εἴ τις νιν ἐκ δόμων λαβῶν
 οἴχοιτο τόν τ' ἔχοντ' ἀπωθοίη λέχους,
 κάπιστρατεύσειν καὶ κατασκάψειν πόλιν 65
 Ἕλλην' ὁμοίως βάρβαρόν θ' ὅπλων μέτα.
 ἐπεὶ δ' ἐπιστάθησαν, εὖ δέ πως γέρων
 ὑπῆλθεν αὐτοὺς Τυνδάρεως πυκνῇ φρενί,
 δίδωσ' ἐλέσθαι θυγατρὶ μνηστήρων ἕνα,
 ὅτου πνοαὶ φέροισεν Ἀφροδίτης φίλαι. 70
 ἢ δ' εἴλεθ', ὥς γε μήποτ' ὄφελεν λαβεῖν,
 Μενέλαον. ἐλθὼν δ' ἐκ Φρυγῶν ὁ τὰς θεὰς
 κρίνας ὄδ', ὥς ὁ μῦθος ἀνθρώπων ἔχει,
 Λακεδαίμον', ἀνθηρὸς μὲν εἰμάτων στολῇ
 χρυσῶ τε λαμπρός, βαρβάρῳ χλιδήματι,
 ἐρῶν ἐρῶσαν ᾗχετ' ἐξαναρπάσας 75
 Ἑλένην πρὸς Ἴδης βούσταθμ', ἔκδημον λαβῶν
 Μενέλαον ὁ δὲ καθ' Ἑλλάδ' οἰστρήσας πόθῳ
 ὄρκους παλαιοὺς Τυνδάρεω μαρτύρεται,
 ὥς χρὴ βοηθεῖν τοῖσιν ἠδικημένοις.
 τοῦντεῦθεν οὖν Ἕλληνες ἄξαντες δορί, 80
 τεύχη λαβόντες στενόπορ' Αὐλίδος βάρηρα
 ἦκουσι τῆσδε, ναυσὶν ἀσπίσιν θ' ὁμοῦ
 ἵπποις τε πολλοῖς ἄρμασίν τ' ἠσκημένοι.
 κάμῃ στρατηγεῖν εἶτα Μενέλεω χάριν
 εἶλοντο, σύγγονόν γε. τάξιωμα δὲ 85

ἄλλος τις ὄφελ' ἀντ' ἐμοῦ λαβεῖν τόδε.
 ἠθροισμένου δὲ καὶ ξυνεστῶτος στρατοῦ
 ἡμεσθ' ἀπλοῖα χρώμενοι κατ' Αὐλίδα.
 Κάλχας δ' ὁ μάντις ἀπορία κεκορημένοις
 ἀνειλεν Ἴφιγένειαν, ἣν ἔσπειρ' ἐγώ, 90
 Ἄρτέμιδι θῦσαι τῇ τόδ' οἰκούσῃ πέδον,
 καὶ πλοῦν τ' ἔσεσθαι καὶ κατασκαφὰς Φρυγῶν
 θύσασι, μὴ θύσασι δ' οὐκ εἶναι τάδε.
 κλύων δ' ἐγὼ ταῦτ', ὀρθίῳ κηρύγματι
 Ταλθύβιον εἶπον πάντ' ἀφιέναι στρατόν, 95
 ὡς οὔποτ' ἂν τλᾶς θυγατέρα κτανεῖν ἐμῆν·
 οὔ δὴ μ' ἀδελφὸς πάντα προσφέρων λόγον
 ἔπεισε τλῆναι δεινά. κὰν δέλτου πτυχαῖς
 γράψας ἔπεμψα πρὸς δάμαρτα τὴν ἐμὴν
 στέλλειν Ἀχιλλεῖ θυγατέρ' ὡς γαμουμένην, 100
 τό τ' ἀξίωμα τάνδρὸς ἐκγαυρούμενος
 συμπλεῖν τ' Ἀχαιοῖς οὔνεκ' οὐ θέλοι λέγων,
 εἰ μὴ παρ' ἡμῶν εἴσιν εἰς Φθίαν λέχος·
 πειθῶ γὰρ εἶχον τήνδε πρὸς δάμαρτ' ἐμῆν,
 ψευδῇ συνάψας ἀμφὶ παρθένου γάμον. 105
 μόνου δ' Ἀχαιῶν ἴσμεν ὡς ἔχει τάδε
 Κάλχας, Ὀδυσσεὺς Μενέλεώς θ'. ἃ δ' οὐ καλῶς
 ἔγνων τότε, αὔθις μεταγράφω καλῶς πάλιν
 εἰς τήνδε δέλτον, ἣν κατ' εὐφρόνης σκιὰν
 λύοντα καὶ συνδοῦντά μ' εἰσείδες, γέρον. 110
 ἀλλ' εἶα χώρει τάσδ' ἐπιστολάς λαβὼν
 πρὸς Ἄργος· ἃ δὲ κέκευθε δέλτος ἐν πτυχαῖς,
 λόγῳ φράσω σοι πάντα τὰ γγεγραμμένα·
 πιστὸς γὰρ ἀλόχῳ τοῖς τ' ἐμοῖς δόμοισιν εἶ.
 ΠΡ. λέγε καὶ σήμαιν', ἵνα καὶ γλώσση 115
 σύντονα τοῖς σοῖς γράμμασιν αὐδῶ.

- ΑΓΑ. πέμπω σοι πρὸς ταῖς πρόσθεν
δέλτοις, ὦ Λήδας ἕρνος,
μὴ στέλλειν τὰν σὰν Ἴνιν πρὸς
τὰν κολπώδη πτέρυγ' Εὐβοίας 120
Αὐλιν ἀκλύσταν.
εἰς ἄλλας ὥρας γὰρ δὴ
παιδὸς δαίσομεν ὑμεναίους.
- ΠΡ. καὶ πῶς Ἀχιλεὺς λέκτρον ἀπλακὼν
οὐ μέγα φουσῶν θυμὸν ἐπαρεῖ 125
σοὶ σῆ τ' ἀλόχῃ;
τόδε καὶ δεινόν. σήμαιν' ὅ τι φῆς.
- ΑΓΑ. ὄνομ', οὐκ ἔργον παρέχων Ἀχιλεὺς
οὐκ οἶδε γάμους, οὐδ' ὅ τι πράσσομεν,
οὐδ' ὅτι κείνῳ παῖδ' ἐπεφήμισα 130
νυμφεῖους εἰς ἀγώνων
εὐνάς ἐκδώσειν λέκτροις.
- ΠΡ. δεινά γ' ἐτόλμας, Ἀγάμεμνον ἄναξ,
ὅς τῷ τῆς θεᾶς σὴν παῖδ' ἄλοχον
φατίσας ἦγες σφάγιον Δαναοῖς. 135
- ΑΓΑ. οἴμοι, γνώμας ἐξέεσταν,
αἰαῖ, πίπτω δ' εἰς ἄταν
ἀλλ' ἴθ' ἐρέσσω σὸν πόδα, γήρα
μηδὲν ὑπέικων. ΠΡ. σπεύδω, βασιλεῦ. 140
- ΑΓΑ. μή νυν μήτ' ἀλσώδεις ἴζου
κρήνας μήθ' ὕπνῳ θελχθῆς.
- ΠΡ. εὐφημα θρόει.
- ΑΓΑ. πάντῃ δὲ πόρον σχιστὸν ἀμείβων
λεῦσσε, φυλάσσω μὴ τίς σε λάθῃ 145
τροχαλοῖσιν ὄχοις παραμειψαμένη
παῖδα κομίζουσ' ἐνθάδ' ἀπήνη
Δαναῶν πρὸς ναῦς.

- ΠΡ. ἔσται τάδε. ΑΓΑ. κλήθρων δ' ἔξόρομοις
 ἦν νιν πομπαῖς ἀντήσης, 150
 πάλιν ἔξόρομα, σεῖτε χαλινοὺς,
 ἐπὶ Κυκλώπων ἰεῖς θυμέλας.
- ΠΡ. πιστὸς δὲ φράσας τάδε πῶς ἔσομαι,
 λέγε, παιδὶ σέθεν τῇ σῆ τ' ἀλόχῳ;
- ΑΓΑ. σφραγίδα φύλασσ', ἦν ἐπὶ δέλτῳ 155
 τῇδε κομίζεις. ἴθι. λευκαίνει
 τόδε φῶς ἤδη λάμπουσ' ἠὼς
 πῦρ τε τεθρίππων τῶν Ἄελίου
 σύλλαβε μόχθων. 160
 θνητῶν δ' ὄλβιος εἰς τέλος οὐδεὶς
 οὐδ' εὐδαίμων
 οὔπω γὰρ ἔφν τις ἄλυπος.
- ΧΟ. ἔμολον ἀμφὶ παρακτίαν στρ.
 ψάμαθον Αὐλίδος ἐναλίας, 165
 Εὐρύπου διὰ χευμάτων
 κέλσασα στενοπόρθμων,
 Χαλκίδα πόλιν ἐμὰν προλιποῦσ',
 ἀγγιάλων ὑδάτων τροφὸν
 τᾶς κλεινᾶς Ἀρεθούσας, 170
 Ἀχαιῶν στρατιὰν ὡς κατιδοίμαν
 ἀγαυῶν τε πλάτας ναυσιπόρους
 ἡμιθέων, οὓς ἐπὶ Τροί-
 αν ἐλάταις χιλιόναυσιν
 τὸν ξανθὸν Μενελάον θ'
 ἀμέτεροι πόσεις
 ἐνέπουσ' Ἀγαμέμνονά τ' εὐπατρίδαν
 στέλλειν ἐπὶ τὰν Ἑλέναν, ἀπ'
 Εὐρώτα δονακοτρόφου

Πάρις ὁ βουκόλος ἂν ἔλαβε, δῶρον τᾶς Ἄφροδίτας, ὅτ' ἐπὶ κρηναίαισι δρόσοις Ἦρα Παλλάδι τ' ἔριν ἔριν μορφᾶς ἅ Κύπρις ἔσχεν. πολύθυτον δὲ δι' ἄλλος Ἄρ-	180
τέμιδος ἤλυθον ὄρομένα, φοινίσσουσα παρῆδ' ἐμὴν αἰσχύνα νεοθαλεῖ, ἀσπίδος ἔρυμα καὶ κλισίας ὄπλοφόρους Δαναῶν θέλουσ'	185
Ἴππων τ' ὄχλον ιδέσθαι. κατείδον δὲ δὺ' Αἴαντε συνέδρω τὸν Οἰλέως τε Τελαμῶνός τε γόνον, τὸν Σαλαμῖνος στέφανον Πρωτεσίλαόν τ' ἐπὶ θάκοις πεσσῶν ἠδομένους μορ-	190
φραῖσι πολυπλόκοις Παλαμήδεά θ', ὃν τέκε παῖς ὁ Ποσει- δάων· Διομήδεά θ' ἠδο- ναῖς δίσκου κεχαρημένον, παρὰ δὲ Μηριόνην, Ἄρρεος ὄζον, θαῦμα βροτοῖσι τὸν ἀπὸ νησαίων τ' ὄρέων Λαέρτα τόκον, ἅμα δὲ Νι- ρῆ, κάλλιστον Ἀχαιῶν	195
τὸν ἰσάνεμόν τε ποδοῖν λαιψηροδρομόν Ἀχιλῆα, τὸν ἅ Θετίς τέκε καὶ Χείρων ἔξεπόνασεν, εἶδον αἰγιαλοῖσι	200
	205
	210

παρά τε κροκάλαις δρόμον ἔχοντα σὺν ὄπλοις·
 ἄμιλλαν δ' ἐπόνει ποδοῖν
 πρὸς ἄρμα τέτρωρον
 ἐλίσσων περι νίκας· 215
 ὁ δὲ διφρηλάτας ἐβοᾷτ'
 Εὐμηλος Φερητιάδας,
 ᾧ καλλίστους ἰδόμαν
 χρυσοδαιδάλους στομίους
 πώλους κέντροφ θεινομένους, 220
 τοὺς μὲν μέσους ζυγίους,
 λευκοστίτῳ τριχί βαλιούς,
 τοὺς δ' ἔξω σειροφόρους,
 ἀντήρεις καμπαῖσι δρόμων,
 πυρρότριχας, μονόχαλα δ' ὑπὸ σφυρὰ 225
 ποικιλοδέρμονας· οἷς παρεπάλλετο
 Πηλεΐδας σὺν ὄπλοισι παρ' ἄντυγα
 καὶ σύριγγας ἄρματείους. 230
 ναῶν δ' εἰς ἀριθμὸν ἦλυθον
 καὶ θεᾶν ἀθέσφατον, σιγ.
 τὰν γυναικεῖον ὄψιν ὀμμάτων
 ὡς πλήσαιμι, μείλινον ἀδονάν.
 καὶ κέρας μὲν ἦν 235
 δεξιὸν πλάτας ἔχων
 Φθιώτας ὁ Μυρμιδῶν Ἄρης
 πεντήκοντα ναυσὶ θουρίαις,
 χρυσέαις δ' εἰκόσιν κατ' ἄκρα Νη-
 ρῆδες ἔστασαν θεαί,
 πρύμναις σῆμ' Ἀχιλλεῖου στρατοῦ. 240
 Ἄργείων δὲ ταῖσδ' ἰσῆρετμοὶ
 ναῆς ἔστασαν πέλας· ἀντ.
 ὧν ὁ Μηκιστέως στρατηλάτας

παῖς ἦν, Ταλαὸς ὃν τρέφει πατήρ,	245
Καπανέως τε παῖς	
Σθένελος· Ἄτθιδος δ' ἄγων	
ἑξήκοντα ναῦς ὁ Θησέως	
παῖς ἑξῆς ἐναυλόχει, θεῶν	
Παλλάδ' ἐν μωνύχοις ἔχων πτερω-	250
τοῖσιν ἄρμασιν θετόν,	
εὖσημόν τι φάσμα ναυβάταις.	
Βοιωτῶν δ' ὄπλισμα, ποντίας	στρ.
πεντήκοντα νῆας εἰδόμαν	
σημείοισιν ἐστολισμένας·	255
τοῖς δὲ Κάδμος ἦν	
χρύσειον δράκοντ' ἔχων	
ἄμφι ναῶν κόρυμβα·	
Λήιτος δ' ὁ γηγενῆς	
ἄρχε ναῖου στρατοῦ·	260
Φωκίδος δ' ἀπὸ χθονός,	
Λοκράς δὲ τοῖσδ' ἴσας ἄγων	
ἦν ναῦς Οἰλέως τόκος κλυτὰν	
Θροναῖδ' ἐκλιπὼν πόλιν.	
ἐκ Μυκῆνας δὲ τᾶς Κυκλωπίας	ἀντ.
παῖς Ἄτρεως ἔπεμπε ναυβάτας	265
ναῶν ἑκατὸν ἠθροῖσμένους	
(σὺν δ' ἀδελφὸς ἦν	
ταγός, ὡς φίλος φίλῳ),	
τᾶς φυγούσας μέλαθρα	270
βαρβάρων χάριν γάμων	
πρᾶξιν Ἑλλὰς ὡς λάβοι.	
ἐκ Πύλου δὲ Νέστορος	
Γερηνίου κατειδόμαν	
πρύμνας σῆμα ταυρόπουν ὄρᾶν,	275

τὸν πάροιικον Ἄλφεόν.
 Αἰνιάνων δὲ δωδεκάστολοι στορ.
 νᾶες ἦσαν, ὧν ἄναξ Γουνεὺς
 ἄρχε· τῶνδε δ' αὖ πέλας
 Ἕλιδος δυνάστορες, 280
 οὓς Ἐπειοὺς ὠνόμαζε πᾶς λεώς·
 Εὐρυτος δ' ἄνασσε τῶνδε·
 λευκήρετμον δ' Ἄρη
 Τάφιον ἦγεν, ὧν Μέγης ἄνασσε,
 Φυλέως λόγευμα, 285
 τὰς Ἐχινάδας λιπὼν
 νήσους ναυβάταις ἀπροσφόρους.
 Αἶας δ' ὁ Σαλαμῖνος ἔντροφος ἀντ.
 δεξιὸν κέρας πρὸς τὸ λαιὸν ξυνᾶγε,
290
 τῶν ἄσπον ὄρμει πλάταισιν
 ἐσχάταισι συμπλέκων
 δώδεκ' εὐστροφωτάταισι ναυσίν· ὧς
 ἄιον καὶ ναυβάταν
 εἰδόμαν λεών· 295
 ᾧ τις εἰ προσαρμόσει
 βαρβάρους βάριδας,
 νόστον οὐκ ἀποίσειται,
 ἐνθάδ' οἶον εἰδόμαν
 νάιον πόρνευμα, 300
 τὰ δὲ κατ' οἴκους κλύουσα συγκλήτου
 μνήμην σφύζομαι στρατεύματος.

ΠΡ. Μενέλαε, τολμᾶς δεῖν, ἃ σ' οὐ τολμᾶν χρεών.

ΜΕ. ἄπελθε· λίαν δεσπότηταισι πιστὸς εἶ.

ΠΡ. καλὸν γέ μοι τοῦνεῖδος ἐξωνεΐδισας.

305

ΜΕ. κλαίοις ἄν, εἰ πράσσοις ἃ μὴ πράσσειν σε δεῖ.

- ΠΡ. οὐ χρῆν σε λῦσαι δέλτον, ἦν ἐγὼ ἔφερον.
 ΜΕ. οὐδέ γε φέρειν σε πᾶσιν Ἑλλησιν κακά.
 ΠΡ. ἄλλοις ἀμιλλῶ ταῦτ'. ἄφες δὲ τήνδ' ἐμοί.
 ΜΕ. οὐκ ἂν μεθείμην. ΠΡ. οὐδ' ἔγωγ' ἀφήσομαι. 310
 ΜΕ. σκήπτρω τάχ' ἄρα σὸν καθαιμάξω κάρα.
 ΠΡ. ἀλλ' εὐκλεές τοι δεσποτῶν θνήσκειν ὑπερ.
 ΜΕ. μέθες· μακροὺς δὲ δοῦλος ὦν λέγεις λόγους.
 ΠΡ. ὦ δέσποτ', ἀδικούμεσθα. σὰς δ' ἐπιστολάς
 ἔξαρχάσας ὄδ' ἐκ χειρῶν ἐμῶν βία,
 Ἄγάμεμνον, οὐδὲν τῇ δίκῃ χρῆσθαι θέλει. 315

- ΑΓΑ. ἔα·
 τίς ποτ' ἐν πύλαισι θόρυβος καὶ λόγων ἀκοσμία;
 ΜΕ. οὐμός, οὐχ ὁ τοῦδε μῦθος κυριώτερος λέγειν.
 ΑΓΑ. σὺ δὲ τί τῷδ' ἐς ἔριν ἀφίξαι, Μενέλεως, βία τ' ἄγεις;
 ΜΕ. βλέπον εἰς ἡμᾶς, ἴν' ἀρχὰς τῶν λόγων ταύτας λάβω. 320
 ΑΓΑ. μῶν τρέσας οὐκ ἀνακαλύψω βλέφαρον, Ἄτρῶος γεγώς;
 ΜΕ. τήνδ' ὄρᾳς δέλτον, κακίστων γραμμῶν ὑπηρέτιν;
 ΑΓΑ. εἰσορῶ, καὶ πρῶτα ταύτην σῶν ἀπάλλαξον χειρῶν.
 ΜΕ. οὐ, πρὶν ἂν δεῖξω γε Δαναοῖς πᾶσι τάγγεγραμμένα.
 ΑΓΑ. ἦ γὰρ οἶσθ' ἂ μὴ σε καιρὸς εἰδέναι, σήμαντρο' ἀνείς; 325
 ΜΕ. ὥστε σ' ἀλγῦναί γ', ἀνοίξας, ἂ σὺ κάκ' εἰργάσω λάθρα.
 ΑΓΑ. ποῦ δὲ κἄλαβές νιν; ὦ θεοί, σῆς ἀναισχύντου φρονός.
 ΜΕ. προσδοκῶν σὴν παιδ', ἀπ' Ἄργους εἰ στρατεύμ'
 ἀφίξεται.
 ΑΓΑ. τί δέ σε τᾶμ' ἔδει φυλάσσειν; οὐκ ἀναισχύντου τόδε;
 ΜΕ. ὅτι τὸ βούλεσθαί μ' ἔκνιζε· σὸς δὲ δοῦλος οὐκ ἔφην. 330
 ΑΓΑ. οὐχὶ δεινά; τὸν ἐμὸν οἰκεῖν οἶκον οὐκ ἔασομαι;
 ΜΕ. πλάγια γὰρ φρονεῖς, τὰ μὲν νῦν, τὰ δὲ πάλαι,
 τὰ δ' αὐτίκα.
 ΑΓΑ. εὖ κεκόμψουσαι. πονηρῶν γλῶσσ' ἐπίφθονον σοφή.

ΜΕ. νοῦς δ' ὁ μὴ βέβαιος ἄδικον κτῆμα κοῦ σαφὲς φίλοις.
 βούλομαι δέ σ' ἐξελέγξει, καὶ σὺ μῆτ' ὄργῃς ὕπο 335
 ἀποτρέπου τάληθές, οὔτε κατατενωῶ λίαν ἐγώ.
 οἴσθ' ὅτ' ἐσπούδαζες ἄρχειν Δαναΐδαις πρὸς Ἴλιον,
 τῷ δοκεῖν μὲν οὐχὶ χρεῖζων, τῷ δὲ βούλεσθαι θέλων,
 ὡς ταπεινὸς ἦσθα πάσης δεξιᾶς προσθιγγάνων,
 καὶ θύρας ἔχων ἀκλήστους τῷ θέλοντι δημοτῶν, 340
 καὶ διδοὺς πρόσρησιν ἐξῆς πᾶσι, κεῖ μὴ τις θέλοι,
 τοῖς τρόποις ζητῶν πρίασθαι τὸ φιλότιμον ἐκ μέσου;
 καῖτ', ἐπεὶ κατέσχεες ἀρχάς, μεταβαλὼν ἄλλους τρόπους,
 τοῖς φίλοισιν οὐκέτ' ἦσθα τοῖς πρὶν ὡς πρόσθεν φίλος,
 δυσπρόσιτος ἔσω τε κλήθρων σπάνιος. ἄνδρα
 δ' οὐ χρεῶν 345
 τὸν ἀγαθὸν πρᾶσσοντα μεγάλα τοὺς τρόπους
 μεθιστάναι,
 ἀλλὰ καὶ βέβαιον εἶναι τότε μάλιστα τοῖς φίλοις,
 ἤνικ' ὠφελεῖν μάλιστα δυνατὸς ἐστὶν εὐτυχῶν.
 ταῦτα μὲν σε πρῶτ' ἐπῆλθον, ἵνα σε πρῶθ' ἠϋ-
 ρον κακόν.
 ὡς δ' ἐς Αὐλὶν ἦλθες αὔθις χῶ Πανελλήνων στρατός, 350
 οὐδὲν ἦσθ', ἀλλ' ἐξεπλήσσου τῇ τύχῃ τῇ τῶν θεῶν,
 οὐρίας πομπῆς σπανίζων. Δαναΐδαι δ' ἀφιέναι
 ναῦς διήγγελλον, μάτην δὲ μὴ πονεῖν ἐν Αὐλίδι.
 ὡς ἄνολβον εἶχες ὄμμα σύγχυσίν τ', εἰ μὴ νεῶν
 χιλίων ἄρχων τὸ Πριάμου πεδίον ἐμπλήσεις δορός. 355
 κἀμὲ παρεκάλεις τί δράσω; τί ν' ἀπορῶν εὖρω πόρον,
 ὥστε μὴ στερέντας ἀρχῆς ἀπολέσαι καλὸν κλέος;
 καῖτ' ἐπεὶ Κάλχας ἐν ἱεροῖς εἶπε σὴν θῦσαι κόρην
 Ἄρτεμιδι καὶ πλοῦν ἔσεσθαι Δαναΐδαις, ἦσθεις
 φρένας,
 ἄσμενος θύσειν ὑπέστης παῖδα καὶ πέμπεις ἐκῶν, 360

οὐ βία, μὴ τοῦτο λέξης, σῆ δάμαρτι, παῖδα σὴν
 δεῦρ' ἀποστέλλειν, Ἀχιλλεῖ πρόφασιν ὡς γαμουμένην.
 καὶθ' ὑποστρέψας λέληψαι μεταβαλὼν ἄλλας γραφάς,
 ὡς φονεὺς οὐκέτι θυγατρὸς σῆς ἔσειε κάλλιστά γε.
 οὗτος αὐτός ἐστιν αἰθῆρ, ὅς τὰδ' ἤκουσεν σέθεν. 365
 μυρίοι δέ τοι πεπόνθασ' αὐτὸ πρὸς τὰ πράγματα
 ἐκπονοῦσ' ἐκόντες, εἶτα δ' ἐξεχώρησαν κακῶς,
 τὰ μὲν ὑπὸ γνώμης πολιτῶν ἀσυνέτου, τὰ δ' ἐνδίκως,
 ἀδύνατοι γεγῶτες αὐτοὶ διαφυλάξασθαι πόλιν.
 Ἑλλάδος μάλιστα ἔγωγε τῆς ταλαιπώρου στένω, 370
 ἢ θέλουσα δρᾶν τι κεδνόν, βαρβάρους τοὺς οὐδένας
 καταγελῶντας ἐξανήσει διὰ σέ και τὴν σὴν κόρην.
 μηδέν' ἄρα γένους ἕκατι προστάτην θείμην χθονός,
 μηδ' ὄπλων ἄρχοντα· νοῦν χρῆ τὸν στρατηλάτην ἔχειν
 πόλεος ὡς ἄρχων ἀνὴρ πᾶς, σύνεσιν ἦν ἔχων τύχη. 375

ΧΟ. δεινὸν κασιγνήτοισι γίγνεσθαι λόγους

μάχας θ', ὅταν ποτ' ἐμπέσωσιν εἰς ἔριν.

ΑΓΑ.

βούλομαι σ' εἰπεῖν κακῶς εὖ, βραχέα, μὴ λίαν ἄνω
 βλέφαρα πρὸς τάναιδές ἀγαγών, ἀλλὰ σοφρονεστέρωσ,
 ὡς ἀδελφὸν ὄντ'· ἀνὴρ γὰρ χρηστὸς αἰδεῖσθαι φιλεῖ 380
 εἰπέ μοι, τί δεινὰ φυσᾶς αἵματηρὸν ὄμμ' ἔχων;
 τίς ἀδικεῖ σε; τοῦ κέχρησαι; λέκτρα χρήστ' ἐρᾶς λα-
 βεῖν;

οὐκ ἔχομι' ἄν σοι παρασχεῖν· ὧν γὰρ ἐκτίσω, κακῶς
 ἦρχες. εἶτ' ἐγὼ δίκην δῶ σῶν κακῶν, ὃ μὴ σφαλεῖς;
 ἢ δάκνει σε τὸ φιλότιμον τοῦμόν; ἀλλ' ἐν ἀγκάλαις 385
 εὐπρεπῆ γυναῖκα χρῆζεις, τὸ λελογισμένον παρεῖς
 και τὸ καλόν, ἔχειν; πονηροῦ φωτὸς ἠδοναὶ κακαί.
 εἰ δ' ἐγώ, γνοὺς πρόσθεν οὐκ εὖ, μετεθέμην εὐβουλίᾳ,
 μαίνομαι; σὺ μᾶλλον, ὅστις ἀπολέσας κακὸν λέχος
 ἀναλαβεῖν θέλεις, θεοῦ σοι τὴν τύχην διδόντος εὖ. 390

ᾧμοσαν τὸν Τυνδάρειον ὄρκον οἱ κακόφρονες
 φιλόγαμοι μνηστῆρες· ἡ δέ γ' ἔλπις, οἶμαι μὲν, θεός,
 κάξέπραξεν αὐτὸ μᾶλλον ἢ σὺ καὶ τὸ σὸν σθένος·
 οὓς λαβὼν στράτευ'· ἔτοιμοι δ' εἰσὶ μωρία φροεῶν.
 οὐ γὰρ ἀσύνετον τὸ θεῖον, ἀλλ' ἔχει συνιέναι
 τοὺς κακῶς παγέντας ὄρκους καὶ κατηναγκασμένους. 395
 τὰμὰ δ' οὐκ ἀποκτενῶ γὰρ τέκνα· κοῦ τὸ σὸν μὲν εὖ
 παρὰ δίκην ἔσται κακίστης εὐνιδος τιμωρία,
 ἐμὲ δὲ συντήξουσι νύκτες ἡμέραι τε δακρύοις,
 ἄνομα δρῶντα κοῦ δίκαια παῖδας οὓς ἐγεινάμην.
 ταῦτά σοι βραχέα λέλεκται καὶ σαφῆ καὶ ῥάδια. 400
 εἰ δὲ μὴ βούλει φρονεῖν σύ, τὰμ' ἐγὼ θήσω καλῶς.

ΧΟ.

οἷδ' αὖ διάφοροι τῶν πάρος λελεγμένων
 μύθων, καλῶς δ' ἔχουσι, φείδεσθαι τέκνων.

ΜΕ.

αἰαῖ, φίλους ἄρ' οὐχὶ κεκτήμην τάλας.

ΑΓΑ.

εἰ τοὺς φίλους γε μὴ θέλεις ἀπολλύναι.

405

ΜΕ.

δειξίεις δὲ ποῦ μοι πατρός ἐκ ταυτοῦ γεγώς;

ΑΓΑ.

συνσφρονεῖν σοι βούλομ' ἀλλ' οὐ συννοσεῖν.

ΜΕ.

ἐς κοινὸν ἀλγεῖν τοῖς φίλοισι χρὴ φίλους.

ΑΓΑ.

εὖ δρῶν παρακάλει μ', ἀλλὰ μὴ λυπῶν ἐμέ.

ΜΕ.

οὐκ ἄρα δοκεῖ σοι τάδε πονεῖν σὺν Ἑλλάδι;

410

ΑΓΑ.

Ἑλλάς δὲ σὺν σοὶ κατὰ θεὸν νοσεῖ τινα.

ΜΕ.

σκήπτρον νυν αὔχει, σὸν κασίγνητον προδούς.

ἐγὼ δ' ἐπ' ἄλλας εἶμι μηχανάς τινας,

φίλους τ' ἐπ' ἄλλους. ΑΓΓ. ὦ Πανελλήνων ἄναξ

Ἀγάμεμνον, ἦκω παῖδά σοι τὴν σὴν ἄγων,

415

ἦν Ἴφιγένειαν ὠνόμαζες ἐν δόμοις.

μήτηρ δ' ὀμαρτεῖ, σὴς Κλυταιμῆστρας δέμας,

καὶ παῖς Ὀρέστης, ὥστ' ἂν τερφθεῖης ἰδὼν,

χρόνον παλαιὸν δωμάτων ἐκδημος ὢν.

ἀλλ' ὡς μακρὰν ἔτεινον, εὐρυτον παρὰ

420

κρήνην ἀναψύχουσι θηλύπουν βάσιν,
 αὐταῖ τε πῶλοί τ'· εἰς δὲ λειμώνων χλόην
 καθεῖμεν αὐτάς, ὡς βορᾶς γευσαίατο.
 ἐγὼ δὲ πρόδρομος σῆς παρασκευῆς χάριν
 ἦκω· πέπυσται γὰρ στρατός, ταχεῖα γὰρ
 διῆξε φήμη, παῖδα σὴν ἀφιγμένην. 425

πᾶς δ' εἰς θῆαν ὄμιλος ἔρχεται δρόμῳ,
 σὴν παῖδ' ὅπως ἴδωσιν. οἱ δ' εὐδαίμονες
 ἐν πᾶσι κλεινοὶ καὶ περίβλεπτοι βροτοῖς.
 λέγουσι δ' ὑμέναιός τις ἢ τί πράσσεται; 430

ἢ πόθον ἔχων θυγατρὸς Ἀγαμέμνων ἄναξ
 ἐκόμισε παῖδα; τῶν δ' ἂν ἦκουσας τάδε·
 Ἀρτέμιδι προτελίζουσι τὴν νεάνίδα,
 Αὐλίδος ἀνάσση· τίς νιν ἄξεταί ποτε;
 ἀλλ' εἶα, τάλι τοισίδ' ἐξάρχου κανᾶ, 435

στεφανοῦσθε κρᾶτα καὶ σύ, Μενέλεως ἄναξ,
 ὑμέναιον εὐτρέπιζε καὶ κατὰ στέγας
 λωτὸς βοάσθω καὶ ποδῶν ἔστω κύπος·
 φῶς γὰρ τόδ' ἦκει μακάριον τῇ παρθένῳ.

ΑΓΑ. ἐπήνεσ', ἀλλὰ στείχε δωμάτων ἔσω· 440

τὰ δ' ἄλλ' ἰούσης τῆς τύχης ἔσται καλῶς.
 οἴμοι, τί φῶ δύστηνος; ἄρξωμαι πόθεν;
 εἰς οἱ' ἀνάγκης ζεύγματ' ἐμπεπτώκαμεν.
 ὑπῆλθε δαίμων, ὥστε τῶν σοφισμάτων
 πολλῶ γενέσθαι τῶν ἐμῶν σοφώτερος. 445
 ἢ δυογένεια δ' ὡς ἔχει τι χρήσιμον.

καὶ γὰρ δακρῦσαι ῥαδίως αὐτοῖς ἔχει
 ἅπαντά τ' εἰπεῖν· τῷ δὲ γενναίῳ φύσιν
 ἄνολβα ταῦτα. προστάτην γε τοῦ βίου
 τὸν ὄγκον ἔχομεν τῷ τ' ὄχλῳ δουλεύομεν. 450
 ἐγὼ γὰρ ἐκβαλεῖν μὲν αἰδοῦμαι δάκρυ,

- τὸ μὴ δακρῦσαι δ' αὖθις αἰδοῦμαι τάλας,
 εἰς τὰς μεγίστας συμφορὰς ἀφιγμένος.
 εἶεν· τί φήσω πρὸς δάμαρτα τὴν ἐμήν;
 πῶς δέξομαί νιν; ποῖον ὄμμα συμβαλῶ; 455
 καὶ γὰρ μ' ἀπώλεσ' ἐπὶ κακοῖς ἃ μοι πάρα
 ἔλθοῦσ' ἄκλητος. εἰκότως δ' ἅμ' ἔσπετο
 θυγατρὶ νυμφεύσουσα καὶ τὰ φίλτατα
 δώσουσ', ἴν' ἡμᾶς ὄντας εὐρήσει κακούς·
 τὴν δ' αὖ τάλαιναν παρθένον — τί παρθένον; 460
 Ἄιδης νιν, ὡς ἔοικε, νυμφεύσει τάχα —
 ὡς ᾤκτισ'· οἶμαι γὰρ νιν ἰκετεύσειν τάδε·
 ὦ πάτερ, ἀποκτενεῖς με; τοιούτους γάμους
 γήμειας αὐτὸς χῶστις ἐστὶ σοι φίλος.
 παρὼν δ' Ὀρέστης ἐγγὺς ἀναβοήσεται 465
 εὐσύνετ' ἀσυνέτως· ἔτι γὰρ ἔστι νήπιος.
 αἰαῖ, τὸν Ἑλένης ὡς μ' ἀπώλεσεν γάμον
 γήμας ὁ Πριάμου Πάρις, ὅς μ' εἰργασται τάδε.
 ΧΟ. κἀγὼ κατῴκειο', ὡς γυναῖκα δεῖ ξένην 470
 ὑπὲρ τυράννων συμφορᾶς καταστένειν.
 ΜΕ. ἀδελφέ, δός μοι δεξιᾶς τῆς σῆς θιγεῖν.
 ΑΓΑ. δίδωμι· σὸν γὰρ τὸ κράτος, ἄθλιος δ' ἐγώ.
 ΜΕ. Πέλοπα κατόμνυμ', ὅς πατὴρ τοῦμοῦ πατρός 475
 τοῦ σοῦ τ' ἐκλήθη, τὸν τεκόντα τ' Ἀτρεά,
 ἧ μὴν ἐρεῖν σοι τὰπὸ καρδίας σαφῶς
 καὶ μὴ πῖτηδες μηδέν, ἀλλ' ὅσον φρονῶ.
 ἐγὼ δ' ἀπ' ὅσων ἐκβαλόντ' ἰδὼν δάκρυ
 ᾤκτειρα καὐτὸς ἀνταφῆκά σοι πάλιν
 καὶ τῶν παλαιῶν ἐξαφίσταμαι λόγων,
 οὐκ εἰς σὲ δεινός· εἰμὶ δ' οὔπερ εἶ σὺ νῦν. 480
 καὶ σοι παραινῶ μῆτ' ἀποκτείνειν τέκνον
 μῆτ' ἀνθελέσθαι τοῦμόν. οὐ γὰρ ἔνδικον

- σὲ μὲν στενάζειν, τὰμὰ δ' ἠδέως ἔχειν,
 θνήσκειν τε τοὺς σούς, τοὺς δ' ἐμοὺς ὄραῖν φάος·
 τί βούλομαι γάρ; οὐ γάμους ἔξαιρέτους 485
 ἄλλους λάβοιμ' ἄν, εἰ γάμων ἱμείρομαι;
 ἀλλ' ἀπολέσας ἀδελφόν, ὃν μ' ἦκιστ' ἔχρην,
 Ἑλένην ἔλωμαι, τὸ κακὸν ἀντὶ τὰγαθοῦ;
 ἄφρων νέος τ' ἦ, πρὶν τὰ πράγματ' ἐγγύθειν
 σκοπῶν ἐσεῖδον οἶον ἦν κτείνειν τέκνα. 490
 ἄλλως τέ μ' ἔλεος τῆς ταλαιπώρου κόρης
 εἰσῆλθε, συγγένειαν ἐννοουμένω,
 ἢ τῶν ἐμῶν ἕκατι θύεσθαι γάμων
 μέλλει. τί δ' Ἑλένης παρθένω τῇ σῆ μετὰ;
 ἵτω στρατεία διαλυθεῖσ' ἐξ Αὐλίδος. 495
 σὺ δ' ὄμμα παῦσαι δακρύοις τέγγων τὸ σόν,
 ἀδελφέ, κάμει παρακαλῶν εἰς δάκρυα.
 εἰ δέ τι κόρης σῆς θεσφάτων μέτεστί μοι,
 μή μοι μετέστω· σοὶ νέμω τοῦμόν μέρος.
 ἀλλ' εἰς μεταβολὰς ἦλθον ἀπὸ δεινῶν λόγων· 500
 εἰκὸς πέπονθα· τὸν ὁμόθεν πεφυκότα
 στέργων μετέπεσον· ἀνδρὸς οὐ κακοῦ τρόποι
 τοιοῖδε, χρῆσθαι τοῖσι βελτίστοις ἀεὶ.
 ΧΟ. γενναῖ' ἔλεξας Ταντάλω τε τῷ Διὸς
 πρέποντα· προγόνους οὐ κατασχύνεις σέθεν. 505
 ΑΓΑ. αἰνῶ σε, Μενέλεως, ὅτι παρὰ γνώμην ἐμὴν
 ὑπέθηκας ὀρθῶς τοὺς λόγους σοῦ τ' ἀξίως.
 ταραχὴ γ' ἀδελφῶν διὰ τ' ἔρωτα γίγνεται
 πλεονεξίαν τε δωμάτων ἀπέπτυσα
 τοιάνδε συγγένειαν ἀλλήλοιν πιζράν. 510
 ἀλλ' ἤκομεν γὰρ εἰς ἀναγκαίας τύχας,
 θυγατρὸς αἱματηρὸν ἐκπρᾶξαι φόνον.
 ΜΕ. πῶς; τίς δ' ἀναγκάσει σὲ τήν γε σὴν κτανεῖν;

- ΑΓΑ. ἅπας Ἄχαιῶν σύλλογος στρατεύματος.
 ΜΕ. οὐκ, ἦν νιν εἰς Ἄργος γ' ἀποστείλης πάλιν. 515
 ΑΓΑ. λάθοιμι τοῦτ' ἄν· ἀλλ' ἐκεῖν' οὐ λήσομεν.
 ΜΕ. τὸ ποῖον; οὗτοι χρὴ λίαν ταρβεῖν ὄχλον.
 ΑΓΑ. Κάλχας ἐρεῖ μαντεύματ' Ἀργείων στρατῶ.
 ΜΕ. οὐκ, ἦν θάνη γε πρόσθε· τοῦτο δ' εὐμαρές.
 ΑΓΑ. τὸ μαντικὸν πᾶν σπέρμα φιλότιμον κακόν. 520
 ΜΕ. κούδέν γ' ἄχρηστον οὐδὲ χρήσιμον παρόν.
 ΑΓΑ. ἐκεῖνο δ' οὐ δέδοικας οὐμ' εἰσέρχεται;
 ΜΕ. ὄν μὴ σὺ φράζεις, πῶς ὑπολάβοιμ' ἄν λόγον;
 ΑΓΑ. τὸ Σισύφειον σπέρμα πάντ' οἶδεν τάδε.
 ΜΕ. οὐκ ἔστ' Ὀδυσσεὺς ὃ τι σὲ κάμει πημανεῖ. 525
 ΑΓΑ. ποικίλος ἀεὶ πέφυκε τοῦ τ' ὄχλου μέτα.
 ΜΕ. φιλοτιμία μὲν ἐνέχεται, δεινῶ κακῶ.
 ΑΓΑ. οὐκοῦν δόκει νιν στάντ' ἐν Ἀργείοις μέσοις
 λέξειν ἃ Κάλχας θέσφατ' ἐξηγήσατο,
 κάμ' ὡς ὑπέστην θυῖμα, κᾶτα ψεύδομαι, 530
 Ἀρτέμιδι θύσειν· οἷς ξυναρπάσας στρατόν,
 σὲ κάμ' ἀποκτείναντας Ἀργείους κόρην
 σφάζαι κελεύσει· κᾶν πρὸς Ἄργος ἐκφύγω,
 ἐλθόντες αὐτοῖς τείχεσιν Κυκλωπίοις
 ξυναρπάσουσι καὶ κατασκάψουσι γῆν. 535
 τοιαῦτα τάμ' ἀπῆματ'· ὦ τάλας ἐγώ,
 ὡς ἠπόρημαι πρὸς θεῶν τὰ νῦν τάδε.
 ἔν μοι φύλαξον, Μενέλεως, ἀνά στρατόν
 ἐλθῶν, ὅπως ἄν μὴ Κλυταιμῆστρα τάδε
 μάθῃ, πρὶν Ἄϊδη παῖδ' ἐμὴν προσθῶ λαβῶν, 540
 ὡς ἐπ' ἐλαχίστοις δακρῦοῖς πρᾶσσω κακῶς.
 ὑμεῖς τε σιγῆν, ὦ ξένοι, φυλάσσετε.

ΧΟ. μάκαρες οἵ μετρίας θεοῦ

στορ.

μετά τε σωφροσύνας μετέ-
 σχον λέκτρων Ἄφροδίτας, 545
 γαλανεῖα χρησάμενοι
 μαινομένων οἰστρων, ὅθι δὴ
 δίδυμ' Ἔρως ὁ χρυσοκόμας
 τόξ' ἐντείνεται χαρίτων,
 τὸ μὲν ἐπ' εὐαίονι πότμῳ, 550
 τὸ δ' ἐπὶ συγχύσει βιοτᾶς.
 ἀπενέπω νιν ἀμετέρων,
 Κύπρι καλλίστα, θαλάμων.
 εἴη δέ μοι μετρία μὲν
 χάρις, πόθοι δ' ὅσιοι, 555
 καὶ μετέχοιμι τᾶς Ἄφροδί-
 τας, πολλὰν δ' ἀποθείμαν.
 διάφοροι δὲ φύσεις βροτῶν, ἀντ.
 διάφοροι δὲ τρόποι τὸ δ' ὀρ-
 θῶς ἐσθλὸν σαφὲς αἰεί. 560
 τροφαί θ' αἱ παιδευόμεναι
 μέγα φέρουσ' εἰς τὰν ἀρετάν·
 τό τε γὰρ αἰδεῖσθαι σοφία,
 τὰν τ' ἐξαλλάσσουσαν ἔχει
 χάριν, ὑπὸ γνώμας ἐσορᾶν 565
 τὸ δέον, ἔνθα δόξα φέρει
 κλέος ἀγήρατον βιοτᾶ.
 μέγα τι θηρεύειν ἀρετάν,
 γυναιξίν μὲν κατὰ Κύπριν
 κρυπτάν, ἐν ἀνδράσι δ' αὖ 570
 κόσμος ἐνὼν ὁ μυριοπλη-
 θῆς μείζω πόλιν αὖξει.
 ἔμολες, ὦ Πάρις, ἦτε σύ γε ἐπωδ.
 βουκόλος ἀργενναῖς ἐτράφης

- Ἰδαίαις παρὰ μύσχοις, 575
 βάρβαρα συρίζων, Φρυγίων
 αὐλῶν Ὀλύμπου καλάμοις
 μιμήματα πνέων.
 εὐθηλοὶ δὲ τρέφοντο βόες,
 ὅθι σε κρῖσις ἔμενε θεῶν, 580
 ἃ σ' Ἑλλάδα πέμπει
 ἔλεφαντοδέτων πάροι-
 θεν δόμων, ὅς τ᾽ Ἑλένας
 ἐν ἀντωποῖς βλεφάροισιν
 ἔρωτά τ' ἔδωκας, 585
 ἔρωτι δ' αὐτὸς ἐπτοάθης.
 ὄθην ἔρις ἔριν
 Ἑλλάδα σὺν δορὶ ναυσὶ τ' ἄγει
 ἐς πέραγμα Τροίας.
- ἰὼ ἰὼ μεγάλαι μεγάλων 590
 εὐδαιμονίαι· τὴν τοῦ βασιλέως
 ἴδεις Ἰφιγένειαν ἀνασσαν ἐμὴν
 τὴν Τυνδαρέου τε Κλυταιμῆστραν,
 ὡς ἐκ μεγάλων ἐβλαστήκασ'
 ἐπὶ τ' εὐμήκεις ἤκουσι τύχας. 595
 θεοὶ γ' οἱ κρείσσους οἳ τ' ὀλβοφόροι
 τοῖς οὐκ εὐδαίμοσι τῶν θνατῶν.
 στῶμεν, Χαλκίδος ἔκγονα θρέμματα,
 τὴν βασιλείαν δεξώμεθ' ὄχων
 ἄπο μὴ σφαλερῶς ἐπὶ γαῖαν, 600
 ἀγανῶς δὲ χερσῶν μαλακῇ γνώμῃ,
 μὴ ταρβήσῃ νεωστὶ μοι μολὸν
 κλεινὸν τέκνον Ἀγαμέμνονος,
 μηδὲ θόρυβον μηδ' ἔκπληξιν
 ταῖς Ἀργείαις 605

ξεῖναι ξεῖναις παρέχωμεν.

- ΚΛ. ὄρνιθα μὲν τόνδ' αἴσιον ποιούμεθα,
 τὸν σὸν τε χρηστὸν καὶ λόγων εὐφημίαν·
 ἐλπίδα δ' ἔχω τιν' ὡς ἐπ' ἐσθλοῖσιν γάμοις
 πάρειμι νυμφαγωγός· ἀλλ' ὀχημάτων 610
 ἔξω πορεύεσθ' ὡς φέρω φερνάς κόρη,
 καὶ πέμπετ' εἰς μέλαθρον εὐλαβούμενοι.
 σὺ δ', ὦ τέκνον, μοι λείπε πωλικούς ὄχους
 ἄβρὸν τιθεῖσα κῶλον ἀσθενές θ' ἅμα.
 ὑμεῖς δέ, νεανίδες, νιν ἀγκάλαις ἔπι 615
 δέξασθε καὶ πορεύσατ' ἐξ ὀχημάτων.
 κάμοι χερὸς τις ἐνδότηω στηρίγματα,
 θάκους ἀπήνης ὡς ἂν ἐκλίπω καλῶς.
 αἱ δ' εἰς τὸ πρόσθεν στήτε πωλικῶν ζυγῶν·
 φοβερόν γὰρ ἀπαράμυθον ὄμμα πωλικόν. 620
 καὶ παῖδα τόνδε, τὸν Ἀγαμέμνονος γόνον,
 λάζυσθ' Ὀρέστην· ἔτι γὰρ ἐστὶ νήπιος.
 τέκνον, καθεύδεις πωλικῶ δαμεις ὄχῳ;
 ἔγειρ' ἀδελφῆς ἐφ' ὑμέναιον εὐτυχῶς·
 ἀνδρὸς γὰρ ἀγαθοῦ κῆδος αὐτὸς ἐσθλὸς ὢν 625
 λήψει, τὸ τῆς Νηρηίδος ἰσότηεον γένος.
 ἐξῆς καθίστω δευρό μου ποδός, τέκνον,
 πρὸς μητέρ', Ἰφιγένεια, μακαρίαν δέ με
 ξέναισι ταῖσδε πλησία σταθεῖσα θές,
 καὶ δεῦρο δὴ πατέρα προσείπωμεν φίλον· 630
 ὦ σέβας ἐμοὶ μέγιστον, Ἀγαμέμνων ἀναξ,
 ἦκομεν, ἐφετμαῖς οὐκ ἀπιστοῦσαι σέθεν.
- ΙΦ. ὦ μητερ, ὑποδραμοῦσά σ', ὀργισθῆς δὲ μή,
 πρὸς στέρνα πατρὸς στέρνα τὰμὰ προσβαλῶ.
 [ἐγὼ δὲ βούλομαι τὰ σὰ στέρν', ὦ πάτερ, 635

- ὑποδραμοῦσα περιβαλεῖν διὰ χρόνου.
ποθῶ γὰρ ὄμμα δὴ σόν. ὀργισθῆς δὲ μή.]
- ΚΛ. ἄλλ', ὦ τέκνον, χρῆ· φιλοπάτωρ δ' αἰεὶ ποτ' εἶ
μάλιστα παίδων τῷδ' ὅσους ἐγὼ 'τεκογ.
- ΙΦ. ὦ πάτερ, ἐσεῖδόν σ' ἀσμένῃ πολλῶ χρόνῳ. 640
- ΑΓΑ. καὶ γὰρ πατὴρ σέ τόδ' ἴσον ὑπὲρ ἀμφοῖν λέγεις.
- ΙΦ. χαῖρ' εὖ δέ μ' ἀγαγὼν πρὸς σ' ἐποίησας, πάτερ.
- ΑΓΑ. οὐκ οἶδ' ὅπως φῶ τοῦτο καὶ μὴ φῶ, τέκνον.
- ΙΦ. ἔα·
ὡς οὐ βλέπεις ἔκηνον, ἄσμενός μ' ἰδών.
- ΑΓΑ. πόλλ' ἀνδρὶ βασιλεῖ καὶ στρατηλάτῃ μέλει. 645
- ΙΦ. παρ' ἐμοὶ γενοῦ νῦν, μὴ 'πὶ φροντίδας τρέπου.
- ΑΓΑ. ἄλλ' εἰμὶ παρὰ σοὶ νῦν ἅπας κοῦκ ἄλλοθι.
- ΙΦ. μέθες νυν ὄφρ' ὄμμα τ' ἐκτεινὸν φίλον.
- ΑΓΑ. ἰδοῦ γέγηθά σ' ὡς γέγηθ' ὄρῳν, τέκνον.
- ΙΦ. κἄπειτα λείβεις δάκρυ ἀπ' ὀμμάτων σέθεν; 650
- ΑΓΑ. μακρὰ γὰρ ἡμῖν ἡ 'πιούσ' ἀπουσία.
- ΙΦ. οὐκ οἶδ' ὃ φῆς, οὐκ οἶδα, φίλιτατ' ὦ πάτερ.
- ΑΓΑ. συνετὰ λέγουσα μᾶλλον εἰς οἶκτόν μ' ἄγεις.
- ΙΦ. ἀσύνετα νῦν ἐροῦμεν, εἰ σέ γ' εὐφρανῶ.
- ΑΓΑ. παπαῖ. τὸ σιγᾶν οὐ σθένω, σέ δ' ἤνεσα. 655
- ΙΦ. μέν', ὦ πάτερ, κατ' οἶκον ἐπὶ τέκνοις σέθεν.
- ΑΓΑ. θέλω γε. τὸ θέλειν δ' οὐκ ἔχων ἀλγύνομαι.
- ΙΦ. ὄλοιντο λόγχοι καὶ τὰ Μενέλεω κακά.
- ΑΓΑ. ἄλλους ὀλεῖ πρόσθ' ἀμὲρ διολέσαντ' ἔχει.
- ΙΦ. ὡς πολὺν ἀπῆσθα χρόνον ἐν Αὐλίδος μυχοῖς. 660
- ΑΓΑ. καὶ νῦν γέ μ' ἴσχει δὴ τι μὴ στέλλειν στρατόν.
- ΙΦ. ποῦ τοὺς Φρύγας λέγουσιν ὤκισθαι, πάτερ;
- ΑΓΑ. οὐ μήποτ' οἰκεῖν ὄφελ' ὃ Πριάμου Πάρις.
- ΙΦ. μακράν γ' ἀπαίρεις, ὦ πάτερ, λιπὼν ἐμέ;
- ΑΓΑ. εἰς ταυτόν, ὦ θύγατερ, σύ γ' ἦκεις σῶ πατρὶ. 665

- ΙΦ. φεῦ.
εἶθ' ἦν καλόν μοι σοί τ' ἄγειν σύμπλουν ἐμέ.
- ΑΓΑ. ἔπεστι καὶ σοὶ πλοῦς, ἵνα μνήσει πατρός.
- ΙΦ. σὺν μητρὶ πλεύσασ' ἢ μόνῃ πορεύσομαι;
- ΑΓΑ. μόνῃ, μονωθεῖς ἀπὸ πατρὸς καὶ μητέρος.
- ΙΦ. οὐ πού μ' ἐς ἄλλα δώματ' οἰκίσεις, πάτερ; 670
- ΑΓΑ. ἔα σύ γ' οὐ χρὴ τοι τάδ' εἰδέναι κόρας.
- ΙΦ. σπεῦδ' ἐκ Φρυγῶν μοι, θέμενος εὖ τάκει, πάτερ.
- ΑΓΑ. θῦσαι με θυσίαν πρῶτα δεῖ τιν' ἐνθάδε.
- ΙΦ. ἀλλὰ ξὺν ἱεροῖς χρὴ τό γ' εὐσεβὲς σκοπεῖν.
- ΑΓΑ. εἶσαι σὺ χερνίβων γὰρ ἐστήξεις πέλας. 675
- ΙΦ. στήσομεν ἄρ' ἀμφὶ βωμόν, ὃ πάτερ, χορούς;
- ΑΓΑ. ζηλῶ σὲ μάλλον ἢ μὲ τοῦ μηδὲν φρονεῖν.
χώρει δὲ μελάθρων ἐντὸς ὀφθῆναι κόραις,
πικρὸν φίλημα δοῦσα δεξιάν τ' ἐμοί,
μέλλουσα δαρὸν πατρὸς ἀποικήσειν χρόνον. 680
ὃ στέρνα καὶ παρῆδες, ὃ ξανθαὶ κόμαι,
ὡς ἄχθος ἡμῖν ἐγένεθ' ἢ Φρυγῶν πόλις
Ἑλένη τε παύω τοὺς λόγους· ταχεῖα γὰρ
νοτις διώκει μ' ὀμμάτων ψαύσαντά σου.
ἴθ' εἰς μέλαθρα. σὲ δὲ παραιτοῦμαι τάδε, 685
Λήδας γένεθλον, εἰ κατφικτίσθην ἄγαν,
μέλλων Ἀχιλλεῖ θυγατέρ' ἐκδώσειν ἐμήν.
ἀποστολαὶ γὰρ μακάριαι μὲν, ἀλλ' ὅμως
δάκνουσι τοὺς τεκόντας, ὅταν ἄλλοις δόμοις
παῖδας παραδιδῶ πολλὰ μοχθήσας πατήρ. 690
- ΚΛ. οὐχ ὧδ' ἀσύνετός εἰμι, πείσεσθαι δέ με
καυτὴν δόκει τάδ', ὥστε μὴ σε νουθετεῖν,
ὅταν σὺν ὑμεναίοισιν ἐξάγω κόρην·
ἀλλ' ὁ νόμος αὐτὰ τῷ χρόνῳ συνισχναεῖ.

- τοῦνομα μὲν οὖν παῖδ' οἶδ' ὅτῳ κατήνεσας,
γένους δὲ ποίου χῶπόθεν, μαθεῖν θέλω.
- ΑΓΑ. Αἴγινα θυγάτηρ ἐγένειτ' Ἄσωποῦ πατρός.
ΚΛ. ταύτην δὲ θνητῶν ἢ θεῶν ἔζησε τις;
- ΑΓΑ. Ζεὺς Αἰακὸν δ' ἔφυσεν, Οἰνώνης πρόμον.
ΚΛ. τοῦ δ' Αἰακοῦ παῖς τις κατέσχε δώματα; 700
- ΑΓΑ. Πηλεὺς ὁ Πηλεὺς δ' ἔσχε Νηρέως κόρην.
ΚΛ. θεοῦ διδόντος, ἢ βία θεῶν λαβῶν;
- ΑΓΑ. Ζεὺς ἠγγύησε καὶ δίδωσ' ὁ κύριος.
ΚΛ. γαμεῖ δὲ ποῦ νιν; ἢ κατ' οἶδμα πόντιον;
- ΑΓΑ. Χείρων ἴν' οἰκεῖ σεμνὰ Πηλίου βάθρα. 705
ΚΛ. οὐ φασὶ Κενταύρειον ᾠκίσθαι γένος;
- ΑΓΑ. ἔνταυθ' ἔδαισαν Πηλέως γάμους θεοί.
ΚΛ. Θέτις δ' ἔθρεψεν ἢ πατὴρ Ἀχιλλέα;
- ΑΓΑ. Χείρων, ἴν' ἦθη μὴ μάθοι κακῶν βροτῶν.
ΚΛ. φεῦ.
σοφός γ' ὁ θρέψας χῶ διδοὺς σοφώτερος. 710
- ΑΓΑ. τοιόσδε παιδὸς σῆς ἀνὴρ ἔσται πόσις.
ΚΛ. οὐ μεμπτός. οἰκεῖ δ' ἄστν ποῖον Ἑλλάδος;
- ΑΓΑ. Ἄπιδανὸν ἀμφὶ ποταμὸν ἐν Φθίας ὄροις.
ΚΛ. ἐκεῖσ' ἀπάξει σὴν ἐμήν τε παρθένον;
- ΑΓΑ. κείνῳ μελήσει ταῦτα τῷ κεκτημένῳ. 715
ΚΛ. ἀλλ' εὐτυχοίτην. τίνι δ' ἐν ἡμέρᾳ γαμεῖ;
- ΑΓΑ. ὅταν σελήνης εὐτυχῆς ἔλθῃ κύκλος.
ΚΛ. προτέλεια δ' ἦδη παιδὸς ἔσφαξας θεῶ;
- ΑΓΑ. μέλλω· ἄπι ταύτῃ καὶ καθέσταμεν τύχη.
ΚΛ. κάπειτα δαίσεις τοὺς γάμους ἐς ὕστερον; 720
- ΑΓΑ. θύσας γε θύμαθ' ἀμὲρ χορὴ θῦσαι θεοῖς.
ΚΛ. ἡμεῖς δὲ θοῖνην ποῦ γυναιξὶ θήσομεν;
- ΑΓΑ. ἐνθάδε παρ' εὐπρύμνοισιν Ἀργείων πλάταις.
ΚΛ. καλῶς ἀναγκαίως τε· συνενέγκοι δ' ὄμως.

- ΑΓΑ. οἷσθ' οὖν ὁ δροῶσον, ὦ γυναῖ; πιθοῦ δέ μοι. 725
 ΚΛ. τί χρῆμα; πείθεσθαι γὰρ εἴθισμαί σθέν.
 ΑΓΑ. ἡμεῖς μὲν ἐνθάδ', οὐπὲρ ἔσθ' ὁ νυμφίος,
 ΚΛ. μητρὸς τί χωρὶς δράσεθ', ἀμὲ δροῶν χροῶν;
 ΑΓΑ. ἐκδώσομεν σὴν παῖδα Δαναϊδῶν μέτα.
 ΚΛ. ἡμᾶς δὲ ποῦ χρὴ τηνικαῦτα τυγχάνειν; 730
 ΑΓΑ. χώρει πρὸς Ἄργος παρθένους τε τημέλει.
 ΚΛ. λιποῦσα παῖδα; τίς δ' ἀνασχίσει φλόγα;
 ΑΓΑ. ἐγὼ παρέξω φῶς, ὁ νυμφίος πρόπει.
 ΚΛ. οὐχ ὁ νόμος οὗτος, σὺ δὲ φαῦλ' ἤγει τάδε.
 ΑΓΑ. οὐ καλὸν ἐν ὄχλῳ σ' ἐξομιλεῖσθαι στρατοῦ. 735
 ΚΛ. καλὸν τεκοῦσαν τὰμά μ' ἐκδοῦναι τέκνα.
 ΑΓΑ. καὶ τὰς γ' ἐν οἴκῳ μὴ μόνας εἶναι κόρας.
 ΚΛ. ὄχυροῖσι παρθενῶσι φρουροῦνται καλῶς.
 ΑΓΑ. πιθοῦ. ΚΛ. μὰ τὴν ἄνασσαν Ἄργεῖαν θεάν.
 ἐλθὼν σὺ τᾶξω πρᾶσσε, τὰν δόμοις δ' ἐγώ, 740
 ἃ χρὴ παρῆναι νυμφίοισι παρθένους.
 ΑΓΑ. οἷμοι μάτην ἦξ', ἐλπίδος δ' ἀπεσφάλην,
 ἔξ ὀμμάτων δάμαρτ' ἀποστεῖλαι θέλων·
 σοφίζομαι δὲ καπὶ τοῖσι φιλτάτοις
 τέχνας πορίζω, πανταχῇ νικώμενος. 745
 ὅμως δὲ σὺν Κάλχαντι τῷ θυηπόλῳ
 κοινῇ τὸ τῆς θεοῦ φίλον, ἐμοὶ δ' οὐκ εὐτυχές,
 ἐξιστορήσων εἶμι, μόχθον Ἑλλάδος·
 χρὴ δ' ἐν δόμοισιν ἄνδρα τὸν σοφὸν τρέφειν
 γυναῖκα χρηστὴν κάγαθὴν, ἢ μὴ γαμεῖν. 750
- ΧΟ. ἦξει δὴ Σιμόεντα καὶ σιρ.
 δίνας ἀργυροειδεῖς
 ἄγυρις Ἑλλάνων στρατιᾶς
 ἀνά τε ναυσὶν καὶ σὺν ὄπλοις

Ἴλιον εἰς τὸ Τροίας	755
Φοιβήιον δάπεδον, τὰν Κασσάνδραν ἴν' ἀκούω ῥίπτειν ξανθοὺς πλοκάμους χλωροκόμφ στεφάνῳ δάφνας κοσμηθεῖσαν, ὅταν θεοῦ	760
μαντόσυνοι πνεύσωσ' ἀνάγκαι. στάσονται δ' ἐπὶ περγάμων	ἀντ.
Τροίας ἀμφὶ τε τείχη Τρῶες, ὅταν χάλκασπις Ἄρης πόντιος εὐπρόφοισι πλάταις	765
εἰρεσίᾳ πελάξῃ Σιμωντίοις ὀχετοῖς, τὰν τῶν ἐν αἰθέρι δισῶν Διοσκούρων Ἑλέναν ἐκ Πριάμου κομίσει θέλων	770
εἰς γὰρ Ἑλλάδα δοριπόνων ἀσπίσι καὶ λόγχαις Ἀχαιῶν. Πέργαμον δὲ Φρυγῶν πόλιν	ἐπφδ.
λαῖνους περὶ πύργους κυκλώσας δόρει φονίῳ, λαιμοτόμους σπάσας κεφαλάς, πέρσας πόλισμα κατ' ἄκρας, θήσει κόρας πολυκλαύτους δάμαρτά τε Πριάμου.	775
ἅ δὲ Διὸς Ἑλένα κόρα πολύκλαυτος ἐσσεῖται πόσιν προλιποῦσα· μήτ' ἐμοὶ μήτ' ἐμοῖσι τέκνων τέκνοις ἐλπὶς ἄδε ποτ' ἔλθοι, οἷαν αἱ πολύχρυσοι	780
	785

Λυδαὶ καὶ Φρυγῶν ἄλογοι
 στήσασαι τάδ' ἐς ἀλλήλας
 παρ' ἴστοις μυθεύσουσι
 τίς ἄρα μ' εὐπλοκάμου κόμας 790
 ῥῦμα δακρυόεντανύσας
 πατρίδος οὐλομένας ἀπολωτιεῖ;
 διὰ σέ, τὸν κύκνου δολιχαύχενος γόνον,
 εἰ δὴ φάτις ἔτυμος,
 ὥς ἔτεκεν Λήδα σ' 795
 ὄρνιθι πατιμένῳ
 Διὸς ὄτ' ἠλλάχθη δέμας,
 εἴτ' ἐν δέλτοις Πιερίσιν
 μῦθοι τάδ' ἐς ἀνθρώπους
 ἦνεγκαν παρὰ καιρὸν ἄλλως. 800

AX. ποῦ τῶν Ἀχαιῶν ἐνθάδ' ὁ στρατηλάτης;
 τίς ἂν φράσειε προσπόλων τὸν Πηλέως
 ζητοῦντά νιν παῖδ' ἐν πύλαις Ἀχιλλέα;
 οὐκ ἐξ ἴσου γὰρ μένομεν Εὐρύπτου πέλας.
 οἱ μὲν γὰρ ἡμῶν ὄντες ἄζυγες γάμων 805
 οἴκους ἐρήμους ἐκλιπόντες ἐνθάδε
 θάσσοις ἐπ' ἀκταῖς, οἱ δ' ἔχοντες εὐνίδας
 καὶ παῖδας· οὕτω δεινὸς ἐμπέπτωκ' ἔρωσ
 τῆσδε στρατείας Ἑλλάδ' οὐκ ἄνευ θεῶν.
 τοῦμὸν μὲν οὖν δίκαιον ἐμὲ λέγειν χρεῶν 810
 ἄλλος δ' ὁ χρηῖζων αὐτὸς ὑπὲρ αὐτοῦ φράσει.
 γῆν γὰρ λιπὼν Φάρσαλον ἠδὲ Πηλέα
 μένω πῖ λεπταῖς ταῖσδέ γ' Εὐρύπτου πνοαῖς,
 Μυρμιδόνας ἴσχω· οἱ δ' αἰεὶ προσκείμενοι
 λέγουσ'· ὦ Ἀχιλλεῦ, τί μένομεν; πόσον χρόνον 815
 ἔτ' ἐκμετρῆσαι χρὴ πρὸς Ἴλίου στόλον;

- δρα γ', εἴ τι δράσεις, ἢ ἄπαγ' οἴκαδε στρατόν,
τὰ τῶν Ἀτρείδων μὴ μένων μελλήματα ἄ.
- ΚΛ. ὦ παῖ θεᾶς Νηρηΐδος, ἔνδοθεν λόγων
τῶν σῶν ἀκούσασ' ἐξέβην πρὸ δωματίων. 820
- ΑΧ. ὦ πότνι' αἰδώς, τήνδε τίνα λεύσσω ποτὲ
γυναῖκα, μορφὴν εὐπρεπῆ κεκτημένην;
- ΚΛ. οὐ θαῦμά σ' ἡμᾶς ἀγνοεῖν, οὓς μὴ πάρος
κατείδες· αἰνῶ δ' ὅτι σέβεις τὸ σωφροεῖν.
- ΑΧ. τίς δ' εἶ; τί δ' ἦλθες Δαναϊδῶν εἰς σύλλογον, 825
γυνὴ πρὸς ἄνδρας ἀσπίσιν πεφραγμένους;
- ΚΛ. Λήδας μὲν εἰμι παῖς, Κλυταιμῆστρα δέ μοι
ὄνομα, πόσις δέ μουστὶν Ἀγαμέμνων ἄναξ.
- ΑΧ. καλῶς ἔλεξας ἐν βραχεῖ τὰ καιρία.
αἰσχρὸν δέ μοι γυναιξὶ συμβάλλειν λόγους. 830
- ΚΛ. μείνον. τί φεύγεις; δεξιάν τ' ἐμῆ χειρὶ
σύναψον, ἀρχὴν μακαρίων νυμφευμάτων.
- ΑΧ. τί φῆς; ἐγὼ σοι δεξιάν; αἰδοίμεθ' ἂν
Ἀγαμέμνον', εἰ ψαύοιμεν ὧν μὴ μοι θέμις.
- ΚΛ. θέμις μάλιστα, τὴν ἐμὴν ἐπεὶ γαμεῖς 835
παῖδ', ὦ θεᾶς παῖ ποντίας Νηρηΐδος.
- ΑΧ. ποίους γάμους φῆς; ἀφασία μ' ἔχει, γύναι.
εἴ μὴ τι παρανοοῦσα καινουργεῖς λόγον.
- ΚΛ. πᾶσιν τόδ' ἐμπέφυκεν, αἰδεῖσθαι φίλους
καινοὺς ὀρῶσι καὶ γάμου μεμνημένοις. 840
- ΑΧ. οὐπόποτ' ἐμνήστευσσα παῖδα σῆν, γύναι,
οὐδ' ἐξ' Ἀτρείδων ἦλθέ μοι λόγος γάμων.
- ΚΛ. τί δήτ' ἂν εἶη; σὺ πάλιν αὖ λόγους ἐμούς
θαύμαζ'· ἐμοὶ γὰρ θαύματ' ἐστὶ τὰ πὸ σοῦ.
- ΑΧ. εἴκαζε· κοινόν ἐστιν εἰκάζειν τάδε· 845
ἄμφω γὰρ οὐ ψευδόμεθα τοῖς λόγοις ἴσως.
- ΚΛ. ἀλλ' ἦ πέπονθα δεινά; μνηστεύω γάμους

οὐκ ὄντας, ὡς εἴξασιν· αἰδοῦμαι τάδε.

ΑΧ. ἴσως ἐκερτόμησε κάμῃ καὶ σέ τις.

ἀλλ' ἀμελεία δὸς αὐτὰ καὶ φαύλως φέρε. 850

ΚΛ. χαῖρ'· οὐ γὰρ ὀρθοῖς ὄμμασιν σ' ἔτ' εἰσορῶ,
ψευδῆς γενομένη καὶ παθοῦς ἀνάξια.

ΑΧ. καὶ σοὶ τόδ' ἐστὶν ἐξ ἑμοῦ· πόσιν δὲ σὸν
στεῖχω ματεύσων τῶνδε δωμάτων ἔσω.

ΠΡ. ὦ ξέν', Αἰακοῦ γένεθλον, μείνον, ὦ σέ τοι λέγω, 855
τὸν θεᾶς γεγῶτα παῖδα, καὶ σὲ τὴν Λήδας κόρην.

ΑΧ. τίς ὁ καλῶν πύλας παροίξας; ὡς τεταρβηκῶς καλεῖ.

ΠΡ. δοῦλος, οὐκ ἀβρύνομαι τῷδ'. ἡ τύχη γὰρ μ' οὐκ ἔῃ.

ΑΧ. τίνοσ; ἐμὸς μὲν οὐχί· χωρὶς τὰμὰ κάγαμέμνονος.

ΠΡ. τῆσδε, τῶν πάροιθεν οἴκων, Τυνδάρεω δόντος πατρός. 860

ΑΧ. ἔσταμεν· φράζ', εἴ τι χρῆζεις, ὧν μ' ἐπέσχεσ εἴνεκα.

ΠΡ. ἢ μόνω παρόντε δῆτα ταῖσδ' ἐφέστατον πύλαις;

ΚΛ. ὡς μόνοις λέγοις ἄν, ἔξω δ' ἐλθὲ βασιλείων δόμων.

ΠΡ. ὦ τύχη πρόνοιά θ' ἡμῆ, σώσαθ' οὐς ἐγὼ θέλω.

ΑΧ. ὁ λόγος εἰς μέλλοντ' ἀνοίσει χρόνον· ἔχει δ' ὄκνον τινά. 865

ΚΛ. δεξιᾶς ἕκατι, μὴ μέλλ', εἴ τί μοι χρῆζεις λέγειν.

ΠΡ. οἶσθα δῆτά μ' ὅστις ὦν σοὶ καὶ τέκνοις εὔνουσ ἔφυν.

ΚΛ. οἶδά σ' ὄντ' ἐγὼ παλαιὸν δωμάτων ἐμῶν λάτριν.

ΠΡ. χῶτι μ' ἐν ταῖς σαῖσι φερναῖς ἔλαβεν Ἀγαμέμνων ἄναξ.

ΚΛ. ἦλθες εἰς Ἄργος μεθ' ἡμῶν κάμὸς ἦσθ' ἀεὶ ποτε. 870

ΠΡ. ὦδ' ἔχει. καὶ σοὶ μὲν εὔνουσ εἰμί, σῶ δ' ἦσπον πόσει.

ΚΛ. ἐκκάλυπτε νῦν ποθ' ἡμῖν οὔστινας στέγεις λόγους.

ΠΡ. παῖδα σὴν πατῆρ ὁ φύσας αὐτόχειρ μέλλει κτενεῖν.

ΚΛ. πῶσ; ἀπέπτυσ', ὦ γεραιέ, μῦθον· οὐ γὰρ εὔφρονεῖς.

ΠΡ. φασγάνῳ λευκὴν φονεύων τῆσ ταλαιπώρου δέξην. 875

ΚΛ. ὦ τάλαιν' ἐγὼ μεμηνῶσ ἄρα τυγχάνει πόσισ;

ΠΡ. ἀρτίφρων, πλὴν εἰς σὲ καὶ σὴν παῖδα· τοῦτ' οὐκ εὔφρονεῖ.

- ΚΛ. ἐκ τίνος λόγου; τίς αὐτὸν οὐπάγων ἀλαστόρων;
- ΠΡ. θέσφαθ', ὡς γέ φησι Κάλχας, ἵνα πορευῆται στρατός.
- ΚΛ. ποῖ; τάλαιν' ἐγώ, τάλαινα δ' ἦν πατὴρ μέλλει κτενεῖν. 880
- ΠΡ. Δαρδάνου πρὸς δώμαθ', Ἑλένην Μενέλεως ὅπως λάβῃ.
- ΚΛ. εἰς ἄρ' Ἰφιγένειαν Ἑλένης νόστος ἦν πεπρωμένος;
- ΠΡ. πάντ' ἔχεις Ἀρτέμιδι θύσειν παῖδα σὴν μέλλει πατήρ.
- ΚΛ. ὁ δὲ γάμος τίν' εἶχε πρόφασιν, ἧ μ' ἐκόμισεν ἐκ δόμων;
- ΠΡ. ἴν' ἀγάγοις χαίρουσ' Ἀχιλλεῖ παῖδα νυμφεύσουσα σὴν. 885
- ΚΛ. ὦ θύγατερ, ἦκεις ἐπ' ὀλέθρῳ καὶ σὺ καὶ μήτηρ σέθεν.
- ΠΡ. οἴκτρ᾽ ἀπάσχετον δὺ' οὔσαι· δεινὰ δ' Ἀγαμέμνων ἔτλη.
- ΚΛ. οἴχομαι τάλαινα, δακρῦων νάματ' οὐκέτι στέγω.
- ΠΡ. εἵπερ ἀλγεινὸν τὸ τέκνων στερομένην δακρυρροεῖν.
- ΚΛ. σὺ δὲ τάδ', ὦ γέρον, πόθεν φῆς εἰδέναι πεπυσμένους; 890
- ΠΡ. δέλτον ὠχόμην φέρων σοι πρὸς τὰ πρὶν γεγραμμένα.
- ΚΛ. οὐκ ἔων ἡ ξυγκελεύων παῖδ' ἄγειν θανουμένην;
- ΠΡ. μὴ μὲν οὖν ἄγειν φρονῶν γὰρ ἔτυχε σὸς πόσις τότε εὔ.
- ΚΛ. κῆρα πῶς φέρων γε δέλτον οὐκ ἐμοὶ δίδως λαβεῖν;
- ΠΡ. Μενέλεως ἀφείλεθ' ἡμᾶς, ὅς κακῶν τῶνδ' αἴτιος. 895
- ΚΛ. ὦ τέκνον Νηρηΐδος, ὦ παῖ Πηλέως, κλύεις τάδε;
- ΑΧ. ἔκλυον οὔσαν ἀθλίαν σε, τὸ δ' ἐμὸν οὐ φαύλως φέρω.
- ΚΛ. παῖδά μου κατακτενοῦσι σοῖς δολώσαντες γάμοις.
- ΑΧ. μέμφομαι κἀγὼ πόσει σῶ, κούχ ἀπλῶς οὕτω φέρω.
- ΚΛ. οὐκ ἐπαιδεσθῆσομαί γε προσπεσεῖν τὸ σὸν γόνυ, 900
 θνητὸς ἐκ θεᾶς γεγῶτα· τί γὰρ ἐγὼ σεμνύνομαι;
 ἢ τίνος σπουδαστέον μοι μᾶλλον ἢ τέκνου πέρι;
 ἀλλ' ἄμυνον, ὦ θεᾶς παῖ, τῆ τ' ἐμῆ δυσπραξία,
 τῆ τε λεχθεῖση δάμαρτι σῆ, μάτην μὲν, ἀλλ' ὅμως
 σοὶ καταστέψασ' ἐγὼ νιν ἦγον ὡς γαμουμένην, 905
 νῦν δ' ἐπὶ σφαγὰς κομίζω· σοὶ δ' ὄνειδος ἴξεται,
 ὅστις οὐκ ἤμυνας· εἰ γὰρ μὴ γάμοισιν ἐξύγης,
 ἀλλ' ἐκλήθης γοῦν ταλαίνης παρθένου φίλος πόσις.

πρὸς γενειάδος σε, πρὸς σῆς δεξιᾶς, πρὸς μητέρος.
 ὄνομα γὰρ τὸ σὸν μ' ἀπώλεσ', ᾧ σ' ἀμυναθεῖν χρεῶν. 910
 οὐκ ἔχω βωμόν καταφυγεῖν ἄλλον ἢ τὸ σὸν γόνυ,
 οὐδὲ φίλος οὐδεὶς πέλει μοι· τὰ δ' Ἄγαμέμνονος κλύεις
 ὠμὰ καὶ πάντολμ'· ἀφίγμαι δ', ὥσπερ εἰσορᾶς, γυνὴ
 ναυτικὸν στράτευμ' ἀναρχον κἀπὶ τοῖς κακοῖς θρασύ,
 χρήσιμον δ', ὅταν θέλωσιν. ἦν δὲ τολμήσης σύ μου 915
 χεῖρ' ὑπερτεῖναι, σεσώσμεθ'· εἰ δὲ μή, οὐ σεσώσμεθα.

XO. δεινὸν τὸ τίκτειν καὶ φέρει φίλτρον μέγα
 παῖσιν τε κοινὸν ὥσθ' ὑπερκάμνειν τέκνων.

AX. ὑψηλόφρων μοι θυμὸς αἴρεται πρόσω,
 ἐπίσταται δὲ τοῖς κακοῖσιν τ' ἀσχαλᾶν 920
 μετρίως τε χαίρειν τοῖσιν ἐξωγκωμένοις.

λελογισμένοι γὰρ οἱ τοιοῖδ' εἰσὶν βροτῶν
 ὀρθῶς διαζῆν τὸν βίον γνώμης μέτα.
 ἔστιν μὲν οὖν ἴν' ἠδὺ μὴ λίαν φρονεῖν,
 ἔστιν δὲ χῶπου χρήσιμον γνώμην ἔχειν. 925

ἐγὼ δ' ἐν ἀνδρὸς εὐσεβεστάτου τραφεῖς
 Χείρωνος ἔμαθον τοὺς τρόπους ἀπλοῦς ἔχειν.
 καὶ τοῖς Ἀτρεΐδαις, ἦν μὲν ἠγῶνται καλῶς,
 πεισόμεθ'· ὅταν δὲ μὴ καλῶς, οὐ πείσομαι·
 ἀλλ' ἐνθάδ' ἐν Τροίᾳ τ' ἐλευθέραν φύσιν 930
 παρέχων, Ἄρη τὸ κατ' ἐμὲ κοσμήσω δορί.

σὲ δ', ὃ παθοῦσα σχέτλια πρὸς τῶν φιλτάτων,
 ἃ δὴ κατ' ἄνδρα γίγνεται νεανίαν,
 τοσοῦτον οἶκτον περιβαλὼν καταστελῶ,
 κοῦποτε κόρη σὴ πρὸς πατρός σφαγήσεται, 935
 ἐμὴ φατισθεῖς· οὐ γὰρ ἐμπλέκειν πλοκάς

ἐγὼ παρέξω σῶ πόσει τοῦμὸν δέμας.
 τοῦνομα γάρ, εἰ καὶ μὴ σίδηρον ἦρατο,
 τοῦμὸν φονεύσει παῖδα σὴν· τὸ δ' αἴτιον

- πόσις σός· ἀγνόν δ' οὐκέτ' ἐστὶ σῶμ' ἐμόν, 940
 εἰ δι' ἔμ' ὀλεῖται διὰ τε τοὺς ἐμοὺς γάμους
 ἢ δεινὰ τλᾶσα κοῦκ ἀνεκτὰ παρθένος,
 θαυμαστὰ δ' ὡς ἀνάξι' ἠτιμασμένη.
 ἐγὼ κάκιστος ἦν ἄρ' Ἀργείων ἀνὴρ,
 ἐγὼ τὸ μηδέν, Μενέλεως δ' ἐν ἀνδράσιν, 945
 ὡς οὐχὶ Πηλέως, ἀλλ' ἀλάστορος γεγώς,
 εἵπερ φονεύσει τοῦμόν ὄνομα παῖδα σὴν.
 μὰ τὸν δι' ὑγρῶν κυμάτων τεθραμμένον
 Νηρέα, φυτουργὸν Θετίδος ἢ μ' ἐγείνατο,
 οὐχ ἄψεται σῆς θυγατρὸς Ἀγαμέμνων ἄναξ, 950
 οὐδ' εἰς ἄκραν χεῖρ', ὥστε προσβαλεῖν πέπλοις·
 ἢ Σίτυλος ἔσται πόλις, ὄρισμα βαρβάρων,
 ὄθεν πεφύκασ' οἱ στρατηλάται γένος,
 Φθίας δὲ τοῦνομ' οὐδαμοῦ κεκλήσεται.
 πικροὺς δὲ προχύτας χέρσιβας τ' ἐνάρξεται 955
 Κάλχας ὁ μάντις, τίς δὲ μάντις ἔστ' ἀνὴρ,
 ὅς ὀλίγ' ἀληθῆ, πολλὰ δὲ ψευδῆ λέγει
 τυχῶν· ὅσ' ἂν δὲ μὴ τύχη, διοίχεται;
 οὐ τῶν γάμων ἕκατι, μυρίαί κόραι
 θηρῶσι λέκτρον τοῦμόν, εἴρηται τόδε· 960
 ἀλλ' ὕβριν ἡμᾶς ὕβρισ' Ἀγαμέμνων ἄναξ.
 χρῆν δ' αὐτὸν αἰτεῖν τοῦμόν ὄνομ' ἐμοῦ πάρα,
 θήραμα παιδός· ἢ Κλυταιμῆστρα δ' ἐμοὶ
 μάλιστ' ἐπέισθη θυγατέρ' ἐκδοῦναι πόσει.
 ἔδωκα τᾶν Ἑλλήσιν, εἰ πρὸς Ἴλιον 965
 ἐν τῷδ' ἔκαμνε νόστος· οὐκ ἠρονούμεθ' ἂν
 τὸ κοινὸν αὔξειν ὦν μέτ' ἐστρατευόμην.
 νῦν δ' οὐδέν εἰμι, παρὰ γε τοῖς στρατηλάταις
 ἐν εὐμαρεῖ τε δρᾶν τε καὶ μὴ δρᾶν καλῶς.
 τάχ' εἴσεται σίδηρος, ὄν, πρὶν εἰς Φρύγας 970

- ἐλθεῖν, φόνου κηλίσιν αἵματος χρανῶ,
 εἴ τίς με τὴν σὴν θυγατέρ' ἔξαιρήσεται.
 ἀλλ' ἠσύχαζε· θεὸς ἐγὼ πέφηνά σοι
 μέγιστος, οὐκ ὦν· ἀλλ' ὁμως γενήσομαι.
 ΧΟ. ἔλεξας, ὦ παῖ Πηλέως, σοῦ τ' ἄξια 975
 καὶ τῆς ἐναλίας δαίμονος, σεμνῆς θεοῦ.
 ΚΛ. φεῦ.
 πῶς ἄν σ' ἐπαινέσαιμι μὴ λίαν λόγοις,
 μηδ' ἐνδεῶς τοῦδ' ἀπολέσαιμι τὴν χάριν;
 αἰνούμενοι γὰρ ἀγαθοὶ τρόπον τινὰ
 μισοῦσι τοὺς αἰνοῦντας, ἦν αἰνῶσ' ἄγαν. 980
 αἰσχύνομαι δὲ παραφέρουσ' οἰκτροὺς λόγους,
 ἰδίᾳ νοσοῦσα· σὺ δ' ἄνοσος κακῶν γ' ἐμῶν·
 ἀλλ' οὖν ἔχει τι σχῆμα, κἂν ἄπωθεν ἦ
 ἀνὴρ ὁ χρηστός, δυστυχοῦντας ὠφελεῖν.
 οἴκτιρε δ' ἡμᾶς· οἰκτρὰ γὰρ πεπόνθαμεν. 985
 ἦ πρῶτα μὲν σε γαμβρὸν οἰηθεῖσ' ἔχειν
 κενὴν κατέσχον ἐλπίδ'· εἰτά σοι τάχα
 ὄρνις γένοιτ' ἄν σοῖς τε μέλλουσιν γάμοις
 θανούσ' ἐμὴ παῖς, ὅ σε φυλάξασθαι χρεῶν.
 ἀλλ' εὖ μὲν ἀρχὰς εἶπας, εὖ δὲ καὶ τέλη· 990
 σοῦ γὰρ θέλοντος παῖς ἐμὴ σωθήσεται.
 βούλει νιν ἰκέτιν σὸν περιπτύξαι γόνυ;
 ἀπαρθένευτα μὲν τάδ'· εἰ δέ σοι δοκεῖ,
 ἦξει, δι' αἰδοῦς ὄμμ' ἔχουσ' ἐλευθερον·
 εἰ δ' οὐ παρούσης ταῦτά τεύξομαι σέθεν, 995
 μενέτω κατ' οἴκους· σεμνὰ γὰρ σεμνύνεται.
 ὁμως δ' ὅσον γε δυνατόν αἰδεῖσθαι χρεῶν.
 ΑΧ. σὺ μῆτε σὴν παιδ' ἔξαγ' ὄψιν εἰς ἐμήν,
 μήτ' εἰς ὄνειδος ἀμαθῆς ἔλθωμεν, γύναι
 στρατὸς γὰρ ἀθρόος ἀργὸς ὦν τῶν οἰκοθεν, 1000

- λέσχας πονηρὰς καὶ κακοστόμους φιλεῖ·
 πάντως δέ μ' ἱκετεύοντες ἤξετ' εἰς ἴσον,
 εἴτ' ἀνικετεύτως· εἰς ἔμοι γὰρ ἔστ' ἀγὼν
 μέγιστος, ὑμᾶς ἔξαπαλλάξαι κακῶν.
 ὡς ἔν γ' ἀκούσασ' ἴσθι μὴ ψευδῶς μ' ἔρειν· 1005
 ψευδῆ λέγων δὲ καὶ μάτην ἐγκερτομῶν
 θάνοιμι· μὴ θάνοιμι δ', ἦν σώσω κόρην.
 ΚΛ. ὄναιο συνεχῶς δυστυχοῦντας ὠφελῶν.
 ΑΧ. ἄκουε δὴ νυν, ἵνα τὸ πρᾶγμ' ἔχη καλῶς.
 ΚΛ. τί τοῦτ' ἔλεξας; ὡς ἀκουστέον γέ σου. 1010
 ΑΧ. πείθωμεν αὖθις πατέρα βέλτιον φρονεῖν.
 ΚΛ. κακός τις ἔστι καὶ λίαν ταρβεῖ στρατόν.
 ΑΧ. ἀλλ' οἱ λόγοι γε καταπαλαίουσιν λόγους.
 ΚΛ. ψυχρὰ μὲν ἐλπὶς· ὅ τι δὲ χρῆ με δρᾶν φράσον.
 ΑΧ. ἰκέτευ' ἐκεῖνον μὴ κτείνειν τέκνα· 1015
 ἦν δ' ἀντιβαῖνῃ, πρὸς ἐμέ σοι πορευτέον·
 εἰ γὰρ τὸ χρῆζον ἐπίθεται, οὐ τοῦμόν χρεῶν
 χωρεῖν. ἔχει γὰρ τοῦτο τὴν σωτηρίαν.
 ἀγάγῳ τ' ἀμείνων πρὸς φίλον γενήσομαι,
 στρατός τ' ἂν οὐ μέμψαιτό μ', εἰ τὰ πράγματα 1020
 λελογισμένως πράσσοιμι μᾶλλον ἢ σθένει.
 καλῶς δὲ κρανθέντων πρὸς ἠδονὴν φίλοις
 σοὶ τ' ἂν γένοιτο ἂν ἐμοῦ χωρὶς τάδε.
 ΚΛ. ὡς σῶφρον' εἵπας· δραστέον δ' ἅ σοι δοκεῖ.
 ἦν δ' αὖ τι μὴ πράσσωμεν ὧν ἐγὼ θέλω, 1025
 ποῦ σ' αὖθις ὀψόμεσθα; ποῖ χρῆ μ' ἀθλίαν
 ἐλθοῦσαν εὐρεῖν σὴν χερ' ἐπίκουρον κακῶν;
 ΑΧ. ἡμεῖς σε φύλακες οὗ χρεῶν φυλάξομεν,
 μὴ τίς σ' ἴδη στείχουσιν ἐπτοημένην
 Δαναῶν δι' ὄχλου· μηδὲ πατρῶον δόμον 1030
 αἴσχυν'. ὁ γὰρ τοι Τυνδάρεως οὐκ ἄξιος

- κακῶς ἀκούειν· ἐν γὰρ Ἑλλησιν μέγας.
 ΚΛ. ἔσται τὰδ' ἄρχε' σοί με δουλεύειν χρεῶν.
 εἰ δ' εἰσὶ θεοί, δίκαιος ὢν ἀνὴρ σύ τοι
 ἐσθλῶν κυρήσεις· εἰ δὲ μή, τί δεῖ πονεῖν; 1035
- ΧΟ. τίς ἄρ' ὑμέναιος διὰ λωτοῦ Λίβυος στρ.
 μετὰ τε φιλοχόρου κιθάρας
 συρίγγων θ' ὑπὸ καλαμοεσ-
 σᾶν ἔστασεν ἰαχάν, 1040
 ὅτ' ἀνὰ Πήλιον αἰ καλλιπλόκαμοι
 Πιερίδες παρὰ δαιτὶ θεῶν
 χρυσεοσάνδαλον ἶχνος
 ἐν γᾶ κρούουσαι
 Πηλέως εἰς γάμον ἦλθον, 1045
 μελωδοῖς Θέτιν ἀγήμασι τόν τ' Αἰακίδα
 Κενταύρων ἀν' ὄρος κλέουσαι
 Πηλιάδα καθ' ὕλαν.
 ὁ δὲ Δαρδανίδας, Διὸς
 λέκτρων τρῦφημα φίλον, 1050
 χρυσεοῖσιν ἄφυσσε λοιβᾶν
 ἐν κρατήρων γυάλοις,
 ὁ Φρύγιος Γανυμήδης.
 παρὰ δὲ λευκοφαῖ ψάμαθον
 εἰλισσόμεναι κύκλια 1055
 πεντήκοντα κόραι Νηρέως
 γάμους ἐχόρευσαν.
 ἀνὰ δ' ἐλάταις σὺν στεφανώδει τε χλόα ἀντ.
 θίασος ἔμολεν ἵποβότας
 Κενταύρων ἐπὶ δαῖτα τὰν 1060
 θεῶν κρατήρᾳ τε Βάκχου.
 μέγα δ' ἀνέκλαγον ὦ Νηρηὶ κόρα,
 παῖδα σὲ Θεσσαλία μέγα φῶς

- μάντις ὁ φοιβάδα μοῦσαν
 εἰδῶς γεννάσειν 1065
 Χείρων ἔξονόμαξεν,
 ὃς ἦξει χθόνα λογχήρεσι σὺν Μυρμιδόνων
 ἄσπισταῖς Πριάμοιο κλεινὰν
 γᾶθεν ἐκπυρώσων, 1070
 περὶ σώματι χρυσέων
 ὄπλων Ἑφαιστοπόνων
 κεκορυθμένος ἔνδυτ', ἐκ θεᾶς
 ματρὸς δωρήματ' ἔχων
 Θέτιδος, ἃ νιν ἔτικτε. 1075
 μακάριον τότε δαίμονες
 τᾶς εὐπάτριδος
 Νηρηϊδός τ' ἔθεσαν γάμον
 Πηλέως θ' ὑμεναίους.
 σὲ δ', ὦ κόρα, στέψουσι καλλικόμαν ἐπῶδ. 1080
 πλόκαμον Ἀργεῖοι, βαλιὰν
 ὥστε πετραίων ἀπ' ἄντρων ἔλθοῦσαν ὄρειαν
 μόσχον ἀκήρατον, βρότειον
 αἰμάσσοντες λαιμόν'
 οὐ σύριγγι τραφεῖσαν, οὐδ'
 ἐν ῥοιβδήσεσι βουκόλων, 1085
 παρὰ δὲ ματέρι νυμφόκομον
 Ἴναχίδαῖς γάμον.
 ποῦ τὸ τᾶς αἰδοῦς ἔτι, ποῦ
 τᾶς ἀρετᾶς σθένει τι πρόσωπον;
 ὁπότε τὸ μὲν ἄσεπτον ἔχει 1090
 δύνασιν, ἃ δ' ἀρετὰ κατόπι-
 σθεν θνατοῖς ἀμελεῖται,
 ἀνομία δὲ νόμων κρατεῖ
 καὶ μὴ κοινὸς ἀγὼν βροτοῖς, 1095

- μή τις θεῶν φθόνος ἔλθῃ.
 ΚΛ. ἐξῆλθον οἴκων προσκοπούμενη πόσιν,
 χρόνιον ἀπόντα κάκλελοιπότα στέγας.
 ἐν δακρῦοισι δ' ἡ τάλαινα παῖς ἐμή, 1100
 πολλὰς ἰεῖσα μεταβολὰς ὄδυρμάτων,
 θάνατον ἀκούσασ', ὃν πατήρ βουλεύεται.
 μνήμην δ' ἄρ' εἶχον πλησίον βεβηκότος
 Ἄγαμέμνονος τοῦδ', ὃς ἐπὶ τοῖς αὐτοῦ τέκνοις
 ἀνόσια πράσσωσιν αὐτίχ' εὐρεθήσεται. 1105
- ΑΓΑ. Λήδας γένεθλον, ἐν καλῷ σ' ἔξω δόμον
 ἠΰρηχ', ἴν' εἴπω παρθένου χωρὶς λόγους,
 οὓς οὐκ ἀκούειν τὰς γαμουμένας πρέπει.
- ΚΛ. τί δ' ἔστιν, οὗ σοι καιρὸς ἀντιλάζυται;
 ΑΓΑ. ἔκπεμπε παῖδα δωμάτων πατρὸς μέτα· 1110
 ὡς χέρνιβες πάρεισιν ἠΰτρεπισμέναι,
 προχύται τε βάλλειν πῦρ καθάρσιον χεροῖν,
 μόσχοι τε, πρὸ γάμων ἄς θεᾷ πεσεῖν χρεῶν
 Ἄρτέμιδι, μέλανος αἵματος φυσήματα.
- ΚΛ. τοῖς ὀνόμασιν μὲν εὖ λέγεις, τὰ δ' ἔργα σου 1115
 οὐκ οἶδ' ὅπως χρή μ' ὀνομάσασαν εὖ λέγειν.
 χώρει δέ, θύγατερ, ἐκτός· οἴσθα γὰρ πατρὸς
 πάντως ἂ μέλλει. χυπὸ τοῖς πέπλοις ἄγε
 λαβοῦσ' Ὀρέστην, σὸν κασίγνητον, τέκνον.
 ἰδοὺ πάρεστιν ἦδε πειθαρχοῦσά σοι. 1120
 τὰ δ' ἄλλ' ἐγὼ πρὸ τῆσδε κάμαντις φράσω.
- ΑΓΑ. τέκνον, τί κλαίεις, οὐδ' ἔθ' ἠδέως ὀρεᾶς,
 εἰς γῆν δ' ἐρείσασ' ὄμμα πρόσθ' ἔχεις πέπλους;
 ΚΛ. φεῦ·
 τίγ' ἂν λάβοιμι τῶν ἐμῶν ἀρχὴν κακῶν;
 ἅπασι γὰρ πρότοισι χρήσασθαι πάρα 1125
 [κἂν ὑστάτοισι κἂν μέσοισι πανταχοῦ.]

- ΑΓΑ. τί δ' ἔστιν; ὥς μοι πάντες εἰς ἓν ἦκατε,
σύγχυσιν ἔχοντες καὶ ταραγμὸν ὀμμάτων.
- ΚΛ. εἴφ' ἂν ἐρωτήσω σε γενναίως, πόσι.
- ΑΓΑ. οὐδὲν κελουσμοῦ δεῖ μ', ἐρωτᾶσθαι θέλω. 1130
- ΚΛ. τὴν παῖδα τὴν σὴν τὴν τ' ἐμὴν μέλλεις κτενεῖν;
- ΑΓΑ. ἔα.
τλήμονά γ' ἔλεξας, ὑπονοεῖς θ' ἂ μή σε χρῆ.
- ΚΛ. ἔχ' ἥσυχος,
κάκεινό μοι τὸ πρῶτον ἀπόκριναι πάλιν.
- ΑΓΑ. σὺ δ' ἦν γ' ἐρωτᾶς εἰκότ', εἰκότ' ἂν κλύοις.
- ΚΛ. οὐκ ἄλλ' ἐρωτῶ, καὶ σὺ μὴ λέγ' ἄλλα μοι. 1135
- ΑΓΑ. ὦ πότνια μοῖρα καὶ τύχη δαίμων τ' ἐμός.
- ΚΛ. κάμός γε καὶ τῆσδ', εἰς τριῶν δυσδαιμόνων.
- ΑΓΑ. τίς σ' ἠδίκησε; ΚΛ. τοῦτ' ἐμοῦ πεύθει πάρα;
ὁ νοῦς ὁδ' αὐτὸς νοῦν ἔχων οὐ τυγχάνει.
- ΑΓΑ. ἀπαλόμεσθα. προδέδοται τὰ κρυπτά μου. 1140
- ΚΛ. πάντ' οἶδα καὶ πέπυσμ', ἂ σὺ μέλλεις με δοῦν
αὐτὸ δὲ τὸ σιγᾶν ὁμολογοῦντός ἐστί σου
καὶ τὸ στενάζειν πολλά. μὴ κάμης λέγων.
- ΑΓΑ. ἰδοὺ σιωπῶ· τὸ γὰρ ἀναίσχυντον τί δεῖ
ψευδῆ λέγοντα προσλαβεῖν τῇ συμφορᾷ; 1145
- ΚΛ. ἄκουε δὴ νυν' ἀνακαλύψω γὰρ λόγους,
κοῦκέτι παρφοδοῖς χρησόμεσθ' αἰνίγμασιν.
πρῶτον μὲν, ἵνα σοι πρῶτα τοῦτ' ὄνειδίσω,
ἔγημας ἄκουσάν με κάλαβες βία,
τὸν πρόσθεν ἄνδρα Τάνταλον κατακτανόν, 1150
βρέφος τε τοῦμὸν ζῶν προσούδισας πέδω,
μαστῶν βιαίως τῶν ἐμῶν ἀποσπάσας.
καὶ τῷ Διός γε παῖδ' ἐμῷ τε συγγόνω
ἵπποισι μαρμαίροντ' ἐπεστρατευσάτην'

πατήρ δὲ πρέσβυς Τυνδάρεώσ σ' ἔρρυσάτο 1155
 ἱκέτην γενόμενον, τὰμὰ δ' ἔσχεσ ἀὖ λέχη.
 οὗ σοι καταλλαχθεῖσα περὶ σέ καὶ δόμους
 συμμαρτυρήσεις ὡς ἄμεμπτος ἦ γυνή,
 εἷς τ' Ἀφροδίτην σωφρονοῦσα καὶ τὸ σὸν
 μέλαθρον αὖξουσ', ὥστε σ' εἰσιόντα τε 1160
 χαίρειν θύραζέ τ' ἐξιόντ' εὐδαιμονεῖν.
 σπάνιον δὲ θήρευμ' ἀνδρὶ τοιαύτην λαβεῖν
 δάμαρτα φλαύραν δ' οὐ σπάνις γυναῖκ' ἔχειν.
 τίκτω δ' ἐπὶ τρισὶ παρθένοισι παῖδά σοι
 τόνδ', ὧν μιᾶς σὺ τλημόνως μ' ἀποστερεῖς. 1165
 κἄν τίς σ' ἔρηται, τίνος ἔκατί νιν κτενεῖς,
 λέξον, τί φήσεις; ἢ μὲ χρὴ λέγειν τὰ σά;
 Ἑλένην Μενέλεως ἵνα λάβῃ, καλὸν γέ τοι
 κακῆς γυναικὸς μισθὸν ἀποτεῖσαι τέκνα·
 τᾶχθιστα τοῖσι φιλάτοις ὠνούμεθα. 1170
 ἄγ', ἦν στρατεύση καταλιπὼν μ' ἐν δόμασιν,
 κἀκεῖ γένη σὺ διὰ μακρᾶς ἀπουσίας,
 τίν' ἐν δόμοις με καρδίαν ἔξιεν δοκεῖς,
 ὅταν θρόνους μὲν τῆσδε προσβλέπω κενούς,
 κενούς δὲ παρθενῶνας, ἐπὶ δὲ δακρύοις 1175
 μόνη καθῶμαι, τήνδε θρηνηδοῦσ' αἰεὶ
 ἀπώλεσέν σ', ὦ τέκνον, ὃ φυτεύσας πατήρ,
 αὐτὸς κτανών, οὐκ ἄλλος οὐδ' ἄλλη χερὶ
 τοιόνδε μῖσος καταλιπὼν εἰ πρὸς δόμους
 ἐπάνει, βραχείας προφάσεως ἐνδεῖ μόνον, 1180
 ἐφ' ἣ σ' ἐγὼ καὶ παῖδες αἱ λελειμμένα
 δεξόμεθα δέξιν ἦν σε δέξασθαι χρωῶν.
 μὴ δῆτα πρὸς θεῶν μῆτ' ἀναγκάσης ἐμὲ
 κακὴν γενέσθαι περὶ σέ, μῆτ' αὐτὸς γένη.
 εἶεν·

θύσεις σύ δὴ παῖδ'. ἔνθα τίνας εὐχὰς ἔρεῖς; 1185
 τί σοι κατεύξει τὰγαθόν, σφάζων τέκνον;
 νόστον πονηρόν, οἴκοθέν γ' αἰσχροῶς ἰών;
 ἀλλ' ἐμὲ δίκαιον ἀγαθὸν εὐχεσθαί τί σοι;
 ἢ τὰρ' ἀσυνέτους τοὺς θεοὺς ἡγοίμεθ' ἄν,
 εἰ τοῖσιν αὐθένταισιν εὐφρον' ἦσομεν. 1190
 ἦκων δ' ἐς Ἄργος προσπεσεῖ τέκνοισι σοῖς;
 ἀλλ' οὐ θέμις σοι τίς δὲ καὶ προσβλέψεται
 παίδων σ', ἐὰν σφῶν προέμενος κτάνης τινά;
 ταῦτ' ἦλθες ἤδη διὰ λόγων; ἢ σκῆπτρά σοι
 μόνον διαφέρειν καὶ στρατηλατεῖν σε δεῖ; 1195
 ὄν χρῆν δίκαιον λόγον ἐν Ἀργείοις λέγειν
 βούλεσθ', Ἀχαιοί, πλεῖν Φρυγῶν ἐπὶ χθόνα;
 κληῖρον τίθεσθε παῖδ' ὅτου θανεῖν χρεῶν.
 ἐν ἴσῳ γὰρ ἦν τόδ', ἀλλὰ μὴ σ' ἐξαίρετον
 σφάγιον παρασχεῖν Δαναΐδαισι παῖδα σὴν' 1200
 ἢ Μενέλεων πρὸ μητρὸς Ἐρμιόνην κτανεῖν,
 οὐπερ τὸ πρᾶγμ' ἦν· νῦν δ' ἐγὼ μὲν ἢ τὸ σὸν
 σφάζουσα λέκτρον παιδὸς ἐστερήσομαι,
 ἢ δ' ἐξαμαρτοῦσ' ὑπότροπος νεάνιδα
 Σπάρτη κομίζουσ', εὐτυχῆς γενήσεται. 1205
 τούτων ἄμειψαί μ' εἴ τι μὴ καλῶς λέγω·
 εἰ δ' εὖ λέλεκται, μετανόει δὴ μὴ κτανεῖν
 τὴν σὴν τε κάμην παῖδα, καὶ σώφρων ἔσει.

- ΧΟ. πιθοῦ· τὸ γὰρ τοι τέκνα συνσώζειν καλόν,
 Ἀγάμεμνον· οὐδεὶς τοῖσδ' ἄν ἀντείποι βροτῶν. 1210
 ΙΦ. εἰ μὲν τὸν Ὀρφέως εἶχον, ὦ πάτερ, λόγον,
 πείθειν ἐπάδουσ', ὥσθ' ὀμαρτεῖν μοι πέτρας,
 κηλεῖν τε τοῖς λόγοισιν οὐς ἐβουλόμην,
 ἐνταῦθ' ἄν ἦλθον· νῦν δὲ τὰπ' ἐμοῦ σοφά,

- δάκρυα παρέξω· ταῦτα γὰρ δυναίμεθ' ἄν. 1215
 ἰκετηρίαν δὲ γόνασιν ἐξάπτω σέθεν
 τὸ σῶμα τοῦμόν, ὅπερ ἔτικτεν ἦδε σοι,
 μή μ' ἀπολέσης ἄωρον· ἠδὺν γὰρ τὸ φῶς
 λεύσσειν· τὰ δ' ὑπὸ γῆς μή μ' ἰδεῖν ἀναγκάσης.
 πρώτη σ' ἐκάλεσα πατέρα καὶ σὺ παῖδ' ἐμέ· 1220
 πρώτη δὲ γόνασι σοῖσι σῶμα δοῦσ' ἐμόν
 φίλας χάριτας ἔδωκα κἀντεδεξάμην.
 λόγος δ' ὁ μὲν σὸς ἦν ὄδ'· ἄρά σ', ὦ τέκνον,
 εὐδαίμον' ἀνδρὸς ἐν δόμοισιν ὄψομαι,
 ζῶσάν τε καὶ θάλλουσαν ἀξίως ἐμοῦ; 1225
 οὐμός δ' ὄδ' ἦν αὖ περὶ σὸν ἐξαρτωμένης
 γένειον, οὗ νῦν ἀντιλάζυμαι χερί·
 τί δ' ἄρ' ἐγὼ σέ, πρέσβυν ἄρ' εἰσδέξομαι
 ἐμῶν φίλαισιν ὑποδοχαῖς δόμων, πάτερ,
 πόνων τιτηνοῦς ἀποδιδοῦσά σοι τροφάς; 1230
 τούτων ἐγὼ μὲν τῶν λόγων μνήμην ἔχω,
 σὺ δ' ἐπιλέλῃσαι, καὶ μ' ἀποκτεῖναι θέλεις·
 μή, πρὸς σε Πέλοπος καὶ πρὸς Ἀτρείως πατρὸς
 καὶ τῆσδε μητρὸς, ἢ πρὶν ὠδίνουσ' ἐμέ
 νῦν δευτέραν ὠδίνα τήνδε λαμβάνει. 1235
 τί μοι μέτεστι τῶν Ἀλεξάνδρου γάμων
 Ἑλένης τε; πόθεν ἦλθ' ἐπ' ὀλέθρῳ τῶμῳ, πάτερ;
 βλέσπον πρὸς ἡμᾶς, ὄμμα δὸς φίλημά τε,
 ἴν' ἀλλὰ τοῦτο κατθανοῦσ' ἔχω σέθεν
 μνημεῖον, εἰ μὴ τοῖς ἐμοῖς πεισθῆς λόγοις· 1240
 ἀδελφέ, μικρὸς μὲν σὺ γ' ἐπίκουρος φίλοις,
 ὅμως δὲ συνδάκρυσον, ἰκέτευσον πατρὸς
 τὴν σὴν ἀδελφὴν μὴ θανεῖν αἰσθημά τοι
 κἀν νηπίοις γε τῶν κακῶν ἐγγίγνεται.
 ἰδὸν σιωπῶν λίσσεται σ' ὄδ', ὦ πάτερ. 1245

- ἀλλ' αἶδεσαί με καὶ κατοίκτειρον βίον
 ναί, πρὸς γενείου σ' ἀντόμεσθα δύο φίλω
 ὁ μὲν νεοσσὸς ὦν ἔθ', ἡ δ' ἠϋξημένη.
 ἐν συντεμοῦσα πάντα νικήσω λόγον
 τὸ φῶς τόδ' ἀνθρώποισιν ἥδιστον βλέπειν, 1250
 τὰ νέρθε δ' οὐδέν· μαίνεται δ' ὅς εὐχεται
 θανεῖν. κακῶς ζῆν κρεῖσσον ἢ καλῶς θανεῖν.
- ΧΟ. ὦ τλῆμον Ἑλένη, διὰ σέ καὶ τοὺς σοὺς γάμους
 ἀγῶν Ἀτρεΐδαις καὶ τέκνοις ἦκει μέγας.
- ΑΓΑ. ἐγὼ τὰ τ' οἰκτρὰ συνετός εἰμι καὶ τὰ μῆ, 1255
 φιλῶν ἐμαυτοῦ τέκνα· μαινοίμην γὰρ ἄν.
 δεινῶς δ' ἔχει με ταῦτα τολμῆσαι, γύναι,
 δεινῶς δὲ καὶ μῆ τοῦτο γὰρ προᾶξάι με δεῖ.
 ὄραθ' ὅσον στρατεύμα ναύφρακτον τόδε,
 χαλκῶν θ' ὄπλων ἄνακτες Ἑλλήνων ὅσοι, 1260
 οἷς νόστος οὐκ ἔστ' Ἰλίου πύργους ἔπι,
 εἰ μὴ σε θύσω, μάντις ὡς Κάλχας λέγει,
 οὐδ' ἔστι Τροίας ἐξελεῖν κλεινὸν βᾶθρον.
 μέμνηε δ' Ἀφροδίτη τις Ἑλλήνων στρατῶ
 πλεῖν ὡς τάχιστα βαρβάρων ἐπὶ χθόνα, 1265
 παῦσαι τε λέκτρων ἀρπαγὰς ἐλληνικῶν
 οἱ τὰς τ' ἐν Ἄργει παρθένους κτενοῦσάι μου
 ὑμᾶς τε κάμει, θέσφατ' εἰ λύσω θεᾶς.
 οὐ Μενέλεός με καταδεδούλωται, τέκνον,
 οὐδ' ἐπὶ τὸ κείνου βουλόμενον ἐλήλυθα, 1270
 ἀλλ' Ἑλλάς, ἣ δεῖ, κἄν θέλω, κἄν μὴ θέλω,
 θῦσαι σε· τούτου δ' ἦσσονες καθέσταμεν.
 ἐλευθέραν γὰρ δεῖ νιν ὅσον ἐν σοί, τέκνον,
 κάμοι γενέσθαι, μηδὲ βαρβάρων ὑπο
 Ἑλληνας ὄντας λέκτρα συλᾶσθαι βία. 1275

- ΚΛ. ὦ τέκνον, ὦ ξένοι,
οἷ γὰρ θανάτου τοῦ σοῦ μελέα.
φεύγει σε πατήρ Ἰδαίη παραδούς.
- ΙΦ. οἷ γώ, μήτηρ ταῦτόν γάρ δὴ
μέλος εἰς ἄμφω πέπτωκε τύχης, 1280
κούκῆτι μοι φῶς
οὐδ' ἀελίου τόδε φέγγος.
ἰὼ ἰὼ.
νιφόβολον Φρυγῶν νάπος Ἰδας τ'
ὄρεα, Πρίαμος ὄθι ποτὲ βρέφος ἀπαλὸν ἔβαλε 1285
ματρὸς ἀποπρὸ νοσφίσας
ἐπὶ μόρῳ θανατόεντι
Πάριν, ὅς Ἰδαῖος,
Ἰδαῖος ἐλέγετ' ἐλέγετ' ἐν Φρυγῶν πόλει.
μή ποτ' ὄφελεν τὸν ἄμφι 1290
βουσι βουκόλον τραφέντ'
[Ἀλέξανδρον]
οἰκίσαι ἄμφι τὸ λευκὸν ὕδωρ, ὄθι
κρῆναι Νυμφῶν κεῖνται
λειμών τ' ἔρνεσι θάλλων 1295
χλωροῖς, οὔ ῥοδόεντα
ἄνθε' ὑακίνθινά τε θεαῖσι δρέπειν
ἔνθα ποτὲ Παλλὰς ἔμολε
καὶ δολιόφρων Κύπρις
Ἦρα θ' Ἐρμᾶς θ', ὁ Διὸς ἄγγελος, 1300
ἅ μὲν ἐπὶ πόθῳ τρυφῶσα
Κύπρις, ἅ δὲ δουρὶ Παλλὰς,
Ἦρα τε Διὸς ἄνακτος
εὐναῖσι βασιλίσιν,
κρίσιν ἐπὶ στυγνὰν ἔριν τε 1305
καλλονᾶς, ἐμοὶ δὲ θάνατον,

- πομπὰν φέροντα Δαναΐδαισιν, ἅς κόραν
 προθύματ' ἔλαχεν Ἄρτεμις, πρὸς Ἴλιον·
 ὁ δὲ τεκὼν με τὰν τάλαιναν,
 ὦ μᾶτερ, ὦ μᾶτερ, 1310
 οἴχεται προδοὺς ἔρημον.
 ὦ δυστάλαιν' ἐγὼ, πικρὰν
 πικρὰν ἰδοῦσα δυσελέναν,
 φονεύομαι, διόλλυμαι
 σφαγαῖσιν ἀνοσίοισιν ἀνοσίου πατρός.
 μή μοι ναῶν χαλκεμβολάδων
 πρύμνας ἄδ' Αὐλὶς δέξασθαι 1320
 τοῦσδ' εἰς ὄρμους εἰς Τροίαν
 ὄφελεν ἐλάταν πομπαίαν,
 μηδ' ἀνταίαν Εὐρύπῳ
 πνεῦσαι πομπὰν Ζεὺς, μειλίσσων
 αὔραν ἄλλοις ἄλλαν θνατῶν 1325
 λαίφεσι χαίρειν,
 τοῖσι δὲ λύπαν, τοῖσι δ' ἀνάγκαν,
 τοῖς δ' ἔξορμᾶν, τοῖς δὲ στέλλειν,
 τοῖσι δὲ μέλλειν.
 ἦ πολύμοχθον ἄρ' ἦν γένος, ἦ πολύμοχθον 1330
 ἀμερίων τὸ χρεῶν δέ τι δύσποτμον
 ἀνδράσιν ἀνευρεῖν.
 ἰὼ ἰώ,
 μεγάλα πάθεα, μεγάλα δ' ἄχρα
 Δαναΐδαις τιθεῖσα Τυνδαρὶς κόρα. 1335
- ΧΟ. ἐγὼ μὲν οἰκτεῖρω σε συμφορᾶς κακῆς
 τυχοῦσαν, οἷας μήποτ' ὄφελος τυχεῖν.
- ΙΦ. ὦ τεκοῦσ', ὦ μῆτερ, ἀνδρῶν ὄχλον εἰσορῶ πέλας.
 ΚΛ. τόν γε τῆς θεᾶς παῖδα, τέκνον, ᾧ σὺ δεῦρ' ἐλήλυθας.

- ΙΦ. διαχαλαῖτέ μοι μέλαθρα, δμῶες, ὡς κούρω δέμας. 1340
 ΚΛ. τί δέ, τέκνον, φεύγεις; ΙΦ. ἄνδρα τόνδ' ἰδεῖν αἰσχύνομαι.
 ΚΛ. ὡς τί δή; ΙΦ. τὸ δυστυχές μοι τῶν γάμων αἰδῶ φέρει.
 ΚΛ. οὐκ ἐν ἀβρότῃτι κεῖσαι πρὸς τὰ νῦν πεπτωκότα.
 ἀλλὰ μίμν' οὐ σεμνότητος ἔργον, ἀνδρῶμεθα.
 ΑΧ. ὦ γύναι τάλαινα, Λήδας θύγατερ. ΚΛ. οὐ ψευδῆ
 θροσεῖς. 1345
 ΑΧ. δειν' ἐν Ἀργείοις βοᾶται. ΚΛ. τὴν βοήν σήμαινέ μοι.
 ΑΧ. ἀμφὶ σῆς παιδός. ΚΛ. πονηρὸν εἶπας οἰωνὸν λόγων.
 ΑΧ. ὡς χρεὼν σφάξαι νιν. ΚΛ. κούδεις τοῖσδ' ἐναντία λέγει;
 ΑΧ. εἰς θόρυβον ἐγὼ τοι καὐτὸς ἤλυθον. ΚΛ. τίν', ὦ ξένε;
 ΑΧ. σῶμα λευσθῆναι πέτροισι. ΚΛ. μῶν κόρην σφάζων ἐμήν; 1350
 ΑΧ. αὐτὸ τοῦτο. ΚΛ. τίς δ' ἄν ἔτλη σώματος τοῦ σοῦ θιγεῖν;
 ΑΧ. πάντες Ἕλληνας. ΚΛ. στρατὸς δὲ Μυρμιδῶν οὐ σοι
 παρῆν;
 ΑΧ. πρῶτος ἦν ἐκεῖνος ἐχθρός. ΚΛ. δι' ἄρ' ὀλώλαμεν, τέκνον.
 ΑΧ. οἷ με τῶν γάμων ἀπεκάλουν ἦσσον'. ΚΛ. ἀπεκρίνω δὲ τί;
 ΑΧ. τὴν ἐμήν μέλλουσαν εὐνὴν μὴ κτανεῖν. ΚΛ. δίκαια γάρ. 1355
 ΑΧ. ἦν ἐφήμισεν πατήρ μοι. ΚΛ. κάργόνθεν γ' ἐπέμψατο.
 ΑΧ. ἀλλ' ἐνικῶμην κεκραγμοῦ. ΚΛ. τὸ πολὺ γὰρ δεινὸν
 κακόν.
 ΑΧ. ἀλλ' ὅμως ἀρήξομέν σοι. ΚΛ. καὶ μαχεῖ πολλοῖσιν εἶς;
 ΑΧ. εἰσορᾶς τεύχη φέροντας τούσδ'; ΚΛ. ὄναιο τῶν φρενῶν.
 ΑΧ. ἀλλ' ὀνησόμεσθα. ΚΛ. παῖς ἄρ' οὐκέτι σφαγήσεται; 1360
 ΑΧ. οὐκ, ἐμοῦ γ' ἐκόντος. ΚΛ. ἦξει δ' ὅστις ἄψεται κόρης;
 ΑΧ. μυροῖο γ' ἄξει δ' Ὀδυσσεύς. ΚΛ. ἄρ' ὁ Σισύφου γόνος;
 ΑΧ. αὐτὸς οὗτος. ΚΛ. ἴδια πράσων, ἢ στρατοῦ ταχθεῖς ὑπο;
 ΑΧ. αἰρεθεῖς ἐκῶν. ΚΛ. πονηράν γ' αἴρεσιν, μαιφονεῖν.
 ΑΧ. ἀλλ' ἐγὼ σήσω νιν. ΚΛ. ἄξει δ' οὐχ ἐκοῦσαν ἀρπάσας; 1365
 ΑΧ. δηλαδὴ ξανθῆς ἐθείρας. ΚΛ. ἐμὲ δὲ δρᾶν τί χρεῖ τότε;
 ΑΧ. ἀντέχου θυγατρὸς. ΚΛ. ὡς τοῦδ' εἶνεκ' οὐ σφαγήσεται;

ΑΧ. ἀλλὰ μὴν εἰς τοῦτό γ' ἦξει. ἸΦ. μήτε, εἰσακούσατε
 τῶν ἐμῶν λόγων· μάτην γάρ σ' εἰσορῶ θυμουμένην
 σῶ πόσει· τὰ δ' ἀδύναθ' ἡμῖν καρτερεῖν οὐ ῥάδιον. 1370
 τὸν μὲν οὖν ξένον δίκαιον αἰνέσαι προθυμίας·
 ἀλλὰ καὶ σὲ τοῦθ' ὄραν χρή, μὴ διαβληθῆ στρατῶ,
 καὶ πλέον πράξωμεν οὐδέν, ὅδε δὲ συμφορᾶς τύχη.
 οἷα δ' εἰσηλθὲν μ' ἄκουσον, μήτε, ἐννοουμένην·
 κατθανεῖν μὲν μοι δέδοκται τοῦτο δ' αὐτὸ βούλομαι 1375
 εὐκλεῶς πράξει παρῆσά γ' ἐκποδῶν τὸ δυσγενές.
 δεῦρο δὴ σκέψαι μεθ' ἡμῶν, μήτε, ὡς καλῶς λέγω·
 εἰς ἔμ' Ἑλλάς ἡ μεγίστη πᾶσα νῦν ἀποβλέπει,
 κἂν ἐμοὶ πορθμὸς τε ναῶν καὶ Φρυγῶν κατασκαφαί,
 τὰς τε μελλούσας γυναῖκας μὴ τι δρῶσι βάρβαροι, 1380
 μηδ' ἔθ' ἀρπάξωσιν εὐνάς ὀλβίας ἐξ Ἑλλάδος
 τὸν Ἑλένης τείσαντες ὄλεθρον, ἦν ἀνήρπασεν Πάρις.
 ταῦτα πάντα κατθανοῦσα ῥύσομαι, καὶ μου κλέος,
 Ἑλλάδ' ὡς ἠλευθέρωσα, μακάριον γενήσεται.
 καὶ γὰρ οὐδέ τοί τι λίαν ἐμοὶ φιλοψυχεῖν χρεῶν 1385
 πᾶσι γάρ μ' Ἕλλησι κοινὸν ἔτεκες, οὐχὶ σοὶ μόνῃ.
 ἀλλὰ μυρῖοι μὲν ἄνδρες ἀπίσιν πεφραγμένοι,
 μυρῖοι δ' ἐρέτμ' ἔχοντες, πατρίδος ἠδικημένης,
 δρᾶν τι τολμήσουσιν ἐχθροὺς χυτὲρ Ἑλλάδος θανεῖν·
 ἢ δ' ἐμὴ ψυχὴ μί' οὔσα πάντα κωλύσει τάδε; 1390
 τί τὸ δίκαιον τοῦτ'; ἔχομεν ἄρ' ἂν ἀντειπεῖν ἔπος;
 κἂπ' ἐκεῖν' ἔλθωμεν οὐ δεῖ τόνδε διὰ μάχης μολεῖν
 πᾶσιν Ἀργείοις γυναικὸς εἶνεκ' οὐδὲ κατθανεῖν.
 εἰς γ' ἀνὴρ κρείστων γυναικῶν μυρῖων ὄραν φάος,
 εἰ δ' ἐβουλήθη γε σῶμα τοῦμὸν Ἄρτεμις λαβεῖν, 1395
 ἐμποδῶν γενήσομαι γῶ θνητὸς οὔσα τῇ θεῶ;
 ἀλλ' ἀμήχανον· δίδωμι σῶμα τοῦμὸν Ἑλλάδι.
 θύετ', ἐκπορθεῖτε Τροίαν· ταῦτα γὰρ μνημεῖά μου

διὰ μακροῦ, καὶ παῖδες οὗτοι καὶ γάμοι καὶ δόξ' ἐμή.
 βαρβάρων δ' Ἑλληνας ἄρχεινεϊκός, ἀλλ' οὐ βαρβάρους, 1400
 μήτηρ, Ἑλλήνων τὸ μὲν γὰρ δοῦλον, οἱ δ' ἐλεύθεροι.

- XO. τὸ μὲν σὸν, ὦ νεᾶνι, γενναίως ἔχει
 τὸ τῆς τύχης δὲ καὶ τὸ τῆς θεοῦ νοσεῖ.
- AX. Ἀγαμέμνωνος παῖ, μακάριόν μὲ τις θεῶν
 ἔμελλε θῆσειν, εἰ τύχοιμι σῶν γάμων. 1405
 ζηλῶ δὲ σοῦ μὲν Ἑλλάδ', Ἑλλάδος δὲ σέ·
 εὖ γὰρ τόδ' εἶπας ἀξίως τε πατρίδος·
 τὸ θεομαχεῖν γὰρ ἀπολιποῦς', ὃ σου κρατεῖ,
 ἐξελογίσω τὰ χρηστὰ τὰναγκαῖά τε.
 μᾶλλον δὲ λέκτρον σῶν πόθος μ' εἰσέρχεται 1410
 εἰς τὴν φύσιν βλέψαντα γενναῖα γὰρ εἶ.
 ὄρα δ' ἐγὼ γὰρ βούλομαι σ' εὐεργετεῖν
 λαβεῖν τ' ἐς οἴκουσ' ἄχθομαι τ', ἴστω Θεέτις,
 εἰ μὴ σε σώσω Δαναΐδαισι διὰ μάχης
 ἐλθῶν ἄθρησον, ὃ θάνατος δεινὸν κακόν. 1415
- IΦ. λέγω τάδ' οὐδὲν οὐδέν' εὐλαβουμένη.
 ἢ Τυνδαρίς παῖς διὰ τὸ σῶμ' ἀρκεῖ μάχας
 ἀνδρῶν τιθεῖσα καὶ φόνους· σὺ δ', ὦ ξένε,
 μὴ θνήσκε δι' ἐμὲ μηδ' ἀποκτείνης τινά.
 ἔα δὲ σῶσαι μ' Ἑλλάδ', ἣν δυνώμεθα. 1420
- AX. ὦ λῆμ' ἄριστον, οὐκ ἔχω πρὸς τοῦτ' ἔτι
 λέγειν, ἐπεὶ σοι τάδε δοκεῖ γενναῖα γὰρ
 φρονεῖς· τί γὰρ τάληθές οὐκ εἶποι τις ἄν;
 ὅμως δ' ἴσως γε κἂν μεταγνοίης τάδε·
 ὡς οὖν ἄν εἰδῆς τὰπ' ἐμοῦ, λελέξεται 1425
 ἐλθῶν τάδ' ὄπλα θήσομαι βωμοῦ πέλας,
 ὡς οὐκ ἐάσω σ' ἀλλὰ κωλύσω θανεῖν.
 χροῆσει δὲ καὶ σὺ τοῖς ἐμοῖς λόγοις τάχα,
 ὅταν πέλας σῆς φάσγανον δέρης ἴδης.

- οὔκουν ἐάσω σ' ἀφροσύνη τῇ σῇ θανεῖν 1430
 ἐλθῶν δὲ σὺν ὄπλοις τοῖσδε πρὸς ναὸν θεᾶς
 καραδοκήσω σὴν ἐκεῖ παρουσίαν.
- ΙΦ. μήτε, τί σιγῇ δακρύοις τέγγεις κόρας;
 ΚΛ. ἔχω τάλαινα πρόφασιν, ὅστ' ἀλγεῖν φρένα.
 ΙΦ. παῦσαι με μὴ κάκιζε· τάδε δ' ἐμοὶ πιθοῦ — 1435
 ΚΛ. λέγ', ὡς παρ' ἡμῶν γ' οὐδὲν ἀδικήσει, τέκνον.
 ΙΦ. μήτ' οὖν τὸν σὸν πλόκαμον ἐκτέμης τριχός,
 μήτ' ἀμφὶ σῶμα μέλανας ἀμπίσχη πέπλους.
 ΚΛ. τί δὴ τόδ' εἶπας, τέκνον; ἀπολέσασά σε;
 ΙΦ. οὐ σύ γε· σέσωσμαι, κατ' ἐμὲ δ' εὐκλειῆς ἔσει. 1440
 ΚΛ. πῶς εἶπας; οὐ πενθεῖν με σὴν ψυχὴν χρεῶν;
 ΙΦ. ἤκιστ', ἐπεὶ μοι τύμβος οὐ χωσθήσεται.
 ΚΛ. τί δὴ; τυθεῖσιν οὐ τάφος νομίζεται;
 ΙΦ. βωμὸς θεᾶς μοι μνημα τῆς Διὸς κόρης.
 ΚΛ. ἀλλ', ὦ τέκνον, σοὶ πείσομαι· λέγεις γὰρ εὖ. 1445
 ΙΦ. ὡς εὐτυχοῦσά γ' Ἑλλάδος τ' εὐεργέτις.
 ΚΛ. τί δὴ κασιγνήταισιν ἀγγέλλω σέθεν;
 ΙΦ. μηδ' ἀμφὶ κείναις μέλανας ἐξάψης πέπλους.
 ΚΛ. εἶπω δὲ παρὰ σοῦ φίλον ἔπος τι παρθένους;
 ΙΦ. χαίρειν γ'. Ὅρεστην τ' ἔκτραφ' ἄνδρα τόνδε μοι. 1450
 ΚΛ. προσέλκυσαι νιν ὕστατον θεωμένη.
 ΙΦ. ὦ φίλτατ', ἐπεκούρησας ὅσον εἶχες φίλοις.
 ΚΛ. ἔσθ' ὅ τι κατ' Ἄργος δρωῶσά σοι χάριν φέρω;
 ΙΦ. πατέρα τὸν ἀμὸν μὴ στύγει πόσιν τε σόν.
 ΚΛ. δεινοὺς ἀγῶνας διὰ σὲ δεῖ κείνον δραμεῖν. 1455
 ΙΦ. ἄκων μ' ὑπὲρ γῆς Ἑλλάδος διώλεσεν.
 ΚΛ. δόλω δ', ἀγεννῶς Ἀτρέως τ' οὐκ ἀξίως.
 ΙΦ. τίς μ' εἶσιν ἄξων πρὶν σπαράσσεσθαι κόμης;
 ΚΛ. ἔγωγε μετὰ σοῦ. ΙΦ. μὴ σύ γ' οὐ καλῶς λέγεις.
 ΚΛ. πέπλων ἐχομένη σῶν. ΙΦ. ἐμοί, μήτε, πιθοῦ 1460

- μέν' ὡς ἐμοί τε σοί τε κάλλιον τόδε.
 πατρὸς δ' ὀπαδῶν τῶνδ' ἐτίς με πεμπέτω
 Ἄρτεμιδος εἰς λειμῶν', ὅπου σφαγήσομαι.
 ΚΛ. ὦ τέκνον, οἴχει; ἸΦ. καὶ πάλιν γ' οὐ μὴ μόλω.
 ΚΛ. λιποῦσα μητέρ'; ἸΦ. ὡς ὀρᾷς γ', εὖ κἀξίως. 1465
 ΚΛ. σχέες, μὴ με προλίπης. ἸΦ. οὐκ ἐῷ στάζειν δάκρυ.
 ὑμεῖς δ' ἐπευφημήσατ', ὦ νεάνιδες,
 παιᾶνα τῆμῃ συμφορᾷ Διὸς κόρην
 Ἄρτεμιν ἴτω δὲ Δαναΐδαις εὐφημία.
 κανᾶ δ' ἐναρχέσθω τις, αἰθέσθω δὲ πῦρ 1470
 προχύταις καθαρσίοισι, καὶ πατῆρ ἐμὸς
 ἐνδεξιούσθω βωμόν' ὡς σωτηρίαν
 Ἕλλησι δώσουσ' ἔρχομαι νικηφόρον.
- ἄγετέ με τὰν Ἰλίου 1475
 καὶ Φρυγῶν ἐλέπτολιν.
 στέφρα περίβολα δίδοτε, φέρε-
 τε' πλόκαμος ὅδε καταστέφειν'
 χερνίβων τε παγᾶς.
 ἐλίσσειτ' ἀμφὶ ναὸν ἀμφὶ βωμόν Ἄρτεμιν 1480
 ἄνασσαν, Ἄρτεμιν
 τὰν μάκαιραν ὡς ἐμοῖσιν, εἰ χρεῶν,
 αἵμασι θύμασί τε 1485
 θέσφατ' ἐξαλείψω.
 ὦ πότνια πότνια μάτερ, ὡς δάκρυά γέ σοι
 δώσομεν ἀμέτερα'
 παρ' ἱεροῖς γὰρ οὐ πρόπει. 1490
 ἰὼ ἰὼ, νεάνιδες,
 συνεπαείδ' Ἄρτεμιν
 Χαλκίδος ἀντίπορον,
 ἵνα τε δόρατα μέμονε δαία 1495

- δι' ἑμὸν ὄνομα τᾶσδ' Αὐλίδος
 στενοπόροισιν ὄρμοις.
 ἰώ, γὰ μᾶτερ ὦ Πελασγία,
 Μυκηναϊαί τ' ἑμαὶ θεράπναι.
- ΧΟ. καλεῖς πόλισμα Περσέως, 1500
 Κυκλωπίων πόνον χερῶν;
- ΙΦ. ἐθρέψαθ' Ἑλλάδι με φάος'
 θανοῦσ' δ' οὐκ ἀναίνομαι.
- ΧΟ. κλέος γὰρ οὐ σε μὴ λίπη.
 ΙΦ. ἰὼ ἰώ. 1505
 λαμπαδοῦχος ἄμερα Δι-
 ὄς τε φέγγος, ἕτερον
 ἕτερον αἰῶνα καὶ μοῖραν οἰκήσομεν.
- ΧΟ. χαῖρέ μοι, φίλον φάος.
 ἰὼ ἰώ. ἴδεσθε τὰν Ἰλίου 1510
 καὶ Φρυγῶν ἐλέπτολιν
 στείχουσαν, ἐπὶ κᾶρα στέφεα
 βαλλομένην
 χερνίβων τε παγᾶς,
 βωμὸν διαίμονος θεᾶς
 ὀνίσιν αἱματορρῦτοις 1515
 θανοῦσαν εὐφυᾶ τε σώματος δέραν
 [σφαγεῖσαν.]
 εὐδροσοὶ παγαὶ πατρῶαι
 μένουσι χέρνιβές τέ σε
 στρατός τ' Ἀχαιῶν θέλων
 Ἰλίου πόλιν μολεῖν. 1520
 ἀλλὰ τὰν Διὸς κόραν
 κλήσωμεν Ἄρτεμιν, θεῶν ἄνασσαν,
 ὥς ἐπ' εὐτυχεῖ πότμῳ.
 ὦ πότνια πότνια, θύμασιν βροτησίους

- χαρεῖσα, πέμψον εἰς Φρυγῶν
 γαῖαν Ἑλλάνων στρατὸν
 καὶ δολόεντα Τροίας ἔδη,
 Ἄγαμέμνονά τε λόγχαις
 Ἑλλάσι κλεινότατον στέφανον
 δὸς ἀμφὶ κᾶρα θ' ἔδον
 κλέος ἀείμνηστον ἀμφιθεῖναι.
- ΑΓΓ. ὦ Τυνδαρεία παῖ Κλυταιμῆστρα, δόμων
 ἔξω πέρασον, ὡς κλύης ἐμῶν λόγων.
- ΚΛ. φθογγῆς κλύουσα δεῦρο σῆς ἀφικόμεν,
 ταρβοῦσα τλήμων κάκπεπληγμένη φόβῳ,
 μή μοί τιν' ἄλλην ξυμφορὰν ἦκης φέρων
 πρὸς τῇ παρούσῃ. ΑΓΓ. σῆς μὲν οὖν παιδὸς πέρι
 θαυμαστά σοι καὶ δεινὰ σημῆναι θέλω.
- ΚΛ. μὴ μέλλε τοίνυν, ἀλλὰ φράζ' ὅσον τάχος.
- ΑΓΓ. ἀλλ', ὦ φίλη δέσποινα, πᾶν πεύσει σαφῶς.
 λέξω δ' ἀπ' ἀρχῆς, ἦν τι μὴ σφαλεῖσά που
 γνώμη ταράξῃ γλῶσσαν ἐν λόγοις ἐμήν.
 ἐπεὶ γὰρ ἰκόμεσθα τῆς Διὸς κόρης
 Ἄρτεμιδος ἄλσος λείμακάς τ' ἀνθεσφόρους,
 ἴν' ἦν Ἀχαιῶν σύλλογος στρατεύματος,
 σὴν παῖδ' ἄγοντες, εὐθύς Ἀργείων ὄχλος
 ἠθροίζεθ'. ὡς δ' ἔσειδεν Ἀγαμέμνων ἀναξ
 ἐπὶ σφαγὰς στείχουσαν εἰς ἄλσος κόρην,
 ἀνεστέναζε, κάμπαλιν στρέψας κᾶρα
 δάκρυα προῆκεν ὀμμάτων πέπλον προθεῖς.
 ἡ δὲ σταθεῖσα τῶν τεκόντι πλησίον
 ἔλεξε τοιάδ' ὦ πάτερ, πάρειμί σοι,
 τοῦμόν δὲ σῶμα τῆς ἐμῆς ὑπὲρ πάτρας
 καὶ τῆς ἀπίσης Ἑλλάδος γαίας ὑπερ
 θῦσαι δίδωμι ἑκοῦσα πρὸς βωμόν θεᾶς

ἄγοντας, εἶπερ ἔστι θέσφατον τόδε.
 καὶ τοῦτ' ἔμ' εὐτυχοῖτε, καὶ νικηφόρου
 δορὸς τύχοιτε πατρίδα τ' ἐξίκοισθε γῆν.
 πρὸς ταῦτα μὴ ψαύση τις Ἄργείων ἐμοῦ·
 σιγῇ παρέξω γὰρ δέσρην εὐκαρδίως. 1560
 τοσαῦτ' ἔλεξε· πᾶς δ' ἐθάμβησεν κλύων
 εὐψυχίαν τε κἀρετήν τῆς παρθένου.
 στὰς δ' ἐν μέσῳ Ταλθύβιος, ᾧ τόδ' ἦν μέλον,
 εὐφημίαν ἀνεῖπε καὶ σιγὴν στρατῶ·
 Κάλχας δ' ὁ μάντις εἰς κανοῦν χρυσήλατον 1565
 ἔθηκεν ὄξυ χειρὶ φάσγανον σπάσας
 κολεῶν ἔσωθεν, κρᾶτά τ' ἔστειπεν κόρης.
 ὁ παῖς δ' ὁ Πηλέως ἐν κύκλῳ βωμόν θεᾶς
 λαβὼν κανοῦν ἔθρεξε χέρσι βιάς θ' ὁμοῦ,
 ἔλεξε δ'· ὦ παῖ Ζηνός, ὦ θηροκτόνε, 1570
 τὸ λαμπρὸν εἰλίσσουσ' ἐν εὐφρόνῃ φάος,
 δέξαι τὸ θῦμα τόδ', ὅ γέ σοι δωρούμεθα
 στρατός τ' Ἀχαιῶν Ἀγαμέμνων ἄναξ θ' ὁμοῦ,
 ἄχραντον αἶμα καλλιπαρθένου δέρης,
 καὶ δὸς γενέσθαι πλοῦν νεῶν ἀπήμονα 1575
 Τροίας τε πέργαμ' ἐξελεῖν ἡμᾶς δορί·
 εἰς γῆν δ' Ἀτρεΐδαι πᾶς στρατός τ' ἔσθι βλέπων.
 ἱερεὺς δὲ φάσγανον λαβὼν ἐπηύξατο,
 λαιμόν τ' ἐπεσκοπεῖθ', ἵνα πλήξειεν ἄν·
 ἐμοὶ δ' ἔσῃει τ' ἄλγος οὐ μικρὸν φρενί, 1580
 κᾶσθην νενευκῶς· θαῦμα δ' ἦν αἴφνης ὄρᾶν·
 πληγῆς σαφῶς γὰρ πᾶς τις ἦσθετο κτύπον,
 τὴν παρθένον δ' οὐκ εἶδεν οἱ γῆς εἰσέδου·
 βοᾷ δ' ἱερεὺς, ἅπας δ' ἐπήχησε στρατός,
 ἄελπτον εἰσιδόντες ἐκ θεῶν τινος 1585
 φάσμ', οὗ γε μηδ' ὄρωμένου πίσις παρῆν·

- ἔλαφος γὰρ ἀσπαίρουσ' ἔκειτ' ἐπὶ χθονὶ
 ἰδεῖν μεγίστη διαπρεπής τε τὴν θεάν,
 ἣς αἶμα βωμὸν ῥαῖνεν ἄρδην τῆς θεοῦ.
 κὰν τῷδε Κάλχας, πῶς δοκεῖς; χαίρων ἔφη 1590
 ὦ τοῦδ' Ἀχαιῶν κοίρανοι κοινοῦ στρατοῦ,
 ὄρατε τήνδε θυσίαν, ἣν ἡ θεὸς
 προὔθηκε βωμίαν, ἔλαφον ὄρειδρομόν
 ταύτην μάλιστα τῆς κόρης ἀσπάζεται,
 ὡς μὴ μιάνη βωμὸν εὐγενεῖ φόνῳ. 1595
 Ἰλέως τ' ἄποιν' ἐδέξατ', οὐριὸν τε πλοῦν
 δίδωσιν ἡμῖν Ἰλίου τ' ἐπιδρομάς.
 πρὸς ταῦτα πᾶς τις θάρσος αἶρε ναυβράτης,
 χῶρει τε πρὸς ναῦν ὡς ἡμέρα τῆδε δεῖ
 λιπόντας ἡμᾶς Αὐλίδος κοίλους μυχοὺς 1600
 Αἰγαῖον οἶδμα διαπερᾶν. ἐπεὶ δ' ἅπαν
 κατηνθρακώθη θυμ' ἐν Ἡφαιστοῦ φλογί,
 τὰ πρόσφορ' ἠὔξαθ', ὡς τύχοι νόστου στρατός.
 πέμπει δ' Ἀγαμέμνων μ' ὥστε σοι φράσαι τάδε,
 λέγειν θ' ὁποῖαν ἐκ θεῶν μοῖραν κόρη 1605
 καὶ δόξαν ἔσχεν ἄφθιτον καθ' Ἑλλάδα.
 ἐγὼ παρὼν δὲ καὶ τὸ πρᾶγμ' ὄρων λέγω·
 ἡ παῖς σαφῶς σοι πρὸς θεοὺς ἀπέπτατο.
 λύπης δ' ἀφαίρει καὶ πόσει πάρες χόλον
 ἀπροσδόκητα δὴ βροτοῖς τὰ τῶν θεῶν, 1610
 σφῶζουσὶ θ' οὓς φιλοῦσιν ἤμαρ γὰρ τόδε
 θανοῦσαν εἶδε καὶ βλέπουσαν παῖδα σῆν.
 ὡς ἦδομαί τοι ταῦτ' ἀκούσασ' ἀγγέλον·
 ζῶν δ' ἐν θεοῖσι σὸν μένειν φράζει τέκος.
 ὦ παῖ, γέγονας τοῦ κλέμματος θεῶν; 1615
 πῶς σε προσείπω; πῶς δ' οὐ φῶ
 παραμυθεῖσθαι τούσδε μάτην μύθους,

ΧΟ.

ΚΛ.

- ὡς σοῦ πένθους λυγροῦ παυσαίμαν;
 ΧΟ. καὶ μὴν Ἀγαμέμνων ἄναξ στείχει
 τούσδ' αὐτοὺς ἔχων σοι φράζειν μύθους. 1620
- ΑΓΑ. γύναι, θυγατρὸς οὔνεκ' ὀλβιζοίμεθ' ἄν.
 ἔχει γὰρ ὄντως ἐν θεοῖς ὀμιλίαν.
 χρῆ δέ σε λαβοῦσαν τόνδε μόσχον εὐγενῆ
 στείχειν πρὸς οἴκους· ὡς στρατὸς πρὸς πλοῦν ὄρᾳ.
 καὶ χαῖρε· χρόνια τὰμά σοι προσφθέγματα 1625
 Τροίηθεν ἔσται. καὶ γένοιτό σοι καλῶς.
- ΧΟ. χαίρων, Ἀτρεΐδη, γῆν ἱοῦ
 Φρυγίαν, χαίρων δ' ἐπάνηκε,
 κάλλιστά μοι σκῦλ' ἀπὸ Τροίας ἐλών.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΙΣ ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ ΙΦΙΓΕΝΕΙΑΝ ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ

1 - 48

1 - 5. **πρέσβυς** και **πρεσβύτης** = γέρον. Τίς ὁ γέρον, πρὸς ὃν ἀπευθύνεται ὁ βασιλεὺς και ἀρχιστράτηγος Ἄγαμέμνων ἐξεληθὼν ἐκ τῆς βασιλικῆς σκηνῆς μὲ ἐκδηλον νευρικότητα και εἰς τὴν ὀρχήστραν παρερχόμενος, λέγεται εἰς τοὺς στίχους 45-48. Εἶναι δούλος. Σημείωσον ὅτι τὰ ὑπηρετικά πρόσωπα εἰς τὴν ἀρχαίαν τραγωδίαν δὲν ὀνομάζονται μὲ τὸ κύριόν των ὄνομα, ἀλλὰ μὲ λέξιν δηλωτικὴν τῆς ὑπηρεσίας των (*Ἄγγελος, Βουκόλος) ἢ τῆς ἡλικίας των, ὡς ἐνταῦθα. **δόμων τῶνδε πάροιθεν στείχε** = ἔμπροσθεν τῆς σκηνῆς ταύτης ἐδῶ βιάδιζε, ἐλθέ' **δόμοι** εἶναι ἡ βασιλικὴ κλισίη τοῦ Ἄγαμέμνονος ἐν Αὐλίδι εἰς τὴν πεδιάδα, ὅπου εἶχε συγκεντρωθῆ ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς ὁ προωρισμένος διὰ τὴν Τροίαν. Εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ Ἄγαμέμνονος, τιναχθέντος ἔξω τῆς σκηνῆς μὲ δέλτον (ἐπιστολὴν) εἰς τὴν χεῖρα, ὁ πρεσβύτης ἀπαντᾷ **στείχω** = ἔρχομαι. **τί δὲ καινουργεῖς;** = ἀλλὰ τί νέα σχέδια θέτεις εἰς ἐνέργειαν. **Ἄγαμέμνον'** τὰ παρερχόμενα πρόσωπα ὀνομάζουον ἄλληλα χάριν τῶν θεατῶν, μὴ ὑπάρχοντος παρὰ τοῖς ἀρχαίοις καταλόγου τῶν προσώπων τοῦ δράματος. **σπεύδεις;** = θὰ σπεύσης; Λέγεται τοῦτο εἰς τόνον νευρικόν, κατεπειγόντα, διότι εὐρίσκεται ὁ γέρον ἀκόμη εἰς τὴν σκηνὴν. Εἰς τοῦτο ἀπαντᾷ ὁ γέρον **σπεύδω**. Σημείωσον τὰς μέχρι τοῦδε μικρὰς προτάσεις και τὰς ἐρωτήσεις συνεπειᾶ τῆς νευρικότητος. Σημείωσον δ' ἔτι ὅτι ἡ ἀλλαγὴ τοῦ ὀμιλοῦντος προσώπου εἰς τὸν στίχον, ἣτις ἀντιλαβὴ λέγεται, προέρχεται ἀπὸ τὴν μεγάλην ζωηρότητα τοῦ διαλόγου. Ὁ γέρον ἐξεληθὼν εὐρίσκεται πρὸ τοῦ Ἄγαμέμνονος. **μάλα τοι γῆρας τούμὸν ἄυπνον'** ἢ σειρά: **τούμὸν γῆρας μάλα ἄυπνόν (ἐστὶ)** = τὸ γῆράς μου δὲν παίρνει πολὺ ὕπνον. **τοι** = ὡς γνωστόν. **και ἐπ' ὀφθαλμοῖς ὀξὺ πάρεστιν** = και εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου ὀξύτης ἀντιλήψεως ὑπάρχει' **ὀξύ'** ὡς οὖσ. = ὀξύτης, ὀξυδέκρεια.

6-11. **τίς ποτ' ἀστήρ ὄδε πορθμεύει;** ἡ σειρά: **ἀστήρ ὄδε** (ὑποκ.) **τίς** (κατηγ.) ... **ποτὲ** εἰς ἐρωτημ. πρότασιν = τέλος πάντων, τάχα **ἄρα** = λοιπόν, ἀφ' οὗ τόσην ὀξύτητα βλέμματος ἔχεις **πορθμεύει** (ἀμετάβ.) = διέρχεται, σύρει τὴν γραμμὴν τῆς τροχιάς του ὡς ἡ λέμβος ἢ μεταφορὰ ἀπὸ τῶν πλοίων. **Σείριος*** ὁ λαμπρότατος τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων, ὁ καθ' Ὁμηρον κύων τοῦ Ὁρίωνος, ὡς συνοδεύων τὸν κυνηγὸν τῶν Πλειάδων. **ἐπτάπορος Πλειάς*** καλεῖται **ἐπτάπορος** ἢ **Πλειάς**, διότι κατὰ τοὺς ἀρχαίους ἀπετελεῖτο ἐξ ἐπτά ἀστέρων καὶ διέγραφεν ἐπτά τροχιάς, **ἐπτάπορος ἄρα** = ἐπασώματος* αἱ Πλειάδες λέγονται κοινῶς Πούλια. **ἔσσων** (πρβλ. διὰ ττων) = πηδῶν, τινασσόμενος, τρέχων, εὐρισκόμενος. **ἔτι μεσσήρης** = ἔτι μέσος = ἀκόμη εἰς τὸ μέσον τοῦ οὐρανοῦ, μεσουραῶν· τὸ **μεσσήρης** ἐτέθη ἀντὶ τοῦ ἀπλοῦ **μέσος*** μεσοῦντος τοῦ Αὐγούστου αἱ Πλειάδες μεσουρανοῦν κατὰ τὴν πρωΐαν. **οὐκουν** = γι' αὐτὸ λοιπὸν (ἐπειδὴ δηλ. ὁ Σείριος εὐρίσκειται εἰς τὸ μέσον τοῦ οὐρανοῦ) δὲν (ἀκούεται) **οὔτε φθόγγος ὀρνίθων** (= πτηνῶν) **οὔτε θαλάσσης*** ἐνόησον κατὰ ζεύγμα πρὸς τὸ φθόγγος τὸ **ὄρχθος, βοή, φλοῖσβος*** πτηνὰ καὶ θάλασσα καὶ ἄνεμοι (σιγαὶ ἀνέμων) σιωποῦν, ἡρεμοῦν. Τί ζωηρὰ ἢ ἀντίθεσις τῆς ἄκρας σιγῆς, ποῦ βασιλεύει γύρω, καὶ τῆς ἀπεράντου ἀνησυχίας τοῦ πολυμερίμνου βασιλέως! **τόνδε κατ' Εὐρύπιον ἔχουσι = κατέχουσι** **τόνδε τὸν Εὐρύπιον*** τμησίς· Εὐρύπιος κατ' ἐξοχὴν ὁ πορθμὸς ὁ Χαλκιδικός, περίφημος διὰ τὴν παλιόροϊαν.

12-16. **αἴτσεις** = στριφογυρίζεις νευρικά ἢ λέξις δηλωτικὴ τῶν νευρικῶν κινήσεων τοῦ Ἀγαμέμνονος. **τήνδε κατ' Αὐλιν** = εἰς αὐτὴν ἐδῶ τὴν Αὐλίδά· διὰ τούτου δηλοῦται γενικώτερον τὸ πεδίον, ἐν ᾧ ἐξελίσσεται ἢ πρᾶξις τῆς τραγῳδίας ἢ Αὐλίδις, τανῦν **Βαθύ**, πολίχνη τῆς Βοιωτίας ἀπέναντι τῆς Χαλκίδος κόλπους δύο ἔχουσα, τὸν βόρειον (Μικρὸ Βαθύ) καὶ τὸν νότιον (Μεγάλον Βαθύ), χωριζομένους μὲ προβολὴν βουνώδη. **καὶ ἀκίνητοι φυλακαὶ τειχέων** = καὶ οἱ φύλακες τῶν ὀχυρωματικῶν ἔργων τοῦ στρατοπέδου δὲν δείχνουν σημεῖα κινήσεως καὶ ἀνησυχίας· **ἀκίνητοι** κατηγορούμενον, ἐνοουμένου τοῦ ὄηματος **εἰσίν**.

16-27. **ζηλῶ** = ζηλεύω. **ἀνδρῶν** (πάντα) **ὄς ἀκίνδυνον βίον ἐξεπέρασε** = ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ἐκεῖνον ὅστις περὶ ἅ ὄλην του τὴν ζωὴν· **ἐξεπέρασε** γνωμικὸς ἀόριστος. **ἀγνώς-ῶτος*** μονοκατάληκτον ἐπίθετον = ἄγνωστος· εἶναι κατηγορούμενον εἰς τὸ ὑποκ. τοῦ

ρήματος ὅς· εἰς τὸ ἀγνώς τοῦτο ἄνευ συνδέσεως ἀκολουθεῖ τὸ συνώνυμον αὐτοῦ ἀκλεής = ἄδοξος, ἀφανής· ἀγνώς — ἀκλεής πλεονασμός, δι' οὗ ἐξαίρεται ἡ ἔννοια. **τοὺς δ' ἐν τιμαῖς** (ἐνν. ὄντας) = τοὺς ἔχοντας τιμὰς, ἀξιώματα, ὑψηλὰς θέσεις ἧσσον **ζηλῶ** = καθόλου δὲν ζηλεύω· λιπότης· ὁ Ἄγαμέμνων φιλοσοφεῖ περὶ τῶν ἀνθρωπίνων, ὡς τις Σόλων ἢ Ἡρόδοτος, καὶ ἐπαινεῖ τὸν ἀπράγμονα καὶ ἀκίνδυνον ἰδιωτικὸν βίον. **καὶ μὴν γε** = καὶ ὁμως ἴσα ἴσα. **τὸ καλὸν ἐνταῦθα βίου**· ἢ σειρά· **τὸ καλὸν βίου** = ἡ ὁμορφάδα, ἡ γλύκα τῆς ζωῆς **ἐνταῦθά (ἐστίν)** = ἐδῶ, δηλ. εἰς τὰς τιμὰς, εἶναι, ἔγκειται. **τοῦτο δέ γ' ἐστίν τὸ καλὸν σφαλερόν**· ἢ σειρά· **τοῦτο δέ γε τὸ καλὸν ἐστὶ σφαλερόν** = ναί (= γε), ἀλλὰ τοῦτο τὸ ὠραῖον, τὸ θέλητρον, εἶναι ἐπικίνδυνον. **σφαλερόν**· παρὰ τὸ σφάλλομαι = πίπτω. **καὶ τὸ πρότιμον**· οὐδέτ. ἐπίθετον τοῦ πρότιμος (= ὁ ὑπὲρ τοὺς ἄλλους τιμώμενος, ὁ ἐν ὑψηλῇ θέσει ὢν) ὡς οὐσιαστικόν = τὰ ἀνώτερα ἀξιώματα. **γλυκὴ μὲν (ἐστὶ)** = εἶναι μὲν γλυκὰ, **λυπεῖ δέ** = γεννοῦν ὁμως λύπας, ποτιῶν φαρκάκια **προσιστάμενον** = ὅταν στέκωνται πλησίον, ὅταν εὐρίσκωνται κοντά μας, ὅταν τὰ ἀποκτήσῃ κανεῖς. **τοτὲ μὲν θεῶν οὐκ ὄρθωθέντ' ἀνέτρεψε βίον**· ἀσύνδετος διασάφεισι τῶν προηγουμένων. **ὄρθῶ** = κρατῶ τι ὄρθόν, ὑψηλά· **τὰ θεῶν οὐκ ὄρθωθέντα** = ἡ μὴ ὄρθωσις τῶν θεῶν, ἡ παρὰλειψις καθήκοντος πρὸς τοὺς θεοὺς ὀφειλομένου **ἀνέτρεψε βίον** = ἀνατρέπουν, φέρουν ἄνω κάτω τὴν ζωὴν. **τοτὲ μὲν — τοτὲ δέ** = ἄλλοτε μὲν — ἄλλοτε δέ. **ἀνθρώπων γινώμαι πολλαὶ καὶ δυσάρεστοι**· κατὰ παρατάξιν ἀντὶ ἀνθρώπων **γινώμαι πολλαί**, ἐὰν ὧσι **δυσάρεστοι** = ἡ κοινὴ γνώμη, ἂν εἶναι **δυσμενῆς** (διὰ συκοφαντίαν ἢ δι' ἀσυμφωνίαν ἢ διὰ τὴν δημιουργίαν **δυσμενοῦς** θεύματος). **διέκναισαν**· γνωμικὸς ἀόρ. **διακναίω** = ξύνω (πρβλ. **κνησμός** = φαγούρα), τριβῶ, φθειρῶ, ἀφανίζω· οἱ ἔχοντες ἀνώτερα ἀξιώματα εἶναι ἐκτεθειμένοι εἰς κινδύνους καὶ ἐκ μέρους τῶν θεῶν καὶ ἐκ μέρους τῶν ἀνθρώπων.

28-33. **οὐκ ἄγαμαι ταῦτ' ἀνδρὸς ἀριστεῶς** = δὲν παραξενεύομαι διὰ ταῦτα, δὲν μοῦ κáνον αὐτὰ ἐντύπωσιν, προκειμένου περὶ ἀνδρὸς ὑψηλὰ ἀξιώματα κατέχοντος· **ἀριστεὺς** = ὁ ἐν τιμαῖς. **φυτεύω**· κείται μεταφορικῶς = γεννῶ (πρβλ. τὰ ἡμέτερα· διαβολόσπορος, διαβόλου σπόρα). **ἐπὶ πᾶσιν ἀγαθοῖς** = ἐπὶ τῷ ὄρω, μὲ τὴν συμφωνίαν **νάχης** ὅλα τὰ ἀγαθὰ. **Ἄτρεϋς**· ὁ πατὴρ τοῦ Ἄγαμέμνονος· σημείωσον τὰς μικρὰς προτάσεις καὶ τὸ ἐν 29 ἀσύνδετον ἢ διδασκαλία τοῦ πρεσβύ-

του στηρίζεται εἰς μακρὰν πείραν καὶ εἰς πλοῦτον γνώσεων· ἐντεῦθεν καὶ ὁ ἀξιοματικὸς τόνος αὐτῆς δηλούμενος διὰ τῶν μικρῶν προτάσεων καὶ τοῦ ἀσυνδέτου, ὡς ἀνωτέρω ἐλέχθη. Πῶς ὁμοιάζει ὁ πρεσβύτης πρὸς τὸν φύλακα τοῦ Σοφοκλέους ἐν Ἀντιγόνη! **χαίρειν καὶ λυπεῖσθαι**· ἡ ζωὴ εἶναι ἀνάμεικτος μὲ χαρὰς καὶ λύπας. **τὰ θεῶν οὕτω βουλόμεν' ἔσται** = οἱ θεοὶ οὕτω βουλήσονται = ἔτσι θέλουν καὶ θὰ θέλουν εἰς τὸν αἰῶνα τὸν ἅπαντα.

34-42. **ἀμπετάσας λαμπτήρος φάος** = ὑψώσας πολὺ τὸ φῶς τοῦ λύχνου· **ἀμπετάσας**· ἡ μεταφορὰ ἀπὸ τὰ ἱστία (ἀναπετάννυμι τὰ ἱστία). Παρ' Ὀμήρῳ ἐν Ὀδυσσεΐα γίνεται χρῆσις λύχνων πρὸς φωτισμόν. **δέλτος** (ἡ) = ἐπιστολή, πρβλ. δελτάριον· ἡ δέλτος ἦτο ξύλινος πίναξ, οὗ ἡ ἐτέρα ἐπιφάνεια ἐκουλαίνετο εἰς μικρὸν βάθος· ἡ κοίλη ἐπιφάνεια ἐπεχρίετο λεπτῷ στρώματι κηροῦ καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἔγραφον τὴν ἐπιστολὴν διὰ τοῦ λεγομένου στύλου ἢ γραφείου· ἄλλοτε τὰ γράμματα ἐχαράσσοντο ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ξύλου ἢ ἐγράφοντο ἐπ' αὐτοῦ διὰ μελάνης. **πρὸ χερῶν** = ἐμπρὸς σου. **συγγέω** = σβήνω. **λύω** = ἀποσφραγίζω. **πέδω** = εἰς τὸ ἔδαφος, κατὰ γῆς. **πεύκη**· συνεκδοχή· ἡ ἐκ πεύκης δέλτος. **θαλερὸν κατὰ δάκρυ χέων** = καταχέων θαλερὸν δάκρυ· τιμῆσις ἢ φράσις ἐλέχθη καθ' Ὀμηρον. **θαλερὸν** = χονδρὸν δάκρυ· ὁ ἐν. κατὰ ποιητικὴν συνήθειαν ἀντὶ τοῦ πληθ. ὅρα ὅτι ὁ Ἄγ. κατὰ τὴν τοῦ πρεσβύτου ἀνακοίνωσιν σπασμωδικῶς μεταπίπτει ἀπὸ ἐνεργείας εἰς ἐνέργειαν, διότι εὐρίσκεται ἐν ἀμηχανίᾳ, εἶναι παλίμβουλος καὶ ἀναποφάσιτος. **καὶ τῶν ἀπόρων οὐδενὸς ἐνδεῖς μὴ οὐ μαίνεσθαι** = καὶ καμμία ἀπὸ τῆς παραξενιῆς δὲν σοῦ λείπει, ὥστε νὰ μὴ σὲ εἰπῆ κανεῖς τρελλόν. **τὸ ἄπορον** = ἡ ἀπορία, τὸ παράξενο, ἡ παραξενιά· **μὴ οὐ μαίνεσθαι**· διὰ τὴν προηγηθεῖσαν ἄρνησιν (**οὐδενὸς ἐνδεῖς**) ἐτέθη τὸ **μὴ οὐ**· οἱ ἐν Ἀθήναις δοῦλοι εἶχον ἀκολασίαν γλώσσης· ὥστε ἡ ἀκόλαστος γλῶσσα τοῦ πρεσβύτου πρὸς τὸν Ἄγαμ. εἶναι πεποιημένη κατὰ τοὺς ἐν Ἀθήναις δούλους.

43-48. **τί πονεῖς**; = τί ὑποφέρεις; **τί νέον περὶ σοί, βασιλεῦ**; = τί κακὸ σοῦ συμβαίνει; **νέον**· κεῖται κατ' εὐφημισμὸν· αἱ μικραὶ προτάσεις αὗται καὶ αἱ ἐρωτήσεις αἱ ἀσύνδετοι δηλοῦν ἀγωνίαν καὶ φόβον τοῦ γέροντος δεδικαιολογημένως ἀνησυχουῦντος διὰ τὸν Ὑψηλὸν Κύριόν του ἀπὸ τὴν ἀνεξήγητον νευρικότητα καὶ ταραχὴν αὐτοῦ. **κοινῶ** = ἀνακοινῶν. **μῦθος** = λόγος = τὸ μυστικὸν τοῦ πόνου. **ἀγαθὸς** = τίμιος. **φράζω** = λέγω. **σῆ ἀλόχῳ** = εἰς τὴν σύζυγόν σου, δηλ.

τὴν Κλυταιμίστραν. **πέμπε** = ἔδωκε. **ποτέ** = κάποτε, τότε, ὅτε ἔφερες τὴν Κλυτ. νύμφην εἰς τὰ ἀνάκτορά σου. **φερνή**· πᾶν ὅτι, φέρει ἢ σύζυγος κατὰ τὸν γάμον εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀνδρός της, ἢ ἄλλως λεγομένη προῖξ. **συννυμφοκόμος** (συν-νυμφοκόμος) **νυμφοκόμος** = ἡ στολίζουσα τὴν νύμφην· **συννυμφοκόμος** = ὁ βοηθῶν τὴν νύμφην εἰς τὸν στολισμόν· ἔδω = ὁ συντροφεύων τὴν νύμφην, ὁ συνοδός. **δίκαιος** = πιστός· **φερνήν** — **συννυμφοκόμον τε** κατηγορούμενα.

Μέτρον τοῦ τμήματος (1-48) εἶναι τὸ ἀναπαιστικόν (ἀνάπαιστος — —) ἀντὶ τοῦ συνήθους ἰαμβ. τριμέτρου, ἴσως διότι οἱ ὑποκριταὶ ἐνιαχοῦ διαλεγόμενοι ἐβηματίζον. Ὁ πρεσβύτες, ἐπειδὴ ἡ πίστις τοῦ καὶ πρὸς τὸν νέον κύριον εἶναι δεδοκιμασμένη, ἀξιοῖ νὰ μάθῃ τὸν λόγον τῆς ἀνησυχίας τοῦ κυρίου του· οὕτως ὑπὸ τοῦ πρεσβύτου προκαλούμενος ὁ Ἄγαμ. παρῆχει τὴν λεγομένην **προέκθεσιν**, ἤτοι εἰσαγωγὴν εἰς τὴν τραγωδίαν μέχρι τῆς στιγμῆς τῆς ἐνάρξεως τῆς διδασκαλίας. Τίς ἢ προέκθεσις θὰ ἴδωμεν εὐθὺς κατωτέρω.

49 - 110

49-54. **Λήδα**· σύζυγος τοῦ Τυνδάρεω, βασιλέως ἐν Λακεδαίμονι μήτηρ καὶ τῶν Διοσκούρων, Κάστορος καὶ Πολυδεύκου. **Θεστιάς**· ἡ κόρη τοῦ Θεστίου, βασιλέως τῆς Αἰτωλίας. **ξυνάορος** (ξύν-αείρω = συνείρω, πρβλ. λατ. sero, conipux) = σύζυγος. **οἱ τὰ πρῶτ' ὄλβισμένοι νεανίαί Ἑλλάδος** = οἱ νέοι τῆς Ἑλλάδος οἱ κατ' ἐξοχὴν εὐτυχισμένοι, πλούσιοι (ὄλβος = ὕλικός πλοῦτος). **ὄλβίζουμαι** = θεωροῦμαι ὄλβιος, εὐτυχής. **ταύτης**· ἡ γεν. ἐκ τοῦ **μνηστήρες**, ὁ εἶναι κατηγορούμενον. **δειναὶ δ' ἀπειλαί**, ἐννόησον τὸ ἦσαν ἢ τὸ ἐγίνοντο. **καὶ κατ' ἀλλήλων φόνος ξυνίστατο** = καὶ φόνος ἐσχεδιάζετο ἀναμεταξύ των (τῶν μνηστήρων) (ὑπ' ἐκείνων), **ὅστις μὴ λάβοι**· ἀναφ. ὑποθ. πρότασις· **ὅστις** περιληπτικόν = ὅσοι τυχὸν δὲν ἤθελον λάβει ὡς σύζυγον τὴν κόρην.

55-65. **τὸ δὲ πρᾶγμα ἀπόρως εἶχε Τυνδάρεω πατρὶ** = καὶ τὸ ζήτημα ἔφερον εἰς ἀπορίαν τὸν πατέρα Τυνδάρεων. **δοῦναί τε μὴ δοῦναί τε**· ἐπεξηγήσις τοῦ **πρᾶγμα** = εἴτε νὰ δώσῃ δηλ. εἴτε νὰ μὴ δώσῃ· ἡ φράσις γραφικὴ καὶ ἀπλοϊκὴ. **τῆς τύχης ὅπως ἄψαιτ' ἄριστα**· πλαγία ἐρωτηματικὴ ἐξαρωτημένη ἐκ τοῦ **ἀπόρως εἶχε** = ἐν **ἀπορίᾳ ἦν**, **ἠπόρει** = πῶς θὰ ἐγγίση τὴν τύχην (τὴν περίστασιν)

ἄριστα, πῶς θὰ τὰ οἰκονομήση, πῶς θὰ τὰ βολέψη ἄριστα. εἰσέρχεται **τινα ἢ τινί τι** = εἰσέρχεται εἰς τὸν νοῦν τινος ἢ σκέψις, ἢ ἰδέα. **νιν'** αἰτ. τῆς τριτοπροσώπου προσ. ἄντων. κοινοῦ γένους καὶ ἀριθμοῦ· πρβλ. τὸ Ὅμηρ. **μιν** = τοῦ ἔρχεται ἢ σκέψις. **τάδε** = ἡ ἐξῆς σκέψις· ἐπεξηγεῖται διὰ τῶν ἀκολουθῶν ἀπαρεμφάτων: **συνάψαι, συμβαλεῖν, καθεῖναι κάπαράσασθαι**· τούτων ὑποκ. εἶναι τό: **μνηστῆρας· δεξιὰς συμβάλλομεν** = συνάπτομεν τὴν δεξιὰν χεῖρα, κάμνομεν χειραψίαν· κατὰ τοὺς ὄρκους ἐγίνοντο καὶ χειραψία. **ἔμπυρα** (= τὰ ἐν πυρὶ) = τὰ καίόμενα. **σπονδὰς καθήμι** = ἀφήνω νὰ χυθῶν κάτω σπονδαί = σπένδω, κάμνω συμφωνίαν· **δι' ἐμπύρων σπονδὰς καθεῖναι** = νὰ συνάψουν συμφωνίαν διὰ μέσου τῶν θυμάτων, ἐπάνω εἰς τὰ θύματα, διὰ θυσίας. **κάπαράσασθαι = καὶ ἐπαράσασθαι**· **ἐπαρῶμαι** = ὑπόσχομαι μὲ κατάραν (ἐναντίον τοῦ ἑαυτοῦ μου), ἐνόρκωσ· **τάδε** = τὰ ἐξῆς, ἐπεξηγούμενα διὰ τῶν κατωτέρω ἀπαρεμφάτων: **τῷ συναμνεῖν κάπιστρατεύσειν καὶ κατασκάψειν**, ὧν ὑποκ. εἶναι πάλιν τό: **μνηστῆρας· συναμνεῖν** = ὅτι πάντες ὁμοῦ (οἱ μνηστῆρες) θὰ βοηθήσουν **τῷ** = τούτῳ **ἔτου** = οὗτινος γένοιτο **Τυνδαρις κόρη** (ὑποκ.) **γυνή** (κατηγ.). **νιν** = αὐτὴν **λαβὼν** = ἀπαγαγὼν **οἴχοιτο** = ἠθέλεν ἀπέλθει. **τὸν ἔχοντα** = τὸν ἔχοντα (αὐτὴν) σύζυγον. **ἀπωθῶ λέχους** = βιαίως χωρίζω ἀπὸ τὴν σύζυγον. **ἐπιστρατεύω** = ἐκστρατεύω ἐναντίον. **Ἑλληνα ὁμοίως βάρβαρόν τε** (πόλιν) = ἀδιακρίτως εἴτε ἐλληνικὴν εἴτε βαρβαρικὴν πόλιν· **Ἑλληνα—βάρβαρον**· ἐπίθετα· Ἑλληνες καὶ βάρβαροι καθ' Ἡρόδοτον ἠρπαζον ἐκ τῆς ἀλλήλων χώρας γυναῖκας. **ὄπλων μέτα**· ἀναστροφὴ τῆς προθέσεως = μὲ ἐνόπλους δυνάμεις· εἰς τὰ ἀνωτέρω λεχθέντα πολλὰ ἀπαρέμφατα περιέχονται καὶ πολλὰ μέτρα προνοίας, τὰ ὁποῖα λαμβάνει ὁ Τυνδάρεως καὶ τὰ ὁποῖα φανερόνουν τὴν περίσκεψίν του· περίφημοι ἦσαν οἱ **Τυνδάρεω ὄρκοι**.

66-70. **ἐπιστῶθησαν** = ἐδέθησαν δι' ὄρκου (παρ' ἀλλήλων οἱ μνηστῆρες). **εὗ δέ πως γέρων ὑπήλθεν αὐτοὺς Τυνδάρεως πυκνή φρενί** = ἐξηπάτησε δ' αὐτοὺς πολὺ τεχνικὰ ὁ γέρων Τ. μὲ τὰ τετραπερασμένα μυαλά του· ἡ πρότασις κεῖται παρενθετικῶς. **εὗ πως**· λιτότης. **δίδωσ' (ι)** = δίδει τὴν ἄδειαν, ἐπιτρέπει εἰς τὴν κόρην ἐλέσθαι = νὰ ἐκλέξη· τὸ σύνθημα ἦτο ὁ πατὴρ τῆς κόρης νὰ ἐκλέγη τὸν γαμβρόν. **ἔτου πνοαὶ φέροιν Ἄφροδίτης φίλαι** = εἰς ὅποιον θὰ τὴν ἔφεραν τὰ φυσήματα τὰ ἐρωτικά, τὸ αἶσθημα τῆς καρδίας· **ἔτου**· γεν-

ἀντικ. τοῦ πνοαί· πνοαί ἢ μεταφορὰ ἐκ τῶν ἀνέμων φερόντων τὰ πλοῖα· προβλ. καὶ τὸ παρ' ἡμῖν : ὄπου τὸν πάρη (φέρη) τὸ φύσημα. ὥς γε μήποτ' ὄφελε λαβεῖν = ποὺ νὰ μὴ ἔσωνε νὰ τὸν ἔπαιρνε· εὐχὴ ἀνεκπλήρωτος· οἱ μνηστῆρες οἱ μὴ προτιμηθέντες δὲν εἶχον λόγον νὰ εἶναι δυσηρεστημένοι κατὰ τοῦ Τυνδάρεω, ἐφ' ὅσον προσωπικῶς ἢ κόρη ἐξέλεξεν.

71-79. ἐκ Φρυγῶν· ἀπὸ τὴν Φρυγίαν, ἀπὸ τὴν Τροίαν· οἱ Τρωῆς καλοῦνται καὶ Φρύγες, διότι ἡ Τροία περιελαμβάνετο εἰς τὴν Μικρὰν Φρυγίαν. ὁ τὰς θεὰς κρίνας· ὁ Πάρις, ὁ υἱὸς τοῦ Πριάμου, βόσκων τὰς βοῦς εἰς τὸ ὄρος τῆς Ἰδης ἐν Τροίᾳ, ἔκρινε εἰς ἀγῶνας καλλιστείων τὰς τρεῖς θεάς, Ἥραν, Ἀθηνᾶν καὶ Ἀφροδίτην, ὅτε ἐκάστη τούτων ὑπὲρ ἑαυτῆς διεξεδίκει τὸν γνωστὸν μῆλον τῆς Ἐριδος. ὅδε = ἐκεῖνος, ὁ πολυθρόλος. ὥς ὁ μῦθος ἀνθρώπων ἔχει = καθὼς λέγουν οἱ ἄνθρωποι. Λακεδαίμον'(α)' αἰτ. ἀπρόθετος τῆς εἰς τόπον κινήσεως εἰς τὸ ἐλθόν. ἀνθηρὸς = ὁ ἔχων τὸ χρῶμα τὸ ποικίλον τοῦ ἄνθους. εἶμα (ἔνδυμα) = ἔνδυμα, ὑποκορ. ἱμάτιον. στολή· ὡς καὶ παρ' ἡμῖν : ἢ περιβολή· εἰμάτων στολῆ· περιφρασις· ἀνθηρὸς εἰμάτων στολῆ = μὲ τὴν στολὴν του τὴν ὁμοιάζουσαν μὲ ποικιλόχρωμον ἄνθος. λαμπρὸς χρυσῷ = λαμποκοπῶν ἀπὸ χρυσῆ κοσμήματα· χρυσῷ συνεκδ. ἀνθηρὸς στολῆ - χρυσῷ λαμπρός· χιαστί. ἀνθηρὸς μὲν λαμπρός τε ἀντὶ τοῦ λαμπρὸς δέ. βαρβάρω χλιδήματι· κατὰ παραθέσειν διορισμὸς εἰς τὸ χρυσῷ. χλιδήμα = ἢ χλιδή, ἢ πολυτέλεια. Οἱ βάρβαροι ἠγάπων τὴν πολυτέλειαν καὶ τὴν ἐπιδεικτίασιν. ἐρών ἐρώσαν = ἐπειδὴ τὴν ἠγάπα καὶ ἀντηγαπᾶτο ὑπ' αὐτῆς, δι' ἀμοιβαιότητα αἰσθήματος. Σημείωσον τὴν ἀγαπητὴν εἰς τοὺς τραγικοὺς παραθέσειν τῆς αὐτῆς λέξεως· προβλ. καὶ Ὅμηρον : παρ' οὐκ ἐθέλων ἐθελούση. ἐξαναρπάσας = ἀρπάσας εἰς τὸν ἄερα. πρὸς Ἰδης βούσταθμα = εἰς τὰ βουστάσια, τὰ βουκόλια τῆς Ἰδης. ἐκδημον λαβὼν Μενέλαον = εὐρών, ἐπιτυχὸν τὸν Μενέλαον ἀπουσιάζοντα ἀπὸ τὴν χώραν (ἐκδημον κατηγ.)· ἀπουσίαζεν εἰς Κρήτην πρὸς τὸν φίλον του βασιλέα τῆς Κρήτης Ἰδομενέα. ὁ δὲ = Μενέλαος. οἰστράω καὶ οἰστρέω· ἀμετάβ. = τρελλαίνομαι ἢ μεταφορὰ ἀπὸ τὸν οἰστρον. (τὴν βοῦδόμυιαν) καὶ τὰ οἰστροπληκτα ζῶα. πόθῳ = ἀπὸ τὸν πόθον. οἰστρήσας = σὰν τρελλὸς τρέχων. μαρτύρεται = ἐπικαλεῖται μάργυρας. ὥς· εἰδ. = ὅτι. τοῖσιν ἠδικημένοις· εἰς ἧτο ὁ ἠδικημένος, ἀλλ' ὁ πληθ. ἐτέθη ἀντὶ τοῦ ἐν., διότι γενικεύει.

86-86. **τούντεϋθεν** = τὸ ἐντεϋθεν = κατ' ἀκολουθίαν τούτου. **Ἕλληνης**· ἀναχρονισμός, διότι τότε ἔκαλοῦντο Ἄχαιοί. **ἄξαντες (ἄσσω) δορὶ** = πεταχθέντες μὲ τὰς μαχίμους δυνάμεις· τὸ ῥῆμα κατάλληλον ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ φιλοπολέμου ὄργασμοῦ· **δορὶ**· συνεκδ. ἀντὶ τῶν μαχίμων δυνάμεων· ὁ ἐν. ἀντὶ τοῦ πληθ. (πρβλ. ἀνωτέρω **δάκρυ**). **τεύχη λαβόντες** = ὅπλα λαβόντες· ἢ αὐτὴ πρὸς τὴν τοῦ **δορὶ** ἔννοιαν. **στενόπορα βάρηρα Αὐλίδος** = εἰς τοὺς ὄρμους τοὺς στενοὺς τῆς Αὐλίδος· αἰτ. δηλωτικὴ τῆς εἰς τόπον κινήσεως εἰς τὸ **ἦκουσι** (πρβλ. **Λακεδαίμονα ἐλθῶν**)· τὸ **στενόπορα** θὰ ἤρμοζε μᾶλλον εἰς τὸν Εὐβοϊκὸν κόλπον. **ἵπποις τε πολλοῖς ἄρμασίν τ'(ε)**· ἐν διὰ δυοῖν = δι' ἄρμάτων ὑπὸ ἵππων συρομένων. Οἱ ἦρωες παρ' Ὀμήρῳ μάχονται ἀπὸ τῶν ἄρμάτων. **ἠσκημένοι** = ἐφωδιασμένοι· **ἀσκῶ** = φιλοτεχνῶ, ἐφοδιάζω. **εἶλοντο στρατηγεῖν** = ἐξέλεξαν νὰ εἶμαι ἀρχηγὸς τοῦ στρατοῦ. **Μενέλεω χάριν**· ἄλλα λέγει ὁ Μεν. ἐν 337 κέ. Ὁ Ἄγ. ἐξέλεγε ἀρχιστράτηγος μᾶλλον ὡς ὁ ἰσχυρότατος τῶν ἡγεμόνων παρὰ ὡς ἀδελφὸς τοῦ Μενελάου· ὁ Θουκυδίδης δὲ ἐν τῷ α' βιβλίῳ λέγει ὅτι ἡ δύναμις τοῦ Ἄγ. μᾶλλον ἢ οἱ ὄρκοι τοῦ Τυνδάρεω ἐπέβαλαν τὸν πόλεμον. **σύγγονόν γε (ὄντα)** = ἐπειδὴ μάλιστα ἐτύχαινε νὰ εἶμαι ἀδελφός του.

87-93. **ξυνεστῶτος (τοῦ) στρατοῦ** = ἐνῶ ἦτο ὁ στρατὸς συντεταγμένος. **ἦμεσθ'** (παρατατικὸς τοῦ ἦμαι = κάθημαι) = ἐκαθήμεθα ἀδρανοῦντες, μὲ τὰ χέρια σταυρωμένα. **ἀπλοῖα χρώμενοι** = εὐρισκόμενοι εἰς ἀδυναμίαν νὰ ἀποπλεύσωμεν· ποῦ ὠφείλετο ἡ ἀπλοια, ἂν δηλ. εἰς νηεμίαν ἢ εἰς ἐναντίους ἀνέμους, δὲν καθορίζεται. **Κάλχας** ὁ Θεστορίδης (ὁ υἱὸς τοῦ Θεστόρος), ὁ μάντις ὁ γνωστὸς ἐκ τοῦ Ὀμήρου. **ἀπορία κέχημαι** = εὐρίσκομαι εἰς ἀμηχανίαν. **ἀνεῖλεν (ἡμῖν)** = ἐχρησιμοδότησεν εἰς ἡμᾶς. **ἦν ἔσπειρ' ἐγῶ** = τῆς ὁποίας ἐγὼ εἶμαι πατήρ. **Ἀρτεμίδι τῇ τὸδ' οἰκούσῃ πέδον** = εἰς τὴν Ἄρτεμιν, τὴν ἔχουσαν τὴν ἔδραν τῆς ἐδῶ. Ἡ Ἄρτεμις εἰς τὴν Αὐλίδα εἶχεν ἱερὸν καὶ πολὺ ἐκεῖ ἐτιμᾶτο. **θῦσαι, ἔσεσθαι, οὐκ εἶναι**· τούτων τῶν ἀπαρεμφάτων τῶν ἐξαρωμένων ἐκ τοῦ **ἀνεῖλεν** τὸ μὲν **θῦσαι** εἶναι τελικόν, τὰ δ' ἄλλα εἰδικά, διότι εἰς αὐτὰ τὸ **ἀνεῖλεν** ἔχει λεκτικὴν σημασίαν. **ἔσται πλοῦς** = θὰ εἶναι δυνατὸς ὁ ἀπόπλους. **κατασκαφαῖ Φρυγῶν**· δηλ. τῆς πόλεως τῶν Τρώων. **θύσασι** = ἐὰν θύσωμεν, τίς ἢ μετοχή; **οὐκ εἶναι τάδε** = ὅτι δὲν εἶναι δυνατὰ αὐτὰ ἐδῶ, δηλ. τὰ ἀνωτέρω.

94-106. εἶπον = ἔδωκα ἐντολὴν Ταλθύβιον (ὑποκ.) ἀφίεναι πάντα στρατὸν (ἀντικ.) ὀρθίῳ κηρύγματι (δοτ. ὄργαν.). Ὁ Ταλθύβιος εἶναι κήρυξ τοῦ Ἀγαμέμνονος· ἀφήμί τινα = ἐῶ τινα ἀπιέναι = ἀφήνω τινα ἐλεύθερον νὰ ἀπέλθῃ. ὀρθιον κήρυγμα = ὀξύφωνον διαλάλημα. ὡς οὔποτ' ἄν τλᾶς = διότι ποτὲ θὲν θὰ εἶχα τὸ ψυχικὸν σθένος. οὔ = ὄπου, τοπ. ἐπίρρ.· ἐδῶ λαμβάνεται χρονικῶς. οὔ δὴ = ἀλλὰ τότε ἀκριβῶς. πάντα λόγον προσφέρων = πάντα λίθον κινῶν, μεταχειριζόμενος κάθε μέσον, κάθε δυνατὸν ἐπιχείρημα φέρων· ὑπερβολή. τλήναι = τολμῆσαι. κἄν = καὶ ἐν. πτυχαὶ δέλτου = τὰ φύλλα τῆς ἐπιστολῆς. δάμαρ-αρτος = ἡ σύζυγος. ὡς γαμουμένην = μὲ τὴν πρόφασιν δῆθεν ὅτι θὰ ὑπανδρευθῆ τὸν Ἀχιλλέα. ἐγκαυρούμενός τε λέγων τε· τροπικαὶ μεταχαι' ἐγκαυροῦμαι = μὲ ὑπέρηφάνειαν ἐπαινῶ. ἀξίωμα = ὑπόληψις, κοινωνικὴ περαιοπή. οὔνεκα οὐ θέλοι· εἰδ. πρότασις ἐξαρτωμένη ἐκ τοῦ λέγων. εἰ μὴ παρ' ἡμῶν εἰσιν εἰς Φθίαν λέχος = ἂν δὲν θὰ πάῃ εἰς τὴν Φθίαν ἢ νύμφη (σταλεῖσα) ἐκ μέρους ἡμῶν, δηλ. ἐμοῦ καὶ τῆς Κλυταιμῆστρας = ἂν δὲν στείλωμεν κ.τ.λ. λέχος· συνεκδοχή. τήνδε· ἔδει νὰ κείται εἰς οὐδ. γένος: τότε. πειθῶ (κατηγ.) = εἶχον ὡς πειστικὸν μέσον τὸ ἐξῆς, ἐπεξηγούμενον διὰ τοῦ: ψευδῆ συνάψας ἀμφὶ παρθένου γάμον = κλείσας συνοικέσιον ψευδές, ἀνύπαρκτον. περὶ παρθένου = διὰ τὴν κόρην μας. ὡς ἔχει τάδε· ἐκ τοῦ ἴσμεν πλαγ. ἐρώτησις = πῶς ἔχει αὐτὴ ἐδῶ ἢ ὑπόθεσις· γινώσται τῆς ὑποθέσεως ἦσαν ἐκτὸς τοῦ Ἀγαμέμνονος ὁ Κάλχας, ὡς φροντίζων διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς μαντείας, ὁ Ὀδυσσεύς, διότι αὐτὸς εἰσηγήθη τὴν ἀπατηλὴν πρόφασιν τοῦ γάμου, καὶ ὁ Μενέλαος, ὡς ἐνδιαφερόμενος ἀμειψάτατα διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἐκστρατείας.

107-110. ἔγγων = ἀπεφάσισα, ἔλαβα ἀπόφασιν. οὐ καλῶς = ὄχι ὀρθῆν. αὐθις πάλιν· συνώνυμα. μεταγράφω καλῶς = ξαναγράφω καὶ διορθῶν. οὐ καλῶς — καλῶς· ἰσχυρὰ ἢ ἀντίθεσις. λύοντα — συνδούντα = ἀποσφραγίζοντα, ἀνοίγοντα — σφραγίζοντα, κλείοντα. εὐφρόνη = ἡ νύξ· κατ' εὐφρόνης σκιὰν = εἰς τὸ σκότος τῆς νυκτός.

Μέτρον τῆς προεκθέσεως εἶναι τὸ ἱαμβικὸν τρίμετρον.

111 - 163

111-114. ἀλλ' εἶα' παρακελ. = ἐμπρός. χώρει πρὸς Ἄργος = κατὰ τὸ Ἄργος. Λέγει πρὸς Ἄργος καὶ ὄχι εἰς Ἄργος, διότι ἦτο

πιθανόν, πρὶν φθάσῃ εἰς τὸ Ἄργος, νὰ συναντήσῃ τὴν Κλ. καθ' ὁδὸν ἐρχομένην εἰς τὸ στρατόπεδον κατόπιν τῆς πρώτης ἐπιστολῆς ὁ Ἄγ. κατεπείγει τὸν πρροσβύτην. **τάσδ' ἐπιστολὰς λαβὼν** ἐγχειρίζει τὴν ἐπιστολήν. **κέκρευθε** παρακ. τοῦ **κεῦθω** = κρύπτω, περιέχω. **λόγῳ** = προφορικῶς. **δόμοι** = ἡ οἰκογένεια.

115-123. **σημαίνω** = ἀνακοινῶν. **σύντονα** = σύμφωνα. **γλώσση** = λόγῳ (113). **αὐδῶ** = λέγω. **πέμπω** (99) **πρὸς ταῖς πρόσθεν δέλτοις** = μετὰ τὴν πρώτην ἐπιστολήν. **ὦ Λήδας ἔρνος** τρυφερὰ συζυγικὴ προσφώνησις = βλαστάρι τῆς Λήδας. **τὰν σὰν ἴνιν** = τὴν θυγατέρα σου. **κολπώδης** = πολυκόλπος. **πτέρυξ** = προεξοχή. **Αὔλιν** ἐπεξηγεῖ τὸ μέρος παρὰ τὸ ὄλον. **πτέρυγ' ἀκλύσταν** = ἀκλυστον (ἀ-κλύζω, κατακλύζω) = ἀκύμαντον, γαλήνιον. **πτέρυγα** μεταφορὰ κατὰλληλος ἢ εἰκὼν, διότι ἡ νῆσος Εὐβοία προσκολλᾶται ὡς πτέρυξ εἰς τὴν ἀντικρὺ ἡπειρον, τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα. **δαίω ὕμεναιους** = παρέχω γαμήλιον συμπόσιον μὲ τὰ γαμήλια ἄσματα = τελῶ γάμους. **εἰς ἄλλας ὥρας** = εἰς ἄλλην ἐποχὴν.

124-132. **Ἀχιλεὺς** διὰ τὸ μέτρον ὡς καὶ παρ' Ὀμήρω. **ἀπλακῶν** ἀντὶ ἀμπλακῶν διὰ τὸ μέτρον. **ἀμπλακίσκω** = ἀποτυγχάνω, στερεοῦμαι. **λέκτρα** = γάμος. **μέγα φυσῶ** = πολὺ φουσκῶν. **ἐπαίρω θυμὸν** = ἀνάβω ἀπὸ θυμό. **ἐπαρεῖ θυμὸν** = θὰ θυμώσῃ. **τόδε καὶ δεινὸν** = τοῦτο ἀκριβῶς εἶναι ὁ φόβος = ἐδῶ ἀκριβῶς εἶναι ὁ φόβος. Ὁ Ἀχιλεὺς ἦτο δξύθυμος καὶ πολὺ εὐαίσθητος εἰς ζητήματα τιμῆς, ὡς βλέπομεν παρ' Ὀμήρω, ὅπου εἰτοιμάζεται καὶ τὸ ξίφος νὰ ἀνασπάσῃ κατὰ τοῦ Ἄγ. **σήμαιν' ὅ τι φῆς** = λέγε ὅτι ἔχεις νὰ εἴπῃς. **ὄνομα παρέχων οὐκ ἔργον** = δίδων μόνον τὸ ὄνομά του, ὅχι δὲ καὶ τὴν ἐν ἔργοις συμμετοχὴν του. **ὅ τι πράσσομεν** = πλαγία ἐρώτησις ἐκ τοῦ **οὐκ οἶδε** = τί μαγειρεύομεν. **ὅτι** = εἰδικὸς σύνδεσμος ἐκ τοῦ **οὐκ οἶδε**. **ἐπιφημίζω** = ὑπόσχομαι. **ἐκδώσειν λέκτροις** = ὅτι θὰ δώσω εἰς γάμον. **νυμφεῖος ἀγκῶν** = νυμφικὴ ἀγκάλη.

133-137. **ὄς... Δαναοῖς** ἀναφ. αἰτιολ. πρότασις. **τῷ τῆς θεᾶς** (γόνῳ) = τῷ Ἀχιλλεῖ, τῷ υἱῷ τῆς Θέτιδος. **φατίζω** = ἐπιφημίζω ἢ μετοχὴ **φατίσας** ἐνδοτικὴ. **ἄλοχον** (κατηγ.) ἦγες' παρατ. τοῦ ἐπιχειρουμένου = ἐπεχειρεῖς νὰ φέρῃς, ἐδοκίμαζες, ἐσχεδιάζες νὰ φέρῃς. **σφάγιον** κατηγ. = θῦμα. **Δαναοῖς** δοτικὴ χαριστικὴ. **ἐξίσταμαι γνώμας** = χάνω τὸ λογικὸν μου, ξεμυαλιζομαι. **ἄτα** = ἄτη = ἡ τύφλωσις τοῦ νοῦ, τὸ ἀμάρτημα καὶ ἡ τιμωρία, ὡς ἐνταῦθα. Ἀξιοσημείωτοι οἱ

δορικοί τύποι γνώμας ἐξέστησαν (136), ἄταν (137), πρὸς οὓς παράβαλε καὶ τοὺς: τὰν ἀκλύστην (120), τὰν σὰν (119).

138-152. ἐρέσσω πόδα = κινῶ γοργὰ τοὺς πόδας· ἐρέσσω κεῖται μεταφορικῶς. πόδα' ὁ ἐν. ἀντὶ τοῦ πληθ. (πρβλ. δορί). ὑπέικω γῆρα = ὑποκύντω εἰς τὸ γῆρας, μὲ καταβάλλει τὸ γῆρας. νυ(ν) = λοιπόν. μὴ ἀλσώδεις ἴζου κρήνας = μὴ ἴζου ἔδρας κρηνῶν ἀλσώδεις = μὴ καθίσσης εἰς σκιερὰς κρήνας. θέλγομαι ὕπνω = παραδίδομαι εἰς τὰ θέλητρα, τὴ γλύκα τοῦ ὕπνου. εὐφημα θρόει = λέγε αἰσίους λόγους, σιώπα· τί εἶναι αὐτὰ πού λέγεις; πῶς ἐφαντάσθης πῶς μπορῶ ἐγὼ νὰ κάνω ἐνὰ τέτοιο λάθος; Θεὸς φυλάξοι. Μὲ μεγάλην ἀγανάκτησιν ὁ γέρον ἀποκρούει τὴν μομφὴν ὀκηρίας καὶ ὄαθυμίας. Κατὰ τὰς ἱεροτελεστίας ὄφειλον οἱ παρόντες νὰ λέγουν εὐφήμους, εὐοίωνους λόγους· ἀλλ' ἐπειδὴ ἦτο δυνατόν νὰ λεχθῆ δυσοίανος λόγος, ἐτήρουν σιγὴν, ὅθεν εὐφημεῖτε = σιωπάτε. πάντη = παντοῦ. πόρος σχιστός = σταυροδρόμι. ἀμείβω = περνῶ. λεύσσω = παρατηρῶ, βλέπω. φυλάσσω = κοιτάζω προσεκτικά. μὴ τίς σε λάθη... ναῦς· ἢ σειρά· μὴ τις ἀπήνη κομίζουσα παιῖδα πρὸς ναῦς Δαναῶν λάθη σε παραμειψαμένη τροχαλοῖσιν ὄχοις· ἀπήνη· τετράτροχος ἄμαξα συρομένη ἀπὸ ζευγὸς ἵππων ἢ ἡμιόνων. παραμείβομαι = προσπερνῶ. μὴ λάθη παραμειψαμένη = μὴ προσπεράση καὶ δὲν τὴν ἀντιληφθῆς· τροχαλὸς = ταχύς· ὄχος = ὄχημα. πάλιν ἐξόρμα = γύρισέ (τὴν) βιαστικά πίσω. σεῖε χαλινούς = δούλευε σύντονα τοὺς χαλινούς· σημείωσον τὸ ἀσύνδετον, δι' οὗ ἀποδίδεται ἡ διέγερσις τοῦ λέγοντος καὶ αἰσθητοποιεῖται ἡ γοργότης τῶν ἐπαλλήλων πράξεων. ἰεῖς = κατευθύνων τὴν συνοδείαν. (πομπαί) ἐπὶ Κυκλώπων θυμέλας = εἰς τὴν Κυκλωπεῖαν ἀκρόπολιν τῶν Μυκηνῶν· θυμέλη = βωμός, ἱερὸν· θυμέλαι Κυκλώπων = τὰ ἱερὰ τὰ περιβαλλόμενα ὑπὸ τῶν Κυκλωπεῖων τειχῶν, ἢ ἀκρόπολις ἢ περιβαλλομένη ὑπὸ τοιούτων. Τὰ ἱερὰ ἐκάστης πόλεως εὐρίσκοντο συνήθως ἐν τῇ ἀκροπόλει. Γνωστὰ ἐκ τῆς ἱστορίας τὰ προϊστορικά τεῖχη τῶν Μυκηνῶν, τῆς Τίρυνθος, ἐκ πελωρίων ἀκατεργάστων λίθων· ἢ κτίσις τῶν ἀπεδίδετο εἰς τοὺς Κύκλωπας, μυθικὸν λαὸν τεκτόνων, ἐκ τῆς Λυκίας κατὰ τοὺς ἀρχαίους προερχομένων, ἐχόντων τὸ σῶμα γιγαντώδες.

153-163. φράσας τάδε = μετὰ τὴν προφορικὴν ἀνακοίνωσιν τούτων. πιστός = πιστευτός. παιδί σέθεν = εἰς τὴν κόρην σου. σφραγίδα φύλασσε = πρόσεξε μὴ χαλάσης τὴν σφραγίδα. ἴθι = ἐμπρός· κατεπεῖ-

γει τὸν πρεσβύτεν ὁ Ἅγ. λευκαίνει ἤδη τότε φῶς = ἀπλώνουν τώρα πλέον τὸ λευκὸ φῶς των. ἤως πῦρ τε τεθρίππων τῶν Ἄελιου = ἡ αὐγὴ καὶ τὸ πύρινον τέθριππον (ἄρμα) τοῦ Ἥλιου. σύλλαβε μόχθων = μετάπιασέ μας καὶ σὺ = δὸς καὶ σὺ χεῖρα βοηθείας στὰ βάσανά μου. ὄλβιος = εὐτυχῆς (ἀπὸ ὕλικῆς ἀπόψεως). εἰς τέλος = μέχρι τέλους τοῦ βίου. εὐδαιμών = ὁ μὴ δοκιμάζων δυστυχίας εἰς τὸ ὄλβιος καὶ εὐδαιμών ἐννόησον τὸ παραλειπόμενον ἐστί. Διαρκῆς εὐδαιμονία εἶναι ἀνύπαρκτος εἰς τὸν κόσμον. Ὁ Ἅγαμέμνων παρ' ὄλον τὸ ἐπιφανειακόν του μεγαλεῖον εἶναι δυστυχῆς κατὰ γε τὰ κρατοῦντα παρ' ἀνθρώποις. Ὁ γέρον ἀπέρχεται ταχὺς διὰ τῆς ἀριστερᾶς παρόδου. Ὁ Ἅγαμέμνων συνοδεύει ἀπερχόμενον αὐτὸν μὲ τοὺς τελευταίους τούτους λόγους καὶ εἶτα εἰσέρχεται εἰς τὴν σκηνὴν του.

Οἱ ἐρμηνευθέντες στίχοι 1-163 ἀποτελοῦν τὸν **Πρόλογον** τῆς τραγωδίας. Ὁ πρόλογος, ἀντιστοιχῶν πρὸς τὴν Α' πράξιν τῆς σημερινῆς τραγωδίας, μῆμα τῆς τραγωδίας διαλογικόν, ἀπαγγελλόμενον ἐν ῥυθμῷ, περιέχει τὴν λεγομένην **πρότασιν** (εἰσαγωγὴν), ἣτις εἰσάγει τὸν θεατὴν εἰς τὴν πράξιν τοῦ δράματος, ἐν προκειμένῳ τὴν θυσίαν τῆς Ἰφιγενείας, δίδων τὰς ἀναγκαίας ἐξηγήσεις διὰ τὰ προηγηθέντα τῆς τραγωδίας γεγονότα, περιέχει τὸ ἐλαττήριον τὸ κινοῦν τὴν πράξιν, ἐν προκειμένῳ τὴν μαντείαν τοῦ Κάλχαντος, ἐγείρει δὲ τὴν προσοχὴν καὶ τὸ ἐνδιαφέρον, ἐν προκειμένῳ διὰ τῆς ἀνακλήσεως τῆς προτέρας πρὸς τὴν Κλυταιμῆστραν ἐντολῆς οἱ θεαταὶ εἶναι περιεργοὶ νὰ ἴδουν ἂν θὰ προλάβῃ ἡ δευτέρα ἐπιστολὴ νὰ φθάσῃ ἢ θὰ εἶναι ἀργὰ καὶ τὸ κακὸν ἀνεπανόρθωτον. Τὸν παρόντα πρόλογον ἀποτελεῖ μία μόνον διαλογικὴ σκηνή, ὅπου πρόσωπα ὁ Ἅγαμ. καὶ ὁ Πρεσβύτες. Ἡ σκηνὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸν λόγον τοῦ Ἅγαμ. 49-114, σχεδὸν μονολογικόν (ἐξαιρέσει τῶν τελευταίων στίχων του 107-114), ἐν ἱαμβικοῖς τριμέτροις, καὶ ἀπὸ ἀναπαιστικὸν διάλογον ἐν μέρει μὲν προτασσόμενον (1-48), ἐν μέρει δ' ἐπιτασσόμενον (115-163). Τούτου ὄντος ἀσυνήθους εἰς τὴν ἀρχαίαν τραγωδίαν ἐξεφράσθη ἡ εἰκασία ὅτι ὁ Πρόλογος τῆς τραγωδίας, τὸν ὁποῖον ἀποθανὼν ὁ Εὐριπίδης ἀφῆκεν, εἶναι οἱ στίχοι 49-114, κατὰ τὸν τρόπον τῶν Εὐριπιδείων προλόγων πεποιημένος, τὰ δὲ τμήματα 1-48 καὶ 115-163 προσέθηκεν ὁ υἱὸς τοῦ Εὐριπίδου, ὁ δμώνυμος, ὅστις ἐδίδαξε τὴν ὑπὸ τοῦ πατρὸς καταλειφθεῖσαν τριλογίαν, Ἰφιγένειαν τὴν ἐν Αὐλίδι, Ἀλκμέωνα ἐν Κορίνθῳ καὶ

Βάγκας, ἵνα ἐκκρούσῃ τὸ μονότονον καὶ ἀνιαρόν, τὸ ὁποῖον ἐνεφάνιζον οἱ πρόλογοι τοῦ πατρὸς του. Ἡ γλῶσσα εἰς τὰ διαλογικὰ μέρη εἶναι ἡ ἀρχαία Ἀττικὴ μὲ ἰωνικοὺς τύπους καρυκευμένη, παρ' Εὐριπίδῃ δὲ πλησιάζει πολὺ πρὸς τὴν γλῶσσαν τοῦ πεζοῦ λόγου.

Κενωθεῖσης τῆς ὀρχήστρας γυναῖκες ἐκ Χαλκίδος, ἔγγαμοι καὶ νεαραὶ, παρέρχονται ἤδη διὰ τῆς δεξιᾶς παρόδου (ὡς ἐγγώρια καὶ δὴ ἐκ τῶν λιμένων) εἰς πέντε στοίχους ἐπαλλήλους, ἕκαστον ἐκ τριῶν γυναικῶν, ἢ εἰς τρεῖς ζυγούς, ἕκαστον ἐκ πέντε, εἰς τὴν ὀρχήστραν μὲ σεμνότητα ἀνάλογον πρὸς τὸν σεμνὸν ῥυθμὸν τῶν ἀναπαίστων, μὲ στολὴν ἀνάλογον πρὸς τὴν κοινωνικὴν τῶν θεῶν, μὲ χρυσοῦς εἰς τὴν κεφαλὴν τῶν στεφάνους καὶ κατευθύνονται εἰς τὰ πρὸ τῆς σκηνῆς τοῦ ἀρχιστρατήγου, χωρὶς νὰ λέγουν τί θέλουν ἐκεῖ, ἄδουν δὲ κατὰ τὴν πάροδον ἕσμα χορικόν, **πάροδον** καὶ αὐτὸ καλούμενον, τὸ ὁποῖον θὰ ἐρμηνεύσωμεν ἐφεξῆς.

164 - 302

164-184. ἔμολον ἀόρ. β' τοῦ βλώσκω = ἔρχομαι (πρβλ. μολῶν λαβέ, αὐτόμολος) ὁ ἐν., διότι ἐκάστη γυνὴ τοῦ Χοροῦ ὀμιλεῖ διὰ τὸν ἑαυτὸν της. **ἀμφὶ παρακτίαν ψάμαθον Αὐλίδος ἐναλίας** = γύρω ἀπὸ τὴν ἀμμουδιὰν τῶν ἀκτῶν τῆς παραλίας Αὐλίδος. Σημείωσον τὴν ποικιλίαν τῶν συνωνύμων ἐπιθέτων (**παρακτίαν** (164), **ἐναλίας** (165), **ψάμαθον** καὶ **Αὐλίδος**). **χεύματα** = τὰ θεύματα. **στενόπορθμος** = ὁ τοῦ στενοῦ πορθοῦ. **κέλλω ἀμετάβ.** = προσορμιζομαι, καταπλέω· **κέλσασα** = προσορμισθεῖσα (διὰ λέμβων). **πόλιν** = πατρίδα Χαλκίδα, **ἀγγιάλων ὑδάτων τὰς κλεινὰς Ἀρεθούσας τροφόν.** **τροφὸς** = ἡ τροφοδοτοῦσα. **ἀγγιάλος** (ἄγγι-άλος) = παραθαλάσσιος. **Ἀρέθουσα** ὄνομα πηγῶν πολλῶν ἐν Ἑλλάδι. Ἡ τῆς Χάλκιδος Ἀρέθουσα, περὶ ἧς ἐνταῦθα πρόκειται, ἴσως εἶναι ἡ αὐτὴ πρὸς τὴν παρὰ τὸν Ἅγιον Στέφανον 20' μακρὰν τῆς Χαλκίδος κατὰ τὴν ὁδὸν Χαλκίδος - Ἐρετρίας. **ὡς κατιδοίμαν** = ἵνα κατιδοίμι = ἵνα μὲ προσοχὴν παρατηρήσω. **ἀγανὸς** (ἀ (ἐπιτ.) - γαίω, γαῦρος) εὐγενής, ὑπερήφανος. **πλάται ναυσιπόροι** = νῆες κωπήλατοι. **πλάτη** = συνεκδοχὴ **πλάτη** κυρίως ἡ κώπη, διὰ τὸ πλατὺ κάτω ἄκρον. **οὐς ἐπὶ Τροίαν... στέλλειν** ἢ σειρά: **οὐς ἀμέτεροι πόσεις ἐνέπουσι τὸν ξανθὸν Μενελάον τε Ἀγαμέμνονά τ' εὐπατρίδαν στέλλειν ἐπὶ Τροίαν ἐλάταις χιλιόναυσιν.** **πόσις** - οἰος = σύζυγος. **ἐν(ν)έπω** = λέγω. **εὐπατρίδας** = ὁ ἐξ εὐγενῶν πατέρων, ὁ εὐγενής. **στέλλω** = ἐτοιμάζων ἄγω.

ἐλάταις χιλιόναυσιν = με χίλια πλοῖα ἐλάτης, ἐλάτινα. ἐλάτη· συν-
εκδοχή. οὐς· ἀντικ. τοῦ στέλλειν. Μενελάον τε Ἀγαμέμνονά τε
εὐπατρίδαν· ὑποκ. τοῦ στέλλειν. ἐπὶ τὰν Ἑλέναν = πρὸς ἀνάκτη-
σιν τῆς Ἑλένης. Μετὰ ταῦτα εὐθὺς ἀμέσως ἔπρεπε νὰ ἀκολουθήσῃ τὸ
ἄν = ἦν Ἑλένην (ἔλαβε). δονακοτρόφος = ὁ τρέφων καλάμια. Εὐρώ-
τας· ὁ γνωστός τῆς Σπάρτης ποταμός. δῶρον τὰς Ἀφροδίτας = ὡς
δῶρον ἀπὸ τὴν Ἀφροδίτην· ἢ Ἀφροδίτη λέγεται καὶ Κύπρις, διότι
ἐλατρεύτο ἐν Κύπρῳ καὶ δὴ ἐν τῇ Πάφῳ. ἐπὶ κρηναίαισι δρόσοις =
πλησίον δροσερῶν πηγῶν. ἔσχεν ἔριν μορφᾶς = ἠγωνίσθη εἰς ἀγῶνα
καλλονῆς, εἰς καλλιστεῖα. Τὸ δῶρον, ἢ Ἑλένη, ἐδόθη μετὰ τὰ καλλι-
στεῖα, ἀφ' οὗ ἔλαβεν ἢ Ἀφροδίτη ὡς καλλίστη, κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ
Πάριδος τοῦ βουκόλου, τὸ μῆλον τῆς Ἔριδος.

185-205. πολὺθύτον δὲ δι' ἄλλος Ἀρτέμιδος ἤλυθον ὀρο-
μένα = διὰ τοῦ πολυθύτου δὲ ἄλλους τῆς Ἀρτέμιδος ἤλυθον πεταχθεῖσα
βιαστικά· πολὺθύτον ἄλλος = ἄλλος ὅπου πολλοὶ θυεῖαι προσφέ-
ρονται. Ἀσυνειδήτως ὁ Χορὸς ὑπενθυμίζει εἰς τὸν θεατὴν καὶ τὴν θυ-
σίαν τῆς Ἰφιγενείας, ἣν ἤξιωσε πρὸ ὀλίγου ἢ Ἄρτεμις. ὀρομένα· μ.
ἀόριστος μετοχῆς τοῦ ὄρνευμαι = ἐγείρομαι, πετιέμαι. φοινίσσουσα
παρῆδ' ἐμὰν αἰσχύνα νεοθαλεῖ = με τὸ ἐρῶν ἡμῶν τῆς αἰδοῦς εἰς τὴν
νεανικὴν παρεϊάν. φοινίσσω = κοκκινίζω· ἐδῶ μεταβατικῶς κεῖται. πα-
ρηῆς = παρηγῆς = παρεϊά. νεοθαλής· ἐπίθ. = νεανικός· τὸ ἐπίθετον καθ'
ὑπαλλαγὴν εἰς τὸ αἰσχύνα ἀντὶ νὰ ἀναφέρεται εἰς τὸ παρῆδα. θέλουσ'
ιδέσθαι = θέλουσ' ἰδεῖν. ἀσπίδος ἔρυμα καὶ κλισίας ὄπλοφό-
ρους Δαναῶν = τὰς μαχίμους δυνάμεις καὶ τὰς σκηναὶς τῶν ὀπλιτῶν
Δαναῶν. ἔρυμα = προφυλακτήριο, ἀμυντήριο. ἀσπίς· περιηπι-
κὸν = ὀπλίται ἀσπιδοφόροι. κλισίαι ὄπλοφόροι = σκηναὶ φέρουσαι
ὀπλίτας. ἀσπίδος ἔρυμα — κλισίας ὄπλοφόρους χιαστί. ἵππων
ὄχλος = ἀρμάτων πλῆθος. δὺ Αἴαντε = τοὺς δύο Αἴαντας, δηλ. τὸν
Αἴαντα τὸν υἱὸν τοῦ Ὀϊλέως, βασιλέως τῶν Λοκρῶν, καὶ τὸν Αἴαντα
τὸν υἱὸν τοῦ βασιλέως τῆς Σαλαμῖνος Τελαμῶνος, τὸν ἀνδρειότατον
τῶν Ἑλλήνων μετὰ τὸν Ἀχιλλέα, τὸ ἔρκος Ἀχαιῶν, τὸν Σαλαμί-
νος στέφανον = τὴν δόξαν τῆς Σαλαμῖνος. Πρωτεσίλαος· υἱὸς τοῦ
Ἰφίκλου ἐκ Φυλάκης τῆς Θεσσαλίας, ὁ πρῶτος πεσὼν τῶν Ἑλλήνων
κατὰ τὴν ἀπόβασιν αὐτῶν εἰς τὴν Τροίαν. θάκος καὶ θῶκος = ἔδρα.
ἐπὶ θάκοις· ἀνάφερε εἰς τὸ συνέδρω· σύνεδρος = ὁ συγκαθήμενος.

ἡδομένους κατηγορ. μετοχή = νὰ εὐχαριστοῦνται (οἱ δύο Αἶαντες, ὁ Πρωτεσίλαος καὶ ὁ ἐφεξῆς ἀναφερόμενος Παλαμήδης). **μορφαὶ πολύπλοκοι** = συνδυασμοὶ πολύπλοκοι. **πεσσοί**· εἶδος παιδιᾶς ἀναλόγου πρὸς τὸ ζατρίκιον· λέγεται ὅτι τὴν παιδιὰν ἐφεῦρεν ὁ Παλαμήδης κατὰ τὰς ὥρας τῆς σχολῆς του. Εἰς τὸν Παλαμήδην, υἱὸν τοῦ Ναυπλίου, ἀπεδίδοντο καὶ ἄλλαι πολλαὶ ἐφευρέσεις. **Ποσειδᾶν** (καὶ **Ποτ(ε)ιδᾶν**) δωρικὰ = ὁ Ποσειδῶν. **παῖς Ποσειδάνου** = ὁ Ναύπλιος. **Διομήδης**· υἱὸς τοῦ Τυδέως, βασιλεὺς τοῦ Ἄργους. **κεχαρημένος** = διασκεδάζων. **ἡδοναῖς δίσκου** = μὲ τὸν δίσκον. **παρά**· ἐπίρρημα = πλησίον. **Μηριόνης**, θεράπων τοῦ βασιλέως τῆς Κρήτης Ἰδομενέως, ὁ ὁποῖος λέγεται Ἄρρεος ὄζος, βλαστάρι τοῦ Ἄρρεως κατὰ μεταφορὰν. **θαῦμα βροτοῖσι** = πρόκαλῶν ὄλων τὸν θανατασμόν. **τὸν Λαέρτα τόκον** = τὸ παιδί τοῦ Λαέρτου, τὸν Ὅδυσσέα. **νησαῖα ὄρη** = ὄρεινὴ νῆσος· ἡ Ἰθάκη εἶναι πετρώδης καὶ ὄρεινὴ, ἔχουσα τὸ ὄρος Νήριτον. **Νιρεὺς** ἐκ Σύμης τῶν Δωδεκανήσων, ὁ κάλλιστος μετὰ τὸν Ἀχιλλέα, ἄγων μόνον τρεῖς ναῦς· οἱ ἦρωες Διομήδης, Μηριόνης, Ὅδυσσεὺς καὶ Νιρεὺς βάλλουσι τὸν δίσκον.

206-230. **εἶδον... Ἀχιλῆα**. **λαιψηροδρόμος** = ποδώκης. **ισάνεμος** = τρέχων ὡς ἄνεμος· ἐπίθετον διορίζον τὸ **λαιψηροδρόμον Ἀχιλῆα**. **ποδοῖν**· δοτ. τῆς ἀναφορᾶς· ὅρα τὰ ὀμηρικὰ **ποδώκης, πόδας ὠκύς, ποδάρκης** καὶ παράβαλε τὰ ὀμηρικὰ ἐπίσης **ποδήνεμος ὠκέα Ἴρις**, τῷ ἅμα πνοιῆσι πετέσθην. **ἐκπονῶ** = ἐκπαιδεύω. **Χείρων**· ὁ δικαιοτάτος τῶν Κενταύρων, περιώνυμος παιδαγωγὸς τοῦ Ἀχιλλέως. **αἰγιαλοῖσι παρά τε κροκάλαις**· ἐν διὰ δυοῖν = εἰς τὰ χαλίκια τῆς θαλάσσης. **δρόμον ἔχω σὺν ὄπλοις** = τρέχω ἔνοπλος. **πονῶ ἄμιλλαν ποδοῖν** (δοτ. ὄργαν.) = ἄμιλλῶμαι πεζός. **τέτρωρον** = τέθριππον ἄρμα, οὗ ἐπέβαιναν ὁ διφρηλάτης Εὐμήλος, ὁ υἱὸς τοῦ Ἀδμήτου καὶ τῆς Ἀλκίσιτιδος, ὁ ἔγγονος τοῦ Φέρητος (Φερητιάδης). **ἐλίσσων** = ἐλίσσομενος = στριφογυρίζων ἐπάνω κάτω περὶ τὰ τέρματα. **ἐβοᾶτο** = ἐβόα = ἐφώναζε δυνατὰ (ἐρεθίζων τοὺς ἵππους). **ῶ** = οὐ (Εὐμήλου). **ιδόμαν** = εἶδον, ἔξ οὗ ἡ μετοχὴ **θεινομένους**. **χρυσοδαίδαλτοι στομίους πῶλοι** = στολισμένοι μὲ χρυσοὺς χαλινοὺς ἵπποι. **κέντρον** = ῥάβδος μὲ αἰχμὴν ὀξεῖαν, δι' ἣς κεντοῦν τοὺς ἵππους. **θεινομαι κέντρον** = μαστιγοῦμαι. **μέσοι ζύγιοι**· ἵπποι οἱ ὑπὸ τὸν ζυγὸν ἐν μέσῳ ἐξευγμένοι· **ἐκατέρωθεν τοῦ ὄμου** (τημωνίου). **βαλιοὺς λευκοστίκτω τριχί** =

παρδαλούς ἀπὸ λευκὰ στίγματα τοῦ τριχώματος. **σειροφόροι**· λέγονται καὶ **σειραφόροι** καὶ **σειραῖοι** = οἱ δύο ἄκροι ἵπποι τοῦ τεθρίππου, διὰ σειρῶν (σχοινίων) προσδεδεμένοι εἰς τὸ ἄρμα. Τούτων ὁ μὲν ἀριστερὸς σειραῖος ἔδει νὰ διαγράψῃ περὶ τὴν **νύσσαν** ἢ τὸν **καμπτήρα** τοῦ ἵπποδρόμου βραχὺ τόξον, ὁ δ' ἕτερος ἄκρος δεξιὸς νὰ διαγράψῃ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ μέγιστον τόξον, διὸ καὶ ὀνομάζονται **ἀντήρεις**, ἥτοι ἀντίθετοι, ἀναπτύσσοντες ἑκάτερος ταχύτητα ἐκ διαμέτρου ἀντίθετον πρὸς τὸν ἕτερον. **καμπαῖσι** : τοπ. = κατὰ τὰς στροφὰς (περὶ τὸ τέρμα καὶ τὴν ἀφετηρίαν τοῦ ἵπποδρόμου). **πυροόθριξ** = κοκκινότηριξ. **ποικιλοδέρμων** = παρδαλός· τὰ δύο ἐπίθετα κατηγορούμενα. **μονόχαλα σφυρὰ** = ἀστράγαλοι μόνοπλοι· **μονόχαλος** = **μονόηλος**, ὁ ἔχων μίαν χηλὴν, ἕνα νύχι· **μονόχαλα σφυρὰ** εἶναι κατὰ τὸ μώνυχες ἵπποι. **οἷς** = τούτοις λοιπόν. **παρεπάλλετο** = παρέτρεχε πάλιν τὰ ὄπλα ὁ Πηλείδης Ἀχιλλεύς. **ἄντυξ** θ. τὸ μέτωπον τοῦ δίφρου τοῦ ἄρματος. **σῦριγξ** θ. τὸ χωνὶ τοῦ τροχοῦ, ὅπου εἰσέρχεται τὸ ἄκρον τοῦ ἄξονος. Ἡ περιγραφή τῆς ἀμίλλης καὶ τῶν ἵππων γραφικωτάτη, ἰδίᾳ τὰ : **ἐβοᾶτο** καὶ **παρεπάλλετο**, περιγράφεται δὲ διεξοδικώτερον καὶ ἐξαιρεται ὁ ἥρωας Ἀχιλλεύς, διότι οὗτος θὰ παίξῃ σπουδαῖον ῥόλον εἰς τὴν τραγωδίαν. Διὰ λεπτομερείας περὶ τῶν ἵπποδρομικῶν ἀγῶνων συμβουλευθήτη τὴν Σοφ. Ἡλέκτραν στίχ. 701.

231 - 241. **ἔρχομαι εἰς ἀριθμὸν ναῶν** = μετρῶ τὰ πλοῖα. **ἀθέσφατος** (ἀ[στερ.] -θέσφατος, θεός-φημι) = ἀπερίγραπτος. **καὶ εἰς θεᾶν ἀθέσφατον** (ἦλθον) = καὶ ἀπέλαυσα ἀπερίγραπτον θέαμα. **ὥς** = ἵνα. **πλήσασμι**· ἄορ. τοῦ πίμπλημι = πληρῶ, ἱκανοποιῶ. **ὄψις γυναικείος ὀμμάτων** = γυναικεία φιλοπεριέργεια. **ἄδονᾶν** = ἠδονήν· κατὰ παράθεσιν διορισμός. **μείλινον** = γλυκεῖον ὡς μέλι. **ἦν ἔχων** = εἶχε. **πλάτας**· περιληπτικὸν = **τῆς πλάτης** = τοῦ στόλου. ὁ **Μυρμιδῶν Ἄρης Φθιώτας (-ης)** = αἱ μάχιμοι δυνάμεις τῶν Μυρμιδόνων τῆς Φθίας. **θυορίας**· ἀντὶ **θοαῖς** = μετὰ ταχύπλοα πλοῖα. Τὸ ἐπίθετον εἶναι κοσμητικὸν ἀνδρῶν, διὸ καὶ αἱ νῆες ἐδῶ προσωποποιοῦνται. Ὁ Εὐρυπίδης ἀναχρονιστικῶς καλεῖ τὰ πλοῖα ταχύπλοα, ὅπως ἦσαν εἰς τοὺς χρόνους του· τὰ πλοῖα ἦσαν μόνον μεταφορικά, ὄχι καὶ πολεμικά. **Νηρηίδες δὲ θεαὶ χρυσέαις εἰκόσι κατ' ἄκρα ἔστασαν** = Νηρηίδες δὲ θεαὶ μετὰ τὰ χρυσαῖα ἀγάλματά των εἰς τὰ προεξέχοντα ἄκρα τῆς πρύμνης ἦσαν στημέναι. **Νηρηίδες**· αἱ πεντήκονα θυγατέρες τοῦ θαλασσοῦ θεοῦ

Νηρέως· τούτων μία ἦτο καὶ ἡ Θέτις. **σῆμα** = ὡς διακριτικὸν γνώρισμα. **πρύμναις**· τοπικὴ πτώσις.

242-252. Ἄργείων δὲ νᾶες ἕστασαν ἰσῆρητοι = Ἄργείων δὲ νῆες ἔχουσαι κόπας ἴσας ἕστεκοντο. **πέλας ταῖοδε** = πλησίον τούτων ἐδῶ τῶν πλοίων, δηλ. τοῦ Ἀχιλλέως ὧν = τούτων. **στρατηλάτας** (-ης) ἦν ὁ παῖς **Μηκιστέως**, ὃν (**Μηκιστέα**) **τρέφει** = ἀνέθρεψεν ὁ Μηκιστεὺς ἦτο υἱὸς τοῦ Ταλαοῦ, ἀδελφὸς τοῦ βασιλέως τοῦ Ἄργους Ἀδράστου, πατὴρ τοῦ Εὐρύαλου, εταίρου τοῦ Διομήδους. **Καπανεύς**· Ἄργεϊος ἥρωσ, εἷς τῶν ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας. **Σθένελος**· υἱὸς τοῦ Καπανέως, θεράπων τοῦ Διομήδους. **Ἀττίδος** (γῆς) = ἐκ τῆς Ἀττικῆς δὲ ὁ **Θησέως παῖς** = ὁ Δημοφῶν. Καθ' Ὅμηρον ἐν Β 552 τῶν Ἀθηναίων ἠγεῖτο ὁ **Μενεσθεὺς** ἄγων 50 ναῦς. Ταύτας ἀξάνει εἰς 60 ὁ Εὐρύπιδης κολακεύων τοὺς Ἀθηναίους. **ἔξις** = ἐχόμενος, συγκρατητὰ μὲ τὰ πλοῖα τῶν Ἄργείων. **ναυλοχῶ** = ἔχω ἀγκυροβολήσει. **θεὰν Παλλάδα ἐν μωνύχοις ἔχων πτερωτοῖσιν ἄρμασιν** = ἔχων τὴν Παλλάδα ἐπιβαίνουσαν ἄρματος μονόπλων πτερωτῶν ἵππων. **μῶνυχος** = ἔχων μίαν ὀπλήν· τὸ **μωνύχοις** πρὸς τὸ **ἄρμασι** ἀντὶ νὰ φέρεται πρὸς τοὺς ἵππους τοῦ ἄρματος. **θετὸς** = τοποθετημένος, στημένος. **φάσμα** = σῆμα. **εὐσσημον** = εὐδιάκριτον. **ναυβάτης** = ὁ τῆς νεὸς ἐπιβάτης.

253-264. **Βοιωτῶν ὄπλισμα** = αἱ ἔνοπλοι δυνάμεις τῶν Βοιωτῶν. **εἰδόμαν** (-ην) = εἶδον. **ποντίας νῆας** = ναῦς δι' ὑπερπόντια ταξίδια προωρισμένας. **σημείοισι** = σήμασι. **Κάδμος ἦν** (σῆμα)· εἶχον σῆμα τὸν Κάδμον, τὸν υἱὸν τοῦ βασιλέως τῆς Φοινίκης Ἀγήνορος, τὸν κτίστην τῆς Καδμείας, ἀκροπόλεως τῶν κτισθεισῶν ἔπειτα Θηβῶν. Φονεύσας οὗτος δράκοντα ἐν Θήβαις ἔσπειρε τοὺς ὀδόντας τοῦ δράκοντος καὶ ἐξ αὐτῶν ἀνεδύθησαν ἐκ τῆς γῆς ἄνδρες ἔνοπλοι, ἐξ ὧν ἐπέζησαν πέντε, γενάρχαι τῶν ἀριστοκρατικῶν οἴκων τῶν Θηβῶν. Τούτων τὰ μέλη διὰ τὴν ἀνωτέρω αἰτίαν ἐλέγοντο **δρακοντογενεῖς ἢ Σπαρτοί**. **κόρυμβα**· **κόρυμβος** ἄρσ., εἷς τὸν πληθ. **οἱ κόρυμβοι** καὶ τὰ **κόρυμβα** = τὸ προεξέχον καμπύλον ἄκρον τῆς πρύμνης. **ἄρχε** = ἦρχε **ναῖου στρατοῦ** = τοῦ στόλου **Λήιτος** ὁ βασιλεὺς τῶν Θηβῶν γηγενής (ἀπὸ τοὺς δρακοντογενεῖς) ὧν. Οἱ ἐκπεσόντες στίχοι μετὰ τὸν 260 περιέγραφον τὰς δυνάμεις τῶν Φωκίων καὶ τοὺς ἀρχηγούς. ἦν ἄγων = ἦγε. **Οἰλέως τόκος** = ὁ Αἴας. **ἴσας τοῖοδε**, κατὰ βραχυλογίαν

ἀντί: ἴσας ταῖς τῶνδε (τῶν Φωκέων). **Θρονιας πόλις** = τὸ Θρόνιον, πρωτεύουσα τῶν Ἐπικνημιδίων Λοκρῶν παρὰ τὸν Μαλιακὸν κόλπον.

265 - 276. ἐκ **Μυκήνας τᾶς Κυκλωπίας** = ἀπὸ τὰς Μυκήνας τὰς ἐχούσας τὰ Κυκλώπεια τείχη **Μυκήνη(-αι)**. **ἔπεμπε** = ἔστειλε (178), ἦγεν, ἐκίνητοποίησε. **ναυβάτας** = ἐπιβαίνοντας τῶν νεῶν = ἐπιβάτας. **ἠθροῖσμένους** = ἠθροισμένους. **σὺν** = συγχρόνως. **ἦν ταγὸς** = ἦν στρατηγός· **σὺν ταγὸς** = συστράτηγος μὲ αὐτόν, ὁ ἀδελφὸς ὁ Μενέλαος. **τᾶς φνγούσας μέλαθρα . . . ὡς λάβοι** ἢ σειρά: ὡς (= ἵνα) **λάβοι Ἑλλάς πράξιν** (= ἐκδίκησιν) **τᾶς φνγούσας** (τῆς φνγούσης γεν. αἰτίας) **μέλαθρα** (= οἶκον) **χάριν βαρβάρων γάμων** (= γάμων μετὰ βαρβάρων), ὁ πληθ. διὰ τὴν γενίκευσιν. Πολλάκις εἰς τὴν τραγωδίαν τονίζεται ὅτι ἡ ἀρπαγὴ τῆς Ἑλένης ἦτο ὕβρις δι' ὅλην τὴν Ἑλλάδα. **Νέστωρ Γερήνιος**· ἐκ τῆς Γερηνίας, πόλεως ἐν Μεσσηνίᾳ, ὅπου ἐγεννήθη καὶ ἀνετράφη. **κατειδόμεαν(-ην)** = κατείδον. **πρύμνας** (= **πρύμνης**) **σῆμα ταυρόπουον**· οὐδ. ἐπίθετον προσδιορίζον τὸ **σῆμα**. **ὄραν**· ἀπαρέμφ. τοῦ κατὰ τι εἰς τὸ **ταυρόπουον** = κατὰ τὴν μορφήν. **τὸν πάροικον Ἄλφει(ι)ὸν** = τὸν γείτονα Ἄλφειόν. Οὗτος ἀπετέλει τὰ βόρεια ὄρια τοῦ κράτους τῆς Πύλου. Οἱ ποταμοὶ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων παρίσταντο ταυρόμορφοι καὶ διὰ τοὺς ἐλιγμούς των, οἱ ὁποῖοι ἐκαλοῦντο **κέρατα**, καὶ διὰ τοὺς μυκηθμούς.

277 - 287. **δωδεκάστολοι νᾶες** = στόλος δώδεκα νεῶν. **Αἰνιᾶνες**· ἀρχαιότατον Ἑλληνικὸν φῦλον κατοικοῦν κατὰ τὸν Ὀμηρον τὴν παρὰ τὴν Δωδώνην χώραν, ἐγκατασταθὲν κατόπιν εἰς τὰ νότια τῆς Θεσσαλίας, ὁπόθεν ἐξειδιώθη ὑπὸ τῶν Λαπιθῶν. **τῶν δ' αὖ πέλας δυνάστορες** (= κυρίαρχοι) **Ἥλιδος (ἦσαν)**. **πᾶς λεῶς** = ὅλος ὁ κόσμος. **λευκήρετμος Ἄρης** = ναυτικαὶ δυνάμεις ἀπὸ λευκὰ πλοῖα. **Τάφιος** = ὁ ἐκ Τάφου. Ἡ Τάφος ἦτο ἡ μεγίστη τῶν Ἐχινάδων νήσων τῶν κατὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀχελφίου καὶ μία τῶν Ταφίων νήσων τῶν μεταξὺ Λευκάδος καὶ Ἀκαρνανίας. Οἱ κάτοικοί της ἀναφέρονται ὡς ληστρικότατοι. **λόχευμα** = τέκνον· καταχρηστικῶς λέγεται περὶ μητρὸς (λοχεύω). **Ἐχινάδες**· σύμπλεγμα ἀπὸ ἑννέα μικρὰς νησίδας εἰς τὸ Ἴόνιον πέλαγος κοντὰ εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀχελφίου (Ἀσπροποτάμου). Αἱ νῆσοι λέγονται **ναυβάταις ἀπρόσφοροι** = ἀπροπέλαστοι εἰς τοὺς ναύτας, κοιν. **κακοζύγωτα νησιά**.

288-302. ὁ **Σαλαμῖνος ἔντροφος** = ὁ γεννηθεὶς καὶ ἀνατραφεὶς ἐν Σαλαμῖνι, τὸ γέννημα καὶ θρέμμα τῆς Σαλαμῖνος. **ξυνάγε** = συνῆγε, συνέδεε. **λαῖος** (laevus) = ἀριστερός. **τῶν** = ὧν ἀναφέρεται εἰς τὸ δεξιὸν κέρασ' ὁ πληθ. κεῖται, διότι τὸ κέρασ' εἶναι περιληπτικόν· ἡ γενικὴ **τῶν** = ὧν ἐκ τοῦ **ἄσσον** = πλησίον (ἄγχι, ἄγχιστα). **ὄρμει** = εἶχεν ἀγκυροβολήσει. **πλάταισι ἐσχάταισι** = πρὸς τὰ τελευταῖα πλοῖα τοῦ δεξιοῦ. Ὁ Αἴας ἐσχημάτιζε σύνδεσμον τοῦ ἀριστεροῦ τοῦ κέρατος πρὸς τὰ τελευταῖα τοῦ δεξιοῦ μὲ δώδεκα εὐστροφώτατα πλοῖα. **ὧς** = οὕτως. **ἄιον** = ἤκουσα (πρβλ. 301). **εἰδόμαν(-ην)** = εἶδον. **ῶ'** ἀναφέρεται εἰς τὸν **ναυβάταν λεῶν** = πρὸς τοῦτον λοιπόν. **εἶ τις προσαρμόσει** = ἐάν τις φέρῃ εἰς ἐπαφήν. **βάρις-ιδος** θηλ., Αἰγυπτιακὴ λέξις = βαρβαρικὸν πλοῖον. **νόστον οὐκ ἀποίσειται** κλπ. = δὲν θὰ κερδίσῃ ἐπάνοδον, ἤτοι δὲν θὰ κατορθώσῃ νὰ γυρίσῃ πίσω. **οἶον ἐπίρρ.** = ὅτι τοιοῦτον. **νάιον πόρευμα'** συνεκδοχὴ = στόλος. **ἐνθάδε** ἐδῶ = μὲ τὰς ναυτικὰς δυνάμεις πού εἶδον ἐδῶ. **τὰ δὲ** = ἀφ' ἐτέρου δέ. **κλύουσα** = κατ' οἶκον πληροφοροῦμεναι, μέσα εἰς τὰς κατοικίας μας. **μνήμην σφζομαι** = διατηρῶ εἰς τὴν μνήμην. **σύγκλητος** = ὁ πανταχόθεν προσκληθεὶς εἰς τὸ αὐτὸ μέρος, ὁ συγκεντρωμένος. Ἡ ἔννοια: σύμφωνα μὲ τὴν προσωπικὴν ἀντίληψιν πού εἶχα ἀπὸ τὸν ἐδῶ στόλον καὶ κατὰ τὰς πληροφορίας πού ἔλαβα κατ' οἶκον καὶ τὰς ὁποίας συγκρατῶ εἰς τὴν μνήμην περὶ τοῦ συγκεντρωμένου στρατοῦ, δὲν θὰ κατορθώσῃ νὰ σωθῇ ὅστις μὲ τὸν βαρβαρικὸν στόλον συγκρουσθῇ πρὸς τὸν Ἑλληνικόν.

Ἡ γλῶσσα τῆς Παρόδου εἶναι ἡ αὐτὴ πρὸς τὴν τοῦ Προλόγου μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι ἐδῶ εὐρίσκονται ἐγκατεσπαρμένοι καὶ δωρικοὶ τινες τύποι **ἐμὰν** (168), **τὰς κλειναῖς Ἀρεθούσας** (170), **κατειδόμεαν** (171), **ἀμέτεροι** (176), οἵτινες δίδουν εἰς τὴν γλῶσσαν χρῶμα δωρικῆς διαλέκτου, ἥτις ἦτο πανελληνίως ἀνεγνωρισμένη γλῶσσα τῆς χορικῆς ποιήσεως.

Αἱ Πάροδοι, ὅπως καθόλου τὰ χορικά, εἶναι ἄσματα λυρικά. Ἐδῶ ἡ Πάροδος εἶναι ἐπική, τῆς ἐπισκοπήσεως καὶ περιγραφῆς τοῦ στρατοπέδου οὔσης ὕλης ἐπικῆς. Εἶναι ξηρὰ ἀπομίμησις τῆς Τειχοσκοπίας Ὀμ. Γ 121-124 καὶ τῆς Βοιωτείας ἢ Καταλόγου νεῶν Ὀμ. Β 494 κ. ἔ., μόνον κόσμον ἔχουσα τὸν κόσμον τῶν κορύμβων καὶ τῶν ἀφλάστων. Εἰς τὸ τέλος μετὰ τὴν ἐπῶδον (στροφὴν) προστίθενται τρία στροφικὰ ζεύγη, ἐνῶ τὰ ἄσματα κατακλείονται διὰ τῆς

ἐπφοῦ, εἰς ἣν καὶ τελειώνουν. Συναισθήματα δ' ἡ Πάροδος αὕτη δὲν ἐκφράζει μόνον ἀσθενῆ τινα θαυμασμόν καὶ αἰδημοσύνην βλέπομεν. Ἡ δ' ἀγκίστρωσις τῆς πρὸς τὴν πράξιν εἶναι ἀσθενῆς καὶ χαλαρὰ (ἡ γυναικεία περιέργεια). Ἄφ' οὗ ὁ Χορὸς ἔψαλε τὴν Πάροδον, ἀπὸ τὴν ἀριστερὰν πάροδον παρέρχονται ὁ Μενέλαος καὶ ὁ Πρεσβύτης διαπληκτιζόμενοι. Τί συμβαίνει θὰ ἴδωμεν εὐθὺς ἀμέσως.

303 - 375

303-316. **Μενέλαε**· εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὸ ὄνομα χάριν τῶν θεατῶν. **χρεῶν** (ἦν) = χοῆν. **ἄπελθε** = φύγε ἐπ' ἔδῳ. **λίαν πιστός**· τοῦτο ὑπενθυμίζει τὸν αὐτοχαρακτηρισμόν, ὃν ἔκαμεν ὁ Πρεσβύτης (45)· τὸ ἀσύνδετον ἐκ τοῦ πάθους. **τοῦνειδος** = τὸ ὄνειδος. **ἐξονειδίζω** = ἐκστομίζω ὕβριν. **καλόν**· κατηγορούμενον· **καλὸν τὸ ὄνειδος**· εἶναι ὀξύμωρον ειρωνικόν. **κλαίοις ἄν** = θὰ χύσης δάκρυα. **εἰ πράσσοις, ἂ μὴ πράσσειν σε δεῖ**· ὁ Πρεσβύτης ἔχει πιάσει τὴν ἐπιστολὴν καὶ ἀρνεῖται νὰ ἀκολουθήσῃ τὸν Μενέλαον. **λύω δέλτον** = παραβιάζω τὴν σφραγίδα, ἀνοίγω τὴν ἐπιστολὴν. **οὐδέ γέ σε φέρειν** (χοῆν) = ναί, ἀλλὰ καὶ σὺ δὲν ἔπρεπε... Φαίνεται ὅτι ὁ Μεν. εἶχεν ἀναγνώσει τὴν ἐπιστολὴν, ἣν χαρακτηρίζει μὲ τὴν λέξιν **κακά**, διότι ἐματαίωσε τὴν ἐκστρατείαν καὶ τὴν ἱκανοποίησιν τῆς Ἑλλάδος. **Ἑλληνισιν**· ἀναχρονισμός. **ἀμιλλῶ**· β' ἐν. προστακτ. τοῦ **ἀμιλλῶμαι**· **ἄλλοις ἀμιλλῶ ταῦτα** = σ' αὐτὰ τὰ λογοπαίγνια νὰ τὰ παραδείχῃς μὲ ἄλλους (δηλ. τὸν Ἄγαμ.). Ὑπαινιγμὸς τοῦ Εὐριπίδου κατ' ἀναχρονισμὸν εἰς τὴν ἐριστικὴν τῶν σοφιστῶν, ἧς δείγματα ἦσαν αἱ σοφιστικαὶ **διαλέξεις, ἀντιλογίαι, ἀγὼν ἢ ἀμιλλα λόγων**. **οὐκ ἄν μεθειμήν'**· ἐννόησον ἐκ τοῦ **τῆνδε** ἐν τῷ προηγουμένῳ στίχῳ τὸ **τῆσδε** = δὲν θὰ τὴν ἀφήσω. **σκήπτρον**· τὸ σκήπτρον ἐχρησιμοποιοῦν οἱ βασιλεῖς καὶ ὡς βακτηρίαν, μὲ τὴν ὁποίαν ἐκτύπων τοὺς ἀκοσμοῦντας. **τάχα** = ταχέως **ἄρα**· διὰ τὸ μέτρον ἀντὶ τοῦ **ἄρα** = τότε λοιπόν. **σὸν καθαιμάξω κάρα** = θὰ σοῦ σπάσω τὸ κεφάλι. **τοι** = ὡς γνωστόν. **δεσποτῶν ὕπερ** = ὑπὲρ δεσποτῶν. **μέθες**· ἐνν. τὴν δέλτον. **μακροὺς δοῦλος ὦν λέγεις λόγους**· ὁ Πρεσβύτης δὲν πολυλογεῖ, ἀλλ' ὁ Μεν., ἐπειδὴ ἀξιοῖ ἀπὸ τὸν δοῦλον ἀδιαμαρτύρητον ὑπακοὴν εἰς τὰς διαταγὰς του, πᾶσαν διαμαρτυρίαν τοῦ Πρεσβύτου θεωρεῖ ὡς ἀνυπόφορον καὶ αὐθάδη πολυλογίαν. **ὦ δέσποτ', ἀδικούμεσθα**· ὁ Ἄγ. ἀκούσας ἀπὸ τὴν σκηνὴν τὸν θόρυβον παρέρχεται εἰς τὴν ὀρχήστραν· καὶ ὁ Πρεσβ., μόλις βλέπει τὸν

κύριόν του, λέγει **ἀδικούμεσθα**, ἐγὼ δηλ. καὶ σύ. **οὐδὲν τῇ δίκῃ χρῆσθαι θέλει** = καθόλου δὲν θέλει νὰ ἀκούῃ τὴν φωνὴν τοῦ δικαίου. **ἔξαρχάσας — ἐκ χειρῶν ἐμῶν — βία*** ἡ πλουσία ἔκφρασις τονίζει τὴν βιαιοπραγίαν τοῦ Μεν. ὄρα καὶ **σᾶς** (ἐπιστολάς) — **ἐμῶν** (ἐκ χειρῶν).

317-334. **ἔα*** ἐπιφώνημα δηλοῦν κατάπληξιν ἰσοδύναμον μὲ τὸ ἡμέτερον : μπᾶ. **ἐν πύλαισιν** = ἔξω εἰς τὴν εἴσοδον. **οὐμός, οὐχ ὁ τοῦδε μῦθός (ἐστὶ) κυριώτερος λέγειν** = ἐγὼ εἶμαι καὶ ὄχι αὐτὸς ὁ ἀρομοδιώτερος νὰ ὀμιλῶ. Ὁ Μενέλαος, καὶ διότι εἶναι ἐλεύθερος καὶ ὡς βασιλεὺς καὶ ὡς ἀδελφὸς τοῦ ἀρχιστρατήγου, δικαιοῦνται νὰ ὀμιλήσῃ πρὸ τοῦ δούλου, πρὸς τὸν ὁποῖον τὸ πρῶτον φαίνεται ὅτι ἀπετάθη ὁ Ἄγ. (317). **οὐμός οὐχ ὁ τοῦδε*** σχῆμα ἐκ παραλλήλου. **τῷδε** = τῷ Πρесеβύτῃ. **βία ἄγεις** (αὐτὸν) = βιαίως τὸν σύρεις. Φαίνεται ὅτι ὁ Μεν. ἐξηκολούθει νὰ σύρῃ βιαίως τὸν Πρесеβύτην. **βλέψον εἰς ἡμᾶς*** ὁ Ἄγ. ἔχει ἀποστρέψει τὸ πρόσωπον ἀπὸ φυσικὴν αἰσχύνην, διότι ἔχει ἐπ' αὐτοφῶρῳ συλληφθῆ παλίμβουλος. **ἴν' ἀρχὰς τῶν λόγων ταύτας λάβω*** τὸ ταύτας καθ' ἔλξιν πρὸς τὸ ἀρχὰς ἀντὶ τοῦτο, δηλ. τὸ ζήτημα τῆς δέλτου = διὰ νὰ ἀρχίσω τὸν λόγον μου ἀπὸ τὸ σημεῖον αὐτό. **μῶν** = μὴ οὖν = μήπως τίθεται εἰς ἐρώτησιν, εἰς ἣν ἀναμένεται ἀπάντησις ἀρνητικῆ. **οὐκ ἀνακαλύψω βλέφαρον** = δὲν θὰ ἀνοίξω τοὺς ὀφθαλμούς. **τρέσας*** μετχ. ἀορ. τοῦ **τρέω** = τρομάζω ἀπὸ φόβον ὄρα τοὺς **τρέσαντας**. **γεγώς*** ἐνδοτ. μετοχὴ = ἄν καὶ ἐγεννήθην. **Ἄτρεώς** = ἀπὸ τὸν Ἄτρεᾶ. **τρέσας Ἄτρεώς (ἀτρεστοῦ)**, λογοπαίγνιον. **τήνδε*** προβάλλων δεικνύει αὐτὴν (τὴν ἐπιστολήν), ἣτις λέγεται **κακίστων γραμμάτων ὑπηρέτις** = ἐξυληροετοῦσα, ὄργανον κακοηθεσάτου περιεχομένου. ἡ γὰρ = ἀλήθεια λοιπόν. **ἃ μὴ καιρός (ἐστὶ)** = ὅσα δὲν εἶναι ὄρα, δὲν συμφέρει, δὲν πρέπει. **ἀνίημι σήμαντρα** = χαλαρώνω τὴν σφραγίδα, λύω, καταστρέφω. **γε** = ναί. **ἀνοίξας (αὐτήν) (οἶδα) (τὰ) κακά, ἃ σὺ εἰργάσω λάθρα, ὥστε σ' ἀलगῦναι** = ὥστε νὰ σὲ λυπήσω, νὰ σὲ φαρμακώσω (μὲ αὐτὸ τὸ ἀνοίγμα τῆς ἐπιστολῆς) ἢ φράσις ἀνίημι εἰς τὸ ἀνοίξας. **ποῦ** = πῶς. **κάλαβες** = καὶ ἔλαβες ὁ καὶ εἰς ἐρωτήσεις προσδίδει τόνον. **νιν** = αὐτὴν τὴν δέλτον. **ὦ θεοί*** ἀναφώνησις, εἰς ἣν ἐπιφέρεται ἡ γενικὴ σῆς **ἀναισχύντου φρενός**, ἣτις εἶναι γενικὴ τῆς αἰτίας, ὡς ἔαν ἀντὶ τοῦ **ὦ θεοί** ἔκειτο τὸ ἐπιφώνημα **φεῦ, οἶμοι**. **σὴν παιδά*** πρόληψις ἀντί: εἰ σὴ παῖς ἀπ' Ἄργους **στράτευμ' ἀφίξεται. τᾶμ*** = τὰ ἐμὰ = τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας μου.

φυλάσσω = προφυλάσσω. τόδε οὐκ (ἔστιν) ἀναισχύντου; = αὐτὸ ἐδῶ, αὐτὴ ἐδῶ ἢ πρᾶξις σου δὲν εἶναι γνώρισμα διακριτικὸν τοῦ ἀναισχύντου; Αἱ ἐρωτήσεις καὶ τὸ ἀσύνδετον ἀπὸ τὸ πάθος. τὸ βούλεσθαι = ἡ βούλησις. κνίζω = γαργαλίζω, βάζω σὲ πειρασμό. οὐχὶ δεινά; ἔνν. ἔστι τάδε; οἰκῶ οἶκον = διευθύνω οἰκογένειαν. οὐκ ἔάσομαι; = δὲν θὰ ἀφεθῶ ἐλεύθερος; (οὐ) = οὐκ ἔάσει = δὲν θὰ ἀφεθῆς ἐλεύθερος. φρονεῖς γὰρ πλάγια = διότι πονηρεύεσαι. τὰ μὲν νῦν, τὰ δὲ πάλαι, τὰ δ' αὐτίκα· ἀναφορὰ = ὡς πρὸς ἄλλα μὲν τώρα, ὡς πρὸς ἄλλα δὲ πρὸ πολλοῦ, ὡς πρὸς ἄλλα δὲ εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν· ἢ ὅλη φράσις: παντοῦ καὶ πάντοτε· ἢ τριπλῆ ἐπαναδίπλωσις σκοπεῖ νὰ πολλαπλασιάσῃ καὶ νὰ μεγεθύνῃ τὸ ἁμάρτημα τοῦ ἀδελφοῦ. εὖ κεκόμψευσαι = τὰ ἔχεις εἰπεῖ κομψά, χαριτωμένα. Ὑπαιγιμὸς εἰς τὴν ἀνωτέρω λεχθεῖσαν σοφιστικὴν ἐπαναδίπλωσιν. σοφὴ γλῶσσα πονηρῶν (ἔστιν) ἐπίφθονον (χρῆμα) = ἡ σπουδασμένη γλῶσσα τῶν πονηρῶν προκαλεῖ τὸν φθόνον τῶν ἄλλων ἀνθρώπων· εἰρων.: τὴν σιχαίνεται ὁ κόσμος. νοῦς ὁ μὴ βέβαιος = νοῦς ποῦ δὲν ἐμμένει εἰς τὰς σκέψεις του, ὁ παλίμβουλος, αὐτὸς ποῦ γυρίζει σὰν ἀνεμόμυλος. ἄδικόν (ἔστι) κτήμα = γεννᾶ ἀδικίας, ζημίας. οὐ σαφές = οὐχὶ ἀξιόπιστον.

335-342. ἐξελέγχω = ἀποκαλύπτω, ξεσκεπάζω. ὄργης ὑπο = ἀπὸ θυμόν. ἀποτρέπομαι τάληθές = ἀποτρέφομαι τὴν ἀλήθειαν. κατατείνω λίαν = τεντώνω πολὺ τὸ σχοινί, γίνομαι πολὺ ἐπιθετικός· ἢ μεταφορὰ ἀπὸ τὰ σχοινία ἢ ἀπὸ τοὺς χαλινούς· οἱ στίχοι 335 καὶ 336 ἀποτελοῦν τὸ προοίμιον τοῦ λόγου τοῦ Μενελάου. οἶσθα ὡς ταπεινὸς ἦσθα = γνωρίζεις πόσον ἐταπεινοῦσο. ὅτε ἐσπούδαζες ἄρχειν Δαναΐδαις = ὅτε ἐπεδίωκες πάση δυνάμει νὰ ἀποκτήσῃς τὴν ἀρχιστρατηγίαν μεταξὺ τῶν Δαναῶν· ἢ δοτ. Δαναΐδαις εἰς τὸ ἄρχειν κατὰ τὸ Ὅμ. ἀνάσσειν Δαναοῖς. προσθηγάνω πάσης δεξιᾶς (χειρὸς) = χαιρετίζω ὅλους διὰ χειραφίας. τῷ δοκεῖν μὲν οὐχὶ χρῆζων, τῷ δὲ βούλεσθαι θέλων· αἱ μετοχαὶ τροπικαὶ = κατὰ τὰ φαινόμενα μὲν μὴ ἐπιδιώκων, κατὰ βᾶθος δ' ὅμως θέλων. χρῆζων — βούλεσθαι — θέλων σημειώσον τὴν ποικιλίαν ἐν τῇ ἀναφορᾷ. θύρας τῆς οἰκίας σου δηλ. ἀκλήστους = ἀνοικτὰς μέρα νύχτα. τῷ θέλοντι (ἰδεῖν σε) = εἰς τὸν θέλοντα νὰ σὲ ἴδῃ. τῶν δημοτῶν = τῶν πολιτῶν. δίδωμι πρόσρησιν πᾶσι = χαιρετίζω ὅλους. ἐξῆς = κατὰ σειρᾶν, τὸν ἕνα κατόπιν

τοῦ ἄλλου. ὠνοῦμαι τὸ φιλότιμον ἐκ μέσου = ἀγοράζω τὸ ἀντικείμενον τῆς φιλοδοξίας μου, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἐκτεθῆ εἰς τὸ μέσον (εἰς τὴν ἀγορὰν) καὶ ἦτο προσιτὸν εἰς ὄλους. τοῖς τρόποις = μὲ αὐτοὺς τοὺς δημοκοπικοὺς τρόπους.

343-348. κᾶτα = καὶ εἶτα. κατέχω ἀρχὰς = παίρνω τὸ ἀξίωμα. μεταβάλλω ἄλλους τρόπους πρόληψις = ἀλλάσσω τοὺς τρόπους καὶ παίρνω ἄλλους = ἀλλάζω πολιτικὴν. οὐκέτι ἦσθα τοῖς φίλοισι τοῖς πρὶν φίλος (τοιούτος) ὡς πρόσθεν (γενόμενος) δυσπρόσιτος (= ἀπροσπέλαστος) ἔσω τε κλήθρων σπάνιος (καὶ σπανίως δεχόμενος ἐντὸς τῆς οἰκίας σου). ὁ ἀγαθὸς = ὁ εὐγενής. πράσσω μεγάλα = ἔχω μεγάλας βλέψεις. μεθίστημι = μεταβάλλω. βέβαιος = σταθερός. καὶ μάλιστα βέβαιον τότε, ἡνίκα = ὅτε μάλιστα δυνατὸς ἐστὶν ὠφελεῖν εὐτυχῶν (= διότι εὐτυχεῖ, εὐρίσκεται εἰς τὴν ἔξουσίαν). βέβαιον μάλιστα — μάλιστα δυνατὸς. χιαστὸν καὶ ἐπαναδίπλωσις. Τὰς αὐτὰς ἀρχὰς εἶχε καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς λέγων: Μηδέποτε ἐγὼ εἰς τοῦτον καθίσαιμι τὸν θρόνον, ἐν ᾧ πλέον οὐδὲν ἔξουσιν οἱ φίλοι παρ' ἐμοὶ τῶν ἄλλοτριῶν.

349-357. ἐπήλθόν σε = σὲ ἔθιξα. ταῦτα πρῶτα = εἰς αὐτὰ πρῶτα. ἴνα = ὅπου. κακὸς = ἀξιοκατηγόρητος. αὐθις = ἔπειτα, μετὰ τὸ πρῶτα μὲν. χῶ = καὶ ὁ Πανελλήνων στρατὸς = μὲ τὸν ὅλον στρατὸν τῶν Ἑλλήνων. οὐδὲν ἦσθα = ἦσαν ἕνα τίποτα, ἕνα μηδενικό. ἐκπλήσσομαι = τὰ χάνω. τῇ τύχῃ τῇ τῶν θεῶν = ἐκ τυχαίου τινὸς περιστατικοῦ. οὐρίας πομπῆς σπανίζων = διότι ἐστερεῖσο τῆς συνοδείας οὐρίαν ἀνέμων. Δαναῖδαι = οἱ ἡγεμόνες τῶν Δαναῶν. διήγγελλον = ἔδιδον διαταγὰς (μὲ διαγγελεῖς) ἀφιέναι ναῦς = νὰ ἀφήσουν τὰς ναῦς ἐλευθέρως νὰ ἀποπλεύσουν. μὴ πονεῖν δὲ μάτην = νὰ μὴ ματαιοπονοῦν δέ. ὡς ἄνολβον εἶχες ὄμμα σύγχυσίν τε = πόσον ἦτο τὸ πρόσωπόν σου ἀξιοθρήνητον καὶ πῶς τὰ εἶχες χάσει. εἰ μὴ δορὸς ἐμπλήσεις τὸ Πριάμου πεδίον = διότι δὲν θὰ καταπλημμυροῦσες τὴν πεδιάδα τοῦ Πριάμου μὲ τὰς μαχίμους δυνάμεις. ἄρχων· μετοχὴ ἐνδοτικῆ. δορὸς· περιληπτικὸν καὶ συνεκδοχὴ. παρακαλῶ τινα = ζητῶ τὴν συνδρομὴν τινος. τί δράσω; ἀπορηματικὴ ὑποτακτικῆ. τίν' ἀπορῶν εὐρὼ πόρον; ἡ σειρά: τίνα πόρον εὐρὼ ἀπορῶν; πόρος = διέξοδος. ἀπορῶν πόρον· δξύμωρον. ὥστε μὴ στερέν-

τας ... ἀπολέσαι καλὸν κλέος = ὥστε μὴ ἀπολέσαι καλὸν κλέος στερέντας (ἡμᾶς) ἀρχῆς. στερεῖς = ὁ στερηθεῖς.

358-365. ἐν ἱεροῖς = ἐν ἱεροσκοπίᾳ παρατηρῶν τὰ ἱερὰ εἶπε πρὸς τοῦτο φέρονται τὰ ἀπαρέμματα θῦσαι καὶ ἔσσεσθαι, ὧν τὸ α' εἶναι τελικόν, τὸ δὲ δεύτερον εἰδικόν. ἤσθεις φρένας — ἄσμενος — ὑπέστης — ἐκὼν — οὐ βία· διὰ τοῦ πλούτου τῆς ἐκφράσεως ἐξαιρείται τὸ αὐθόρμητον τοῦ Ἁγ. ἐκὼν οὐ βία· σχῆμα ἐκ παραλλήλου. ὑφίσταμαι = ὑπισχυῶμαι. πέμπεις = στέλλεις γράμματα. πρόφασιν· προεξαγγελτικὴ παράθεσις = μετὰ τὴν πρόφασιν, δῆθεν, τάχα. ὡς γαμουμένην Ἀχιλλεῖ = ὅτι θὰ ὑπανδρευθῆ τὸν Ἀχιλλεῖα. ὑποστρέψας = πρύμναν ἀνακρούσας, ἀναθεωρήσας τὴν πρώτην. λέλῃσαι = εἴλησαι = ἔχεις συλληφθῆ. μεταβαλὼν ἄλλας γραφὰς = γράψας ἄλλα γράμματα. ὡς = ὅτι δηλ. ὑποστρέψας — μεταβαλὼν· συνώνυμα πρὸς ἕξαρσιν τῆς παλιμβουλίας. οὗτος αὐτός... σέθεν· ἡ σειρά οὗτος αἰθῆρ, ὃς ἤκουσε σέθεν τάδε, ἐστὶν ὁ αὐτός = μάρτυς εἶναι ὁ αἰθῆρ, ὁ ὁποῖος, χωρὶς νὰ ἀλλάξῃ, ἤκουσε ἀπὸ σὲ τάδε = τὰς ὑποσχέσεις σου.

366-369. τὰ πράγματα = ἡ πολιτικὴ. μυριοὶ δέ τοι... πρὸς τὰ πράγματα = δὲν ἔχουν μετρημὸ βεβαίως ἐκεῖνοι ποὺ ἔχουν πάθει τὸ ἴδιο (ποὺ καὶ σὺ ἔχεις πάθει) μετὰ τὴν πολιτικὴν. ἐκπονοῦσι = κοπιᾶζουσι πολὺ (μετὰ τὴν πολιτικὴν). ἐξεχώρησαν = ἐκχωροῦσι = ἀποσύρονται ἀπὸ τὴν πολιτικὴν. κακῶς = κακῶς ἔχοντες = εἰς κακὴν κατάστασιν. ὑπὸ γνώμης πολιτῶν ἀσυνέτου· ἀναγκαστικὸν αἴτιον = δι' ἄδικον κρίσιν τῶν πολιτῶν. ἐνδίκως = δικαίως = ἀπὸ δικαίαν κρίσιν. Ὁ Ἀριστείδης ἐξωστρακίσθη δι' ἄδικον κρίσιν, ἀλλὰ ἀνίκανοι πολιτικοὶ καὶ στρατηγοὶ ἐτιμωρήθησαν. ἀδύνατοι γεῶτες = ἐπειδὴ ἔχουν δειχθῆ ἀνίκανοι. διαφυλάττομαι πόλιν = προστατεύω τὰ συμφέροντα τῆς πατρίδος μου. αὐτοὶ = ἐξ ἰδίας ὑπαιτιότητος, μετὰ τὴν προσωπικὴν τῶν ἀξίαν. Ἴσως ὁ Εὐρυπίδης εἶχεν ὑπ' ὄψει τὸν Ἀλκιβιάδην.

370-372. — Ἑλλάδος τῆς ταλαιπώρου μάλιστα στένω = κλαίω πολὺ διὰ τὴν τύχην τῆς ταλαιπώρου Ἑλλάδος. ἦ· ἀναφ. αἰτιολ. = διότι αὕτη. θέλουσα· ἐνδοτικὴ μετοχή. δρῶ τι κεδνόν = κάμνω τι σοβαρόν. ἐξανήσει βαρβάρους καταγελῶντας (αὐτῆς) = θὰ ἀφήσῃ τοὺς βαρβάρους νὰ (τὴν) περιγελοῦν = θὰ ἀνεχθῆ τὰ περιπαιγμάτα τῶν βαρ-

βάρων. οἱ οὐδένες = οἱ οὐτιδανοί. Ἴσως ὁ ποιητὴς εἶχεν ὑπ' ὄψει τὰς συγχρόνους προσπαθείας τῶν Λακεδαιμονίων καὶ Ἀθηναίων, οἱ ὅποιοι χάριν ὀλίγου χρήματος προσεπάθουν νὰ προσεταιρισθοῦν τὸν μέγαν βασιλέα, ὅστις ὑπεβόηθει τὸν ἐμφύλιον σπαραγμὸν τῆς Ἑλλάδος χάριν τοῦ ἰδίου συμφέροντος. διὰ σὲ καὶ τὴν σὴν κόρην = ἕξ αἰτίας σου καὶ ἕξ αἰτίας τῆς κόρης σου, ἡ ὁποία καμμίαν ἀξίαν δὲν ἔχει τὴν σὴν κόρην· περιφρονητικῶς εἶναι εἰρημένον.

373-375. τίθεμαι προστάτην χθονὸς = ἐκλέγω ἄρχοντα τῆς πατρίδος μου. ἄρχων ὄπλων = στρατηγός. ἕκατι γένους = ἕνεκα τῆς εὐγενοῦς καταγωγῆς. ὥς = διότι. πᾶς ἀνὴρ ἄρχων πόλεως (εἴη ἄν), ἦν τύχη ἔχων σύνεσιν = ἂν μόνον, ἀρκεῖ μόνον νὰ ἔχη σύνεσιν. προστάτης· ἀναχρονισμὸς ἀπὸ τοὺς δημοκρατικούς χρόνους. Προστάται τοῦ δήμου ἐκαλοῦντο ὁ Κλεισθένης, ὁ Θεμιστοκλῆς, ὁ Ἀριστείδης, ὁ Εἰάνθιππος, ὁ Ἐφιάλτης, ὁ Περικλῆς χειραγωγοῦντες καὶ καθοδηγοῦντες τὸν δῆμον. νοῦν χρὴ τὸν στρατηλάτην ἔχειν· πρὸς τὴν διδασκαλίαν ταύτην παραβλητέα ἡ σχετικὴ τοῦ Σωκράτους διδασκαλία εἰς τὰ Ξενοφῶντος Ἀπομνημονεύματα.

376 - 414

376-377. κασίγητοι = οἱ ἀδελφοί. λόγοι μάχαι τε· ἐν διὰ δυοῖν = λογομαχίαί.

378-380. βούλομαι· ἀντιστοιχεῖ εἰς τὸ βούλομαι τοῦ στίχου 335, ἀρχὴν τοῦ λόγου τοῦ Μενελάου. κακῶς λέγω = κακὰ λόγια λέγω, κατηγορῶ. εὖ = ἀπὸ καλὴν διάθεσιν, πρὸς καλὸν σου· ὅρα τὸ δξύμωρον κακῶς εὖ. λίαν ἄνω τὰ βλέφαρα ἄγω = ἔχω πολὺ ἐπηρμένας τὰς ὀφθαλμοὺς. πρὸς τάναιδῆς = μέχρι τοῦ σημείου ὥστε νὰ φθῶ εἰς ἀναίδειαν. σωφρονεστέρωσ = κάπως μετριοπαθῶς. χρηστός = εὐσυνείδητος. φιλῶ· μετ' ἀπαρεμφάτου = συνηθίζω. Διὰ τῶν στίχων τούτων προοιμιάζει τὸν λόγον του ὁ Ἄγ., διὰ νὰ ἀπαντήσῃ εἰς τὴν ἐπίθεσιν τοῦ ἀδελφοῦ· τοὺς δύο λόγους τῶν ἀδελφῶν ἐριζόντων χωρίζει τὸ δίστιχον τοῦ Χοροῦ, τὸ ὁποῖον διερμηνεύει τὴν διάθεσιν τοῦ θεατοῦ.

381-387. δεινὰ φυσῶ = τρομερὰ ρουθουνίζω. αίματηρὸν ὄμμα ἔχω = εἶναι κατακόκκινα τὰ μάτια μου. τοῦ κέχρησαι; τίνος ἔχεις

ἀνάγκην ; τί στερεῖσαι ; τί σοῦ λείπει ; **χρηστά λέκτρα** = σύζυγος τιμία. **ὦν γάρ... ἦρχες**· ἡ σειρά : **ἦρχες γὰρ κακῶς ἐκείνων ᾧ** (= ὦν) **ἐκτίσω** = ἐδείχθη ἀδέξιος σύζυγος· διὸ καὶ δὲν ἔμεινε πιστὴ ἡ πρώτη σύζυγος. **δίκην δίδωμι** = τιμωροῦμαι. **σὰ κακὰ** = τὰ ἐλαττώματά σου· ἢ γεν. τῆς αἰτίας. **ὁ μὴ σφαιεῖς** = ὁ μὴ πταίσας· τραγ. εἰρωνεία, διότι καὶ ἡ Κλ. ἐδείχθη ἄπιστος, συνάφασα σχέσεις μὲ τὸν Αἴγισθον. **δάκνον τινὰ** = πειράζω. **τὸ φιλότιμον** = ἡ φιλοδοξία. **ἀλλ' ἐν ἀγκάλαις... ἔχειν** ; ἡ σειρά : **ἀλλὰ χρηίξεις ἐν ἀγκάλαις ἔχειν εὐπρεπῆ** (εὐμορφην) **γυναῖκα παρεῖς** (= ἀφήσας κατὰ μέρος, παραβλέψας) **τὸ λελογισμένον** (= τὴν φρόνησιν, τὴν σύνεσιν) **καὶ τὸ καλὸν** (= τὰς ἠθικὰς ἀρετάς) ; ὁ νοῦς : κατηγορεῖς τὴν φιλοδοξίαν μου· διατί δὲν ψέγεις τὴν γυναικομανίαν σου ; **ἡδοναὶ κακαὶ** = ἡδοναὶ αἰσχυραὶ **πονηροῦ φωτός** = φαύλου ἀνδρός (εἰσίν)· ἡ γενικὴ εἶναι κατηγορούμενον.

388 - 395. **γινώσκω οὐκ εὖ** = λαμβάνω ἀπόφασιν ὄχι καλὴν· **μετατίθεμαί τι** = μεταβάλλω· ἡ μεταφορὰ ἴσως ἐκ τῶν πεσσῶν· ἡ ἔννοια κατὰ τό : αἱ δευτέραι φροντίδες σοφώτεραι. **σὺ μᾶλλον** = σὺ (μαίην) μᾶλλον = σὺ τοῦναντίον (εἶσαι τρελλός). **ὄστις**· αἰτίαν σημαίνει = διότι σύ. **κακὸν λέχος** = κακὴ σύζυγος. **θεοῦ σοὶ τὴν τύχην διδόντος εὖ** = ἐπειδὴ ὁ θεὸς τὰ φέρνει ὅλα εὐνοϊκά : τὴν κατάστασιν, ποὺ ἐδημιούργησες ἐξ ἰδίας σου ὑπαιτιότητος, ἔστρεψαν οἱ θεοὶ ἐπὶ καλῶ, διότι, ἐν ᾧ ἡ ἀξίωσίς σου εἶναι μωρὰ, οἱ θεοὶ σοῦ δίδουν τὰ μέσα νὰ τὴν πραγματοποιήσης, ἐπειδὴ οἱ μωροὶ μνηστῆρες νομίζουν ὅτι εἶναι δεσμευμένοι ἀπὸ τὸν Τυνδάρειον ὄρκον. **οἱ κακόφρονες φιλόγαμοι μνηστῆρες** = οἱ μωροὶ καὶ διψασμένοι διὰ γάμον μνηστῆρες. ἡ δέ **γ' ἐλπίς... σθένος**· ἡ σειρά : ἡ δέ **γ' ἐλπίς, οἶμαι μὲν, θεός** (ἔστι) **κάξέπραξεν αὐτὸ** (ἡ ἐλπίς) **μᾶλλον ἢ σὺ καὶ τὸ σὸν σθένος· ἡ ἐλπίς**, τὴν ὁποῖαν ἕκαστος τῶν μνηστήρων εἶχεν ὅτι θὰ προτιμηθῆ αὐτός. **οἶμαι μὲν**· κεῖται παρενθετικῶς = κατὰ τὴν γνώμην μου τοῦλάχιστον. **κάξέπραξεν αὐτὸ** = καὶ **ἐξέπραξεν αὐτὸ** = καὶ ἐπραγματοποίησε τὴν δόσιν τοῦ ὄρκου. **τὸ σὸν σθένος** = ἡ δύναμις σου, τὰ ἰδικὰ σου μέσα. **οὓς λαβὼν στράτευε** = τούτους λοιπὸν πᾶρε καὶ ἔμπρός. **ἔτοιμοι δ' εἰσὶ μωρία φρενῶν** = εἶναι δὲ πρόθυμοι (νὰ σὲ ἀκολουθήσουν) ἀπὸ ἠλιθιότητα. Εἶναι μωροὶ καὶ ἠλίθιοι καὶ νομίζουν ὅτι τοὺς ὑποχρεώνουν οἱ ὄρκοι τοῦ Τυνδάρεω. Οἱ θεοὶ ὅμως

εἶναι συνετοὶ καὶ ἐμποδίζουσι τὸν ἀπόπλουσι. ἔχει συνιέναι = δύναται, εἶναι εἰς θέσιν νὰ κρίνῃ ἂν ἠμποροῦν νὰ ἔχουν ἰσχὺν οἱ ὄρκοι οἱ κακῶς παγέντες = οἱ κακῶς συνομολογηθέντες καὶ κατηναγκασμένοι = καὶ οἱ διὰ τῆς βίας ἐπιβληθέντες ὄρκοι.

396 - 401. **τάμά*** μετὰ πολλῆς ἐμφράσεως ἐν ἀρχῇ τοῦ στίχου· σκόπιμος ἢ χρῆσις τοῦ πληθ. **τάμὰ τέκνα** ὡς καὶ κατωτέρω : **παῖδας οὓς ἐγεινάμην**, ἵνα ἐξαρθῇ τὸ μέγεθος τοῦ ἀδικήματος. **τὸ σὸν μὲν εὖ ἔσται παρὰ δίκην** = αἱ μὲν ἰδικαί σου ὑποθέσεις θὰ τακτοποιηθοῦν παρὰ τὸ δίκαιον. **τιμωρία** = διὰ τῆς τιμωρίας **κακίστης εὐνιδος** = κακοηθεστάτης συζύγου. **ἐμὲ δὲ συντήξουσι νύκτες ἡμέραι τε δακρυοῖς** = ἐγὼ δὲ συντήξομαι νύκτας... Σημειωτέον ὅτι ἡ ἀρνησις οὐ θὰ εἶναι καὶ εἰς τὰς δύο προτάσεις τὰς διὰ τοῦ μὲν—δὲ συνδεομένας· δηλ. δὲν ἐννοῶ σὺ μὲν... νὰ τακτοποιήσης, ἐγὼ δὲ νὰ λειώνω στὰ δάκρυα. **δακρυοῖς συντήξουσι νύκτες ἡμέραι τε** : ὅ,τι γίνεται τὴν νύκτα ἢ τὴν ἡμέραν παριστάνεται ὅτι προκαλεῖται ἀπὸ αὐτάς. Πρὸς τὴν ἔννοιαν παράβαλε τὸ Ὅμηρ. **νύκτας τε καὶ ἡμέματα δάκρυ χέουσα**. **ἄνομα κοῦ δίκαια δρῶντα παῖδας οὓς ἐγεινάμην** = παρανόμως καὶ ἀδίκως συμπεριφερόμενος στὰ παιδιὰ, τὰ ὁποῖα ἐγέννησα. **σοῖ'** ἀντικ. τοῦ λέλεκται. **ῥάδια** = εὐκόλα, εὐνόητα, ἀπλά. **σύ'** ἐτέθη, ἵνα κάμῃ ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ἐγώ. **τάμ'** = τὰ ἐμά. **τίθημι καλῶς** = τακτοποιῶ, διευθετῶ· οἱ στίχοι 400 καὶ 401 ἀποτελοῦν τὸν ἐπιλογον τοῦ λόγου τοῦ Ἀγαμέμνονος.

402 - 403. **οἶδ' αὖ (μῦθοι) (εἰσὶ) διάφοροι τῶν πάρος λελεγμένων, καλῶς δ' ἔχουσι** = αὐτὰ ἐδῶ πάλιν, ὅσα τώρα ἐλέχθησαν, εἶναι διαφορετικὰ ἀπὸ τὰ προηγουμένως λεχθέντα, ὅμως εἶναι καλὰ, διότι ὑποστηρίζουν τὸ : **φείδεσθαι τέκνων** = νὰ πονῇ κανένας γιὰ τὰ παιδιὰ του. Ὁ Χορὸς παρὰ τὴν οὐδετερότητά του ὁμολογῶν ὅτι εἶναι ὠραῖον νὰ πονῇ τις τὰ τέκνα του δίδει τὸ δίκαιον εἰς τὸν Ἄγ.

404 - 414. **ἄρα*** τὸ ἄρα μὲ παρατατικὸν (κεκτῆμην) σημαίνει ὅτι ἀλήθεια τέως λανθάνουσα τώρα γινώσκεται. (**κέκτησαι φίλους**), **εἰ μὴ θέλεις ἀπολλύναι τοὺς φίλους** = τοὺς φίλους ποῦ ἔχεις τώρα. **ποῦ δὲ δεῖξεις μοι πατρὸς ἐκ ταύτου γεγῶς ;** = ποῦ δὲ (ἀλλοῦ παρὰ εἰς τὴν προκειμένην περίστασιν) θὰ δεῖξῃς ὅτι ἐγεννήθης ἀπὸ

τὸν ἴδιον πατέρα, ὅτι εἶσαι ἀδελφός μου ; **σὺν - σωφρονῶ σοι** = συμμερίζομαι τὴν φρόνησίν σου. **συννοσῶ σοι** = συμμερίζομαι τὴν νόσον σου (τὰς μωρίας σου). Τὸ **νοσεῖν** κεῖται μεταφορικῶς. Παράβαλε πρὸς τὸν στίχον τὸ παρὰ Σοφοκλεῖ ἐν Ἀντιγόη 253 **οὔτοι συνέχθην, ἀλλὰ συμφιλεῖν ἔφυν. εἰς κοινὸν τοῖς φίλοισιν ἀλγῶ** = ἀπὸ κοινοῦ μὲ τοὺς φίλους ἀλγῶ = συναλγῶ τοῖς φίλοις = συμμερίζομαι τὸν πόνον τῶν φίλων. Τοῦτο εἶναι κατὰ τὴν ἀρχὴν : κοινὰ τὰ τῶν φίλων. **εὗ δρῶν παρακάλει μ', ἀλλὰ μὴ λυπῶν ἐμέ** = νὰ ζητῆς τὴν συνδρομὴν μου, ὅταν πρόκειται νὰ μοῦ κάμῃς καλὸν καὶ ὄχι ὅταν πρόκειται νὰ μὲ λυπήσῃς. **οὐκ ἄρα δοκεῖ σοι** = δὲν εἶσαι λοιπὸν ἀποφασισμένος **τάδε πονεῖν σὺν Ἑλλάδι;** = νὰ ὑποστῆς αὐτὴν ἐδῶ τὴν θυσίαν μὲ τὰς θυσίας ποὺ ὑφίσταται ὅλη ἡ Ἑλλάς ; **Ἑλλάς σὺν σοι νοσεῖ** = ἡ Ἑλλάς εἶναι ἀνόητος, ἀνοηταίνει, ὅπως καὶ σὺ **κατὰ θεόν τινα** = ἀπὸ ὀργῆν θεοῦ τινος. Περὶ τὰ τέλη τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου οἱ Ἕλληνες ἐκολάκευον τὸν μέγαν βασιλέα χάριν ὀλίγου ἀργυρίου μὲ ὄλεθρον τῆς πατρίδος τῶν. Ἴσως εἰς τοῦτο κάμνει ὑπαινυγμὸν ὁ φιλόπατρις ποιητής· τὸ ἐν τῷ στίχῳ 411 **δὲ ἔχει τὴν ἐξῆς ἔννοιαν** : αὐτὸ τὸ ὁποῖον λέγεις (στίχ. 410 **πονεῖν σὺν Ἑλλάδι**), Μενέλαε, θὰ τὸ ἔκαμνα εὐχαρίστως εἰς πᾶσαν ἄλλην περιστάσιν· ἀλλὰ ἐν προκειμένῳ δὲν τὸ κάμνω, διότι ἡ Ἑλλάς ἀνοηταίνει. **σκήπτρον νῦν αὔχει** = καμάρωνε λοιπὸν τὸ σκήπτρον, τὴν ἀρχιστρατηγίαν σου. **σὸν κασίγητον προδοῦς** = μετὰ τὴν προδοσίαν τοῦ ἀδελφοῦ σου. **εἶμι ἄλλας ἐπ' ἄλλας μηχανάς τινας** = θὰ καταφύγω εἰς ἄλλα τινὰ μέσα φίλους **τ' ἐπ' ἄλλους (εἶμι)** καὶ θὰ ζητήσω ἄλλους φίλους.

414 - 468

414 - 419. ὁ Μενέλαος διακόπτεται ἐν μέσῳ τοῦ στίχου 414 ὡς ἐκ τῆς αἰφνιδίας παρόδου τοῦ Ἀγγέλου, ὅστις ὡς διερχόμενος ἀπὸ τοὺς ἀγροὺς παρέχεται διὰ τῆς ἀριστερᾶς παρόδου. ὦ **Πανελλήνων ἀναξ Ἀγάμεμνον** ἡ μεγαλοπρεπῆς προσφώνησις σύμφωνος πρὸς τὴν χαρμόσουν εἶδησιν, τὴν ὁποῖαν κομίζει. **ὄμαρτεῖ** ὄημα ἀπὸ τὸ ἐπίρρημα **ὄμαρτη** (ὄμου - ἀραρίσκω) = συγχρόνως· **ὄμαρτεῖ** = συνοδεύει. **Κλυταιμῆστρας δέμας** περιφρ. = Κλυταιμῆστρα. Σπουδαιότατον στοιχεῖον τῆς προσωπικότητος θετῶρον οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες τὸ ἀπτόν καὶ ὄρατόν σώμα. ὥστ' **ἂν τερφθείης ἰδὼν** τραγικὴ εἰρωνεία· ἀντίφασις μεταξὺ τῶν λόγων καὶ τῆς πραγματικότητος. ὦν· αἰτιολ. μετοχή. **ἐκδημος** = ὁ

ἔξω τῆς χώρας ὧν, ὁ ἀπουσιάζων· δωμάτων ἔκδημος· κατάχρησις κυριολ. ἔκδημος χθινοῦς. Παρ' ἡμῖν : νοικοκύρης τοῦ χωραφιοῦ.

420-423. ὡς = ἐπειδὴ μακρὰν (ὁδὸν) ἔτεινον = διέτρεχον βιαστικά μακρὸν δρόμον. εὗρυτος κρήνη = καλλίερους κρήνη. ἀναψύχω = δροσιζῶ. βάσιν· τοὺς πόδας· ὁ ἐν. ἀντὶ τοῦ πληθ. κατὰ ποιητικὴν συνήθειαν. θηλύπους = θῆλυς· θηλύπουσι βάσιν = τοὺς γυναικίους πόδας των, ἑαυτάς. πῶλοι 220. καθειμεν· ἀόρ. τοῦ καθίμι = ἐῶ καταθεῖν = καταβιβάζω, ἀπολύω κάτω. χλόη λειμώνων = χλοεροὶ λειμώνες. ὡς βορᾶς γευσαίαιτο (γεύσαιτο) = ἵνα γευθοῦν τροφήν.

424-434. ἐγὼ δὲ πρόδρομος ἦκω· τὸ πρόδρομος κατηγ. = πρωτοπόρος. σῆς παρασκευῆς χάριν = διὰ τὰ ἐτοιμασθῆς. Ὁ Ἄγγελος δικαιολογεῖ τὴν ἀπόδοσιν αὐτοῦ· σῆς παρασκευῆς δίστημον. Ὁ Ἄγγελος φαντάζεται τὰς παρασκευὰς τῶν γάμων, ὁ δὲ θεατῆς ὁ μεμνημένος τὰς παρασκευὰς τῆς θυσίας. πέπυσται· τοῦ πυνθάνομαι = πληροφοροῦμαι. ταχεῖα γὰρ διῆξε φήμη· ἡ πρότασις παρενθετική· διῆξε (διᾶσσω) = διῆλθε ταχεῖα. πᾶς ὄμιλος = ὅλα τὰ πλήθη τοῦ στρατοῦ. δρόμω = τροχάδην· εἰς θέαν· ἐπεξηγεῖται ὑπὸ τοῦ : ὅπως ἴδωσιν (στρατός — ἴδωσιν· στρατός : περιληπτικόν). οἱ δ' εὐδαίμονες κλεινοὶ καὶ περίβλεπτοὶ (εἰσιν) ἐν πᾶσι βροτοῖς. οἱ εὐδαίμονες = οἱ εὐτυχησμένοι. ἐν πᾶσι βροτοῖς = εἰς τὰ βλέμματα ὅλου τοῦ κόσμου· τραγ. εἰρωνεῖα· τὴν αὐτὴν σκέψιν διετύπωσε καὶ ὁ Πρᾶξ. 20. ὑμῖναιός τις = γάμος τις. ἢ τί πράσσεται = ἢ τί γίνεται, τί μαγειρεύεται; τῶν δ' ἂν ἤκουσας τάδε· ἐλέχθη ὡς ἐὰν προηγεῖτο τῶν μὲν = ἀπὸ ἄλλους δὲ θὰ ἤκουες τὰ ἑξῆς. προτελίζουσι νεάνιδα Ἄρτεμιδι = πρὸ τοῦ γάμου φέρουν τὴν μνηστὴν πρὸ τοῦ βωμοῦ τῆς Ἄρτεμιδος, ἀφιερῶνουν εἰς τὴν Ἄρτεμιν, ὡς ἐγένετο τοῦτο τὴν παραμονὴν τοῦ γάμου. προτελίζουσι· εἶναι δίστημον· ὁ μεμνημένος θεατῆς νοεῖ : καθαιρούσι τὸ θῦμα πρὸ τῆς θυσίας· τὸ ῥῆμα προτελίζω εἶχε καὶ τὰς δύο σημασίας. τίς νιν ἄξεται = ποῖος θὰ τὴν λάβῃ σύζυγον; δίστημον τὸ ἄξεται· σημαίνει καὶ θὰ ὀδηγήσῃ εἰς τὸν βωμόν. ἀνασσα Αὐλίδος = πολιοῦχος.

435-439. εἶα = ἐμπρός· κατεπείγει. ἐξάροχομαι κανᾶ = κάνω ἀρχὴν ἀπὸ τὰ κἀνιστρα, ἐτοιμάζω τὴν γαμήλιον τελετὴν. Καὶ τοῦτο

δίσημον· σημαίνει και λαμβάνω προκαταρκτικῶς πρὸ τῆς θυσίας ἐκ κανῶν οὐλὰς (κριθάλευρα) και ἐπιπάσσω ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ θύματος. **τάπι τοισίδε** = **τὰ ἐπὶ τοισίδε** = τὰ ἀπαραίτητα διὰ τὴν τελετὴν αὐτὴν ἐδῶ. **στεφανουῦσθε**· πρὸς τὸν Ἄγ. και τὸν Μενέλ. **τὸ κρατα** = ἡ κεφαλὴ = βάζετε στεφάνια στὸ κεφάλι· ἀλλὰ και ἐν θυσίᾳ τὸ θῦμα και οἱ παρόντες ἐστεφανοῦντο· ἐντεῦθεν τὸ δίσημον και τοῦ **στεφανουῦσθε**. **ὕμέναιον εὐτρεπίζω** = φροντίζω διὰ τὴν γαμήλιον διασκέδασιν. **λωτὸς** = αὐλὸς ἐκ λωτοῦ, ἔξ οὗ κατεσκευάζον αὐλοὺς· **λωτοῦ**· μετωνυμία. **βοάσθω** = ἄς βουῖζη, ἄς τὸ λέη· **βοάσθω** προσωποποιία. **τόδε φῶς ἦκει μακάριον τῇ παρθένῳ** = ἡ σημερινὴ ἡμέρα ἔχει φέρει τὶς χαρὲς τραγικῆς εἰρωνείας· **φῶς** = αἱ γαμήλιοι δᾶδες και τὸ πῦρ τοῦ βωμοῦ.

440-445. **ἐπήνεσα**· λέγει ὁ Ἄγ. πρὸς τὸν Ἄγγελον μὲ τόνον ψυχρόν. **ἐπήνεσα** = ἐπαινῶ· *καλά, καλά* (σὲ ἄκουσα). **ιούσης τῆς τύχης** = ὅπως ἡ τύχη πηγαίνει. **ἔσται καλῶς** = θὰ ἀποβοῦν καλά. Ὁ Ἄγγελος εἰσέρχεται εἰς τὴν σκηνὴν. **τί φῶ δύστηνος; ἄρξωμαι πόθεν;** αἱ ὑποτ. ἀπορηματικά· αἱ προτάσεις εἶναι βραχεῖαι, ἀσύνδετοι, ἐρωτηματικά· δηλοῦν τὴν ἐσχάτην ἀπόγνωσιν τοῦ Ἄγαμ. και ἡ ἐπιφώνησις τὸ αὐτό· **εἰς οἷ ἀνάγκης ζεύγματ' ἐμπεπτώκαμεν** = εἰς ποίαν παγίδα τῆς σιδηρᾶς ἀνάγκης (μοίρας) ἔχομεν ἐμπέσει· **ἀνάγκης ζεύγματα**· ἡ μεταφορὰ ἀπὸ τὰ δίκτυα. **ὑπήλθε**· τοῦ ὑπέρχομαι = ἔστησε παγίδα. **δαίμων** = κακὸς τὶς δαίμων. **τῶν σοφισμάτων** = τῶν μεθόδων νὰ μὴ θυσιάσῃ τὴν κόρην.

446-450. ἡ **δυσγένεια** = ἡ ταπεινὴ καταγωγὴ. **ὡς ἔχει τι χρήσιμον** = πόσον πολὺ χρήσιμος εἶναι. **ῥαδίως αὐτοῖς ἔχει** = εἶναι εὐκόλον εἰς αὐτοὺς (τοὺς δυσγενεῖς). **ἅπαντα** = ὅ,τι θέλουν. **ὁ γενναῖος φύσιν** = ὁ μὴ δυσγενής. **ἄνολβα ταῦτά** (ἔστι) = ταῦτα εἶναι ἀσυμβίβαστα εἰς τὴν εὐτυχίαν του, τὸ μεγαλεῖόν του. **τὸν ὄγκον ἔχομεν τῷ τ' ὄχλω δουλεύομεν**· ἀντιθετικὴ τῶν προτάσεων ἢ σχέσις. **ὄγκος** = τὸς ὕψος τῆς θέσεως. **προστάτης τοῦ βίου**· ὁ ὄγκος προβάλλεται ἐμπρὸς εἰς τὴν ζωὴν μας, τῶν σκέψεών μας κυριαρχεῖ ἢ ὑψηλὴ θέσις· πρὸ παντός εἰς τὴν ζωὴν μας ἀποβλέπομεν εἰς μεγαλεῖα.

451-453. **γὰρ** = π.χ. **δακρῦσαι**· ἐπιφανεῖς ἥρωες εἰς τὸν Ὅμηρον κλαίουν.

454-459. εἶεν = ἔστω ἄς δεχθῶμεν ὅτι ἀνοίγω τὸ στόμα καὶ μιῶ. **ποῖον ὄμμα συμβαλῶ** (ὄμματι δάμαρτος); = πῶς θὰ τὴν ἀτενίσω; οἱ ἐπίβουλοι καὶ οἱ δόλιοι ἀποφεύγουν τὸ βλέμμα τοῦ θύματός των, διὰ νὰ μὴ προδοθοῦν· **συμβάλλειν ὄμμα'** εἰρημένον εἶναι κατὰ τὸ **συμβάλλειν λόγους, δεξιάς' τὸ τάλας (αἰδοῦμαι τάλας)**, αἱ μικραὶ προτάσεις, αἱ ἐρωτήσεις, τὰ ἀσύνδετα δηλοῦσι τὴν ἀμηχανίαν. **ἐπὶ κακοῖς ἅ μοι πάρα** (= **πάρεστι**) = κοντὰ εἰς τὰς συμφορὰς τὰς ὁποίας ἔχω: δὲν μοῦ ἔφθαναν τὰ βάσανα πὺν ἔχω, ἦλθε καὶ αὐτὴ ἄκλητος. **εἰκότως ἅμ' ἔσπετο** = καλὰ ἔκανε καὶ ἠκολούθησε μαζὶ. **νυμφεύσουσα** (αὐτὴν) — **δώσουσα** (Ἀχιλλεῖ). **τὰ φίλτατα** = ἡ φιλιότης κόρη. **ἴνα** = ὅπου. **ἡμᾶς'** πληθ. τῆς μεγαλειότητος.

460-464. **τὴν δ' αὖ τάλαιναν παρθένον ὡς ᾠκτίσα'** ὁ ἀόρ. ἀντὶ τοῦ ἔνεστ. **οἰκτίζω** = αἰσθάνομαι συμπάθειαν **τὴν παρθένον** εἶναι τὸ ἀντικείμενον. **ὡς ᾠκτίσα'** ἀναφώνησις. **τί παρθένον;** = τί κάθομαι καὶ ὁμιλῶ περὶ παρθένου; ἢ πρότασις παρενθετική. **Ἄιδης νιν** (αὐτὴν) **ὡς ἔοικε τάχα** (= ταχέως) **νυμφεύσει** (= θὰ τὴν νυμφευθῆ). Καὶ ἡ πρότασις αὕτη εἶναι παρενθετικὴ ὁ τάφος θὰ εἶναι ἡ γαμήλιος κλίνη τῆς καὶ μνηστήρ τῆς θὰ εἶναι ὁ Ἄδης, ὄχι ὁ Ἀχιλλεύς, ὅπως λέγεται εἰς πολλὰ δημοτικὰ τραγούδια καὶ εἰς μοιρολόγια. **νιν** ὑποκ. τοῦ **ἰκετεύσειν**. **γήμειας'** εὐκτική ἐγκλισις δηλοῦσα κατάραν. **χῶστις** (= καὶ ὅστις) **ἔστί σοι φίλος** = καὶ οἱ φίλοι σου.

465-468. **παρὼν ἐγγύς'** πλεονασμός. **ἀναβοῶ** = φωνάζω δυνατὰ. **εὐσύνετ' (α) ἀσυνέτως'** ὄητορ. ἀντίθεσις. **εὐσύνετα** = εὐκολονόητα, τὰ ὁποῖα ἀντιλαμβάνεται ἡ καρδιά μου· **ἀσυνέτως** = ἀσυνειδήτως, χωρὶς νὰ ἐνοηθῆ τί λέγει. **ἔτι γάρ' ὁ γὰρ** αἰτιολογεῖ τὸ ἀσυνέτως. **αἰαῖ... τάδε**: ἡ σειρά: **ὡς μ' ἀπώλεσεν ὁ Πριάμου Πάρις γήμας τὸν Ἑλένης γάμον, ὅς μ' εἵργασται τάδε**· **ἐργάζομαι τινά τι** = προξενῶ εἰς τινά τι. Ὁ Ἄγγελος νομίζει ὅτι διὰ τῆς εἰδήσεως, τὴν ὁποίαν φέρει, θὰ προξενήσῃ χαρὰν καὶ εὐτυχίαν εἰς τὸν Ἀγαμέμνονα καὶ ὅμως προξενεῖ ἀντίθετα τοῦτο λέγεται **περιπέτεια**, ἥτις κατ' Ἀριστοτέλη εἶναι ἢ εἰς τὸ ἐναντίον τῶν πραττομένων μεταβολὴ καὶ προκαλεῖ ἢ εὐτυχίαν ἢ δυστυχίαν, ὡς ἐδῶ.

469-542

469-472. **κἀγὼ** ὡς καὶ ὁ Ἄγαμέμνων. **κατοικ(ε)ίρω** = αἰσθάνομαι βαθεῖαν (κατά, οἰκ(ε)ίρω) συμπάθειαν. **ὥς** = ἔφ' ὅσον. **ὑπὲρ συμφορᾶς** τὸ αἴτιον. **τυράννων** = τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας. **καταστένω** = χύνω δάκρυα πικρά. Ὁ Μενέλαος λέγει: **δός μοι δεξιᾶς τῆς σῆς θιγεῖν**, ζητεῖ δηλ. τὴν δεξιάν τοῦ ἀδελφοῦ του Ἄγαμέμνονος πρὸς συνδιαλλαγὴν καὶ κύρωσιν τοῦ ἐφεξῆς ὄρκου. **σὸν τὸ κράτος** = σὺ ἐνίκησες, διότι ἦλθεν ἡ κόρη, ὅπως ἠθέλες, καὶ θὰ γίνῃ ἡ θυσία. **ἄθλιος** = δυστυχής.

473-476. **κατόμνυμι Πέλοπα** = ὀρκίζομαι εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Πέλοπος. **ὃς πατήρ τοῦμοῦ πατρός τοῦ σοῦ τ' ἐκλήθη** = ὁ ὁποῖος πατήρ τοῦ πατρός μου καὶ τοῦ ἰδικοῦ σου πατρός ὑπῆρξεν ὁ πλοῦτος τῆς ἐκφράσεως διὰ μεζίονα κύρωσιν τῆς εἰλικρινείας. **Πέλοπα** — Ἄτρεά τε Πέλοψ, υἱὸς τοῦ Ταντάλου, βασιλέως τῆς Φρυγίας, ὅστις, ἀφοῦ ἔγινε πρῶτον βασιλεὺς τῆς Πισατίας ἐν Ἡλίδι, κατέκτησε κατὰ μικρὸν ὅλην τὴν Χερσόνησον, ἣτις ἐκλήθη ἔξ αὐτοῦ Πελοπόννησος· τούτου υἱὸς ὑπῆρξεν ὁ Ἄτρεὺς καὶ τούτου τοῦ Ἄτρεὺς υἱοὶ ἦσαν οἱ Ἄτρεῖδαι Ἄγαμέμνων καὶ Μενέλαος. **τάπὸ καρδίας** = τὰ ἀπὸ καρδίας = ὅ,τι ἔχει μέσα ἡ καρδιά μου, ὅ,τι ἔχω μέσα μου. **σαφῶς** = εἰλικρινῶς. **καὶ μὴ (ἐρεῖν) μηδὲν ἐπίτηδες** = τίποτε ἐπιτετηδευμένον, ἐπίπλαστον. **ἀλλ' ὅσον φρονῶ** = ἀλλὰ τάπὸ καρδίας.

477-484. **ὅσσε** = οἱ ὀφθαλμοί. **καὺτὸς** = καὶ ἐγὼ αὐτὸς ἀνταφῆκᾶ σοι (δάκρυ) **πάλιν** = ἔχυσα καὶ ἐγὼ δάκρυα συμπονώντας σε (= σοι). **ἐξαφίσταμαι τινος** = ἀπομακρύνομαι ἀπὸ τι, παραιτῶ, ἀνακαλῶ. **οὐκ εἰς σὲ δεινὸς** = χωρὶς νὰ ἔχω μαζί σου πάθος. **οὔτερον** = ἐκεῖ ὅπου. **εἶ** = εἶσαι. **ἀνθελέσθαι τοῦμόν** = νὰ προτιμήσῃς τὸ ἰδικόν μου (συμφέρον) ἀντὶ τοῦ ἰδικοῦ σου. **οὐκ ἔνδικον** = ἄδικον. **τάμᾳ ἠδέως ἔχειν** = ἐμὲ ἠδεσθαι, **χαίρειν**. **ὀρῶ φάος** γραφικὴ περιφρασις τοῦ ζῶ.

485-494. **τί βούλομαι γάρ;** = διότι τί θὰ κερδίσω, ἀλήθεια τί θὰ κερδίσω; **γάμοι** = σύζυγος. **ἰμείρομαι** = ἐπιθυμῶ. **ἥμιστα ἐχρῆν** (ἀπολέσαι) = οὐδαμῶς ἔπρεπε (νὰ χάσω). **τὸ κακὸν** (τὴν Ἑλένην) ἀντὶ **τάγαθοῦ** (τοῦ ἀδελφοῦ). **νέος** = ἐπιπόλαιος. **ἦ** = ἦν. **πρὶν ἐγγύθεν**

σκοπῶν τὰ πράγματα εἰσείδον = ἕως οὗτου ἐξετάζων τὰ πράγματα ἐκ τοῦ σύνεγγυς εἶδα καλὰ οἶον ἦν τὸ κτείνειν τέκνα = τί ἐσήμεαι τὸ νὰ φρονεῦη τις τὰ τέκνα του· ἦν* ὁ παρατ. ἀντὶ τοῦ ἔνεστ. ἐστί, διότι ὁ λέγων ἔχει ὑπ' ὄψει τὸν χρόνον τῆς πρώτης παρατηρήσεως. ἄλλως τε = καὶ ἐξ ἄλλου. ἔλεος εἰσηλθέ μοι = ἐλυπήθηκα. ἐννοοῦμαι = λαμβάνω ὑπ' ὄψει. ἦ = διότι αὕτη· αἰτιολογ. τοῦ ἔλεος εἰσηλθέ μοι. ἔκατι = ἔνεκα. μέτα = μέτεστι· ἀναστροφὴ τῆς προθέσεως καὶ μετατύπωσις ὡς πάρα = πάρεστιν. τί δ' Ἑλένης... μέτα: = καὶ τί σχέσιν ἔχει ἡ ἰδική σου κόρη μὲ τὴν Ἑλένην;

495-499. ἴτω στρατεία διαλυθεῖσ' ἐξ Αὐλίδος· μὲ τόνον ἀξιοῖ τὴν διάλυσιν τῆς στρατείας ὡς αἰτίας τῶν κακῶν καὶ τῆς τραγικῆς θέσεως τοῦ Ἀγαμέμνονος· ἄς διαλυθῆ καὶ ἄς πάη κατὰ διαβόλου ἢ στρατεία = ἢ στρατιά. τέγγω = βρέχω. παρακαλῶ = παρακινῶ, παρασύρω. εἰ μέτεστί μοι τι θεσφάτων κόρης σῆς = ἂν ἔχω δικαίωμα ἐν σχέσει μὲ τὰς μαντείας (τὰς ἀφορώσας τὴν τύχην) τῆς κόρης σου. μή μοι μετέστω = ἄς μὴ δικαιούμαι. σοὶ νέμω τοῦμόν μέρος = ἐκχωρῶ σ' ἐσένα τὰ δικαιώματά μου.

500-503. ἀλλ' (ἀ) = ἀλλὰ (θὰ μοῦ εἰπῆτε ἐνισταμένοι) εἰς μεταβολὰς ἦλθον = μετεβλήθην, ἄλλαξα. ἀπὸ δεινῶν λόγων = ὕστερα ἀπὸ τὰ φοβερὰ καὶ τρομερὰ πὺν ἔλεγα. Ὁ Μενέλαος αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ δικαιολογήσῃ τὴν μεταβολὴν τῶν διαθέσεών του· ἀπαντῶν εἰς τὴν ἐνστασιν λέγει: εἰκὸς πέπονθα = φυσικὸν εἶναι τὸ πάθημά μου, καὶ ἐξηγεῖται σαφέστερον: τὸν ὁμόθεν πεφυκότα (τὸν ἀδελφόν μου) στέργων μετέπεσον = ἄλλαξα γνώμην ἐκ στοργῆς πρὸς τὸν ἀδελφόν μου τὸ μεταπίπτω εἶναι παθ. τοῦ μεταβάλλω. ἀνδρός... τοιοῖδε: ἢ σειρά: τρόποι τοιοῖδε οὐ κακοῦ ἀνδρός (ἐστὶν ἴδιον) = συμπεριφορὰ τοιαύτη, οἷαν ἐγὼ τώρα δεικνύω, δὲν εἶναι χαρακτηριστικὸν ἀνοήτου ἀνθρώπου. χρῆσθαι τοῖς βελτίστοις ἀεί' ἐπεξηγήσις τοῦ τρόποι τοιοῖδε: δηλ. νὰ μεταχειρίζομαι τὰ βέλτιστα ἐκάστοτε· ὁ φρόνιμος πλανᾶται μὲν, ἀλλὰ μόλις ἀναγνωρίσῃ τὴν πλάνην του, εἶναι ἔτοιμος νὰ τὴν ὁμολογήσῃ καὶ νὰ μεταβάλῃ σκέψιν προσπαθῶν ἐκάστοτε νὰ ἀκολουθήσῃ τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς λογικῆς. Σημείωσον τὴν εἰς τὸν χαρακτῆρα τοῦ Μενελάου συντελεσθεῖσαν μεταβολήν· ἐν ᾧ κατ' ἀρχὰς ἐπέμενε διὰ τὴν θυσίαν χάριν τῆς Ἑλλάδος (370), τώρα εἶναι

κατ' αὐτῆς συμπονέσας ὡς ἄνθρωπος τὸν ἀδελφόν του· τοῦτο λέγεται ἀνωμαλία ἤθους· τοιαύτην θὰ ἴδωμεν καὶ εἰς τὸν Ἐπιτιμέωνον, τοιαύτην βλέπομεν καὶ παρὰ Σοφοκλεῖ εἰς τὴν Ἐπιτιμέωνον καὶ τὴν Ἰσμήνην ἐν τῇ Ἐπιτιμέωνον.

504-505. γενναῖα = εὐγενῆ. προγόνους οὐ καταισχύνεις σέθεν· κατὰ τὸ ὁμηρικὸν Ζ, 209 μηδὲ γένος πατέρων αἰσχυνέμεν.

506-512. αἰνῶ = ἐπαινῶ, εὐγε. παρὰ γνώμην ἐμήν = παρὰ τὴν προσδοκίαν μου· δὲν ἀνέμενε τοιαύτην στάσιν ἕστερα ἀπὸ τοὺς πικροτάτους λόγους τοῦ Μενελάου (320 κέ.). ὑπέθηκας = ἐστήριξας· ἢ μεταφορὰ ἐκ τῶν θεμελιῶν. ὀρθῶς = εἰς ὀρθὰς βάσεις. πλεονεξία δωμάτων = πλεονεξία κληρονομικῆ· κάθε ἀδελφὸς θέλει νὰ πάρῃ τὰ περισσότερα ἀπὸ τὴν πατρικὴν περιουσίαν, ἐντεῦθεν ἡ ταραχὴ εἰς τὰς σχέσεις τῶν ἀδελφῶν. ἀπέπτυσσα = σιχαίνομαι. τοιάνδε συγγένειαν ἀλλήλοισιν πικρὰν = τέτοιαν συγγένειαν ποὺ ποτίζει φαρμάκια τοὺς ἀδελφούς· ἡμεῖς λέγομεν: ἀγύρευτη νᾶναι τέτοια συγγένεια. ἀλλ' (ἀλλὰ ἡ καλὴ σου διάθεσις δὲν μᾶς ὠφελεῖ) ἤκομεν γὰρ εἰς ἀναγκαίας τύχας = διότι ἔχομεν φθάσει εἰς τὴν σιδηρᾶν ἀνάγκην. θυγατρὸς αἱματηρὸν ἐκπροᾶξει (= ἐπιτελέσει) φόνον· ἐπεξηγήσις τοῦ ἀναγκαίας τύχας. Ἀπὸ τοῦ στίχου τούτου ἀρχίζει νὰ φανερώναται ἡ μεταβολὴ τῶν διαθέσεων τοῦ Ἐπιτιμέωνον διὰ τὸ ἀναπόδραστον τῆς θυσίας.

513-521. τὴν γε σὴν = ἐπὶ τῆς ὁποίας σὺ μόνος ἔχεις δικαιώματα. σύλλογος = τὸ σύνολον. νιν = αὐτήν, τὴν κόρην σου. ἀποστειλῆς πάλιν = στείλῃς πίσω. Ἄργος = αἱ Μυκῆναι. λάθοιμ' ἂν τοῦτο = εἶναι πιθανὸν νὰ διαφύγω τὴν προσοχὴν τοῦ στρατοῦ κάμων τοῦτο (= ἀποστέλλω πίσω τὴν κόρην). ἐκεῖνο· ἢ ἐπεξηγήσις του εἰς τὸν στίχ. 518. ταρβῶ = τρέμω. Κάλχας· ἐν ἀρχῇ τοῦ στίχου μετ' ἐμφάσεως. οὐκ = οὐκ ἔρεῖ. θάνη· τὸ ὄημα ὡς παθητικὸν ληπτέον· τότε τί θὰ σημαίη; εὐμαρῆς = εὐχερές, εὐκολον. τὸ μαντικὸν πᾶν σπέρμα φιλότιμον κακὸν = ὅλη ἡ σπόρα τῶν μάντεων εἶναι πληγὴ (= κακὸν) φιλόδοξος. κούδεν γ' ἄχρηστον οὐδὲ χρήσιμον παρόν· (τὸ σπέρμα τῶν μάντεων) παρόν (ὑποθ. μετοχή) οὐδὲν ἄχρηστον οὐδὲ χρήσιμον = ἡ παρουσία των δὲν εἶναι οὔτε ἄχρηστος οὔτε χρήσιμος.

522-537. οὐμ' = ὁ ἐμὲ εἰσέρχεται (57). ὄν σὺ μὴ φράξεις, πῶς ὑπολάβοιμ' ἂν λόγον = πῶς ἠμπορῶ νὰ φαντασθῶ τὸ πρᾶγμα, ἐὰν σὺ δὲν λέγῃς; τὸ Σισύφειον σπέρμα = τοῦ Σισύφου ἢ σπόρα, κατὰ συνεκδοχὴν ἐν περιφρονητικῷ τόνῳ· περιφρονεῖ, ἀλλὰ συνάμα καὶ τονίζει τί ἐπικίνδυνος εἶναι αὐτὸς ὁ Σισυφόσπορος ἔνεκα τῶν δόλων, οὓς χρησιμοποιεῖ. οὐκ ἔστ' Ὀδυσσεὺς ὅτι σὲ κάμει πημανεῖ = οὐκ ἔστι (τι) ὅτι = εἰς οὐδέν. πημαίνω (πῆμα) = βλάπτω. ποικίλος πέφυκε = εἶναι φύσις ἄλλοπρόσαλλος· εἶναι Πρωτεὺς μορφᾶς ἀλλάσων. τοῦ τ' ὄχλου μέτα (ἔστι) = καὶ πάντοτε πηγαίνει μὲ τὸν λαὸν ὡς δημαγωγός. μὲν = μὴν = βέβαια. φιλοτιμίᾳ ἐνέχεται = εἶναι ἔνοχος φιλοτιμίας, ἔχει τὸ ἐλάττωμα τῆς... δεινῷ κακῷ· κακῷ οὐς, δεινῷ ἐπίθ., παράθεσις τοῦ φιλοτιμίας. δόκει = φαντάσου στάντ(α) ἐν Ἀργείοις μέσοις = λαβόντα τὸν λόγον ἐν τῷ μέσῳ τῶν Ἀργείων. ἃ Κ. θέσφατ' ἐξηγήσατο = τὴν μαντείαν, τὴν ὁποίαν ἔδωκεν ἐξηγῶν τὴν θέλησιν τῶν θεῶν. κάμει = καὶ ἐμέ· πρόληψις. ὡς ὑπέστην ἐγώ... εἰδ. πρότασις ἐκ τοῦ ἀπαρεμφ. λῆξιν. ὑπέστην ἐγὼ θύσειν θῦμα Ἀρτέμιδι κᾶτα ψεύδομαι ἢ σύνταξις κανονικώτερα θὰ εἶχεν ὡς ἔξης: καὶ ἐγὼ ὑποστάς θύσειν Ἀρτέμιδι θῦμα ὅμως ψεύδομαι. ὑφίσταμαι = ὑπισχοῦμαι. οἷς = τούτοις οὖν τοῖς λόγοις. ξυναρπάσας· ὅπως τὸ ἡμέτερον συναρπάσας. σὲ κάμ'... κελεύσει· ἢ σειρά· κελεύσει Ἀργείους, ἀποκτείναντας σὲ καὶ ἐμέ, σφάξει κόρη. ξυναρπάσουσί (με) αὐτοῖς τείχεσιν = θὰ μὲ περιαρπάξουν μὲ αὐτὰ τὰ τείχη. κατασκήπτω = δὲν ἀφήνω λίθον ἐπὶ λίθου. ὡς ἠπόρημαι πρὸς θεῶν τὰ νῦν τάδε = εἰς ποίαν στενόχωρον θέσιν (ἀμηχανίαν) μὲ ἔχουν φέρει οἱ θεοὶ μὲ αὐτὰ ἔδω τάδε. πρὸς θεῶν· ποιητ. αἴτιον εἰς τὸ ἠπόρημαι. Ὁ Ἄγαμ. πανικοβληθεὶς ὑπερβάλλει τοὺς κινδύνους· ὁ ἴδιος περιγράφων τὸν ἑαυτὸν του παρουσιάζεται εἰς ἡμᾶς ὡς ἀξιοθρήνητος.

538-542. μοι· δοτ. χαρ. = παρακαλῶ. φύλαξον = πρόσεξε. ἐν = ἓνα πρᾶγμα, ἐπεξηγουμένον διὰ τοῦ ὅπως ἂν μὴ Κλυταιμῆστρα μάθη τάδε· πλαγία ἐρώτησις. πρὶν (ἂν) προσθῶ Ἄϊδη παῖδ' ἐμήν = πρὶν παραδώσω εἰς τὸν Ἄϊδην τὴν κόρην μου. ὡς· τελ. πράσσω κακῶς = δυστυχῶ. ὑμεῖς· ἀποτείνεται πρὸς τὰς γυναῖκας τοῦ Χοροῦ συνιστῶν νὰ τηρήσουν σιγὴν (φυλάσσετε σιγὴν). Ὁ Χορός, ἐπειδὴ δὲν ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὴν ὀρχήστραν διαρκούσης τῆς διδασκαλίας τῆς

τραγωδίας, κατ' ἀνάγκην λαμβάνει γνῶσιν τῶν μυστικῶν τῶν δρώντων προσώπων, διὸ καὶ ταῦτα ἀξιοῦν παρ' αὐτοῦ σιγήν.

Ὁ Μενέλαος ἀπέρχεται διὰ τῆς δεξιᾶς παρόδου, ὁ Ἄγ. εἰσέρχεται εἰς τὴν σκηνήν.

Αἱ ἀρχαιότεραι τραγωδαί ἤρχιζον ἀπὸ τὴν πάροδον, μὴ ἔχουσαι πρόλογον. Ἄφ' οὗ δὲ ὁ Χορὸς ἦδε τὴν πάροδον, ἐπεισώρητο ὁ ὑποκριτής, ὡν τότε εἷς, καὶ διελέγετο μὲ τὸν Κορυφαῖον τοῦ Χοροῦ. Ἐκ τῆς ἐπεισόδου ταύτης τοῦ ὑποκριτοῦ μετὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Χοροῦ εἰς τὴν ὀρχήστραν καὶ τὸ μέρος τοῦ δράματος τὸ διαλογικόν, τὸ ὁποῖον ἀκολουθεῖ τὴν πάροδον, λέγεται **ἐπεισόδιον** (μέρος). Ἐδῶ τὸ ἐπεισόδιον περιλαμβάνεται εἰς τοὺς στίχους 303-542 ἀποτελοῦν τὴν Β' πράξιν τῆς τραγωδίας (μετὰ τὴν τοῦ Προλόγου πράξιν). Ἐν τούτῳ τῷ ἐπεισοδίῳ περιπλέχθησαν τὰ πράγματα· ἡ ἐπιστολὴ περιῆλθεν εἰς χεῖρας τοῦ Μενελάου καὶ ἡ Ἰφιγ. μετὰ τῆς μητρὸς τῆς μάλιστα ἦλθεν ἀπροσδοκῆτως φόβον καὶ ἔλεον αἰσθανόμεθα εἰς τὴν ψυχὴν μας διὰ τὸν ἀτυχῆ πατέρα καὶ τὴν κόρην.

Πρωταρχικὴ αἰτία τοῦ κακοῦ εἶναι τοῦ Πάριδος ὁ ἄμετρος ἔρωσ. Εἰς αὐτὸ δ' ὁ Χορὸς ἀποβλέπων ἄδει τὸ ἐφεξῆς ἄσμα, τὸ ὁποῖον θὰ ἐρμηνεύσωμεν καὶ τὸ ὁποῖον καλεῖται **στάσιμον**, διότι ὁ χορὸς τὸ ψάλλει, ἀφ' οὗ ἔχει καταλάβει ἐν τῇ ὀρχήστρᾳ θέσιν (**στάσιν**).

543 - 606

543-557. **μάκαρές** (εἰσιν) οἳ **μετέσχον** θεοῦ **μετρίας**· ἡ ἀναφ. πρότασις ὑποκ. τοῦ εἰσί· θεοῦ ἀντικ. **μετρίας** κατηγ. **μετέσχον** γνομ. ἀόριστος· **θεοῦ** = τῆς Ἀφροδίτης. **μετέσχον** **τε** **λέκτρων** Ἀφροδίτας μετὰ σωφροσύνας· πρότασις ἐπεξηγοῦσα τὴν πρώτην. **σωφροσύνη** = ἐγκράτεια. **χρῶμαι** **γαλανεῖα** = τηρῶ γαλήνην, εἶμαι ἀπαθῆς. **μαινομένων οἴστρον**· γεν. ἀντικ. εἰς τὸ **γαλανεῖα**. **μαινόμενοι οἴστροι** = παραφόρον ἐρωτικὸν πάθος. **ὄθι δὴ** = ὅπου, ὅτε ἀκριβῶς. **δίδυμα τόξα χαρίτων** = δύο εἶδη ἐρωτικῶν βελῶν ἐντείνεται = ἐντείνει κατ' ἀρέσκειαν, **τὸ μὲν** = τὸ ἐν ἐπ' εὐαίονι πότμῳ = διὰ μοῖραν εὐτυχῆ, διὰ βίον εὐτυχῆ, **τὸ δὲ** = τὸ δὲ ἄλλο ἐπὶ συγχύσει **βιοτᾶς** = διὰ σύγχυσιν τῆς ζωῆς. **ἀπενέπω** = ἀπαγορεύω, δὲν ἐπιτρέπω τὴν εἴσοδον. **νιν** = αὐτόν, τὸν ἔρωτα τὸν ἐντείνοντα τὸ δεύτερον

τόξον. **ἀμετέρων θαλάμων** = εἰς τοὺς (συζυγικούς) θαλάμους μας. **χάρις** = τὰ θύλητρα τὰ προκαλοῦντα ἔρωτα. **πόθοι** = ἔρωσ. **ὄσιος** = ἄγνος καὶ ἐν τῷ προσήκοντι μέτρῳ. **πολλὰν δ'** (Ἄφροδίταν) **ἀποθείμαν(ην)** = εἶθε ν' ἀπορρίψω, νὰ ἀποφύγω. Ἡ ἔννοια τῆς στροφῆς εἶναι: ὁ ἐν μέτρῳ ἔρωσ γίνεται πρόξενος εὐδαιμονίας, ὁ ἄμετρος ὅμως καὶ ἀνόσιος φέρει ταραχὴν εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον· ὁ Χορὸς ἐπιδοκιμάζει τὸν πρῶτον· διατί ἀποδοκιμάζει τὸν δεύτερον θὰ εἴπη ἐφεξῆς.

558-572. **φύσις** = ἡ φυσικὴ διάπλασις. **διάφοροι**· κατηγ. **τρόποι** = χαρακτηρισ. **τὸ ὀρθῶς ἐσθλὸν** = ἡ πραγματικὴ ἀρετὴ (ἐστὶ) σαφὲς **ἀεὶ** = πάντοτε τὸ ἀντιλαμβάνονται οἱ ἄνθρωποι. **τροφαὶ αἱ παιδεύομεναι** = ἡ ἀγωγή τῆς ἐκπαιδύσεως **μέγα φέρουσι(ι)** = συντελεῖ εἰς τὰν ἀρετὰν = εἰς τὴν ἀπόκτησιν τῆς ἀρετῆς, εἰς τὴν δημιουργίαν ἡθους χρηστοῦ. τὸ **αἰδεῖσθαι** = ὁ σεβασμὸς, τὸ ἠθικὸν συναίσθημα (ἐστὶ) **σοφία** = εἶναι σοφία, γνῶσις τοῦ ἀγαθοῦ. **τὰν τ' ἐξαλλάσσουσιν ἔχει** (παρέχει) **χάριν** = (ἡ σοφία, ἡ ἀγωγή, ἡν δίδει ἡ παιδεία) παρέχει τὸ ἐξαιρετικὸν χάρισμα· ποῖον; **ἔσορᾶν τὸ δέον**· ἐπεξήγησις = νὰ βλέπωμεν τὸ καθήκον. **ὑπὸ γνώμας (-ης)** = κατανοοῦντες ὅτι εἶναι καθήκον: συνειδητά. **ἔνθα** = ὅπου, ὅτε, καὶ τότε **δόξα** = ἡ κοινὴ γνώμη φέρει = προσφέρει **βιοτᾶ** = εἰς τὴν ζωὴν μας **κλέος ἀγήρατον** = δόξαν ἀφθιτον. Ὁ Εὐριπίδης διδάσκει ὅτι ἡ ἀρετὴ εἶναι διδακτὴ, εἶναι γνῶσις καὶ ὅτι ἡ δυνάμις τῆς εἶναι διττὴ: α') τὸ αἰδεῖσθαι = ἡ δημιουργία ἠθικοῦ συναίσθηματος, β') ἡ δημιουργία τῆς δυνάμεως τοῦ διακρίνειν τὸ καθήκον, τὸ πρακτέον· ὅταν δ' ἐπιτύχη τις ταῦτα, τότε ἡ κοινὴ γνώμη δίδει εἰς τὴν ζωὴν μας δόξαν αἰωνίαν. Ἐξετασθεῖσης γενικῶς τῆς ἀξίας τῆς ἀρετῆς ὁ Χορὸς μεταβαίνει εἰς τὴν ἐξέτασιν καὶ τὸν καθορισμὸν τῆς σκοπιμότητος τῆς ἀρετῆς δι' ἀμφοτέρω τὰ φύλα. (ἐστὶ) **μέγα τι** (λιτ.) = ἔχει πολὺ μεγάλην σκοπιμότητα **θηρεῦειν ἀρετὰν** = ἡ ἐπιδίωξις ἀρετῆς, ἡθους χρηστοῦ **γυναίξι μὲν (γιγνομένην) κατὰ Κύπριν κρυπτὰν** = διὰ τὰς γυναῖκας μὲν συνισταμένης εἰς τὴν συζυγικὴν πίστιν ἐντὸς σκοτεινοῦ συζυγικοῦ θαλάμου, **ἐν ἀνδράσι δ' αὖ ἐνὼν ὁ μυριοπληθὴς κόσμος αὖξει πόλιν μείζω** (προλ. κατηγ.). **κόσμος** = τὸ πνεῦμα τῆς τάξεως, ἡ ἠθικὴ εὐκοσμία. **ἐνὼν ὁ μυριοπληθὴς** = ἐὰν ὑπάρχη εἰς τὴν μεγάλην πλειοψηφίαν τῶν ἀνθρώπων. **αὖξει μείζω πόλιν** = παράγει τὸ μεγαλεῖον τῆς πόλεως. Ἡ ἔννοια:

Ἡ ἀρετὴ διὰ τὰς γυναῖκας εἶναι ἡ συζυγικὴ πίστις διὰ τοὺς ἄνδρας ἢ ἠθικὴ εὐκοσμία, τὸ πνεῦμα τῆς τάξεως.

573-597. ἔμολες = ἦλθες. ἦτε = ἐκεῖθεν ὅπου. σύ γε = ναὶ σύ. ἐτρέφης βουκόλος (κατηγ.) παρὰ μόσχοις Ἰδαίαις ἀργενναῖς συρίζων βάρβαρα, πνέων καλάμοις μιμήματα φρυγίων αὐλῶν Ὀλύμπου. ἀργεννός = λευκός. Ἰδαῖος = ὁ τῆς Ἰδης, ὄρους τῆς Τροίας Ν. Α. τοῦ Ἰλίου. συρίζω βάρβαρα = παίζω μὲ τὴν σύριγγα βαρβαρικὰ κομμάτια. πνέω καλάμοις = παίζω μὲ τὰ σουράβλια μιμήματα φρυγίων αὐλῶν Ὀλύμπου = ὅπως ἔπαιζεν ὁ Ὀλυμπος μὲ τοὺς Φρυγίους αὐλοὺς. Βάρβαρα ἐσύριζεν ὁ Πάρις, διότι ἦτο Τρῶς κατὰ τὸν Εὐριπίδην οἱ Τρῶες παρίστανται ὡς βάρβαροι, κατὰ τὴν ἀρχήν: πᾶς μὴ Ἕλλην βάρβαρος. Ὀλυμπος: ἀρχαῖος περίφημος αὐλητῆς καὶ μουσικός, μαθητῆς τοῦ Φρυγῶς αὐλητοῦ Μαρούου, ὅστις ἐξεδάγη ὑπὸ τοῦ Ἀπόλλωνος. Τὰ ἄσματα τοῦ Ὀλύμπου τὰ τονισμένα εἰς αὐτὸν ἔπαιζεν ὁ Πάρις μὲ τὴν σύριγγα. εὐθῆλοι βόες = ὠραίους μαστοὺς ἔχοντες βόες, τρέφονται (ἐκεῖ) ὄθι = ὅπου κρίσις θεᾶν ἔμμενέ σε ἅ σε πέμπει Ἑλλάδα (αἰτ. τῆς εἰς τόπον κινήσεως). πάροιθεν ἐλεφαντοδέτων δόμων = ἔμπροσθεν τῶν ἀνακτόρων τοῦ Μενελάου, τῶν ἐλεφαντοκοσμήτων, τῶν πολυτελῶν. Ὁ Εὐριπίδης ἔχει ὑπ' ὄψιν τὴν ὀμηρικὴν περιγραφὴν τῶν ἀνακτόρων τοῦ Μενελάου. (ἔμμενέ σε) ὅς ἔδωκας τ' ἔρωτα ἐν ἀντωποῖς βλεφάροισιν τᾶς Ἑλένας = ἐνέπνευσας ἔρωτα μέσα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς Ἑλένης πὸν σὲ ἐκοίταζαν κατάματα (= ἀντωποῖς). ἔρωτι δ' (ἀντὶ τοῦ τε) αὐτὸς ἐπτοάθης = συνεκινήθη δὲ καὶ σὺ ἀπὸ τὸν ἔρωτα. ὄθεν = κατ' ἀκολουθίαν τούτου ἔρις (θεαινῶν) ἄγει Ἑλλάδα (= Ἑλληνικὴν) ἔριν (= πόλεμον) εἰς πέργαμα Τροίας σὺν δορὶ ναυσί τε. Μετὰ τὴν προσηγηθεῖσαν παιδαγωγικὴν θεωρίαν προεβλήθη ἐφαρμογὴ αὐτῆς ληφθέντος ὡς παραδείγματος τοῦ Πάριδος, ὅστις μὴ εὐμοιρήσας τῆς ὀρθῆς ἀγωγῆς, προτιμήσας δ' ἄμετρον καὶ ἀνόσιον ἔρωτα, ἐγένετο αἰτία τοῦ ὀλέθρου τῆς πατρίδος του καὶ πρόξενος συνάμα συμφορῶν εἰς τοὺς Ἀχαιοὺς. Σημείωσον ἐν τῇ ἐπιδῶ (οὕτω καλεῖται τὸ ἐρμηνευθὲν τμήμα 573-589) τὴν εἰδυλλιακὴν σκηνὴν 574..., ἣν ἐμβάλλει ὁ τραγικός, ὡς καὶ πολλαχοῦ ἀλλαχοῦ εἰς τὰ δράματα τοιαύτας ἐμβάλλει σκηνάς, φυσιολάτρης ὢν. Παρέρχονται διὰ τῆς ἀριστερεᾶς παρόδου εἰς τὴν ὀρχήστραν ἢ Κλ. καὶ ἡ Ἴφ. ἐποχοῦμεναι καὶ ὁ Χορὸς πλησιάζει μὲ εὐλάβειαν πρὸς τὰς ἡγεμονίδας. Ἡ

πρώτη λέξις, τὴν ὁποίαν λέγει εἶναι (590 - 597) **ἰὼ ἰώ**, ἐπιφ. σχετλιασμοῦ ἄχ ἄχ, καὶ χαρᾶς αἱ ἡγεμονίδες ἐκλαμβάνουν τὸ ἰὼ ἰὼ ἐπιφώνημα χαρᾶς, ὃ δὲ θεατῆς ὡς ἐπιφώνημα σχετλιασμοῦ. **εὐδαιμονία** **μεγάλων** (ὑποκ.) (εἰσι) **μεγάλοι** = τῶν τραγῶν ἡ εὐτυχία εἶναι μεγάλη. Σημείωσον τὴν ἐπαναδιπλωσιν. Καὶ ἀμέσως ἐπακολουθεῖ ἐφαρμογὴ τῆς ἄνω γενικῆς παρατηρήσεως ἐν τῇ προκειμένῃ εἰδικῇ περιπτώσει. **ἴδετε** = κοιτάξατε **τὴν τοῦ βασιλέως ἄνασσαν ἐμὴν Ίφιγένειαν** **βασιλέως ἄνασσα** = ἡ βασιλόπαις. **Κλυταίμηστραν τε τὴν Τυνδαρέου** (ἰων. τύπος, **Τυνδάρεω** ἄπτ.) (κόρην) αἱ αἰτ. κατὰ πρόληψιν ἀντὶ ὀνομαστικῆς. ὡς **ἐκ μεγάλων ἐβλαστήκασιν** = πόσον μεγάλων οἰκογενειῶν βλαστοὶ εἶναι. **ἐπὶ τε (ὡς) εὐμήκεις τύχας ἤκουσι** = καὶ εἰς πόσον ὑψηλὰ σκαλοπάτια τῆς μοίρας ἔχουν ἀναβῆ. **εὐμήκεις τύχας** δίσημον καὶ τοῦτο φαίνεται ὅτι ὁμιλεῖ διὰ τὸν ζηλευτὸν γάμον, ἀλλ' ὃ θεατῆς ὑπονοεῖ τὴν τραγικὴν μοῖραν τῆς κόρης. Τοῦ δίσημου τὴν ἐκδοχὴν εὐνοεῖ ἡ λέξις **τύχη**, ἣτις εἶναι μέση λέξις. **θεοὶ γ' οἱ κρείσσους... θνατῶν** ἡ σειρά: **οἱ κρείσσους οἱ τ' ὀλβοφόροι** (εἰσι) **θεοὶ** (κατηγ.) **τοῖς οὐκ εὐδαίμοσι θνατῶν** (δοτ. τῆς κρίσεως). **οἱ κρείσσους** = οἱ ἰσχυροί, οἱ ἔχοντες τὰς ὑψηλὰς θέσεις. **ὀλβοφόροι** = οἱ ὀλβιοὶ, οἱ πλούσιοι. **οἱ οὐκ εὐδαίμονες** κατὰ λιτότητα = οἱ δυστυχεῖς.

598 - 606. **στῶμεν** = ἄς σταματήσωμεν (ἄς διακόψωμεν τὸν χορόν). **ἔκγονα θρέμματα Χαλκίδος** = γεννήματα καὶ θρέμματα τῆς Χαλκίδος. **δεξώμεθα ὄχων ἄπο τὴν βασιλείαν ἐπὶ γαίαν** = ἄς ὑποδεχθῶμεν τὴν βασίλισσαν (κατερχομένην) ἀπὸ τὸ ἄρμα κάτω εἰς τὴν γῆν **μὴ σφαλερῶς** = κατὰ τρόπον τοιοῦτον, ὥστε νὰ μὴ σφαλῇ, νὰ μὴ γλιστρήσῃ, **ἀγανῶς δὲ (δεξώμεθα) χεροῖν μαλακῇ γνώμη. ἀγανὸς** = μαλακός. **μαλακῇ γνώμη** = τρυφερὰ αἰσθήματα. **μὴ ταρβήσῃ** = ἵνα μὴ φοβηθῇ, τρομάξῃ. **μηδὲ θόρυβον μηδ' ἐκπληξιν παρέχωμεν** = μηδὲ ἐνοχλήσωμεν καὶ ταράξωμεν. Μεγάλῃ τοῦ Χοροῦ ἡ εὐλάβεια. **ξεῖναι ταῖς Ἀργείαις ξεΐναις** = ξέναι ἡμεῖς τὰς Ἀργείας ξένας σημείωσον τὴν ἀναδιπλωσιν **ξεῖναι - ξεΐναις**. Ὁ Εὐριπίδης πολὺ ἀγαπᾷ τὰς ἀναδιπλώσεις.

607 - 750

607 - 610. **ὄρνις** = οἰωνός. **ὄρνιθα αἴσιον ποιούμεθα** = θεωροῦμεν ὡς αἴσιον οἰωνόν. ὃ πληθ. διότι ἡ Κλυτ. ὁμιλεῖ ἐξ ὀνόματος ὄλης

τῆς οικογενείας. **τόνδ'** καθ' ἕλξιν ἀντι τοῦ **τόδε** = τὸ ἐξῆς, ἐπεξηγούμενον διὰ τῶν: **τὸ σόν τε χρηστὸν καὶ λόγων εὐφημίαν** = τὴν φιλόφρονα προϋπάντησίν σου καὶ τοὺς εὐοίωνους λόγους σου. **ἔχω ἐλπίδα τινὰ** (λιτότης) = εἶμαι πολὺ αισιόδοξος. **ὡς πάρεμι ἐπ' ἐσθλοῖσι γάμοις** = ὅτι ὁ γάμος, δι' ὃν ἔχω ἔλθει, εἶναι αἰσιος. **νυμφαγωγὸς** = ὁ συνοδεύων τὴν νύμφην· **νυμφαγωγὸς** λέγεται ἡ μήτηρ τῆς νύμφης ἢ συνοδεύουσα τὴν κόρην τῆς ἀγομένην ὑπὸ τοῦ γαμβροῦ καθ' ὅλην τὴν διαδρομὴν ἀπὸ τῆς οἰκίας τῆς μέχρι τῆς οἰκίας τοῦ γαμβροῦ.

611 - 620. **πορεύω ἔξω** = **ἐξάγω· πορεύεστε** ἀπευθύνεται πρὸς τοὺς δούλους πρὸς τὴν συνώδευον. **φερνῆ** = ἡ προῖξ. **πέμπω** = φέρω. **εὐλαβοῦμαι** = **πιάνω καλά**, προσέχω. **μέλαθρον** = ἡ σκηνὴ τοῦ Ἁγαμέμνονος. Ἡ ἐκφόρτωσις τῆς φερνῆς πόσῃν ἰλαρότητα θὰ προεκάλεσεν εἰς τὸ θέατρον! ἀλλὰ συγχρόνως βλέπομεν τοὺς θεατὰς νὰ κινοῦν τὴν κεφαλὴν διὰ τὸν ἐπικείμενον μαῦρον γάμον. Ἡ Κλυταιμῆστρα δι' ὅλα φροντίζει. **λεῖπτε πωλικοὺς ὄχους** = κατέβα ἀπὸ τὸ ὄχημα τὴ συρόμενον ἀπὸ πόλους, ἵππους. **τίθημι κῶλον** = πατῶ. **κῶλον** = πούς. **ἀβρὸς** = λεπτός, χαριτωμένος. **νεάνιδες** ἀπευθύνεται πρὸς τὰς γυναῖκας τοῦ Χοροῦ, αἱ ὁποῖαι θὰ εἶχον συρρεύσει περὶ τὴν ἄμαξαν. **ἐνδίδωμι χερὸς στηρίγματα** = δίδω τὴν χεῖρα ὡς στήριγμα. **ὡς ἂν ἐκλίπω** τελ. πρότασις. **θᾶκος** (195) **ἀπήνη** (147). **αἱ δὲ** = ἄλλαι δέ. **ὄμμα πωλικὸν** = οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν ἵππων. **φοβερὸν** ἐπὶ παθ. ἐννοίας: **δειλὸν** = τρομάζουον εὐκόλα. **ἀπαράμυθον** = μὴ ἐπιδεκτικὸν παραμυθίας (καταπραΰνσεως)· οἱ ἵπποι εὐρισκόμενοι εἰς περιβάλλον ἀσύνηθες ὑπῆρχε φόβος νὰ ἀφηνιάσουν.

621 - 630. **λάζυμαι καὶ λάζομαι** = λαμβάνω. Ἡ **Ἐρέστην** χάριν τῶν θεατῶν. **δαμεις ὄχῳ πωλικῷ**; = ζαλισθεὶς ἀπὸ τὰς κινήσεις τῆς ἄμαξης; **ἔγειρ' (ε)** = ἐγείρου. **ἐφ' ὑμέναιον ἀδελφῆς** = διὰ τὸν γάμον τῆς ἀδελφῆς σου. **εὐτυχῶς** = **τύχη ἀγαθῆ** = καλορίζικος νᾶναι. **κῆδος ἀγαθοῦ ἀνδρὸς λήψει** = θὰ κάμῃς γαμβρὸν καλὸν ἄνθρωπον (θὰ συμπεθεριάσῃς μὲ καλὸν ἄνθρωπον). **ἐσθλὸς αὐτὸς ὢν** = ὅπως καὶ σὺ εἶσαι εὐγενής. **τὸ γένος** = ὁ γόνος, ὁ υἱός· **καθίστω** προστ. ἀντι **καθίστασο** = τοποθετήσου. **δεῦρο**, παρακλ. πρὸς τοῦ καθίστω **ἐξῆς ποδὸς μου** = δίπλα ἀπὸ τὰ πόδια μου **πρὸς μητέρα** = εἰς τὸ

πλευρὸν τῆς μητρὸς. **θῆς με μακαρίαν ξέναις ταῖσδε** = κάμε με εὐ-
τυχισμένην στὰ μάτια τῶν ξένων αὐτῶν ἐδῶ. **προσείπωμεν τοῦ**
προσαγορευῶ = χαιρετίζω.

631-641. 1) **ὦ σέβας ἐμοὶ μέγιστον** = τρισέβαστέ μου ἢ προσ-
φώνησις πανηγυρική. **οὐκ ἀπιστοῦσαι** (λιτ.) = πρόθυμα συμμορφού-
μεναι. **ἐφετμῆ** = παραγγελία. 2) **ὑποτρέχω τινα** = προλαμβάνω τινα.
ὀργισθῆς δὲ μή' παρένθεσις. **προσβάλλω στέρνα πρὸς στέρνα** =
ἐναγκαλιζομαι. 3) **ὑποδραμοῦσα** = σπεύσασα. **περιβάλλω στέρνα** =
ἐναγκαλιζομαι. **διὰ χρόνου** = ὕστερα ἀπὸ τόσον καιρὸν. **ποθῶ ὄμμα**
σὸν = εἶχα καιρὸν νὰ σὲ ἴδω. **χρῆ (περιβαλεῖν)**, **φιλοπάτωρ εἶ** =
ἀγαπᾷς τὸν πατέρα πολὺ ἀπότομος ἢ ἀντίθεσις πρὸς τὰ κακοῦργα σχέ-
δια τοῦ πατρὸς. **μάλιστα παιδῶν** = περισσότερον ἀπὸ ὅλα τὰ παιδιὰ
ὅσους ἐγὼ (ἔ)τεκον τῷδε = με τὸν πατέρα σου ἐδῶ. **ἀσμένῃ** = με
χαράν. **καὶ πατῆρ (ἐσεῖδέ σε)**. **τόδ' ἴσον ὑπὲρ ἀμφοῖν λέγεις** =
αὐτὸ ποῦ λέγεις ἰσχύει ἐξ ἴσου καὶ διὰ τοὺς δύο. Ὅρα ὅτι αἱ λέξεις
ἀποσπῶνται με δυσκολίαν ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ πατρὸς.

642-655. **εὖ ἐποίησας ἀγαγὼν** = καλὰ ἔκαμες καὶ με ἔφερες.
οὐκ οἶδ' ὅπως φῶ τοῦτο καὶ μὴ φῶ' ὅπως φῶ (ὅπως) **μὴ φῶ'**
πλάγια ἐρωτ. προτ. ἐκ τοῦ **οὐκ οἶδα** = ἂν πρέπει νὰ εἰπῶ ναι ἢ ὄχι
ὡς πρὸς τοῦτο. **ἔα (317)** = περιέργων. **ἔκηλος** = ἦσυχος ὡς οὐ βλέ-
πεις **ἔκηλον'** ἐπιφώνησις = με τί ἀνήσυχον βλέμμα βλέπεις. **ἄσμενός**
μ' ἰδὼν = ἐνῶ, καθὼς εἶπες (641), με εἶδες με χαράν. **πόλλ' ἀνδρὶ**
βασιλεῖ καὶ στρατηλάτῃ μέλει = ὁ βασιλεὺς καὶ στρατηλάτης ἔχει
πολλὰς φροντίδας πρβλ. Ὅμηρον : οὐ χρῆ παννύχιον εὐδεῖν βου-
ληφόρον ἄνδρα, **ᾧ λαοὶ τ' ἐπιτετράφαται καὶ τόσα μέμηλε**.
γίγνομαι παρὰ τινι = συγκεντρῶν τὴν προσοχὴν μου εἰς τινα. **μὴ**
'πί φροντίδας τρέπου = μὴ σὲ ἀπορροφοῦν αἱ φροντίδες. **εἰμὶ παρὰ**
σοί' ὄντως μόνον ἢ θυσία τῆς κόρης τὸν ἀπασχόλει. **μεθίημι ὄφρον'** =
παύω νὰ εἶμαι σκυθρωπός. **ἐκτείνω ὄμμα φίλον** = γίνομαι εὐθυ-
μος. **ἰδοῦ γέγηθα ὡς γέγηθα ὀρών σε** = ἰδοῦ χαίρω, ὅπως χαίρω
τὴν στιγμὴν ποῦ σὲ κοιτάζω **γέγηθα ὡς γέγηθα** ἢ εὐφημιστικῆ
αὕτη ἔκφρασις εἶναι συνήθης εἰς τὴν τραγωδίαν, διὰ νὰ ἀποφευχθῆ
ἔκφρασις κακοῦ, τὸ ὁποῖον ἀποσιωπῶμεν πρβλ. Μήδειαν : **ἐσμέν οἶόν**
ἐσμεν. κἄπειτα = καὶ ἔπειτα ἐν ἐρωτήσει σημαίνει κατάπληξιν.

λείβω = χύνω. ἡ **ῥπιουσ' ἀπουσία** = ἡ ἐπιούσα ἀπουσία ἡμῖν **μακρὰ** (ἔσται) = ὁ χωρισμός μας, πὸν θὰ ἀκολουθήσῃ κατόπιν, θὰ εἶναι μακρός· **ἡμῖν** δοτ. ἠθική. Σημείωσον τὴν παρήχησιν καὶ τὸ δίσημον· ἡ Ἰφιγένεια φαντάζεται τὸν μακρὸν ἐκ τοῦ γάμου χωρισμόν· ὁ Ἄγαμέμνων τὸν ἐκ τῆς θυσίας. **νῦν**· χάριν τοῦ μέτρου ἀντὶ νῦν = λοιπὸν θὰ εἴπωμεν ἀσύνετα (ἀνοησίες) **εἰ σέ γ' εὐφρανῶ** = ἂν πρόκειται νὰ σὲ εὐχαριστήσω. **παπαῖ!** **τὸ σιγᾶν οὐ σθένω**, λέγει καθ' ἑαυτὸν ἔχων ἀπεστραμμένον τὸ πρόσωπον· διὰ τοῦ **σέ δ' ἦνεσα** (σὲ ἐπαινῶ, σὲ θαυμάζω διὰ τὴν ἄγνοιάν σου) στρέφεται πάλιν πρὸς τὴν κόρη. **παπαῖ** ἐπιφώνημα σχετλιασμοῦ· φρίκη, φρικτόν!

656-671. **ἐπὶ τέκνοις σέθεν** = κοντὰ στὰ παιδιὰ σου. **θέλω γε** = ναὶ τὸ θέλω **ἀλγύνομαι** = λυποῦμαι **οὐκ ἔχων τὸ θέλειν** = γιατί δὲν ἔχω στὸ χέρι μου τὸ θέλειν αὐτό. **λόγχοι** = τὰ ὄπλα, ὁ πόλεμος. **τὰ Μενέλεω κακὰ** = τὸ κακὸν πὸν ἐδημιούργησεν ὁ Μενέλαος μετὰ τὸ πάθημά του. **ἄλλους ὀλεῖ πρόσθ' ἀμὲρ διολέσαντ' ἔχει** = ἂ ἐμὲ διολέσαντα ἔχει ὀλεῖ ἄλλους πρόσθε· **διολέσαντ' ἔχει** περιφρασὶς παρακειμένου· ὡς πρὸς τὴν φράσιν καὶ τὴν ἔννοιαν πρὸβλ. Σοφ. Ἄντιγ. ἦδε **θανοῦσ' ὀλεῖ τινα**. ὡς **πολὸν χρόνον ἀπῆσθα** (ἦσο ἀπὸν) **ἐν Αὐλίδος μυχοῖς**· ἐπιφώνησις. Κατὰ τὴν Ἰφιγ. ὁ πατὴρ χαρακτηρίζει ὡς ὄλεθρόν του τὴν μακρὰν ἐν Αὐλίδι παραμονήν, πὸν εἶναι δι' αὐτὴν ἀνεξήγητος. **ἴσχει με** = με κρατεῖ κάτω. **μὴ στέλλειν στρατὸν** = νὰ μὴ δίδω διαταγὴν πρὸς ἀπόπλουν. **οἰκίζομαι** = ἔχω κατοικίαν, **οὗ** ἐκεῖ ὅπου **μακρὰν** (ὁδὸν) **ἀπαίρεις** = κάνεις μακρινὸ ταξίδι. **εἰς ταῦτόν σὺ γ' ἦκεις σῶ πατρί** = σὺ καὶ ὁ πατέρας σου εὐρίσκεσθε εἰς τὴν αὐτὴν κατάστασιν· δίσημος ὁ στίχος· καὶ οἱ δύο ἔχομεν νὰ κάμωμεν μακρινὸ ταξίδι· ἂν φύγω μακρὰν, θὰ φύγῃς καὶ σὺ μακρὰν (εἰς τὸν Ἄδην). **καλὸν** = εὐπρεπές. **ἔπεστι καὶ σοὶ πλοῦς** = ἔχεις καὶ σὺ νὰ ταξιδεύσῃς ἵνα μνήσει πατρός = ὅπου θὰ ἔχῃς ζωντανὴν τὴν ἀνάμνησιν τοῦ πατρός· **μνήσει**· μέλλ. τοῦ μιμνήσκομαι. **μόνη μονωθεῖσα**· πλεονασμός. **οὐ πού μ' ἔς ἄλλα δώματα οἰκίζεις, πάτερ** = δὲν πιστεύω νὰ με ἀποκαθιστᾷς εἰς ἄλλην οἰκογένειαν!

672-684. **θῦσαί με — θυσίαν τινά**· τὸ θῦσαι ἐν ἀρχῇ τοῦ στίχου μετὰ βάρους. **θυσίαν τινὰ** λιτότης· τὸ ἀόριστον, ἵνα μὴ ἐννοήσῃ ἡ

Ἰφιγ. **ξὺν ἱεροῖς** = μαζί με τὴν θυσίαν τὸ εὐσεβὲς = ἡ πιστὴ ἐκπλήρωσις τῶν θρησκευτικῶν τύπων. **εἴσει σὺ** ἔχε ὑπομονήν, θὰ τὰ μάθης ὅλα, θὰ τὰ ἰδῆς (εἴσει μέλλ. τοῦ οἶδα). **χέρνιβες** = τὸ ἡγιασμένον ὕδωρ ἔδω ὁ βομῶς. **ἐστήξεις πέλας** δίσημον, δηλ. ὡς θυμὰ — ὡς θεατῆς. **ζηλῶ σε τοῦ μηδὲν φρονεῖν** = σὲ ζηλεύω διὰ τὴν τελείαν ἀγνοιάν σου. **μᾶλλον ἢ μὲ** = παρὰ τὸν ἑαυτὸν μου ποὺ τὰ ξέρω ὅλα. **ὄφθῆναι κόραις** = διὰ τὰ σὲ ἴδουν τὰ κορίτσια. **μέλλουσα δαρὸν** (= δηρὸν) **χρόνον** = μακρὸν χρόνον **ἀποικήσειν πατρός** ἀποικῶ = κατοικῶ μακράν. **ὡς ἄχθος ἐγένετο** = τί βάρος ἔγινε. **ταχεῖα νοτὶς διώκει μ' ὀμμάτων ψάυσαντά σου** νοτὶς ὀμμάτων = δάκρυα τῶν ὀφθαλμῶν **διώκει με** = με βάζουν ἐμπρός, μόλις σὲ ἐθώπυσα.

685-690. **σὲ παραιτοῦμαι τάδε** = σὲ παρακαλῶ νὰ μὲ συγχωρήσης διὰ τὴν στάσιν μου αὐτὴν ἔδω τὸ **τάδε** ἐπεξηγεῖται διὰ τῆς αἰτιολ. κατ' ἔννοιαν προτάσεως **εἰ κατωκτίσθην ἄγαν** = διότι ἡσθάνθην βαθεῖαν συμπάθειαν. **Λήδας γένεθλον** ἢ τρυφερότης πρὸς κολακείαν καὶ ἐξαπάτησιν. **ἀποστολαὶ** = ἡ ἀποκατάστασις κόρης **μακάριαι** = εἶναι εὐτυχὲς γεγονὸς **δάκνουσι** = λυποῦσι. **πολλὰ μοχθήσας** διὰ τὴν ἀνατροφὴν σκοπίμως ἐτέθησαν αἱ λέξεις ἐν τέλει, διὰ νὰ ἐξηγήσουν τὸ ἄλλο τοῦ πατρὸς.

691-694. **πείσεσθαι** μέλλ. τοῦ πάσχω. **ὥστε μὴ σε νουθετεῖν** τὸ μὴ πλεονάζει. **νουθετῶ** = κάμνω ὑποδείξεις εἰς τὸ πείσεσθαι ἢ χροιν. πρότασις: **διαν κλπ. τάδε** = ὅ,τι τώρα σὺ πάσχεις. **ὁ νόμος** = ἡ συνήθεια. **τῷ χρόνῳ** ἢ δοτικῇ ἐκ τῆς **σὺν τοῦ συνισχανεῖ** ὁ νόμος **σὺν τῷ χρόνῳ** = ἡ συνήθεια ὅπως καὶ ὁ χρόνος ἰσχανεῖ: θὰ μαράνη, θὰ ἀφανίσῃ αὐτά, τοὺς θρήνους.

695-715. **τοῦνομα... κατήνεσας** ἢ σειρά: **οἶδα τοῦνομα** (ἐκεῖνον) **ὄτω παῖδα κατήνεσας** **καταινῶ** = δίδω τὴν συγκατάθεσίν μου, μνηστεύω. Γνωρίζει τὸ ὄνομα τοῦ γαμβροῦ ἢ Κλυτ., ἀλλὰ ζητεῖ ἀκριβεστέρας πληροφορίας. **χῶπόθεν** = καὶ ὀπόθεν (ἔστιν.) **Ἄσωπός** ποτάμιος θεός, υἱὸς τοῦ Ὁκεανοῦ. **ταύτην τίς θνητῶν ἢ θεῶν ἔξευξεν;** (ἔλαβεν ὡς σύζυγον). **πρόμον** = πρῶτον, βασιλέα. **Οἰώνη** οὕτως ἔκαλετο τὸ πάλαι ἢ Αἴγινα. **τοῦ Αἰακοῦ δὲ τίς παῖς κατέσχε δώματα;** ἔγινε κύριος τοῦ οἴκου, ποῖον ἀφήκε κληρονόμον ὁ Αἰακός;

θεοῦ (= Νηρέως) διδόντος = ἐκόντος ἢ βία θεῶν ; ἢ παρὰ τὴν θέλησιν τῶν θεῶν ; Ζεὺς ἠγγύησε = ἐμνήστευσε καὶ δίδωσ' ὁ κύριος* ὁ ἀρμόδιος, δηλ. ὁ πατήρ. Ἴνα συναφθῆ γάμος, ὄφειλε νὰ προηγηθῆ τῶν γάμων ἢ ἐγγύη ἢ ἐγγύησις, συμβόλαιον μεταξὺ τοῦ μνηστῆρος καὶ τοῦ πατρὸς τῆς κόρης ἢ τοῦ νομίμου ἀντιπροσώπου του, τοῦ κυρίου. Διατί ὁ Ζεὺς ἔδωκε τὴν Θέτιν εἰς τὸν Πηλέα ἴδε Ὅμηρ. Α 516. **ποῦ γαμεῖ νιν** = ποῦ ἐτέλεσε τοὺς γάμους μετ' αὐτῆς ; ἢ **κατ' οἶδμα** (περιληπτικὸν) **πόντιον** = ἢ εἰς τὰ κύματα τοῦ πόντου. Ἴνα = ἐκεῖ ὅπου **σεμνὰ βάθρα** = ἱερὰ θεμέλια. **Πήλιον*** δασῶδες ὄρος κατὰ τὰ ἀνατολικά τῆς Θεσσαλίας, Ν. τῆς Ὀσσης. **ῶκισμαι** = ἔχω κατοικίαν, εἶμαι ἐγκατεστημένος. **Κενταύρειον γένος** = τὸ γένος τῶν Κενταύρων. Περὶ Κενταύρων ἴδε Ὅμηρ. Α 263-268. **δαίνυμι γάμους** = τελῶ τὸ γαμήλιον συμπόσιον. **Χείρων** (209). **φεῦ** = θαυμάσια. **χῶ διδοὺς τὸν παῖδα** = καὶ ὁ διδοὺς τὸν παῖδα, ὁ Πηλεὺς. **τοιόσδε ἀνὴρ ἔσται πόσις τῆς παιδός. οὐ μεμπτὸς** (λιτότης) = ἐξαίρετος. **Ἄπιδανός*** παραπτόταμος τοῦ Θεσσαλικοῦ Πηνειοῦ. **ἀπάγω** = συνοδεύω ἀπὸ τῆς πατρικῆς στέγης. **ὄροι** = τὰ ὄρια, ἢ χώρα. **ὁ κεκτημένος** = ὁ κύριος.

716-724. **εὐτυχοίτην** = εἶθε νὰ εὐτυχοῦν, τὴν εὐχὴν μου, καλὴ τύχη νὰ ἔχουν, ὁ Ἄχιλ. δηλ. καὶ ἡ Ἰφιγένεια. **γαμεῖ*** μέλλων = θὰ τελέσῃ τοὺς γάμους του. **κύκλος σελήνης*** ἢ πανσέληνος. **εὐτυχῆς** = φέρων εὐτυχίαν. **προτέλεια** (ἱερὰ) **παιδός** = ἢ προκαταρκτικὴ διὰ τὸν γάμον θυσία. **μέλλω** = τὸ ἔχω ὑπ' ὄψει. **(ἐ)πί ταύτη καὶ καθέσταμεν τύχη** = αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ ζήτημα μετ' ἀπασχολεῖ τώρα **τύχη*** δίσσημον* ὁ Ἄγαμ. θὰ σφάξῃ, ἀλλὰ θὰ σφάξῃ τὴν κόρην. **(δαίσω)** θύσας **γε θύματα ἀμὲρ χεῖρ θύσαι θεοῖς*** τὸ ἀμὲρ = ἄ ἐμὲ* δίσσημον. Ἡ Κλ. ἀπερροφημένη ἀπὸ τὸν γάμον δὲν δίδει προσοχὴν εἰς τὰς ὑπόπτους ἐκφράσεις τοῦ ἀνδρός τῆς. **ἡμεῖς** = ἐγὼ καὶ σύ. **θοίνη** = εὐωχία. **τίθημι θοίνην** = παραθέτω συμπόσιον. **καλῶς ἀναγκαίως τε** = καὶ καλὰ καὶ ἄσχημα κατ' ἀνάγκην, ἀφ' οὗ διαφορετικὰ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ : σὴν ἀκριβεία τοῦ νεροῦ καλὸ ἂν καὶ τὸ χαλάξῃ. **συνενέγκοι δ' ὁμῶς** = ἐν τούτοις ἄς τὰ φέρῃ καὶ ὁ θεὸς δεξιὰ.

725-741. **οἶσθ' οὖν ὁ δρᾶσον** = οἶσθα οὖν ὁ βούλομαι δρᾶσαι σε ; **τί χρῆμα ;** = τί πρᾶγμα ; **πείθεσθαι σέθεν*** τὸ πείδομαι πρὸς γενικὴν κατὰ τὸ ἀκούειν. **ὁ νυμφίος*** ὁ λόγος διακοπῆς ὑπὸ

τῆς Κλυτ. συνεχίζεται εἰς τὸν στίχον 730. χωρὶς μητρὸς τί (ἐκείνων) δράσετε, ἀμὲ δρᾶν χρεῶν ; **τηνικαῦτα** = τότε. **τυγχάνω** (ῶν) = εὐδίσκομαι. **τημελῶ** = φροντίζω, περιποιούμαι πρβλ. **ἀτημέλητος**. **λιπούσα παῖδα** ἔννοησον τὸ χωρήσομαι. **ἀνέχω φλόγα** = κρατῶ ὑψηλὰ τὴν γαμήλιον λαμπάδα. **οὐχ ὁ νόμος οὗτος** τὸ οὗτος καθ' ἕλξιν πρὸς τὸ νόμος ἀντι τοῦτο: **οὐ τοῦτό ἐστιν ὁ νόμος** = δὲν εἶναι ἡ τάξις αὐτή. **φαῦλος** = ἀσήμαντος. **ἐξομιλοῦμαι** = γυρίζω ἔξω τοῦ οἴκου μέσα στὸν κόσμον. **οὐ καλὸν — καλόν** διαξιφισμοί ὁ ἐρεθισμὸς τῆς Κλυτ. ἐπιτείνεται. Ἄμφότεροι παρφοδοῦν ἑκάτερος τὴν σύνταξιν τοῦ ἄλλου 735, 736, 737. **ὄχυροῖσι παρθενῶσι φρουροῦνται καλῶς** οἱ πληθ., τὸ ἐπίθ. **ὄχυροῖσι**, τὸ φρουροῦνται ἐξαίρουν τὴν ἀσφάλειαν τῶν παρθένων καὶ καθιστοῦν περιττὴν τὴν παρουσίαν τῆς Κλ. **πιθοῦ** τελεσίγραφον. **ἄνασσα Ἀργεία θεὰ** = ἡ Ἥρα. **παρθένος νυμφίος** = ἡ μελλόνυμφος.

742-750. **μάτην ἦξ(α)** = ἀδίκως ἐβιάσθην. **ἀποστεῖλαι ἐξ ὀμμάτων** = νὰ τὴν ἀπομακρύνω, διὰ νὰ μὴ τὴν βλέπω. **σοφίζομαι** = διαρκῶς μηχανεύομαι. **πορίζω τέχνας** = ἐφευρίσκω τεχνάσματα. **πανταχῇ νικῶμενος** = πανταχοῦ ἀποτυγχάνων. **ἐξιστορῶ** = ἐξετάζω. **θυηπόλος** = ὁ μάντις. **τὸ τῆς θεοῦ φίλον** = τὴν θέλησιν τῆς θεᾶς. **έμοι οὐκ εὐτυχές** = κακὸν τῆς κεφαλῆς μου. **μόχθον Ἑλλάδος** παράθεσις = βάσανα χάριν τῆς Ἑλλάδος. **ὁ σοφός** = ὁ ἔξυπνος. **τρέφω** = ἔχω. **χρηστὸς** (χρησθαι) = πειθαρχικός. **ἀγαθὴ γυνή** = περιορισμένη ἀρετὴ τῆς γυναικὸς ἐν Ἀθήναις ἐθεωρεῖτο ὁ περιορισμὸς ἐντὸς τοῦ οἴκου. ἦ = εἰ δὲ μή.

Τὸ ἐρμηνευθὲν τμῆμα τὸ διαλογικὸν ἀπὸ 607-750, τὸ ὁποῖον ἀκολουθεῖ μετὰ τὸ Α' Στάσιμον, καλεῖται Β' ἐπεισόδιον, ἀποτελοῦν τὴν Γ' πράξιν τῆς τραγωδίας.

751 - 800

751-761. ἦξει δὴ κ. ἔ. Ἡ σειρά: ἦξει δὴ ἄγυρις στρατιάς Ἑλλάνων ἀνά τε ναυσὶν καὶ σὺν ὄπλοις Σιμόνεια καὶ δίνας ἀργυροειδεῖς εἰς Ἴλιον τὸ Τροίας Φοιβήιον δάπεδον. δὴ = ἐντὸς ὀλίγου. **ἄγυρις στρατιάς Ἑλλάνων** = ὁ συγκεντρωθεὶς στρατὸς τῶν Ἑλλήνων. **ἀνά ναυσὶν** = ἐπιβαίνων πλοίων. **ὄπλα** = αἱ πεζικαὶ ὄπλα.

τῶν δυνάμεις ἢ φράσις = στόλος καὶ στρατός. **Σιμόεντα** καὶ **δίνας ἀργυροειδεῖς** ἐν διαὶ δυοῖν = **Σιμόεντα** **δινήεντα** **ἀργυροειδῆ** = **Σιμόεντα** **ἀργυροδίνην** αἰτ. τῆς εἰς τόπον κινήσεως. **Ἴλιον** ἐπεξήγησις τοῦ **Σιμόεντα**, ἀκριβέστερος δὲ διορισμὸς τὸ **Ἴλιον** τοῦ **Τροίας**. **Τροίας Φοιβῆιον** (= ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Φοίβου Ἀπόλλωνος διατελοῦν) **δάπεδον** = ἔδαφος, χώρα. **Σιμόεις** μικρὸς ποταμὸς τῆς Τροίας, πηγᾶζων ἐκ τῆς Ἰδης καὶ ἐκβάλλων εἰς τὸν Σκάμανδρον. **Φοιβῆιον** ὁ Φοῖβος ἦτο πολιοῦχος τοῦ Ἰλίου ἔχων ναὸν ἐν τῇ ἀκροπόλει, κτίσας μετὰ τοῦ Ποσειδῶνος τὰ τεῖχη τῆς πόλεως. **ἴνα** τοπ. **ἀκούω** = ἀκήκωα. **ὄριπτο** = τινάσσω γύρω. **χλωρόκομος** = ὁ ἔχων χλωρὰν κόμην, φύλλωμα = ὁ καταπράσινος. **δάφνας (-ης) μαντόσυνοι ἀνάγκαι** = μαντικαὶ ἀσυγκράτητοι ἐμπνεύσεις τοῦ θεοῦ. **πνέω** = ἐμπνέω, ἐμβάλλω. **Κασσάνδρα** ὠραιοτάτη κόρη τοῦ Πριάμου λαβοῦσα ἀπὸ τὸν Ἀπόλλωνα τὸ δῶρον τῆς μαντικῆς, ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν ἀνταπεκρίθη εἰς τὸν ἔρωτα αὐτοῦ, ὡς εἶχεν ὑποσχεθῆ, ὁ θεὸς τὴν κατηράσθη νὰ μαντεύῃ μὲν τὰ ἀληθῆ, ἀλλὰ νὰ μὴ πιστεύηται. Ὁ Χορὸς τὴν φαντάζεται ἔδῳ εἰς μαντικὴν ἔκστασιν.

762-772. **πέργαμα** = ἡ ἀκρόπολις. **Ἄρης** μετων. = αἱ πολεμικαὶ δυνάμεις. **πόντιος** = ὁ ἐρχόμενος ἀπὸ τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν. **εὐπρωροι πλάται** = **εὐπρωρα** **πλοῖα** **εὐπρόρωροι** **πλάταις** **εἰρεσία** ἐπιμερισμὸς: **εἰρεσία** **εὐπρόρων πλατῶν** **εἰρεσία** (ἐρέτης) = κωπηλασία. **Σιμούντιοι ὄχετοι** = τὰ δειμάτα τοῦ Σιμόεντος. **τὰν Διοσκούρων** (κασιγνήτην). **ἐκ Πριάμου** = ἐκ (γᾶς) Πριάμου. **δορίπονος** = ὁ ποινῶν ἐν δορί, ἐν μάχῃ = ὁ πολεμικός.

773-783. **πόλις** = ἀκρόπολις. **λάινος** (λάας = λίθος) = λίθινος. **κυκλώσας** ὑποκ. Ἄρης (764). **δόρει φονίω** = δόρατι φονικῶ. **λαιμότημος** = ὁ ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ ἀποκοπεῖς. **σπῶ** = ἀποσπῶ. **πόλισμα** = ἀκρόπολις μετὰ τὸ **πόλιν** εἶναι περιτόν. **κατ' ἄκρας** = ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον. **τίθημι** = ποιῶ. **κόρας** τῆς Τροίας. **πολύκλαυτος** εἰς ἐνεργημασίαν = ὁ χύνων ἄφθονα δάκρυα ὁμοίως πολὺκλαυτος (Ἑλένα). **ἐσσεῖται** δωρικὸς μέλλον τοῦ εἶμι = ἔσται. **προλείπω** = προδοτικῶς, ἀπίστως ἀφήνω. Ὁ Χορὸς μὲ ἀδρὰς γραμμὰς ἀναπαριστᾷ κατὰ φαντασίαν τὴν μέλλουσαν τύχην τῆς πόλεως. Σημείωσον τὸ γραφικώτα-

τον λαιμοτόμους. κυκλώσας — σπάσας — πέρσας· τὰ τρία στάδια τῆς πτώσεως τῆς πόλεως.

784-792. ἐλπίς = φόβος. οἶαν' εἰς τὸ ἐλπίς ἄδε. πολύχρυσοι Λυδαί. Ἡ Λυδία ἦτο πολύχρυσος διὰ τὸν χρυσοορρόαν Πακταλὸν καὶ οἱ Λυδοὶ ἦσαν διαβόητοι ὡς τρυφηλοὶ καὶ ἠδουπαθεῖς. Ἰστημι ἐλπίδα' κατὰ τὸ Ἰστημι μάχην, βοήν, ἰαχήν. μυθεύω = λέγω. παρ' ἰστοῖς = ὅταν θὰ κάθηται, θὰ ἐργάζονται στοὺς ἀργαλειούς. τάδε = τὰ ἐξῆς (ἀναφερόμενα εὐθύς). ἀπολωτιζῶ = ἀποσπῶ ἄνθος τοῦ λωτοῦ. ἀπολωτιεῖ' εἰς τοῦτο τὸ πατριδος οὐλομένης = ποῖος θὰ με ἀποσπάσῃ ἀπὸ τὴν πατρίδα μου σὰν ἄνθος ἀπὸ τὸν βλαστόν. τανύσας ῥῦμα = τεντώσας, σύρας σύρσιμον. ῥῦμα· σύστοιχον ἀντικ. τοῦ τανύσας· εὐπλοκάμου κόμας τανύσας ῥῦμα = σύρων με ἀπὸ τὰ μαλλιά τεντωμένην κάτω. δακρυόεν = κατὰ τρόπον προκαλοῦντα δάκρυα. Ὅλη ἢ εἰκὼν πολὺ γραφικὴ καὶ ἐποπτικὴ. Σημείωσον τὸ γραφικώτατον ἀπολωτιεῖ.

793-800. διὰ σέ' αὐτοτελῶς ὡς ἀναφώνησις· ὅλα αὐτὰ γίνονται ἐξ αἰτίας σου. τὰν (οὐσαν) γόνον κύκνου δολιχαύχενος· δολιχαύχην = ὁ ἔχων δολιχὸν (μακρὸν) λαιμόν· ἢ Λήδα ἐκ τοῦ Διὸς μεταμορφωθέντος εἰς κύκνον ἐγέννησε δύο φά' ἐκ τοῦ ἑνὸς μὲν ἐξεκολάφη ἢ Ἑλένη, ἐκ τοῦ ἑτέρου δὲ ὁ Κάστωρ καὶ ὁ Πολυδεύκης, οἱ Διόσκουροι. οἱ ἐν αἰθέρι δισοὶ Διόσκουροι· νοεῖται ὁ ἀστερισμὸς τῶν Διδύμων. εἰ δὴ φάτις ἔτυμός (ἔστι) = ἐὰν αὕτη ἢ φήμη, ὁ μῦθος, εἶναι ἀληθής. ὡς ἔτεκεν...· εἰδ. πρότασις ἐκ τοῦ φάτις. ὄρνιθι = με τὸν κύκνον πταμένω = ὅταν ἐπέταξεν εἰς τοὺς κόλπους της. δέμας Διὸς (= ὁ Ζεὺς) ἠλλάχθη = μετεμορφώθη (εἰς ὄρνιν). εἶτε' μετὰ τὸ εἰ 793 ἀντὶ εἶτε — εἶτε. μῦθοι = τὰ παραμύθια. Πιερίδες· αἱ Μοῦσαι ὡς καταγόμεναι ἐκ Πιερίας, χώρας τῆς Μακεδονίας· ἐδῶ τὸ Πιερίσιν ἐπίθ. = ποιητικαῖς. ἐν δέλτοις Πιερίσιν = εἰς τοὺς παπύρους τῶν ποιητῶν = εἰς τὴν ποίησιν = διὰ τῆς ποιήσεως. ἤνεγκαν τάδε = διέδωκαν αὐτά. ἄλλως = μάτην. παρὰ καιρὸν = (πράγματα) ποὺ δὲν ἔχουν θέσιν στὴ λογικὴ. Ὁ Εὐριπίδης κατὰ τὴν συνήθειάν του κάμνει ὀρθολογιστικὴν κριτικὴν τῶν μύθων ἐλέγχων τοὺς ἐξ αὐτῶν ἀτόπους. Ἀμφιβάλλει ἂν ἢ Ἑλένη, μία τοιαύτη γυνὴ μυθίων συμφορῶν πρόξενος, ἦτο δυνατὸν νὰ εἶναι κόρη τοῦ Διὸς.

Τὸ χορικὸν ὡς πρὸς τὴν σειρὰν τοῦ καλεῖται Β' Στάσιμον. Τὸ συναίσθημα τοῦ Χοροῦ αἰσιοδοξία καὶ ἔπειτα φρικὴ διὰ τὰς φρικτὰς συνεπειὰς τοῦ πολέμου.

801 - 854

801-809. ὁ στρατηλάτης τῶν Ἀχαιῶν ποῦ ἐνθάδε; διὰ τοῦ ἐνθάδε δηλοῦται ὅτι ὁ Ἄγ. εὐρίσκειται ἐδῶ εἰς τὴν Αὐλίδα, διὰ δὲ τοῦ ποῦ ζητεῖται νὰ ὀρισθῇ εἰς ποῖον ὀρισμένως μέρος ἐδῶ εὐρίσκειται. τίς προσπόλων = τίς ἀπὸ τοὺς θεράποντας. τίς φράσειεν ἄν' ἐρώτησις εὐχὴν ἐκφράζουσα = ποῖος θὰ εἶχε τὴν καλωσύνην νὰ ἀναγγεῖλη. ζητοῦντα' κατηγ. μετοχὴ ἐκ τοῦ φράσειεν ἄν. Ἀχιλλέα τὸν Πηλέως παῖδα ὑποκ., νῖν = Ἀγαμέμνονα ἀντικ. ἐν πύλαις = ἔξω εἰς τὴν εἴσοδον τῆς σκηνῆς του. γὰρ' αἰτιολογεῖ νοουμένην πρότασιν: εἶναι ἀνάγκη νὰ τὸν ἴδω. οὐ γὰρ μένομεν' ὑποκ. νόησον τὸ πάντες ἡμεῖς οἱ στρατεύοντες. ἐξ ἴσου = ὑπὸ τὰς ἰδίας συνθήκας. Εὐρίπου πέλας = πλησίον τοῦ Εὐρίπου. ἄζυγες γάμων = ἄγαμοί γραφικώτερον τοῦ ἄγαμοι. θ(α)άσσω = κάθημαι' προβλ. ὁ θάκος (195). θάσσου' ἐπ' ἀκταῖς' γραφικὴ εἰκὼν τῆς ἀπραγμοσύνης. εὐνις - ιδος = σύζυγος. καὶ παιδᾶς' ἐνν. ἐκλιπόντες. δεινὸς ἔρωσ = ὑπερβολικὸς ἐνθουσιασμός' ἐκ τούτου τὸ στρατείας. Ἑλλάδα' ἀντὶ Ἑλλάδι εἰς τὸ ἐμπέπτωκεν.

810-818. τούμὸν δίκαιον = τὰς ἰδικὰς μου δικαίας ἀπόψεις. ὁ χρῆζων = ὅποιος θέλει. αὐτὸς = μόνος του. ὑπὲρ αὐτοῦ φράσει = τὰς ἰδικὰς του, τὰς προσωπικὰς ἀντιλήψεις του θὰ ἀναπτύξῃ. γὰρ = λοιπόν. πῖ = ἐπὶ λεπταῖς τοῖσδέ γ' Εὐρίπου πνοαῖς = ἐδῶ ὅπου μόλις φυσοῦν αἱ ἀδύνατοι αὐταὶ πνοαὶ (αὔραι) τοῦ Εὐρίπου. ἰσχω = ἔχω = συγκρατῶ. πρόσκειμαι = πιέζω, ἐνοχλῶ. πόσον χρόνον ἐτι ἐκμετροῦσαι χρῆ = πόσον καιρὸν ἀκόμη πρέπει νὰ ἀφήσωμεν νὰ περᾶσῃ. πρὸς στόλον Ἴλιου = μέχρις ὅτου ἀποπλεύσωμεν διὰ τὸ Ἴλιον. δρᾶ' προστ. τοῦ δρῶ = κάμνω. μένων = περιμένων. μελλήματα = βραδύτητες, ἀναβολαί.

819-830. ἐξέβην = ἐξῆλθον. ὦ πότνι' αἰδῶς = ὦ σεβασμία, ἱερὰ ἀιδημοσύνη. τήνδε τίνα λεύσσω ποτέ γυναῖκα = τίς ἐστὶν ἤδε ἡ γυνή, ἣν λεύσσω' τήνδε ἀντικ., τίνα κατηγ. ποτέ' ἐν ἐρωτήσει

σημαίνει τάχα. οὐ θαῦμα = δὲν εἶναι παράδοξον. πάρος = πρότερον. αἰνῶ = ἐπαινῶ. σέβω = τιμῶ. τὸ σωφρονεῖν = ἡ σωφροσύνη, ἡ αἰδώς. σύλλογος = τὸ συγκεντρωμένον στρατόπεδον. μούστιν = μοι ἐστίν. Θαυμαστή ἡ εἰς τοὺς δύο στίχους βραχυλογία τῆς Κλυταιμῆστρας. τὰ καίρια = τὰ ἀπαραίτητα. αἰσχροὺν δέ μοι γυναίξι συμβάλλειν λόγους = ἀλλ' ἐντρέπομαι νὰ ὀμιλῶ μὲ γυναῖκας. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον διακόπτει τὸν πρὸς τὴν Κλυτ. διάλογον καὶ ἀπέρχεται.

831-842. δεξιὰν ἐμῆ χερὶ σύναψον, ἀρχὴν μακαρίων νυμφευμάτων = ἄς ἐνώσωμεν τὰς δεξιὰς ὡς ἀρραβῶνα εὐτυχισμένου γάμου. Ὁ Ἄχ. ἀγνοῶν τὴν συμπαιγνίαν Ἄγ. καὶ Ὀδυσσεὺς δὲν ἐννοεῖ τὴν Κλ. καὶ φαντάζεται ὅτι ἐκείνη ζητεῖ τὴν χεῖρά του ἐρασθεῖσα αὐτοῦ. Ἡ παρανόησις χαριεστάτη. Ταράσσεται τὴν ταραχὴν του φανερόνουν αἱ ἐρωτήσεις, αἱ βραχεῖαι προτάσεις καὶ τὸ ἀσύνδετον: τί φῆς; ἐγὼ σοι (συνάψω) δεξιὰν, ὧν μὴ μοι θέμις (ἐστὶ) (ψαύειν) τὸ ψαύειν νοεῖται ἐκ τοῦ προηγουμένου ψαύοιμεν. θέμις μάλιστα ἡ Κλυταιμῆστρα ἐπαναλαμβάνει τὸ θέμις εἰς ἐπίρρωσιν τοῦ λόγου αὐτῆς. θέμις μάλιστα = καὶ πολὺ μάλιστα ἐπιτετραμμένον ἡμεῖς θὰ ἐλέγαμεν: θέμις; καὶ παραθέμις μάλιστα. γαμεῖς ἡμέλων. τὴν ἐμὴν μετ' ἐμφάσεως ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς προτάσεως. Ἡ σκηνὴ σκορπιεῖ πολλὴν ἰλαρότητα. ἀφασία μ' ἔχει = δὲν ξέρω τί νὰ εἰπῶ. εἰ μὴ τι παρανοοῦσα καινουργεῖς λόγον = ἐκτὸς ἐὰν ἀπὸ κάποιοιαν παρὰ κρουσιν λέγεις λόγια ἀκατανόητα καινουργῶ λόγον = χρησιμοποιῶ λέξεις μὲ σημασίαν διαφορετικὴν ἀπὸ τὴν συνήθη. ἐμπέφυκε = εἶναι ἔμφυτον, φυσικόν. τόδε ἔπεξηγεῖται διὰ τοῦ αἰδεῖσθαι. ὀρώσι μετοχὴ εἰς τὸ πᾶσι ἀναφερομένη. καὶ γάμου μεμνημένοις = καὶ ὅταν θέμα τῆς ὀμιλίας των εἶναι ὁ γάμος. Ἡ Κλ. ζητεῖ νὰ ἐξηγήσῃ φυσιολογικῶς τὴν ταραχὴν τοῦ Ἀχιλλέως. ἐμνήστευσα = ἐμνηστεύθη. ἤλθέ μοι λόγος γάμων = μοῦ ἔγινε πρότασις συνοικεσίου.

843-854. τὰπὸ σοῦ = τὰ ἀπὸ σοῦ (λεγόμενα) = τὰ λόγια σου. εἵκαζε = κάνε εἰκασίας πρὸς λύσιν τοῦ μυστηρίου. κοινόν ἐστὶν εἰκάξιν τάδε = καὶ οἱ δύο ἐνδιαφερόμεθα νὰ λύσωμεν αὐτὸ ἐδῶ τὸ μυστήριον. ἄμφω... τοῖς λόγοις ἴσως = καὶ οἱ δύο ἔξ ἴσου λέγομεν τὴν ἀλήθειαν. μνηστεύω γάμους οὐκ ὄντας = ἀρραβωνίζω μὲ γαμβρὸν ἀνύπαρκτον. ὡς εἴξασιν = ὡς εἰκόασιν (οἱ γάμοι) = ὡς φαίνεται. αἰ-

δοῦμαι τάδε = ἐντροπέομαι διὰ τὸ πάθημά μου αὐτὸ ἐδῶ. ἐκερτόμησε = ἠθέλησε νὰ πειράξῃ· κερτομῶ παρὰ τὸ κέρτομος = ὁ ἔχων κείρον στόμα, ὁ δηκτικός, ὁ πειρακτικός. ἀμελεία δὸς = μὴ τὰ λαμβάνης ὑπ' ὄψιν. φεύλω = κούφως. χαῖρε· ἀποχαιρετίζει τὸν Ἄχ. ἐτοιμαζομένη νὰ ἀπέλθῃ. οὐκ ὀρθοῖς ὀμμασιν εἰσορῶ = ἀνενίζω μὲ χαμηλωμένους ὀφθαλμοὺς (ἀπὸ ἐντροπῆν)· ἡμεῖς λέγομεν: δὲν ἔχω μοῦτρα νὰ σὲ ἰδῶ. καὶ σοὶ τόδ' ἐστὶν ἐξ ἑμοῦ = καὶ σὺ χαῖρε. ματεύω καὶ μαστεύω = ζητῶ.

855 - 916

855-864. γένεθλον = ἔγγονος. πύλας παροίξας = ἡμιανοίξας τὰς πύλας. ὡς τεταρβηκῶς = πόσον τρομαγμένος· ταρβῶ = τρομάζω. Ἐφοβεῖτο, διότι ἐπρόκειτο νὰ προδώσῃ μυστικά τοῦ κυρίου τοῦ φοβισμένον τὸν ἔδειχνε ὁ χαμηλὸς τόνος τῆς φωνῆς καὶ αἱ προφυλάξεις ποὺ ἐλάμβανεν. οὐχ ἀβρούνομαι τῷδε = δὲν καμαρώνω δι' αὐτὸν ἐδῶ τὸν τίτλον (τοῦ δούλου δηλ.) τοῦτο λέγει μὲ βαρυθυμίαν. τίνος; δούλος. ἐμὸς μὲν οὐχί = τοῦλάχιστον ἰδικός μου ὄχι. χωρὶς τὰμὰ κάγαμέμνονος = τὰ πράγματα τὰ δικὰ μου καὶ τοῦ Ἄγαμ. εἶναι χωριστά. τῆσδε· ἐνν. δοῦλος· ἀπόκρισις εἰς τὸ τίνος (δοῦλος). ὦν μ' ἐπέσχεσ = διὰ τὰ ὁποῖα μὲ ἐσταμάτησες· τὸ ἐπέχω ἐδῶ μεταβατικόν. ἐφίσταμαι = ἴσταμαι πλησίον. λέγεις ἄν' μετριωτέρα ἔκφρασις τῆς προστακτικῆς = δύνασαι νὰ λέγῃς· ἐννόησον τὸ νῶν, δοτ. προσ. ἄντων. α' προσ. δυϊκοῦ = εἰς ἡμᾶς. ὡς μόνοις (οὔσι) = μὲ τὴν ἰδέαν, ἔχων ὑπ' ὄψει ὅτι εἴμεθα μόνοι ἡμεῖς οἱ δύο. ἡμῆ = ἡ ἐμῆ.

865-872. ἀνοίσει· μέλλον τοῦ ἀναφέρω = ἀναφέρομαι. εἰς μέλλοντα χρόνον = εἰς τὸ μέλλον. ἔχει = παρέχει = παρουσιάζει, προκαλεῖ. ὄκνος = διαταγμός, ἀνησυχία. δεξιᾶς ἕκατι = ἔνεκα τῆς δεξιᾶς, ὅσον ἀφορᾷ τὴν δεξιάν, ἐὰν θέλῃς ὡς ἐγγύησιν τῆς ἀσφαλείας σου τὴν δεξιάν μου, νὰ (καὶ προτείνει τὴν δεξιάν χειρᾶ) ἠδύνατο νὰ εἴπῃ καί: πρὸ τῆς δεξιᾶς. λάτρις - ιος = δοῦλος, ὑπηρέτης. χῶτι = καὶ ὅτι. ἐν ταῖς σαῖσι φερναῖς = μέσα στὰ προικιά σου. κάμδος = καὶ ἐμὸς = καὶ δικός μου, πιστός. ἐκκαλύπτω = ξεσκεπάζω. στέγεις = σκεπάζεις, κρατεῖς μυστικούς.

873-885. αὐτόχειρ = διὰ τῆς ἰδίας (του) χειρὸς. μέλλει = σκέ-

πτεται, σχεδιάζει, μελετᾷ· ὁ στίχος περιέχει σειρὰν ὅλην ἐγκλημάτων
 1) **παῖδα σὴν μέλλει κτενεῖν**, 2) ὁ φύσας πατήρ, 3) αὐτόχειρ.
πῶς; ἡ ἐρώτησις δηλοῖ ἔκπληξιν. **ἀπέπτυσ(α) μῦθον**· μόλις ἤκουσα
 ὅτι εἶπες, πρὶν ἐκφράσω τὸ αἶσθημά μου, βδελύσσομαι. **οὐκ εὖ φρο-
 νεῖς** = δὲν εἶσαι στὰ καλά σου. **φασγάνῳ** = ξίφει (**μέλλει κτενεῖν**)
 φονεύων. **δέρη** = ὁ λαϊμός· **λευκὴν δέρη**· τὸ ἐπίθ. ἔξαιρει τὴν τρα-
 φερότητα καὶ τὴν σκληρότητα τοῦ ἐγκλήματος. **ἀρτίφρων** = ὁ ἔχων
 ἀρτίας τὰς φρένας (πρβλ. ἀρτιμελής) = ἔχει σφᾶς τὰς φρένας. **πλὴν**
εἰς σὲ καὶ σὴν παῖδα = εἰς ὅλα τὰ ἄλλα πλὴν εἰς ὅτι ἀφορᾷ σὲ καὶ
 τὴν κόρη σου. **τοῦτ'(ο)** = ὡς πρὸς τοῦτο τὸ σημεῖον. **ἐκ τίνος λό-
 γου (μέλλει κτενεῖν)** = διὰ ποῖον λόγον. **οὐπάγων** = ὁ ἐπάγων =
 ὁ παρακινῶν, ὁ ὠδῶν. **ἀλάστωρ** = κακὸς δαίμων. **θέσπαθ'** (ἐπάγει
 αὐτὸν) = τῶν θεῶν ἢ θέλησις. **ὥς γέ φησι Κάλχας**: ὅστις πιθανὸν
 καὶ νὰ ψευδεται, διότι ἡ θεότης ἀδύνατον εἶναι νὰ διατυπώη μίαν
 τοιαύτην σκληρὰν καὶ ἀπάνθρωπον ἀξίωσιν. Σημείωσον τὸν ὀρθολο-
 γισμὸν τοῦ Εὐριπίδου. **ἵνα πορευῆται στρατός**· ἀπόκρισις εἰς τὸ ἐκ
 τίνος λόγου. **ποῖ**; γιὰ ποῦ; Ἡ Κλ. γνωρίζει γιὰ ποῦ πρόκειται νὰ
 ξεκινήσῃ ὁ στρατός, ἀλλ' εἶναι ἀλλόφρων. **δῶματα** = ἡ καθέδρα, ἡ
 αὐλή· **δῶματα Δαρδάνου** = ἡ Τροία, τὸ Ἴλιον. Δάρδανος, υἱὸς τοῦ
 Διὸς καὶ πατὴρ τοῦ Ἴλιου, τοῦ οἰκιστοῦ τοῦ Ἰλίου, γενάρχης τῶν
 Δαρδάνων, συγγενῶν τῶν Τρώων. **εἰς Ἰφιγένειαν** = διὰ τὴν κακὴν
 τύχην τῆς Ἰφιγένειας. **Ἑλένης νόστος ἦν πεπρωμένος** = ἦτο πε-
 πρωμένον νὰ γίνῃ ἡ ἐκστρατεία διὰ τὴν Ἑλένην. **πάντα ἔχεις** = ὅλα
 τὰ γνωρίζεις. **Ἀρτέμιδι . . .** Τοῦτο εἶναι τὸ κεφάλαιον τῆς ὅλης σκη-
 νῆς, ἀλλ' ὁ Πρᾶσβύτες ἀνέβαλλε τὴν ἀνακοίνωσιν, ἵνα διεγείρῃ τὴν
 περιέργειαν. **πρόφασις** = ἀφορμή.

886-895. **ἐπ' ὀλέθρῳ** = διὰ τὸν θάνατόν σου καὶ **μήτηρ σέθεν** =
 καὶ ἡ μήτηρ σου. Ἡ μήτηρ ἄγεται εἰς ὀλέθρον διὰ τὸν θάνατον
 τῆς θυγατρὸς. **ἔτλη** = ἐτόλμησε. **οἴχομαι**· εὐφημισμὸς = εἶμαι χαμένη.
δακρύων νάματα = τὰς ῥοὰς τῶν δακρύων. **οὐκέτι στέγω** = δὲν ἡμ-
 πορῶ πλέον νὰ συγκρατήσω. **πόθεν φῆς εἰδέναί πεπυσμένος**; ἡ
 σειρά: **φῆς εἰδέναί πεπυσμένος** (αιτιολ. μετοχή) **πόθεν**; **δέλτον**
πρὸς τὰ πρὶν γεγραμμένα = ἐπιστολὴν ἀντίθετον πρὸς τὴν πρώτην
 ἐπιστολὴν. **οὐκ ἔῶν ἡ ξυγκελεύων παιδ' ἄγειν θανουμένην** = θέ-
 λων νὰ μὲ ἐμποδίσης ἢ θέλων νὰ μὲ παρακινήσης μαζί του νὰ φέρω

τὴν κόρη μου γὰρ νὰ σφαγῇ. οὐκ ἔων' ἡ μετοχὴ μετηνέχθη ἀπὸ τοῦ περιεχομένου τῆς ἐπιστολῆς εἰς τὸν κομιστὴν. μὴ μὲν οὖν ἄγειν' τὸ μὲν οὖν ἐνισχύει τὴν ἄρνησιν = ὄχι, ὄχι γὰρ νὰ φέρης. φρονῶν εὖ ἔτυχε = ἔτυχε νὰ εἶναι στὰ καλά του. φέρων' ἔνδοτ. μετοχῆ. γε' ἐξαίρει τὴν ἀντίθεσιν τοῦ φέρων πρὸς τὸ δίδως λαβεῖν. ἀφείλεθ' ἡμᾶς = ἀπέσπασεν ἀπὸ ἡμᾶς.

896-916. ἔκλυον' παρατατικός· ἀφ' ἧς στιγμῆς ἤρχισαν αἱ ἀποκαλύψεις τοῦ γέροντος. τὸ ἐμὸν = ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς ἐμέ, τὴν προσωπικὴν μου προσβολήν. οὐ φάυλωσ = οὐ κούφος = βαρέως. δολόω-ω = ἐξαπατῶ, παγιδεύω. σοῖς γάμοις = μὲ τοὺς γάμους σου· ἡ Κλ. παρατηρήσασα ὅτι ὁ Ἄχ. βαρέως φέρει τὴν προσβολὴν ἐρεθίζει τοῦτον. οὐχ ἀπλῶς οὕτω φέρω = δὲν τὸ παίρνω ἐλαφρὰ ἔτσι ἄνευ συνεπειῶν. ἐπαιδευθήσομαι' μέλλ. παθ. τοῦ ἐπαιδοῦμαι = ἐντρέπομαι. προσπεσεῖν τὸ σὸν γόνυ = νὰ πέσω στὰ γόνατά σου. θνητός' χάριν τοῦ μέτρου ἀντί: θνητή. γεγῶτα' κατὰ σύνεσιν εἰς τὸ σὸν γόνυ = σέ. τί γὰρ ἐγὼ σεμνύνομαι; = διότι πρὸς τί νὰ ὑπερηφανεύωμαι; ἡ ὑπερηφάνειά της θὰ ἦτο ἀνωφελὴς δι' αὐτήν. σπουδάξω = σοβαρῶς ἐνδιαφέρομαι. ἀμύνω (τινὶ) = βοηθῶ. τῇ τ' ἐμῇ δυσπραξίᾳ τῇ τε λεχθείσῃ δάμαρτι σῆ = καὶ ἐμένα δυστυχοῦσαν καὶ ἐκείνην, ἡ ὁποία μόνον τὸν τίτλον τῆς ἰδικῆς σου συζύγου ἔλαβε. μάτην = ψευδῶς ἄλλ' ὅμως (λεχθείσῃ) καταστέφω = θέτω τὸν νυμφικὸν στέφανον εἰς τὴν κεφαλὴν. νιν = αὐτὴν ὡς γαμουμένην (μέλλων) σοί. νῦν δέ' εἰσάγεται ἡ πραγματικότης ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ μὴ πραγματοποιηθέν. ἵξεται ὄνειδος = θὰ ἔλθῃ ὄνειδος. ὅστις' αἴτιον σημαίνει. εἰ μὴ = εἰ καὶ μὴ. γοῦν = τοῦλάχιστον. πρὸς γενειάδος... πρὸς μητέρος' ἡ βροχὴ τῶν ἐπικλήσεων δευκνύει τὴν θέρημν τῆς ἱεσίας. Τὸ λαμβάνεσθαι τῶν γονάτων (γουνοῦμαι καὶ γουνάζομαι), τοῦ γενείου καὶ τῆς δεξιᾶς ἦτο σημεῖον ἱεσίας. ἀμυναθεῖν' ποιητ. ἀόριστος τοῦ ἀμύνειν = νὰ ἱκανοποιήσης. πέλει μοι = ὑπάρχει εἰς ἐμέ. τὰ Ἀγαμέμνονος = ἡ στάσις, ἡ διαγωγὴ τοῦ Ἀγαμ. πάντολμα = θρασύτατα, ἀναιδέστατα. γυνή' ἀσθενὲς πλάσμα. στρατεύμα = στρατόπεδον. ἀναρχον = ἀπειθάρχητον. θρασὺ ἐπὶ τοῖς κακοῖς = ἀναιδὲς εἰς τὴν δυστυχίαν τοῦ ἄλλου. χρησίμων = πειθαρχικόν. θέλωσι' κατὰ σύνεσιν, διότι τὸ στρατεύμα εἶναι περιηληπτικόν. Ἴσως ὁ Εὐριπίδης εἶχεν ὑπ' ὄψει τοῦ τὴν σύγχρονον κατάστασιν τοῦ ναυτικοῦ τῶν Ἀθηναίων. ὑπερτείνω

τινὸς χεῖρα = κρατῶ τὸ χέρι μου ἀπὸ πάνω ἀπὸ ἓνα, προστατεύω·
 προβλ. Ὅμηρον Ω 374. σεσώσμεθα· ὁ παρακ. ἀντὶ μέλλ., διότι ἡ Κλυ-
 ταιμήστρα, πραγματικῶς πεπεισμένη διὰ τὴν σωτηρίαν, φαντάζεται
 αὐτὴν ἤδη τετελεσμένην.

917 - 974

917 - 918. δεινὸν τὸ τίκτειν = τὸ τίκτειν (ἔστι) δεινὸν = ἡ
 μητρότης εἶναι κάτι ὑπερφυῆς, μυστηριῶδες, καὶ φέρει φίλτρον μέγα
 πᾶσί τε κοινὸν = καὶ γεννᾷ εἰς ὅλας ἀνεξαίετως ἰσχυρὸν φίλτρον.
 ὥσθ' ὑπερκάμνειν τέκνων = ὥστε νὰ ὑποφέρουν ὑπερβολικὰ χάριν
 τῶν τέκνων των. Ὁ Εὐριπίδης ἐν Φοινίσσαις λέγει παραπλήσια:
 δεινὸν γυναιξὶν αἰ δι' ὠδίνων γοναί· καὶ φιλότεκνόν πως πᾶν
 γυναικεῖον γένος.

919 - 925. θυμὸς = ἡ ψυχὴ αἴρεται πρόσω = αἴρεται εἰς ἀνωτέ-
 ρας σφαίρας ὑψηλόφρων· προβλ. κατηγ. = ὥστε νὰ δοκιμάζῃ ὑψηλὰ
 αἰσθήματα· οἱ πλεονασμοὶ ἐξαίρουσι τὴν μεγαλοφροσύνην του. ἀσχα-
 λᾶν καὶ ἀσχάλλειν = νὰ λυπῆται, στενοχωρῆται. τὰ κακὰ = ἡ δυστυ-
 χία. τὰ ἐξωγκωμένα = ἡ μεγάλη εὐτυχία. μετρίως = ἐν μέτρῳ. Τοῦτο
 ἀποδοτέον εἰς ἀμφοτέρα τὰ ἀπαρέμματα: ἀσχαλᾶν — χαίρειν. Παρ'
 Ὅμηρῳ ὁ Ἀχιλλεὺς χαρακτηρίζεται ὡς ἐμπαθὴς καὶ εὐέξαπτος. οἱ
 τοιοῖδε βροτῶν = ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἐκεῖνοι ποὺ εἶναι τοιοῦτοι, οἷος
 εἶμαι ἐγὼ λελογισμένοι εἰσὶν ὀρθῶς = ἔχουν λάβει ὀρθὴν σκέψιν.
 διαζῶ τὸν βίον = περνώ ὅλην μου τὴν ζωὴν γνώμης μετὰ = μετὰ
 γνώμης = μετὰ σύνεσιν. ἔστιν ἵνα = ὑπάρχουν περιπτώσεις κατὰ τὰς
 ὁποίας· τὸ ἵνα τοπικόν. ἔστι χῶπου = ἔστι καὶ ὅπου = ἐνιαχοῦ,
 ἐνίοτε. λίαν φρονῶ = εἶμαι ὑπερβολικὰ σοφός. γνώμην ἔχει χρή-
 σιμον = εἶναι χρήσιμον (πρᾶγμα) ἢ φρόνησις, ἡ ὀρθὴ κρίσις.

926 - 931. ἐν Χείρωνος = ἐν δόμοις Χείρωνος· Χείρων ὁ εὐσεβέ-
 στατος τῶν Κενταύρων. ἡγοῦμαι καλῶς = ἀσκῶ καλῶς τὰ ἡγεμονικά
 μου δικαιώματα. παρέχων ἐλευθέραν φύσιν = παρουσιάζων ἐλευθε-
 ρίαν (ἀνεξαρτησίαν) γνώμης. Ἄρη κοσμήσω δορὶ = τὸν θεὸν τοῦ
 πολέμου Ἄρην θὰ τιμήσω διὰ τῶν ὄπλων.

932-943. **πρὸς τῶν φιλάτων** ποιητ. αἴτιον εἰς τὸ παθοῦσα. **τὰ φίλτατα** = οἱ συγγενεῖς (ἐδῶ ὁ σύζυγος). **οἴκτον περιβολῶν τοσοῦτον** = ἀφ' οὗ σὲ περιέβαλα μὲ τόσην συμπάθειαν. **ἃ δὴ κατ' ἀνδρα γίνεταί νεανίαν** = ὅσην ἠμπορεῖ νὰ παράσχη εἰς νέος. **καταστέλλω** (τινὰ) = καταπραῖνω, καθησυχάζω. **ἐμὴ φατισθεῖσα** = ἐμοὶ εἰς γάμον δοθεῖσα. **τούμὸν δέμας** = ἐμέ, ἐμαυτὸν ἐμπλέκω πλοκάς = τυλίγω εἰς μηχανορραφίας. **εἰ καὶ μὴ** = καὶ εἰ μὴ ἤρατο σίδηρον = ἀνέσυρε τὸ ξίφος. **τούνομα τούμὸν φονεύσει** = προσωποποιία. **δι' ἐμέ διὰ τε τοὺς ἐμοὺς γάμους** = ἐν διὰ δυοῖν. **δεινὰ κοῦκ ἀνεκτά** σχῆμα ἐκ παραλλήλου. **τλάσα** = ὑπομείνασα. **ἤτιμασμένη ἀνάξια** = ὑποστᾶσα προσβολήν, ἧς δὲν ἦτο ἀξία. **θαυμαστὰ ὡς** = ἀντί: **θαυμαστῶς ὡς** ἐπιτείνει τὸ ἀνάξια = εἰς βαθμὸν καταπληκτικόν.

944-947. **κάκιστος** = προστυχώτατος. **τὸ μηδὲν** = τὸ μηδενικόν (ἄνηρ) ἐν ἀνδράσι. **ὡς οὐχὶ Πηλέως, ἀλλ' ἀλάστορος γεγῶς** = σὰν νὰ μὴ ἦμον υἱὸς τοῦ Πηλέως, ἀλλ' υἱὸς κακοῦ δαίμονος. Καὶ ὁ Εὐριπίδης, ὡς ὁ Ὅμηρος, ἐξαιρεῖ τὴν φιλοτιμίαν τοῦ Ἀχιλλέως. Ὁ Ἀχιλ. ἀντιτάσσει πρὸς ἑαυτὸν τὸν Μενέλαιον, διότι αὐτὸς εἶναι ὁ ἠθικὸς αὐτουργὸς τῆς ἀπάτης.

948-958. **μὰ τὸν δι' ὑγρῶν κυμάτων τεθραμμένον** = μὰ τὸν μεγαλώσαντα μέσα στὰ ὑγρά κύματα. **φυτουργὸν** = πατέρα ὁ Ἀχ. ὡς νέος εἶναι εὐεπίφορος εἰς τοὺς ὄρκους. **οὐδ' εἰς ἄκραν χεῖρα** = οὐδὲ μὲ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου του. **ὥστε προσβαλεῖν (χεῖρα) πέπλοις** = ὥστε νὰ ἐγγίση τοὺς πέπλους. **Σίπυλος ἔσται πόλις** = ἡ Σίπυλος θὰ ἔχη τὸ ὄνομα τῆς πόλεως. Σίπυλος, πόλις τῆς Φρυγίας, ἧς ἐβασίλευεν ὁ Τάνταλος, ὁ γενάρχης τῶν Πελοπιδῶν. **ὄρισμα βαρβάρων** = περιφέρεια βαρβ. **ὄθεν πεφύκασι γένος** = ὄθεν ἔλκουν τὴν καταγωγήν των. **κεκλήσεται** = θὰ ἀκούεται. **ἐνάρχομαι** λέγεται καὶ **κατάρχομαι** καὶ **ἐξάρχομαι** = κάμνω ἀρχὴν (τελετῆς). **προχύται** = **οὔλοχύται** = κριθαὶ ἀδρῶς ἀηλεσμένοι = κριθάλευρα. **χέρνιψ** (ἦ) = τὸ ἠγιασμένον ὕδωρ, δι' οὗ ἐνιπτον τὰς χεῖρας. **τίς δὲ μάντις ἔστ' ἀνήρ** μάντις ὑποκ., τίς ἀνὴρ κατηγορούμενον = τί εἶδους ἀνθρωπος εἶναι ὁ μάντις. **ὄς** = ἀφ' οὗ οὗτος. **τυχῶν** = στὴν τύχη· ἀνάφερε εἰς τὸ **ὀλίγ' ἀληθῆ λέγει**. **μὴ τύχη** = δὲν ἐπιτύχη. **διοίχεται** = χάνεται, γίνεταί ἄφαντος.

959-967. ἔκατι* στίχ. 373. θηρῶσι λέκτρον τούμῶν = ἐπιδιώκουν τὸν γάμον μου· ἡ πρότασις κεῖται παρενθετικῶς. ὕβριν ὕβρισην ἡμᾶς = μᾶς προσέβαλεν. τούμῶν ὄνομα = τὴν ἄδειαν νὰ χρησιμοποίησῃ τὸ ὄνομά μου. ἐμοῦ πάρα = παρ' ἐμοῦ. θήραμα* παράθεσις = ὡς δόλωμα. ἐμοὶ μάλιστ' ἐπέισθη = ἀπὸ τὸ ἰδικόν μου ὄνομα κυριώτατα ἐπέισθη, παρεπίσθη. ἐκδοῦναι θυγατέρα ἐμοὶ πόσει (κατηγ.) = νὰ δώσῃ εἰς ἐμὲ ὡς εἰς σύζυγον τὴν θυγατέρα της: τὸ ὄνομά μου ὡς συζύγου τῆς κόρης της τὴν ἐπλάνεψε. ἔδωκα τᾶν = ἔδωκά τοι ἄν = θὰ ἔδιδα τὴν ἄδειαν βέβαια. "Ἐλλῆσι* δοτ. χαριστ. νόστος πρὸς Ἴλιον κάμνει ἐν τῷδε = ἡ εἰς Ἴλιον ἐκστρατεία προσκρούει εἰς τοῦτο τὸ σημεῖον. Βεβαίως θὰ ἐδυσκολευόμην νὰ δώσω τὴν ἄδειαν, ἀλλὰ θὰ τὴν ἔδιδα προκειμένου περὶ τῆς σωτηρίας ὅλης τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ὁ Ἀχιλλεὺς ἔχει πανελλήνια αἰσθήματα. Ἡ Κλυταιμίστρα... λέγει ταῦτα καθ' ἑαυτὸν ὁ Ἀχιλλεὺς. τὸ κοινὸν ὧν μέτ' ἐστρατευόμην = τὸ κοινὸν συμφέρον (τούτων) μεθ' ὧν ἔξεστράτευον.

968-974. οὐδὲν εἰμι παρὰ γε τοῖς στρατηλάταις = δὲν ἔχω καμίαν σημασίαν εἰς τὴν συνείδησιν τῶν στρατηλατῶν τοῦλάχιστον. ἐν εὐμαρεῖ (ἐστίν) = εἶναι εὐκόλον (δι' αὐτούς) εὐμαρῆς = εὐκόλος, εὐχερῆς. δρᾶν καὶ μὴ δρᾶν καλῶς = νὰ μὲ μεταχειρίζονται καὶ καλὰ καὶ ἄσχημα. εἴσεται* μέλλ. τοῦ οἶδα. σίδηρος* κατὰ συνεκδοχὴν = τὸ ξίφος. χρανῶ* μέλλ. τοῦ χραίνω = μολύνω. κηλίσιν αἵματος φόνου πρὶν ἐλθεῖν (με). ἔξαιροῦμαι = ἀποσπῶ. θεὸς πέφηνά σοι = ἔχω εὐρεθῆ διὰ σὲ ὡς θεός, ὅπως καὶ σὺ μὲ ἔχεις φαντασθῆ. μέγιστος = ἰσχυρότατος. οὐκ ὦν* ἐνδοτ. ἡ μετοχή. θεὸς πέφηνά σοι — οὐκ ὦν — ὅμως γενήσομαι* πολὺ παιδικά. Ὁ Εὐριπίδης ζητεῖ νὰ παρουσιάσῃ τὸν Ἀχιλλεὺς εἰς τὰς σκέψεις του ὡς ἄωρο παιδί.

975 - 1035

975-976. σεμνή = σεβαστή.

977-982. φεῦ = εὐγε. πῶς ἂν σ' ἐπαινέσαιμι = πῶς θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ σὲ ἐπαινέσω. λίαν λόγοις = μὲ ὑπερβολικὰ λόγια. μηδὲ = καὶ μὴ. ἀπόλλυμι τὴν χάριν = χάνω τὴν δύναμιν νὰ εὐχαριστήσω. ἐνδεῶς τοῦδε (τοῦ ἐπαινεῖν) = μὲ ἑλλιπῆ, ἀνεπαρκῆ πρὸς τοῦτο λό-

για, μὲ ἐπαίνους περιορισμένους = πῶς θὰ ἦτο δυνατόν νὰ σὲ ἐπαινέσω, χωρὶς νὰ φανῶ ὅτι σὲ κολακεύω μὲ ὑπερβολικὰ λόγια μῆτε ὅτι εἶμαι ἀχάριστος μὲ περιορισμένας εὐχαριστίας. **ἀγαθοὶ** = οἱ ἀγαθοί. **αἰνῶ ἄγαν** = εἶμαι ὑπερβολικὸς εἰς τοὺς ἐπαίνους. **παραφέρω** = προβάλλω (εἰς τὸ μέσον) ὡς ἐπιχείρημα, φέρω. **οἰκτρὸς** = ὁ οἰκτον προκαλῶν. **ιδίᾳ νοσοῦσα** = πάσχουσα προσωπικῶς· ἡ μετοχὴ εἶναι αἰτιολογικὴ. **ἄνσος κακῶν ἐμῶν** = ἀπηλλαγμένους τῶν συμφορῶν μου = ξένος πρὸς τὰς συμφορὰς μου.

983-991. **ἀλλ' οὖν** = ἀλλ' ὅμως. **ἔχει τι σχῆμα ἀνὴρ ὁ χρηστός** = κάμνει καλὴν ἐντύπωσιν ἀσφαλῶς ὁ χρηστός, ὁ εὐγενὴς ἀνὴρ. **κἂν ἄπωθεν ἦ** = καὶ ἂν εἶναι μακρὰν τῶν συμφορῶν = καὶ ἂν εἶναι ξένος πρὸς τὰς ἀλλοτριὰς συμφορὰς. **ἦ' αἰτίαν σημαίνει** = διότι ἐγώ. **οἰθηῖσα'** ἐνδ. μετχ. **κενήν κατέσχον ἐλπίδα** = εἶδα τὰς ἐλπίδας μου μεταιουμένας. **τάχα** = ἴσως. **ὄρνις γένοιτ' ἂν** = οἰωνὸς ἦθελε γίνεαι κακός. **ἐμῆ παῖς θανοῦσα** = ἡ κόρη μου ἐὰν σφαγῇ. **σοῖς μέλλουσι γάμοις** = διὰ τὸν μέλλοντα γάμον σου. **εὖ μὲν ἀρχὰς εἶπας, εὖ δὲ καὶ τέλη** = καὶ καλὰ ἀρχίσαι καὶ καλὰ τελείωσαι.

992 - 997. **νιν** = αὐτὴν τὴν θυγατέρα μου' ὑποκ. τοῦ **περιπτύξαι**. **ἀπαρθένευτα** = ἀπρεπῆ εἰς παρθένον. **ἔχουσα δι' αἰδοῦς ὄμμ' ἐλευθερον** = ἔχουσα τὴν αἰδημοσύνην εἰς τὸ βλέμμα ὡς ἐλευθέρου, ὡς ἀρμόζει εἰς αὐτὴν ἔχουσαν ἐλευθεροπρεπῆ ἀνατροφὴν. **ταῦτά τεύξομαι** = θὰ ἐπιτύχω τὰ ἴδια, δηλ. τὸν οἰκτόν σου. **οὐ παρούσης** = χωρὶς νὰ εἶναι παρούσα = καὶ μὲ τὴν ἀπουσίαν της. **σεμνὰ σεμνύνεται** = ἡ σεμνότης εἶναι σεμνότης, δὲν χάνει ποτὲ τὴν ἀξίαν της. **ὅμως δὲ** = ἀλλ' ὅμως. **χρεὼν αἰδεῖσθαι** = πρέπει νὰ χρησιμοποιεῖ τις τὴν αἰδημοσύνην. **ὅσον γε δυνατόν** = ἐφ' ὅσον εἶναι δυνατόν, δηλ. ἡ αἰδημοσύνη καὶ αὐτὴ πρέπει νὰ ἔχη τὰ ὅριά της.

998 - 1007. **ἐξάγω εἰς ὄψιν** = παρουσιάζω ἔξω, ἐνώπιον. **ἔρχομαι εἰς ὄνειδος** = πίπτω εἰς τὴν κακογλωσσίαν τῶν ἀνθρώπων. **ἀμαθὲς** = ποὺ ἀγνοεῖ τὰ πράγματα. **ἀργὸς τῶν οἴκοθεν** = ἀπηλλαγμένος ἀπὸ τὰς οἰκιακὰς ἀπασχολήσεις. **λέσχη** = φλυαρία. **πονηρὰς λέσχας** = τὰ πονηρὰ σχόλια· **κακόστομοι λέσχει** = ἡ κακογλωσσίαι. **φιλῶ** = ἀγαπῶ. **ἦξετε εἰς ἴσον** = θὰ φθάσετε εἰς τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα. **ἰκετεύοντες**

(τροπ. μετοχή) εἴτ' ἀνικετεύτως = εἶτε μὲ ἰκεσίας εἶτε χωρὶς ἰκεσίας. ἔξαπαλλάξαι' ἔπεξ. τοῦ ἀγών μέγιστος = σοβαρώτατος ἀγών. ὡς' αἰτιολ. ἀσθενὲς καὶ χαλαρὸν δυνάμενον νὰ παραλειφθῆ. ἐν ἀκούσασο' ἴσθι = ἐν ἀκούσε καὶ μάθε. μὴ ψευδῶς μ' ἐρεῖν' ἐπεξήγησις τοῦ ἐν. λέγων—ἐγκερτομῶν' μετοχαὶ ὑποθ. ἐγκερτομῶν = κερτομῶν = περιπαύζων. μάτην = μὲ λόγια τοῦ ἀέρος.

1008 - 1023. ὄναιο' εὐκτ. ἀορ. ὠνήμην τοῦ ὀνίναμαι = ὠφελουῖμαι. ὄναιο = εἶθε νὰ χαρῆς ὅτι ἀγαπᾷς. ἴνα... καλῶς = γιὰ νὰ πάρη καλὸ δρόμο ἢ ὑπόθεσις. τί τοῦτ' ἔλεξας = τοῦτο, ὃ ἔλεξας, τί ἐστὶ; = τί θέλεις νὰ εἰπῆς μὲ αὐτὸ ποῦ εἶπες; πείθωμεν' ὃ ἐνεστώς δηλοῖ τὸ ἐπιχειρούμενον. κακὸς τίς ἐστὶ' τὸ τίς κατὰ λιτότητα ἐπιτείνει τὸ κακὸς = εἶναι πολὺ δειλός. οἱ λόγοι καταπαλαίουσιν' ἢ μεταφορὰ ἐκ τῆς πάλης. ψυχρὰ ἔλπεις = ἡ ἔλπεις μου αὐτὴ εἶναι παγωμένη. ὀξύμωρον, διότι ἡ ἔλπεις θερμαίνει τὴν καρδίαν. ἀντιβαίνω = φέρω ἀντιρρήσεις. εἰ τὸ χρῆζον ἐπίθετε = ἔαν ἠθέλετε (τὸν) πείσει (σὺ καὶ ἡ κόρη σου) εἰς τὸ ὅτι τοῦ ἐζητούσατε. οὐ τοῦμόν χρεῶν (ἦν) χωρεῖν = δὲν θὰ ἦτο ἀνάγκη νὰ παρεμβῶ ἐγώ. τοῦτο = ἡ συγκατάθεσις του. ἔχει τὴν σωτηρίαν = παρέχει τὴν σωτηρίαν. ἀμείνων = καλύτερος, εὐγενέστερος (παρὰ ἔαν παρενέβαινον). εἰ τὰ πράγματα πράσσοιμι = ἔαν ἠθέλον τακτοποιεῖ τὰς ὑποθέσεις, λελογισμένως μᾶλλον ἢ σθένει = μὲ περισκεψιν μᾶλλον παρὰ μὲ τὴν δύναμιν, μὲ τὴν πυγμὴν. καλῶς κραινέντων' κραινώ καὶ κραιαίω = ἐκτελῶ ἢ μετοχὴ ἔδει νὰ εἶναι εἰς ὄνομ. συμφωνοῦσα πρὸς τὸ ὑποκ. τῆς προτάσεως τάδε, ἀλλ' ἐτέθη κατὰ γενικὴν ἀπόλυτον ἐμφάσεως χάριν = ἔαν τὰ πράγματα αὐτὰ ἐδῶ λάβουν τέλος καλόν. τάδε γένοιτ' ἂν πρὸς ἡδονὴν φίλοις σοί τε = τὸ καλὸν τέλος τούτου τοῦ ἐδῶ ζητήματος ἠθέλε χαροποιήσῃ τοὺς φίλους (Ἄγαμ.) καὶ σέ. κἂν = καὶ ἂν. δις κείται τὸ ἂν. καὶ χωρὶς ἐμοῦ = καὶ ἄνευ τῆς ἰδικῆς μου παρεμβάσεως.

1024 - 1032. δραστέον' ἐνν. τὸ ἔστι μοι = πρέπει νὰ πράξω. ποῖ ἔλθοῦσαν = ποῦ ἀφ' οὗ ἔλθω. ἡμεῖς σε φύλακες οὐ χρεῶν φυλάξομεν = (δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἔλθῃς νὰ μὲ ἀναζητήσῃς) ἡμεῖς θὰ παρακολουθήσωμεν τὴν ὑπόθεσίν σου, ὅπως πρέπει. Ὁ Ἄχιλ. δὲν ὀρίζει τόπον συναντήσεως, ἴνα μὴ ἀναγκασθῆ ἡ Κλ. νὰ περιφέρεται διὰ

μέσου τοῦ στρατοπέδου. **μή τις** = ἴνα μή τις. **Δαναῶν** ἡ γεν. καὶ εἰς τὸ **τις** καὶ εἰς τὸ **ὄχλου**. **στείχουσαν** κατηγ. μετοχή εἰς τὸ **ἴδη σε**. **ἔπτοημένην** τροπ. μετχ. εἰς τὸ **στείχουσαν**. **μηδὲ αἰσχυνε** κατὰ παράταξιν ἀντὶ τοῦ: **μηδ' αἰσχύνης** = καὶ οὕτω προσβάλλης **πατρῶον δόμον** = τὴν ὑπόληψιν τῆς πατρικῆς οἰκογενείας. **κακῶς ἀκούω** = κατηγοροῦμαι, ψέγομαι. **μέγας (ἦν)** = εἶχε μεγάλην ὑπόληψιν.

1033 - 1035. **ἄρχε** = προηγοῦ, ὑποδείκνυε τὸ τί πρέπει νὰ γίνῃ. **ὦν** αἰτιολ. μετοχή. **κυρήσεις ἐσθλῶν** = θὰ ἀνταμφιφθῆς. **εἴ εἰσι θεοί** = ἔαν ὑπάρχουν θεοί. **εἰ δὲ μή εἰσι, τί δεῖ πονεῖν;** τίς ἢ ἀνάγκη ματαιῶς νὰ κοπιᾷς τις. Ὁ Εὐρύπιδης κατὰ τὸ πνεῦμα τοῦ Πρωταγόρου ἀμφιβάλει διὰ τὴν ὑπαρξιν τῶν θεῶν.

Ὁ Ἀχιλλεὺς ἀπέρχεται διὰ τῆς δεξιᾶς παρόδου, ἡ δὲ Κλυταιμίστρα ἐπανάρχεται εἰς τὴν βασιλικὴν σκηνήν.

Τὸ τμήμα τὸ ἐρμηνευθὲν, τὸ περιλαμβανόμενον μεταξὺ τῶν στίχων 801 - 1035, τὸ διαλογικόν, τὸ ἐπακολουθοῦν εἰς τὸ Β' Στάσιμον, ὀνομάζεται Γ' Ἐπεισόδιον, ἀντιστοιχεῖ εἰς τὴν Δ' πρᾶξιν τῆς σημερινῆς τραγωδίας, ὑποδιαιρεῖται δὲ εἰς τρεῖς σκηνάς. Ἐν τούτῳ τῷ τμήματι ἡ ἐνεργὸς ἐπέμβασις τοῦ Ἀχιλλέως παρουσιάζει ἀνακοπτομένην προσωρινῶς τὴν πρᾶξιν (τὴν θυσίαν τῆς Ἰφιγενείας). Τὰ συναισθήματα τῶν θεατῶν εἶναι ἰλαρότης ἀπὸ τὴν ἀ' σκηνήν, οἶκτος πρὸς τὴν ὑποφέρουσαν Κλυταιμίστραν καὶ ἐλπίς ἀπὸ τὰς διαβεβαιώσεις τοῦ Ἀχιλλέως.

Ὁ χορὸς ἐν τῇ ἐπισκοπήσει τοῦ προηγηθέντος ἐπεισοδίου καθιλώνει τὸ βλέμμα του εἰς τὸν Ἀχιλλέα, ὃν τόσαι σωματικαὶ καὶ ψυχικαὶ ἀρεταὶ κοσμοῦν, γόνον τοῦ Πηλέως καὶ τῆς Θέτιδος, ὧν τοὺς πανηγυρικοὺς γάμους ἐτίμησαν οἱ θεοί, αἱ Μοῦσαι καὶ οἱ Κένταυροι. Τοὺς γάμους τούτους ποιητικώτατα περιγράφει ἐν τῷ χορικῷ, τὸ ὁποῖον ἄδει, καὶ τὸ ὁποῖον θὰ ἐρμηνεύσωμεν.

1036 - 1097

1036 - 1057. **ὑμέναιος** = γαμήλιον ἄσμα. **διὰ λωτοῦ Λίβυος** = ὑπὸ τοὺς ἤχους αὐλοῦ Λιβυκοῦ. Λωτὸς εἶδος φυτοῦ ἐξ οὗ κατεσκευάζον σύριγγας. **Λίβυος** τὸ συγκεκριμένον ἀντὶ τοῦ γενικοῦ· ἄλλως ὁ

Λίβυς λωτὸς ἐθεωρεῖτο ὡς ὁ ἄριστος, διὰ τὰ κατασκευάζονται σύριγγες. **μετὰ τε φιλοχόρου κιθάρας** = μετὰ τὴν εἰδικὴν διὰ τὸν χορὸν κιθάραν. **ὑπὸ τε συρίγγων καλαμοεσσάν** = καὶ μετὰ τὴν συνοδείαν συρίγγων ἀπὸ καλάμια. **ἔστασεν ἰαχάν** = ἔστησε, ἐξέβαλε βοήν, ἀντήχησε· προσωποποιία. **τίς ἄρ' ὑμέναιος ἔστησεν ἰαχάν** = σὰν τί τάχα νὰ ἦτο τὸ γαμήλιον ἄσμα, τὸ ὁποῖον ἀντήχησε κ.τ.λ. **Πιερίδες** = αἱ Μοῦσαι. **παρὰ διαιτὶ** = ἐπάνω εἰς τὸ γαμήλιον συμπόσιον· **δαίς θ.** = συμπόσιον, πρβλ. δαιτυμῶν. **ἴχνος** = πούς. **μελωδοῖς ἀχήμασι** = μελωδικοῖς ἠχήμασιν, ἄσματι. **κλέω καὶ κλεῖζω** = ἐγκωμιάζω, ὑμῶ. **Αἰακίδαν (-ην)** = τὸν υἱὸν τοῦ Αἰακοῦ, τὸν Πηλέα. **καθ' ὕλαν Πηλιάδα** = κάτω εἰς τὸ δάσος τοῦ Πηλίου· τοῦτο εἶναι ἐπεξήγησις τοῦ ἀνωτέρω: **ἀν' ὄρος Κενταύρων. Δαρδανίδας** = ὁ υἱὸς ἢ ἀπόγονος τοῦ Δαρδάνου, ὁ Γανυμήδης, ὅστις ἦτο Τρῶς ἐφηβος. Τοῦτον ὁ Ζεὺς ἤρπασεν εἰς τὸν οὐρανόν, ἵνα θέλῃ τούτους θεοὺς ἐκεῖ μετὰ τὸ κάλλος τοῦ καὶ οἰνοχοῆ εἰς τὴν τράπεζαν. **φίλον τρύφημα** (τρυφῶ) = τὸ ἐντρυφήμα τὸ ἀγαπητόν. **ἀφύσσω** = ἀντλῶ. **λοιβὰ** = σπονδή, νέκταρ. **ἐν γυάλοις χρυσεόισι κρατήρων** = μέσα ἀπὸ τὴν κοιλίαν κρατήρων χρυσῶν· τὸ χρυσεόισι καθ' ὑπαλλαγὴν πρὸς τὸ γυάλοις ἀντὶ νὰ εἶναι εἰς τὸ κρατήρων. **λευκοφαῆς** = ὁ φέγγων ἀπὸ τὴν λευκότητα. **εἰλισσόμεναι** = ἐλίσσόμεναι. **εἰλισσόμεναι κύκλια** = στριφογυρίζουσα κυκλικῶς **ἐχόρευσαν γάμους** = ἐώρτασαν τοὺς γάμους μετὰ χοροῦς.

1058 - 1079. **θίασος** = ὄμιλος. **ἵπποβάτας** = ἵπποπόδαρος· καθ' ὑπαλλαγὴν εἰς τὸ θίασος ἀντὶ εἰς τὸ Κενταύρων, οἵτινες κατὰ τὸ κάτω ἦμιον ἦσαν ἵπποι· ὅθεν καὶ τὸ **ἵπποβάτας**. **ἔμολεν** = ἦλθεν· **ἀνά ἔμολεν** = ἦλθεν ἐπάνω. **ἐπὶ κρατήρα Βάκχου** = εἰς τὰ βαρέλια τὰ γεμάτα κρασί. Οἱ Κένταυροι πολὺν ἠγάπων τὸν οἶνον. **ἐλάταις σὺν στεφανώδει τε χλόα** = μετὰ κλάδους ἐλάτης καὶ μετὰ στεφάνια ἀπὸ πρασινάδα. **ἀνέκλαγον'** ἀόρ. β' τοῦ ἀνακλάζω καὶ ἀόρ. α' ἀνέκλαξα = ἐφάναξα δυνατὰ (ἀνά). **μέγα** = μεγαλοφώνως· τὸ ἀνακλάζω κυριολεκτεῖται ἐπὶ ζῶων· ἐνταῦθα ἐχρησιμοποιήθη διὰ τὴν ζώωδη ἐμφάνισιν τῶν Κενταύρων. ὦ **Νηρηὶ κόρα, παῖδα...** **ἐξονόμαζεν'** ἡ σειρά: ὦ **Νηρηὶ κόρα, Χείρωνά μάντις ὁ φοιβάδα μοῦσαν εἰδῶς ἐξονόμαζε γεννάσειν** (= τέξασθαι) σε (ὑποκ.) **παῖδα** (ἀντικ.), **μέγα φῶς** (παράθεσις εἰς τὸ παῖδα) **Θεσσαλίᾳ** (δοτ. χαριστ.). **φοιβὰς μοῦσα** = ἡ μαντικὴ τέχνη. **ἐξονομάζω** = ῥητῶς λέγω, ἀποκαλύπτω. **φῶς'**

μεταφορικῶς σημαίνει σύμβολον τῶν ἐλπίδων, σωτηρίαν, χαράν, δόξαν, αἴγλην. ὅς ἤξει . . . ἅ νιν ἔτικτε ἢ σειρά: ὅς ἤξει κλεινὰν χθόνα Πριάμοιο σὺν λογχήρεσι ἀσπισταῖς Μυρμιδόνων ἐκπυρῶσων (νιν) γᾶθεν περὶ σώματι κεκορυθμένος ἔνδυτ' ὄπλων χρυσέων Ἡφαιστοπόνων ἔχων δωρήματα ἐκ θεᾶς ματρὸς Θέτιδος, ἃ ἔτικτε νιν. ἀσπιστῆς = ἀσπιδοφόρος, ὀπλίτης. λογχήρης (λόγχι, ἀραρίσκω) = λογχοφόρος, δορατομάχος. ἐκπυρῶω-ῶ = πυρπολῶ, ἐξαφανίζω. γᾶθεν = ἐκ θεμελίων. ἐνδυτὰ ὄπλα = φορετὰ ὄπλα. ἠφαιστόπονος = ἠφαιστότευκτος = ἔργον τοῦ Ἡφαίστου. δωρήματα = δῶρα . . . ἔννοεὶ ὁ Χορ. τὰ ὄπλα τοῦ Ἀχιλλέως, τὰ ὁποῖα ὁ Ἡφαιστος κατεσκεύασε κατὰ παράκλησιν τῆς Θέτιδος ἐκ χρυσοῦ, ἀργύρου, κασσιτέρου καὶ χαλκοῦ. ὄρα παρ' Ὀμήρῳ Σ 468 κέ. μακρὰν περιγραφὴν τῆς κατασκευῆς καὶ διακοσμῆσεως αὐτῶν. δαίμονες = οἱ θεοί. τίθημι = καθιστῶ. μακάριον' κατηγ. τοῦ γάμον' γάμον θ' ὕμεναίους χάριν ποικιλίας. εὐπατρις = ἡ ἔχουσα εὐγενεῖς πατέρας, γονεῖς. μακάριον' ἡ λέξις σκοπίμως ἐτέθη ὑπὸ τοῦ Εὐρυπίδου ἐν τέλει τῆς ἀντιστροφῆς, ἵνα ἐξαρθῇ ἡ ἀντίθεσις τῆς μακαριότητος τῶν γάμων τούτων πρὸς τοὺς οἰκτροὺς δῆθεν γάμους τῆς Ἰφιγενείας ἐν τῇ ἐπωδῷ.

1080-1097. σὲ δὲ ἀντιθέτως, τοῦναντίον, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν Θέτιν· ἡ ἀντίθεσις ἰσχυρά· ἡ σύνταξις: στέψουσι καλλικόμαν πλόκαμόν σε (σοῦ)· καλλικόμας (-ης) πλόκαμος = πλόκαμοι τῆς ὠραίας κόμης. ὥστε μόσχον (θ.) = ὥσάν δάμαλιν· εἰς τὸ στέψουσί σε ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ αἰμάσσοντες λαιμόν σε (σοῦ) ὥστε μόσχον (ὥστε λαιμόν μόσχου). πετραῖα ἄντρα = βραχῶδη, ἀπόκρημνα ἄντρα. ὄρεϊα = ὄρεσιβίος. ἀκήρατος = ἀγνή, ἀμόλυντος (ἐκ ταύρου). βρότειος = ἀνθρώπινος. βαλιὰ = παρδαλή. αἰμάσσω = κυλίω εἰς τὸ αἶμα, σφάζω. οὐ σύριγγι τραφεῖσάν (σε) = ἂν καὶ δὲν ἐμεγάλωσες εἰς τὴν μουσικὴν τῶν σουραυλιῶν. οὐδ' ἐν ῥοιβδήσεσι = οὐδὲ εἰς τὰ συρίγματα. παρὰ δὲ ματέρει = ἀλλὰ πλησίον τῆς μητρὸς σου, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ οὐ σύριγγι τραφεῖσαν. γάμον' παρὰθ. εἰς τὸ σέ: νύμφην, σύζυγον. νυμφόκομος' παθητικῆς σημασίας = νυμφοστολισμένη. Ἰναχίδαί' οἱ ἀπόγονοι τοῦ Ἰνάχου, πρώτου βασιλέως τοῦ Ἄργους. Ἰναχίδαί συλλήβδην καὶ οἱ Ἄργεῖοι λέγονται. γάμον νυμφόκομον Ἰναχίδαίς = στολισμένη ὡς νύμφη διὰ γάμον μὲ ἕνα ἀπὸ τοὺς ἀπογόνους τοῦ Ἰνάχου, μὲ ἕνα ἀπὸ τοὺς ἐπιφανεῖς Ἄργεῖους. ποῦ τὸ τὰς αἰδοῦς ἔτι,

ποῦ (τὸ) τὰς ἀρετὰς πρόσωπον σθένει τι; σθένει τι = ἔχει δύναμιν τινα. ὁπότε = καθ' ἣν στιγμὴν. ἄσεπτον = ἡ ἀσέβεια. ἔχει δύναμιν = ἰσχύει. ἃ δ' ἀρετὰ ἀμελεῖται θνατοῖς κατόπισθεν = ἡ δὲ ἀρετὴ περιφρονεῖται ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων στρεφόντων πρὸς αὐτὴν τὰ νῶτα. καὶ (ὁπότε) μὴ κοινὸς ἀγὼν βροτοῖς (ἐστὶ) = οἱ ἄνθρωποι δὲν καταβάλλουν ἀπὸ κοινοῦ προσπάθειαν (διὰ τὰ ἐπέληθη ἠθικὴ ἐξυγίανσις). μὴ τις θεῶν φθόνος ἔλθῃ = μήπως ἐπέληθη τῶν θεῶν ὀργή = πρὸς ἀποτροπὴν τῆς θείας ὀργῆς. ποῦ' τὸ ἀσύνδετον ἐκ τοῦ πάθους. τὸ τὰς αἰδοῦς πρόσωπον προσωποποιᾷ ἢ σύνδεσις πρὸς τὰ προηγουμένα εἶναι ἡ ἐξῆς: ἡ θυσία τῆς Ἰφ. εἶναι δεῖγμα τῆς ἠθικῆς ἐκτροπῆς τῶν ἀνθρώπων καὶ τῆς θρησκευτικῆς διαστροφῆς: οὐδαμοῦ πλέον φαίνεται ἠθῶν ἀγνότης καὶ εὐσεβείας. Πανταχοῦ κρατεῖ καὶ βασιλεύει ἠθικὴ ἀναρχία.

Ὁ ποιητὴς πρὸ τῆς τερατώδους θυσίας τῆς Ἰφιγένειας αἰρεται εἰς ἀνωτέρας ἠθικὰς σφαίρας καὶ δριμύτατα καυτηριάζει τὴν ἠθικὴν ἐξαθλίωσιν τῶν ἀνθρώπων κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου.

1098 - 1208

1098 - 1105. προσκοποῦμαι = παρατηρῶ, ὅπως ἀνακαλύψω τι. Ἡ Κλ. μαθοῦσα ἀπὸ τὸν Πρῆσβύτην ὅτι πρόκειται ὁ Ἄγ. νὰ φονεύσῃ τὴν θυγατέρα της, ταράσσεται καὶ ταραχθεῖσα ἐξέρχεται ἀπὸ τοὺς οἴκους, ἵνα μίμη ἀπὸ τὸν ἄνδρα της τὰ διατρέχοντα. πόσιν = τὸν σύζυγον. χρόνιον ἀπόντα = ἀπὸ πολλοῦ χρόνου, ἀπὸ πολλῆν ὥραν ἀπουσιάζοντα. κάκλελοιπότα στέγας = σχῆμα πρωθύστερον. ἐν δακρύοισι (ἐστὶ) = δακρύει. πολλὰς ἰεῖσα μεταβολὰς ὀδυρμάτων = ὀδυρομένη κατὰ πολλοὺς καὶ διαφόρους τρόπους, μεταβάλλουσα πολλάκις τὸν τόνον τῶν ὀδυρῶν, τῶν θρήνων. ἀκούσασα = ἐπειδὴ ἤκουσε. μνήμη δ' ἄρ' εἶχον πλησίον βεβηκότος Ἀγαμέμνονος τοῦδε = ἀλλ' ἰδοὺ ὅτι ἔρχεται ἐδῶ πλησίον ὁ Ἀγαμέμνων, τὸν ὁποῖον εἶχα εἰς τὸν νοῦν μου. εὐρεθήσεται = θὰ ἀποκαλυφθῇ.

1106 - 1120. Λήδας γένεθλον = Λήδας κόρη. ἐν καλῶ = εἰς κατὰλληλον στιγμὴν. παρθένου χωρὶς = χωριστὰ ἀπὸ τὴν κόρην, ἐν ἀουσίᾳ τῆς κόρης. γαμούμεναι = αἱ μελλόνυμφοι. τί δ' ἐστίν, οὐ σοὶ καιρὸς ἀντιλάττειται; = ἀλλὰ τί εἶναι ἐκεῖνο, τοῦ ὁποῖου ἡ εὐκαιρία σὲ

ἔχει πιασμένον καὶ σὲ κρατεῖ κολλημένον; τί εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον σοῦ κινεῖ τὴν προσοχὴν καὶ τοῦ ὁποίου δὲν θέλεις νὰ χάσης τὴν εὐκαιρίαν; Ἡ ἀνώμαλος ἐν προκειμένῳ σύνταξις ἐνδεικτικὴ τῆς διεγέρσεως τῆς Κλυταιμῆστρας. Ὁ Ἅγ. ἀνεξάντλητος εἰς ψευδολογίας μεταχειρίζεται ἐπιτετηδευμένην ἀβρόφρονα γλῶσσαν θέλων νὰ κερδίσῃ τὴν ἐμπιστοσύνην τῆς συζύγου του. **ἔκπευπε παῖδα δωμάτων πατρὸς μετὰ** = φώναξε τὴν κόρην ἔξω καὶ ἄφησέ τιν νὰ πηγαίη μὲ τὸν πατέρα της (εἰς τὸν βωμὸν ἐννοεῖ ὁ Ἅγαμ.). **ὥς** = διότι. **πάρεισι** = εἶναι εἰς τὴν διάθεσίν μας. **αἱ χέρνιβες ἠύτρεπισμένοι** = τὸ ἡγιασμένον ὕδωρ ἡτοιασμένον. **βάλλειν χεροῖν πῦρ καθάρσιον** = διὰ νὰ θανάτῳμεν μὲ τὰς χεῖράς μας πῦρ καθαρτικόν, πρὸς ἀγνισμόν, καθαρισμόν. **θεᾶ'** δοτ. χαρ. **μέλανος αἵματος φυσῆματα'** παράθεσις εἰς τὸ **ἄς πεσεῖν χρεῶν** (οἱ ὁποῖοι μὸσχοι πρέπει νὰ πέσουν χάριν τῆς θεᾶς) φυσῶσαι μαῦρον αἶμα ἀπὸ τὸν λαιμόν των καθ' ὃν χρόνον θὰ σφάζονται· ὄρα τὸν πληθ. ἀριθμὸν **χέρνιβες** — **προχύται** — **μὸσχοι'** τί πλουσία καὶ μεγαλοπρεπὴς θυσία! οὕτω θὰ εὐχαριστηθῇ ἡ μήτηρ. **τοῖς ὀνόμασι** = μὲ τὰς λέξεις. **οὐκ οἶδ' ὅπως τὰ ἔργα σου χρεῖ μ' ὀνομάσασαν εὖ λέγειν** = δὲν ξεύρω πῶς πρέπει νὰ ὀνομάσω τὰ ἔργα σου, διὰ νὰ τὰ χαρακτηρίσω ἐπιτυχῶς. **ὅπως χρεῖ, πλάγ.** ἐρώτησις ἐκ τοῦ οἶδα. Τὰ ἔργα τοῦ Ἅγ. ἦσαν πράξεις διπλοπροσωπίας καὶ πατρὸς ἀστόργου καὶ ἀπάτορος. **πατρὸς ἃ μέλλει** (ἐνν. ποιῆσεν) **ἃ μέλλει** = τὰ βουλευμάτα' εἰς τοῦτο δ' ἀποδοτέον τὸ πατρὸς. **χῦπὸ** = καὶ ὑπὸ. **ὑπὸ τοῖς πέπλοις** = ὑποκάτω ἀπὸ τοὺς πέπλους, ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν πέπλων· **πέπλος** ἔνδυμα γυναικῶν πλατὺ καὶ μακρόν, τὸ ὁποῖον περιεβάλλετο περὶ τὸ σῶμα καὶ ἐπορποῦτο ἐπὶ τῶν ὤμων καὶ ἐζώννυτο, ἐγχορῳμον. **ἰδοὺ πάρεστιν ἦδε πειθαρχοῦσά σοι'** ἡ Ἴφ. παρέρχεται φέρουσα πέπλον καὶ τὸν Ὅρ. Ἡ παρουσία τοῦ μικροῦ, ἵνα συγκλονισθῇ μᾶλλον ὁ πατὴρ πρὸ τῆς ἀνοσίας πράξεως. **τὰ ἄλλα** = ὡς πρὸς τὰ ἄλλα = ὡς πρὸς τὴν ἄλλην ἔποψιν τοῦ ζητήματος. **πρὸ τῆσδε** = πρὸς ὑπεράσπισιν αὐτῆς.

1121 - 1126. **τί κλαίεις;** = διατί κλαίεις; λέγει ὁ Ἅγαμέμνων πρὸς τὴν Ἰφιγένειαν, ἣτις θὰ παρῆλθε μὲ νέον προσωπεῖον ἐμφαῖνον δάκρυα, ἣ κεκαλυμμένη ὑπὸ τοῦ πέπλου ἔδιδε τὴν ἐντύπωσιν κλαιούσης. **οὐδ' ἔθ' ἠδέως ὀργᾶς** = καὶ δὲν ἔχεις πλέον χαροπὸν τὸ βλέμμα. **ἐρείσασα** = καρφώσασα. **προσθ'** (= πρόσθε ὄμματος)

ἔχεις πέπλους. τίν' ἂν λάβοιμι τῶν ἐμῶν ἀρχὴν κακῶν; τίνα ἄντικ. καθ' ἕλξιν πρὸς τὸ κατηγορούμενον ἀρχὴν ἄντι νὰ εἶναι τί = ἀπὸ ποῦ νὰ ἀρχίσω νὰ ἐξιστορῶ τὰς συμφορὰς μου; πάρα = πάρεσι = εἶναι δυνατόν. ἅπασι' ἄντικ. τοῦ ἀπαρεμφ. **χρησασθαι. πρώτοιςι'** κατηγ. **κάν** = καὶ ἐν, καὶ ἂν αὕτη εἶναι εἴτε μεταξὺ τῶν τελευταίων εἴτε μεταξὺ τῶν μέσων, ὁπουδῆποτε καὶ ἂν εἶναι. Μὲ ἄλλους λόγους ἢ Κλ. λέγει: αἱ συμφοραὶ μου δὲν ἔχουν οὔτε ἀρχὴν οὔτε μέσον οὔτε τέλος. Τοῦτο ἀποτελεῖ τὸ προοίμιον. Τῆς Κλ. ὁ λόγος διακόπτεται ὑπὸ τοῦ Ἁγ. προσποιουμένου ὅτι δὲν ἐννοεῖ τὴν γλῶσσαν τῆς συζύγου του, συνεχίζεται δέ, ὅταν ὁ Ἁγ. ἀναγκάζεται νὰ σιωπήσῃ ἐλεγχόμενος.

1127-1145. ὡς' ἐπιφώνημα. εἰς ἐν ἤκατε = εἰσθε σύμφωνοι. **σύγχυσιν ἔχοντες καὶ ταραγμὸν ὀμμάτων** = παρουσιάζοντες κάποιαν σύγχυσιν καὶ ταραχὴν εἰς τὸ βλέμμα. Ἡ σύγχυσις ἐξεδηλοῦτο ἀφ' ἐνὸς μὲν εἰς τοὺς λόγους, ἀφ' ἐτέρου δὲ εἰς τὴν στάσιν τῶν γυναικῶν (καὶ τῶν τοῦ Χοροῦ περιλαμβανομένων). εἴφ' = εἰπέ' εἰς τοῦτο ἀνάφερε τὸ γενναίως (= εἰλικρινῶς). **ἂν** = ἂ ἂν. οὐδὲν κελευσμοῦ **δεῖ μ' μ'** = μὲ ἄντι μοι = καθόλου δὲν ἔχω ἀνάγκην διαταγῆς. **τὴν παῖδα τὴν σὴν τὴν τ' ἐμήν'** μετ' ἐμφάσεως εἰρημένα: τὸ σπλάγγον μας. **ἔα'** ἐπιφ. σχετλιασμοῦ, οὐφ: ὁ Ἁγ. ἐκπλήσεται, διότι ἡ Κλ. κάμνει ὑπονοίας ἀδικαιολογήτους: ἀλλ' ἔκαμε τὴν ἀναφώνησιν **ἔα**, διότι ἐνόησεν ὅτι τὰ σχέδιά του δὲν ἦσαν ἰδικόν του ἀποκλειστικῶς μυστικόν. **τλήμονα** = τολμηρὰ, τραγικά. **ὑπονοεῖς** = βάζεις στὸ νοῦ σου, ὑποψιάζεσαι. **ἂ μὴ σε χρὴ'** ἐννοεῖται τὸ ὑπονοεῖν. **ἔχ' ἡσυχος** = μένε ἡσυχος, ἡσυχάζε. **κάκεϊνό μοι τὸ πρῶτον ἀπόκριναι πάλιν** = καὶ φρόντισε νὰ δώσης ἄλλην ἀπάντησιν εἰς ἐκείνην τὴν πρώτην μου ἐρώτησιν (στίχ. 1131). **εἰκότα ἦν ἐρωτᾶς, εἰκότ' ἂν κλύοις** = ἂν ἐρωτᾶς λογικά, ὀρθά, λογικὰ θὰ ἀκούσης. Ὁ Ἁγ. ἀποδίδει τὴν αἰτίαν τῆς ἀστοχῆς ἀπαντήσεώς του εἰς τὴν ἀτυχῆ ἐρώτησιν τῆς συζύγου του. **οὐκ ἄλλ' ἐρωτῶ, σὺ μὴ λέγ' ἄλλα μοι** = δὲν διατυπώνω ἄλλην ἐρώτησιν καὶ σὺ νὰ ἀπαντήσης εἰς αὐτὴν μόνον μὴ λέγων ἄλλ' ἄντ' ἄλλον. **πότνια** = θεία. **δαίμων τ' ἐμὸς** = καὶ ὁ κακός μου δαίμων. **δυσδαίμονες** = δύσμοιροί. **τίς σ' ἠδίκησε;** ὁ Ἁγ. ὑποκρίνεται ἄγνοιαν τῆς ἀδικίας, ἣτις γίνεται εἰς τὴν Κλυταιμίστραν, δι' αὐτὸ καὶ ἐρωτᾶ: ποῖος σὲ ἔχει ἀδικήσει; **τοῦτ' ἐμοῦ πεύθει πάρα;** τοῦτο ζητεῖς νὰ

πληροφορηθῆς ἀπὸ ἐμένα; **πεύθομαι** = **πυνθάνομαι**. ὁ νοῦς ὄδ' αὐτὸς νοῦν ἔχων οὐ τυγχάνει = τὸ νόημα τῶν λόγων σου (ὅτι δὲν δικαιούμαι νὰ ἔχω παράπονον, διότι κανεὶς δὲν μὲ ἀδικεῖ) δὲν ἔχει κανὲν νόημα. Λογοπαίγνιον. **τὰ κρυπτά μου** = τὰ μυστικά μου. ἡ λέξις **κρυπτόν** λαμβάνεται ὡς οὐσιαστ., ἔξ οὗ καὶ ἡ γεν. μου. αὐτὸ τὸ **σιγᾶν** (σε) καὶ τὸ **στενάζειν** (σε) πολλὰ ἐστὶν ὁμολογοῦντός σου = αὐτὴ ἡ σιωπὴ καὶ ὁ πολὺς στεναγμὸς εἶναι ὁμολογία τῆς ἐνοχῆς σου. **μὴ κάμης λέγων** = λέγε χωρὶς νὰ κουρασθῆς· εἰρων.: μὴ ὑποβληθῆς εἰς τὸν κόπον νὰ ὁμιλῆς, μὴ χάνης τὰ λόγια σου. **τὸ γὰρ ἀναισχυντον τί δεῖ λέγοντα προσλαβεῖν τῇ συμφορᾷ;** ταῦτα λέγει κατ' ἰδίαν ὁμολογῶν ὅτι ἕως τώρα ἐψεύδετο. **προσλαμβάνω τῇ συμφορᾷ** = ἀποκτῶ κοντὰ εἰς τὴν συμφορὰν **τὸ ἀναισχυντον** = τὴν ἀναισχυντίαν, τὸν τίτλον τοῦ ἀναισχύντου.

1146-1156. **ἀνακαλύψω λόγους** = θὰ μιλήσω ὀρθὰ κοφτά, χωρὶς περιστροφάς. **παρωδὸν αἴνιγμα** = ὑπαινιγμὸς εἰρωνικός. **προσούδισας πέδω** = πρὸς οὐδας (ἔδαφος) ἔρριψας. **πέδω*** πλεονασμ. = κατὰ γῆς. **Τάνταλος** ἦτο υἱὸς τοῦ Θυέστου, ἀδελφὸς τοῦ Ἄτρείω. Ὁ Ἄγαμέμνων ἐνταῦθα παρίσταται ὡς τις ὠμὸς καὶ θηριώδης φονεὺς καὶ τὸ νήπιον, ἵνα διὰ τούτου ἀποφύγη τὴν μέλλουσαν ἐκδίκησιν αὐτοῦ. Ὁ Στασίως, ποιητὴς τῶν Κυπρίων ἐπῶν, λέγει: **Νήπιος ὃς πατέρα κτείνας υἱὸς καταλείπει**. Ὁ Ὅμηρος παρουσιάζει τὸν Ἄγαμέμνονα ὡς ἀγαθὸν βασιλέα καὶ κρατερὸν αἰχμητὴν. Τὸν πρῶτον μετὰ τοῦ Ταντάλου γάμον τῆς Κλυτ. ἀγνωστον εἶναι ἂν ὁ Εὐρυπίδης ἐπενόησεν ἀπὸ ἀνάγκη ποιητικῆν ἢ ἂν εὔρεν ἤδη ὑπάρχοντα. **τὸ Διὸς παιδε ἐμὸ τε συγγόνω*** εἶναι οἱ δύο υἱοὶ τοῦ Διὸς καὶ ἀδελφοὶ τῆς Ἑλ. Διόσκουροι. Κάστωρ καὶ Πολυδεύκης. **μαρμαίροντε ἵπποισιν** = ἀπαστρέφοντες μὲ τὰ κατάλευκα ἄλογά των. Οἱ Διόσκουροι παρίστανται συνήθως ἔφιπποι ἢ ἱστάμενοι παρὰ τοὺς ἵππους των. Ὁ Πίνδαρος τοὺς ὀνομάζει **λευκοπόλους** καὶ **εὐίππους**. Ὁμηρικός τις ὕμνος λέγει αὐτοὺς **ταχέων ἐπιβήτορας ἵππων**. **ἐρρυσάτο σε** = σὲ ἔσωσε, σὲ γλύτωσε (πρβλ. τὸ ῥῦσαι ἡμᾶς). **τάμα ἔσχεσ ἀὖ λέχη** = μὲ ἔλαβες ἐκ νέου σύζυγον.

1157-1165. **οὖ** = τότε **καταλλαχθεῖσα** = διαλλαχθεῖσα. **συμμαρτυρήσεις** = θὰ μαρτυρήσης καὶ σύ. **ἦ** = ἦν = ἤμην γυνὴ ἄμεμπτος· εἰς τοῦτο

τὸ ἄμεμπτος ἀναφέρεται τὸ **περὶ σὲ σωφρονῶ εἰς Ἀφροδίτην** = εἶμαι πιστὴ σύζυγος, **αὖξω μέλαθρον** = αὖξάω τὴν περιουσίαν τῆς οἰκογενείας, **θύραζε** = ἔξω, **θήρευμα** = ἀπόκτημα, **φλαύραν** = φαύλην = εὐτελῆ, **ἐπὶ τρισὶ παρθένοισι** = κατόπιν τῶν τριῶν παρθένων· κατὰ τὸν Ὅμηρον ἦσαν αὐταὶ ἡ Χρυσόθεμις, Λαοδίκη καὶ Ἰφιάνασσα· οἱ κατόπιν μνημονεύουσιν Ἰφιγένειαν, Ἡλέκτραν καὶ Χρυσόθεμιν, **τλημόνως** = σκληρόκαρδα, **ῶν**, γεν. διαιρ. εἰς τὸ **μιάς**.

1166-1182. **τὰ σά** = τὰς ἰδικάς σου δικαιολογίας, τὴν ἰδικὴν σου ἀπολογία. **ἵνα λάβῃ Μενέλεως Ἑλένην**· εἶναι ἀπόκρισις εἰς τό· **τίνος ἕκατί νιν** (αὐτὴν τὴν μίαν) **κτενεῖς, καλόν γέ τοι** = ναί, εἶναι ὠραῖον ἀλήθεια· εἰρωνεία· ἄλλοι νὰ ἐγκληματοῦν καὶ ἄλλοι νὰ τιμωροῦνται ἀδῶφοι, **ἀποτεῖσαι τέκνα μισθὸν κακῆς γυναικὸς** = νὰ πληρώσουν τὰ τέκνα ἀντίποινα διὰ τὴν αἰσχρὰν διαγωγὴν ἀνηθίκου γυναικός, **τᾶχθιστα** = **τὰ ἔχθιστα** = τὰ μισητότατα (Ἑλέν.) **τοῖσι φιλάτοις** (δοτ. ὄργαν. Ἰφιγ.) **ῶνούμεθα**· ἐνεστώσ τοῦ ἐπιχειρουμένου = ζητοῦμεν νὰ ἀγοράσωμεν, **γίγνομαι διὰ μακρᾶς ἀπουσίας** = ἀπουσιάζω ἐπὶ μακρόν, **θρόνους** = τὰς ἔδρας, **παρθενῶνες** = τὰ δωμάτια ὅπου ἔμεναν αἱ παρθένοι, **ἐπὶ δακρῦοις** = δακρύνουσα, **ῶ τέκνον** — **ὁ φυτεύσας πατήρ**· ἰσχυρὰ ἀντίθεσις, ἣτις ἐξαιρεῖ τὸ μέγεθος τοῦ ἐγκλήματος, **αὐτὸς κτανὼν οὐκ ἄλλος**· σχῆμα ἐκ παραλλήλου, **οὐδ' ἄλλη χερὶ** = οὐδὲ ξένη χερὶ, **τοιόνδε μῖσος** = μῖσος ἀσβεστον, **ἐνδεῖ βραχείας προφάσεως** = χρειαζόμεθα μικρὰν ἀφορμὴν, **χαί** = καὶ αἰ, **δεξόμεθα δέξιν**, ἦν σε δέξασθαι **χερῶν** = θὰ σοῦ κάμωμεν ὑποδοχὴν, ἢ ὅποια σοῦ χρειάζεται· σαρκασμὸς.

1183-1184. **κακῆ**· εἰς ἣν σημασίαν καὶ ἡμεῖς ὑπαινιγμὸς εἰς τὸν ἐν Μυκῆναις φόνον μετὰ τὴν ἐπάνοδόν του, **μήτ' αὐτὸς γένη'** (κακὸς περὶ ἐμέ).

1185-1190. **εἶεν** = ἔστω· εἶναι κατὰ τοὺς ἀρχαίους συγκατάθεσις μὲν τῶν εἰρημένων, συναφὴ δὲ πρὸς τὰ μέλλοντα, **θύσεις σὺ δὴ παῖδα** = ἄς ὑποθέσωμεν ὅτι θὰ θυσιάσῃς τὴν κόρην σου, **ἐνθα** = τότε, κατὰ τὴν θυσίαν, **τί σοι κατεύξει τάγαθόν** = τί καλὰς εὐχὰς θὰ κάμῃς διὰ τὸν ἑαυτὸν σου· σοι = ἀντὶ τοῦ σαυτῶ, **νόστος πονηρὸς** = περιπετειώδης ἐπάνοδος, **οἴκοθέν γ' αἰσχροῶς ἰὼν** = ἀφ' οὗ ἀναχωρεῖς

ἀπὸ τὴν πατρίδα ἐπαισχύντως· ἐπάνοδος, τῆς ὁποίας αἱ περιπέτειαί καὶ τὰ βάσανα νὰ εἶναι ἀνάλογα πρὸς τὸ αἶσχος τοῦ ἐκ τῆς πατρίδος ἀπόπλου· εἰρωνεῖα. ἢ **τᾶρ³(α)** = ἢ **τοι ᾶρα** = τότε λοιπὸν ἀσφαλῶς, δίχως ἄλλο. **εὐφρονα ἦσομεν** = **εὐφρονα ἔπη ἦσομεν** = θὰ ἐκστομίσωμεν εὐνοϊκᾶς εὐχάς. **αὐθέντης καὶ αὐτοέντης** = ὁ αὐτοουργὸς τοῦ φόνου. **προσβλέπω τινὰ** = ἀτενίζω τινά.

1191-1193. **προσπίπτω τινὶ** = πέφτω εἰς τὰς ἀγκάλας τινὸς = ἐναγκαλιζομαί τινά.

1194-1201. **ἔρχομαί τι διὰ λόγων** = διαλογίζομαί τι. ἢ **σκῆπτρά σοι μόνον διαφέρειν καὶ στρατηλατεῖν σε δεῖ** = ἢ ἐνδιαφέρεσαι μόνον νὰ κινῆς δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τὸ σκῆπτρον καὶ νὰ ἔχῃς τὴν ἀρχιστρατηγίαν; ἀνάλογα ἔλεγε καὶ ὁ Μενέλαος πρὸς τὸν ἀδελφὸν (στίχ. 357). Τὸ **σκῆπτρα διαφέρειν** εἶναι γραφικώτατον. Κάθε εὐγενικὸν αἶσθημα ἐφυγαδεύθη ἀπὸ τὴν καρδίαν σου, λέγει πρὸς τὸν Ἄγ. ἢ Κλ., ἔνεκα τῆς φιλαρχίας καὶ μόνην ἀποστολὴν νομίζεις ὅτι ἔχεις νὰ κινῆς τὸ σκῆπτρον ἐπιδεικτικῶς καὶ νὰ διατηρήσῃς τὴν ἀρχιστρατηγίαν· διὸ καὶ ἀποφασίζεις νὰ θυσιάσῃς τὴν κόρην σου. **ὄν** = ἀλλὰ τοῦτον, ἀντὶ **ὄ**, καθ' ἔλξιν πρὸς τὸ **δίκαιον λόγον** = ἀλλὰ τοῦτο, τὸ ὁποῖον θὰ ἦτο μία δικαία πρότασις, ἔπρεπε νὰ εἴπῃς. **κληρον τίθεμαι** = βάλλω κληρον. **ὄτου** = τίνος. **ἦν τότε ἐν ἴσῳ** = ἦν τότε ἴσον. **ἀλλὰ μὴ παρασχεῖν σε** (ὑποκ.) **παῖδα σὴν** (ἀντικ.) **σφάγιον** (κατηγ.) **ἐξαίρετον** = κατ' ἐκλογὴν. **Δαναΐδαις**· δοτ. χαριστ. **πρὸ μητρὸς** = διὰ τὸ ἀμάρτημα τῆς μητρὸς. **οὐπερ τὸ πρᾶγμ' ἦν** = τὸν ὁποῖον ἐνδιέφερε τὸ ζήτημα.

1202-1208. **ὑπότροπος** = ὑποστρέψασα, ἐπιστρέψασα. **κομίζουσα** = περιποιουμένη. **ἄμειψαι**· τοῦ ἀμείβομαι = ἀπαντῶ. **τούτων**· γεν. διατρ. εἰς τὸ **τι** (εἶ τι).

1209 - 1275

1209-1210. **συνσώζω** = ἐνεργῶ ἀπὸ κοινού πρὸς σωτηρίαν.

1211-1215. **λόγος** = γλῶσσα, τὸ χάρισμα τῆς φωνῆς. **Ὁρφεὺς**·

υἱὸς τῆς Μούσης Καλλιόπης, μυθικὸς ἥρωας, ἦτο περιφημὸς ποιητὴς καὶ μουσικὸς διὰ τῆς λύρας καὶ τῆς μουσικῆς συγκινῶν καὶ μαλάσσων τὰ ἄγρια θηρία, κινῶν δένδρα καὶ λίθους καὶ ἀναστελλῶν τὸν ὄρθν τῶν ποταμῶν. Ἐμάλαξε καὶ αὐτὸν τὸν Πλούτωνα. **ἐπέδω** = ἔδω. **ὄμαρτῶ τινι** = ἀκολοθῶ τινα. **κηλεῖν τε*** συνάπτεται πρὸς τὸ πείθειν (πέθειν — κηλεῖν τε)* **κηλῶ** = θέλω, γοητεύω. **ἐνταῦθ' ἂν ἦλθον** = θὰ ἐχρησιμοποιοῦν αὐτὸ τὸ μέσον. **παρέχω** = χρησιμοποιοῦ. **τάπ' ἐμοῦ σοφᾶ** = αὐτὰ πού μόνον γνωρίζω, δηλ. τὰ δάκρυα, ὡς λέγει εὐθὺς ἁμέσως.

1216-1232. **ἱκετηρία** = κλάδος ἐλαίας μὲ λευκὰ ἔρια περιτυλιγμένως, σύμβολον τῶν ἱκετῶν. **τὸ σῶμα τοῦμόν ἐξάπτω σέθεν ἱκετηρίαν** (= ἱκετήριον κλάδον). **γόνασιν** = διὰ τὴν ζώην σου· ἡ ὄλη πρότασις παρενθετικὴ ὡς τὸ ἱκετεύω. **ἄωρος** = νέος. **τὰ ὑπὸ γῆς** = ὁ ἔδης. **δοῦσα σῶμ' ἐμόν** = καθίσασα. **χάριτες** = θωπείαι. **ἐν δόμοισιν ἀνδρὸς** = συζύγον. **θάλλω** = ἀκμάζω, εἶμαι εὐτυχῆς. **οὔμοσ** = ὁ ἔμοσ λόγος = ὁ λόγος ἐμοῦ, ἐξ οὗ τὸ **ἐξαρτωμένης** = κρεμασμένης. **ἀντιλάξναι** = ἀντιλαμβάνομαι, πιάνομαι ἀπὸ κάτι. **ὑποδοχαί** = δεξιώσεις. **δόμων*** γεν. ὑποκειμ. εἰς τὸ **ὑποδοχαῖς**. **πόνων τιτηνὸς ἀποδίδουσά σοι τροφᾶς** = ἀναποδίδουσα εἰς σέ τοὺς πολλοὺς κόπους διὰ τὴν ἀνατροφὴν μου· **τιτηνὸς** (θάω, θηλάζω· τιθήνη = τροφὸς) = ὁ τρέφων.

1233-1240. **μή**, (ἀποκτείνης) πρὸς σε Πέλοπος καὶ πρὸς Ἀτρεῶς πατρὸς = ἱκετεύω σε δι' ὄνομα κλπ. **ὠδίνω** = ἔχω ὠδίνας (πόνους τοῦ τοκετοῦ)· **ὠδῖς - ἴνος** θηλ., ἔδω = λύπη, ἄλγος. **τί μοι μέτεστι** = τί σχέσιν ἔχω. **Ἀλέξανδρος** = Πάρις. **πόθεν** = πῶς ἔγινε καὶ ἦλθε (ὁ Πάρις). **ὄμματα** = βλέμμα. **ἴν' ἀλλὰ τοῦτο** = ἴνα (εἰ μὴ τι ἄλλο) τοῦτο = ἴνα τοῦτο τοῦλάχιστον. **σέθεν μνημεῖον** = σοῦ ἀνάμνησιν.

1241-1245. **μικρὸς σὺ** (εἰ) **ἐπίκουρος φίλοις** = ὥστε νὰ βοηθήσῃς τοὺς φίλους. **ἱκετεύω πατρὸς κατὰ τὸ δέομαί τινος**. **αἰσθημά τοι τῶν κακῶν ἐγγίγνεται κἂν νηπίοις γε** = καὶ τὰ νήπια νὰ ἀσφαλῶς συναισθάνονται τὰ κακά. **λίσσομαι** = ἱκετεύω.

1246-1252. αἰδεσαί με = σεβάσου με, σεβάσου τὴν δυστυχίαν μου. κατοίκτηρον βίον = λυήσου τὴν ζωὴν μου. ἄντομαι = ἵκετεύω. νεοσσός = τὸ νεογνὸν τῶν πτηνῶν, τὸ μικρὸ πουλάκι. ηὔξημένη = ἀνεπτυγμένη. πάντα λόγον = ὅ,τι εἶχα νὰ εἶπω. συντεμούσα ἐν = συντομέυσασα εἰς ἐν σημείον. νικήσω = θὰ νικήσω, θὰ πείσω. τὰ νέρθε = τὰ κάτω, τὰ ἐν Ἄδου. οὐδέν (ἐστί) = δὲν ἀξίζον τίποτε. κακῶς ζῆν κρείσσον ἢ καλῶς θανεῖν = προτιμότερον νὰ ζῆ κανεὶς κακῶς παρὰ νὰ ἀποθάνῃ καλῶς. Ἀντιθέτως ὁ Αἴας ἐν τῷ φερωνύμῳ δράματι τοῦ Σοφοκλέους λέγει: ἀλλ' ἢ καλῶς ζῆν ἢ καλῶς τεθνηκέναι τὸν εὐγενῆ χρῆ. Εἰς ἄλλας τραγωδίας ὁ Εὐριπίδης κατὰ τὰς περιστάσεις ἔχει διαφορετικὴν ἀντίληψιν διὰ τὴν ζωὴν λέγων: τοῦ ζῆν δὲ λυπρῶς κρείσσον ἐστί κατθανεῖν* τὸ γὰρ θανεῖν κακῶν μέγιστον φάρμακον νομίζεται. Τὸ ὀρμέφυτον τῆς ζωῆς ἐξεγείρεται καὶ αἱ πρὸς τὸν πατέρα τῆς ἵκεσίας συντρίβουν τὴν καρδίαν μας. Εἶναι ὠραία ἡ ζωὴ, λέγει, ὁ ἄδης εἶναι φοβερός, μὲ τρομάζει. Χιλιάκις προτιμότερα εἶναι ζωὴ δυστυχισμένη ἢ ἔνδοξος θάνατος. Τόσον γλυκεῖα ἡ ζωὴ εἶναι. Ὁ Ἀχιλλεὺς παρ' Ὀμήρῳ λέγει ὅτι θὰ ἐπροτίμα νὰ θητεύῃ παρ' ἄλλῳ παρὰ νὰ ἀνάσῃ ὅλων τῶν νεκρῶν.

1253-1254. ὦ τλήμων = ὦ ἀθλία. ἀγὼν μέγας ἦκει = φοβερός διαπληκτισμὸς ἔχει γίνεи, προκληθῆ. Ὁ Χορὸς μετὰ πάντα μακρὸν κάπως λόγον λέγει δίστιχον, δι' οὗ ἐκφράζει τὴν γνώμην του.

1255-1268. συνετός εἰμι τὰ οἰκτρὰ = ἐννοῶ τὰ προκαλοῦντα οἶκτον, συμπάθειαν. μαινοίμην ἂν (ἐνν. εἰ μὴ φιλοῖην). δεινῶς ἔχει μοι = ἡ θέσις μου εἶναι πολὺ δύσκολος. ταῦτα = τοῦτο, δηλ. τὴν θυσίαν. δεινῶς — δεινῶς* διὰ τῆς ἐπαναδιπλώσεως ἐξαιρεῖ τὸ δύσκολον τῆς θέσεώς του· πρβλ. ὡς πρὸς τὴν ἔννοιαν τὸ ἡμέτερον: μπρὸς γκρεμὸς καὶ πίσω βράχος. ὅσον (ἐστί) στρατεύμα ναύφρακτον = ναυτικὸν στρατόπεδον. ὅσοι τ' (εἰσὶ) ἄνακτες χαλκῶν ὄπλων = ὀπλιταί (). νόστος = ἀπόπλους. πύργος = τὰ πυργωτὰ τεῖχη. ἐξαιρῶ = κυριεύω. βάθρον Τροίας = ἡ καθέδρα, ἡ πρωτεύουσα τῆς Τροίας. Ἄφροδίτη τις* τὸ τις κατὰ λιτότητα ἐπιτείνει. Ἄφροδίτη κατὰ συνεκδοχὴν = ἐπιθυμία. ἀρπαγαὶ λέκτρων ἑλληνικῶν = ἀρπαγαὶ Ἑλληνίδων συζύγων. οἷ = οὔτοι λοιπόν. λύω θέσφατα* κατὰ τὸ λύειν νόμους = δὲν ἐκτελῶ τὴν θέλησιν.

1269-1275. τὸ βουλόμενον = ἡ βούλησις. ἧ' δοτ. χαριστ. δεῖ = εἶναι ἀνάγκη. τούτου = ταύτης τῆς ἀνάγκης, εἰς ταύτην τὴν ἀνάγκην. ἧσσονες καθέσταμεν = ἔχομεν ὑποκίψει. συλῶμαι λέκτρα = ἀπογυμνώνομαι ἀπὸ τὴν σύζυγον, μοῦ ἀρπάζουν τὴν σύζυγον. Λέγων πάντα ταῦτα ὁ Ἄγ. παρουσιάζεται πλέον ὡς μέγας πατριώτης, ἐμπεποτισμένος ἀπὸ τὴν πανελλήνιον ἰδέαν. Ὁ Ἄγ. ἀφ' οὗ ἀπελογήθη εἰς τὰς ἐπιθέσεις Κλ., Ἴφ., Χοροῦ, καταλείπει τὴν ὀρχήστραν, ἐν ᾧ τὸ θέατρον ἀντηχεῖ ἀπὸ τὸν ἀπελπιν θοῆνον Κλυτ., Ἰφιγενείας.

Τὸ τμήμα 1098-1275 τὸ διαλογικὸν ἀποτελεῖ τὸ Δ' ἐπεισόδιον καὶ ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν Ε' πράξιν σημερινῆς τραγωδίας. Τελειώνει μὲ τὴν δευτέραν δήλωσιν τοῦ Ἄγ. ὅτι ὀφείλει νὰ θυσιάσῃ τὴν κόρην. Τῶν θεατῶν τὴν ψυχὴν συνέχει ἔλεος καὶ φόβος ἀπὸ τὴν θυσίαν τὴν ἐπικειμένην. Ἄλλ' ἄς ἀκούσωμεν τοὺς θοῆνους καὶ τὰς ἀρὰς τῆς Ἰφιγενείας ἐν τῇ ἐφεξῆς μονωδίᾳ.

1276 - 1335

1276-1278. οἷ (ἐπιφ. σχετλ.) ἐγὼ = οἴμοι = ὀμέ. μέλεος-α-ον = δυστυχῆς. θανάτου' γεν. αἰτίας. σε' ἀνάφερε εἰς τὸ παραδοῦς.

1279-1282. ταῦτόν μέλος τύχης πέπτωκεν εἰς ἄμφω = τὸ ἴδιον μέλος τῆς τύχης ἔχει πέσει, λάχει καὶ εἰς τὰς δύο· τὸ ἴδιο μοιρολόγι λέμε: οἷ γὰρ οἷ γῶ.

1283-1311. νάπος νιφόβολον = φάραγξ χιονόβλητος. ὄθι = ὄπου. ἔβαλε = πέταξε, ἐξέθηκε βρέφος ἀντ., ματρὸς ἀποπρὸ νοσφίσας = ἀποχωρίσας μακρὰν ἀπὸ τὴν μητέρα. ἐπὶ μόρῳ θανατόεντι = ἐπὶ μοίρᾳ θανασίμῳ = μὲ τὸν σκοπὸν νὰ ἀποθάνῃ. Πάριν, ἐπεξήγησις τοῦ ἀνωτέρω: βρέφος ἀπαλόν. Φρυγῶν πόλις = τὸ Ἴλιον. ὄφελε (Πριάμος). οἰκίζω = ἐγκαθιστῶ τινα. τὸν τραφέντα ἀμφὶ βουσί = τὸν τραφέντα μέσα στὰ βῶδια. βουκόλον, κατηγ. θάλλον = θαλασσῶς. χλωρός = τρυφερός. ῥοδόεντα ἄνθη = ἄνθη ῥόδων. Ἡ μάντις Κασσάνδρα, ἡ κόρη τοῦ Πριάμου, κατὰ τινὰς μύθους, εἶχε προφητεύσει, ὅταν ἐγεννᾶτο ὁ Πάρις, ὅτι οὗτος θὰ γίνῃ ὁ καταστροφεὺς τῆς πατρίδος του καὶ δι' αὐτὸ ἐπέμενε νὰ φονευθῇ τὸ βρέφος, ἵνα

ἀποτραπῆ τῆς πατρίδος ὁ ὄλεθρος. Κατ' ἄλλους μύθους ἡ Ἑκάβη, ἔχουσα ἐν τῇ κοιλίᾳ τὸν Πάριον, εἶδε καθ' ὕπνου ὅτι ἐγέννησε δαυλόν, οἱ δὲ ἐξηγηταὶ τῶν ὀνείρων, προβλέποντες ὅτι τὸ παιδίον ποῦ θὰ γεννηθῆ θὰ γίνῃ ὁ καταστροφεὺς τῆς πατρίδος, ἠξίωσαν τὸν φόνον αὐτοῦ. Καὶ ὁ Πρίαμος ἀντὶ νὰ τὸ φονεύσῃ τὸ ἐξέθηκεν εἰς χαράδραν τῆς Ἰδης, ὅπου ποιμένες εὐρόντες αὐτὸ ἀνέθρεψαν. Ὑστερον ὁ Πρίαμος ἀναγνωρίσας τὸ ἐδέχθη πάλιν εἰς τὴν οἰκογένειάν του παρὰ τὰς ἀποτροπὰς τῆς Κασσάνδρας. Ὁ Πρίαμος φανταζόμενος αὐτὸν ὡς βουκόλον καὶ ὄχι ὡς βασιλόπαιδα ἔστειλεν αὐτὸν εἰς τὰ λιβάδια τῆς Ἰδης, ἵνα βόσκη τοὺς βοῦς, καὶ παρεχώρησεν εἰς αὐτὸν πρὸς κατοικίαν θέσιν κοντὰ εἰς τὰς γνωστὰς κρήνας. **ὑακίνθινα ἄνθη** ὑάκινθος, ὠραῖον εὐώδες ἄνθος. Ἡ λεπτομερὴς περιγραφή τοῦ θελκτικοῦ καὶ εἰδυλλιακοῦ τοπίου γίνεται, ἂν καὶ δὲν συμφωνεῖ πρὸς τὴν διάθεσιν τῆς βαρέως πενθούσης Ἰφιγενείας, κατὰ τὸν τύπον τῶν μονοδιῶν τοῦ Εὐριπίδου καὶ ἐκ τῆς κλίσεως τοῦ τραγικοῦ φυσιολάτρου νὰ περιγράψῃ εἰδυλλιακὰ τοπία. **ἐνθα** = ἐκεῖ. **Ἑρμᾶς** = ὁ Ἑρμῆς. Ὁ Ζεὺς ὀρίσας διαιτητὴν τὸν Πάριον ἔστειλε τὸ Ἑρμῆν νὰ συνοδεύσῃ εἰς τὴν Ἰδην τὰς ἐριζούσας τρεῖς θεάς. **τρυφῶ ἐπὶ πόθῳ** = καμαρώνω διὰ τὰ ἐρωτικά φίλτρα. **εὐναῖσι βασιλίσιν Διὸς ἄνακτος** = ὡς βασιλικὴ σύνευνος τοῦ Διός. Τὸ **βασιλίσιν** εἶναι ἐπίθετον. **ἐπὶ κρῖσιν ἔριν τε, θάνατον** ἐκφράζουσι τὸ τελ. αἴτιον. **κρῖσιν... ἔριν καλλονᾶς** προθύστερον. **στυγνός** = φοβερός, ἀπαίσιος. **ἐμοί, δοτ. ἀντικ. ἢ ἠθικῆ** = διὰ τὸν θάνατον δὲ τὸν ἰδικόν μου. Ἐφεξῆς ἡ σειρά: **φέροντα Δαναΐδαισι πρὸς Ἴλιον πομπάν, ἄς** (= ἧς) **πομπῆς προθύματα ἔλαχεν Ἄρτεμις κόραν.**

1312-1318. **δυσελένα** = δυσελένη = ἡ παλιολένη, ἡ βρωμοελένη. **πικρὰν ἰδοῦσα** = ἀφ' οὗ μὲ ἐφαρμάκωσεν πρὸς τὸ **δυσελέναν** πρβλ. **δύσπαρις, αἰνόπαρις. φονεύομαι — διόλλυμαι** ἐπαναδίπλωσις ἔχουσα ποικιλίαν, διότι τὴν ἀφόρητον αὐτὴν ἔννοιαν δὲν τὴν χωραεῖ ὁ νοῦς της. **ἀνοσίου πατρός** διότι φονεῖει τὸ ἴδιον τέκνον.

1319-1329. **πρῦναι ναῶν** περιφρ. = **νῆες, χαλκεμβολάδες** = ἔχουσαι **χαλκᾶ** ξμβολα· ἀναρχοπισμός. **ἐλάτα** (ἦ) = ναῦς, στόλος (ἐκ ξύλου ἐλάτης)· συνεκδοχῆ. **πομπάιος** = ὁ πέμπων, ὁ συνοδεύων εἰς τοῦτο ἀνάφερε τὸ εἰς **Τροίαν**· **ἐλάταν πομπάϊαν** εἶναι παράθεσις

εἰς τό: **πρύμνας ναῶν** = στόλον πού θά συνώδευε τοὺς Ἕλληνας εἰς τὴν Τροίαν· ἢ σειρά: ἄδε Αὐλὶς μὴ μοι ὄφελε δέξασθαι εἰς τοῦσδ' ὄρμους πρύμνας ναῶν χαλκεμβολάδων, ἐλάταν πομπαίαν εἰς Τροίαν. Τῶν ἐφεξῆς ἢ σειρά ἔχει ὧδε: **μηδ' (ὄφελε) Ζεὺς πνεῦσαι ἀνταίαν πομπᾶν Εὐρίπω. πομπῇ** = ὁ συνοδεύων ἄνεμος, ἢ αὔρα. **ἀνταῖος** = ἐναντίος. **Εὐρίπω**· δοτ. τοῦ τόπου. **μειλίσσων αὔραν** = γλυκεῖαν αὔραν στέλλων. **ἄλλαν** = διάφορον. **λαΐφρσι θνατῶν** = εἰς τὰ ἰστία τῶν θνητῶν. **χαίρειν**· θά νοήσωμεν πρὸ αὐτοῦ τὸ **τοῖσι μὲν κατ' ἀναλογίαν** πρὸς τὸ κατοτώτερον **τοῖσι δέ' τοῖσι μὲν χαίρειν** = ὥστε ἄλλα μὲν πλοῖα νὰ χαίρουν. **τοῖσι δὲ λύπαν** = εἰς ἄλλα δὲ λύπην. **τοῖσι δὲ ἀνάγκαν** = ἀνωτέραν βίαν. **τοῖσι δ' ἐξορμᾶν** = εἰς ἄλλα δὲ νὰ ἀποπλέουν. **στέλλειν** (τὰ ἰστία) = νὰ μαζεύουν τὰ πανιά· **μέλλειν** = νὰ ἀναβάλλουν τὸν ἀπόπλου. Ἡ ἔννοια: ἐξαποστέλλει ὁ Ζεὺς ἐκάστοτε εἰς τὰ πλοῖα διάφορον αὔραν μὲ διάφορα ἀποτελέσματα· οὕτως εἰς ἄλλα μὲν ἢ αὔρα εἶναι γλυκεῖα, δι' ἄλλα δὲ φαρμακερή. Ὡστε ἄλλα νὰ ὑποκύπτουν εἰς τὴν ἀνωτέραν βίαν (**ἀνάγκα**), ἄλλα νὰ ἀποπλέουν, ἄλλα νὰ διπλώνουν τὰ πανιά, ἄλλα νὰ ἀναβάλλουν τὸν ἀπόπλου· ὅρα τὴν παρήχησιν: **πομπαίαν**—**ἀνταίαν** καὶ τὴν ἐπαναδίπλωσιν: **τοῖσι μὲν, τοῖσι δὲ** κλπ.

1330-1335. **γένος ἀμεριῶν** = γένος τῶν ἐφημέρων, οἱ ἐφήμεροι ἄνθρωποι. **πολύμοχθος** = πολυβασανισμένος. **τὸ χρεῶν** = ἡ μοῖρα. **δύσποτμος** = δυστυχής· τὸ τι κατὰ λιτότητα ἐπιτείνει τὸ **δύσποτμον**. **ἰὼ τιθεῖσα**· ἐπιφώνησις: **τιθεῖσα** = προκαλοῦσα, **πάθρα** = συμφορὰ. **ἄχεα** = λύπαι, φαρμάκια. Ἡ πρωταρχ. αἰτία ὄλων τῶν κακῶν ἢ Ἑλένη,

Τὸ τμῆμα 1283-1335 ἐπέχει θέσιν Δ' Στασίμου, εἶναι λυρικόν, μονοψῆδι τῆς Ἰφιγένειας συνοδευομένης ὑπὸ τοῦ αὐλητοῦ, καλεῖται δὲ ἢ μονοψῆδι **θρηῆνος ἀπὸ σκηνηῆς**. Εἰς τὴν μουσικὴν ἀπηχεῖ τῆς παρθένου ὁ θρηῆνος. Τὸ μέλος τῶν τοιούτων λυρικῶν ἡσματῶν ἐψηχαγώγει τοὺς θεατάς. Εἰς τὴν μονοψῆδιαν ταύτην πρὸς τοῖς ἄλλοις σημειωτέα ἢ ἐπαναδίπλωσις, ἣτις πράγματι μαίνεται: **ἰὼ-ἰὼ, Ἰδαῖος-Ἰδαῖος, ἐλέγετο-ἐλέγετο, ὦ μάτερ-ὦ μάτερ, πικρὰν-πικρὰν, ἀνοσίοισιν-ἀνοσίου, ἢ πολύμοχθον-ἢ πολύμοχθον, ἰὼ-ἰὼ, μεγάλα-μεγάλα**. Ἡ Ἰφιγένεια ἔχει χάσει κάθε ἐλπίδα. Ἀλλὰ τί γίνεται ὁ Ἀχιλλεὺς μὲ τὰς ὑποσχέσεις του; Τοῦτο θά ἴδωμεν ἐφεξῆς.

1336 - 1368

1336 - 1344 ὄχλος ἀνδρῶν = πλήθη στρατοῦ. τὸν γε τῆς θεᾶς παῖδα (εἰσορῶ). ᾧ· δοτ. χαριστ. διαχαλῶ = ἀνοίγω. μοι = πρὸς χάριν μου, παρακαλῶ. δμῶες = ἐπηρέται. ὡς τί δή; = διατί τάχα; τὸ δυστυχὲς τῶν γάμων = ἡ ἀποτυχία τῶν γάμων, ὁ ματαιωθεὶς γάμος. Αἱ ἀντιλαβαὶ χαρακτηρίζουν τὴν ἐπίτασιν τῆς διεγέρσεως. Ὁ διάλογος γίνεται γοργότερος καὶ ζωηρότερος. οὐκ ἐν ἀβρότῃ κείσαι πρὸς τὰ νῦν πεπτωκότα = μὲ τὸ νῦν κατάντημά σου δὲν σοῦ ἐπιτρέπεται νὰ δείχνης λεπτότητα καὶ ἀβρότητα τρόπων. πεπτωκότα· ἡ μεταφορὰ ἀπὸ τοῦς κύβους. μίμνω = μένω. οὐ σεμνότητος ἔργον = ὅπου ἔχει τὴν θέσιν τῆς ἡ αἰδημοσύνης. ἀνδύμεθα = ἀναδύμεθα· ἀναδύομαι = ἀποσύρομαι, δείχνω αἰδημοσύνην.

1345-1368. Ἔρχεται ὁ Ἄχιλλεύς, ἀπὸ τὰς πρώτας λέξεις τοῦ ὁποῖου (τάλαινα) προαισθανόμεθα κάτι τὸ σοβαρόν. οὐ ψευδῆ θροεῖς· ὁ χαρακτηρισμὸς σου εἶναι ὀρθός, διότι πραγματικά εἶμαι τάλαινα. δεῖν· ἐν Ἀργείοις βοᾶται = φοβερὰ βοή ἀκούεται μέσα εἰς τοὺς Ἀργεῖους. τὴν βοήν σήμαινέ μοι = δίδε ἐξηγήσεις ὡς πρὸς τὴν βοήν. πονηρὸν εἶπας οἰωνόν λόγων = αὐτὸ τὸ ὁποῖον εἶπες εἶναι κακὸν σημεῖον διὰ τὴν εἰδήσιν πού φέρνεις (βοᾶται)· ἐκ τοῦ δεῖνὰ ἀμφὶ σῆς παιδὸς διαισθάνεται ὅτι ἡ βοή εἶναι κακὸν προμήνυμα. ὡς χρεῶν σφάξαι νιν· φαίνεται ὅτι ὁ στρατὸς ἔλαβεν ἐν τῷ μεταξὺ γῶσιν τοῦ χρησιμοῦ καὶ τῆς δυστροπίας τοῦ Ἄγ. εἰς θόρυβον ἐγὼ τοι καυτὸς ἤλυθον = καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος ἐξετέθην εἰς θορυβώδεις ἀποδοκιμασίας. λευσθῆναι πέτροις = νὰ λιθοβοληθῶ· ἐξαετᾶται ἐκ τοῦ ἤλυθον εἰς θόρυβον. Ὁ ὄχλος ἀποδοκιμάζων ἤξει τοὺς λιθοβολισμὸν του. μῶν = μὴ οὖν. σφῶζων, ἐνεστῶς τῆς προσπαθείας. ἐχθρός· ὁ στρατὸς ἦτο δυσμενής, διότι εἶχε τὴν αὐτὴν δεισιδαιμονίαν καὶ τὸν αὐτὸν φιλοπόλεμον ὀργασμὸν. δι' ἅρ' ὀλώλαμεν· τμησίς = διολώλαμεν ἄρα. γάμων ἥσσανα ἀπεκάλουν = μὲ ἀπεκάλουν ὄργανον τῆς μνηστῆς· τοῦτο ἦτο ὕβρις. εὐνις = σύζυγος. ἐπέμψατο = μετεπέμψατο. κάργθην = καὶ Ἀργόθεν. νικῶμαί τινος· ἐλέχθη κατὰ τό: ἠττώμαί τινος. κερραγμός = κερραγαί. τὸ πολὺ = τὸ πλῆθος, ὁ ὄχλος κακὸν δεῖνόν (ἔστι) = εἶναι φοβερόν κακόν. Δυσμενῶς ἐκφράζεται ὁ Εὐρύπ. διὰ τὴν ὀχλοκρατίαν. ἀρήγω = βοηθῶ (ἀρωγή). μαχεῖ, β' ἐνικ. μέλλ. τοῦ μά-

χομαι. **ὄναιο τῶν φρενῶν** = νὰ χαρῆς τὰ εὐγενικά σου αἰσθήματα. **ὀνησόμεσθα** = θὰ χαροῦμε· θὰ χαροῦμε διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς Ἰφιγ. **ὁ Σισύφου γόνος** = ἡ σπορὰ τοῦ Σισύφου, δηλ. ὁ Ὀδυσσεύς. Ἡ μυθολογία θέλουσα νὰ συνδέσῃ τοὺς δύο πολὺ πανούργους ἥρωας ἔδωκε πατέρα εἰς τὸν Ὀδυσσεῖα τὸν Σίσυφον. **ἴδια πράσων ... ταχθεῖς ὑπο** = ἐνεργῶν ἐξ ἀτομικῆς του πρωτοβουλίας ἢ κατ' ἐντολὴν τοῦ στρατοῦ. **αἰρεθεῖς ἐκῶν** = ἐκλεγείς τῇ ὑποδείξει του. **πονηρὰν γ' αἰρεσιν** (αἰρεθεῖς) = ναὶ κάποια πονηρὰ ὑστεροβουλία ἐκρύπτετο εἰς τὴν ἐκλογὴν. **μιαιφονεῖν**· δηλ. νὰ διαπραῖξῃ μιὰρὸν φόνον. **ἔχω** = ἐμποδίζω. **ἄγω** = ἀπάγω. **δηλαδὴ** = προφανῶς. **ξανθῆς ἐθειρας** (ἀρπάσας)· **ἔθειρα καὶ ἔθειραι** = τρίχες, κόμη. **ἀντέχομαί τινος** = κρατιέμαι ἀπὸ κάποιου. **ὥς** = διότι. **τοῦδ' εἴνεκα** = ὅσον ἐξαρτᾶται ἐξ αὐτοῦ (ἐὰν δηλ. τὴν πιάσω σφιχτά). **ἀλλὰ μὴν εἰς τοῦτό γ' ἤξει** = ἀλλ' ὅμως τὸ πρᾶγμα θὰ καταλήξῃ εἰς τοῦτο, δηλ. εἰς τὴν σφαγὴν. Ὁ Ἀχιλλεὺς βλέπει τὴν θυσίαν, ἣν ὁ στρατὸς στασιάσας ἀξιοῖ, ἀναπόφευκτον παρὰ πᾶσαν ἀντίδρασίν του.

1368 - 1401

1368-1373. **εἰσακούσατε**· οὐ καὶ ὁ Ἀχιλλεὺς. **μάτην θυμοῦμαι** = ἄνευ λόγου, ἀδίκως ὀργίζομαι. **καρτερῶ τὰ ἀδύνατα** = ἐπιμένω εἰς τὰ ἀδύνατα. **προθυμίας**· γεν. τῆς αἰτίας εἰς τὸ αἰνέσαι (ἐπαινέσαι) = διὰ τὴν καλὴν του διάθεσιν. **διαβάλλομαί τινι** = γίνομαι μισητὸς εἰς τίνα. **πλέον πρᾶττω** = κατορθώνω.

1374-1384. **οἶα εἰσῆλθὲν μ' ἐννοουμένην** = ποῖα σκέψεις μοῦ ἤλθαν, ὅταν ἐβασάνιζα τὸ πρᾶγμα. **κατθανεῖν μοι δέδοκται**· ὁ στρατὸς ἔχει ἀποφασίσει τὴν θανάτωσίν μου. **μοί**· δοτ. ἀντιχαρ. **παρήμιμ τὸ δυσγενὲς ἐκποδῶν** = παραμερίζω, βγάζω ἀπὸ τὴ μέση κάθε ταπεινὸ αἰσθημα. **ὥς**· εἰδικός. **ἢ μεγίστη** = ἡ ἰσχυροτάτη. **κάν ἐμοί** = καὶ ἐν ἐμοί. **πορθμὸς ναῶν** = ἡ διαπεραιώσις τῶν πλοίων. **τὰς μελλούσας γυναῖκας** = τὰς γυναῖκας τοῦ μέλλοντος. **τεῖσαντες** = τιμωρήσαντες. **ὁ Ἑλένης ὄλεθρος**· περίφρασις = ἡ χαμένη Ἑλένη. **ῥύσομαι** = θὰ σώσω. **κλέος μου μακάριον γενήσεται** = ἀθάνατος θὰ εἶναι ἡ δόξα μου, ὡς ἐλευθερωτρίας τῆς Ἑλλάδος.

1385-1391. **καὶ γὰρ οὐδέ τοί τι λίαν ἐμοὶ φιλοψυχεῖν κρεῶν** = ἀλλὰ ἔχω πρὸς τούτους καὶ ἄλλον λόγον νὰ μὴ ἀγαπῶ τὴν ζωὴν μου. **πᾶσι Ἑλλησι**· δοτ. χαριστ. **ἔτεκές με κοινὸν** (δηλ. ἀγαθόν), κατηγορ. **ἐρέτμ' ἔχοντες** = ἐρετμὰ ἔχοντες = κωπηλάται· **ἐρετμὸν** (ἐρέσσω) = κώπη. **ἢ ἐμὴ ψυχὴ** = ἢ ζωὴ μου **μί' οὔσα** = ἐγὼ δὲ μὲ μίαν ζωὴν, ποῦ ἔχω. **ἀλλὰ μυρῖοι** — **ἢ δ' ἐμὴ ψυχὴ μί' οὔσα**· ὁ συλλογισμὸς ἀπὸ τοῦ μεῖζονος.

1392-1401. **κάπ' ἐκεῖνο** = καὶ ἐπ' ἐκεῖνο = καὶ εἰς ἓν ἄλλο, τὸ ἐξῆς. **διὰ μάχης μολεῖν** = διὰ μάχης ἐλθεῖν = μαχέσασθαι. **κρεῖσσων** (ἔστι), σύντ. προσωπικὴ ἀντὶ τῆς ἀπροσώπου: **κρεῖσσόν (ἔστιν) ἕνα ἄνδρα ὁρᾶν φάος** (= ζῆν) ἢ **μυρῖας γυναῖκας**. Πρὸς τὴν ἔννοϊαν πρβλ. τὰ ἐν Ἰφιγ. ἐν Τ.: **ἀνὴρ μὲν ἐκ δόμων θανῶν ποθεινός, τὰ δὲ γυναικὸς ἀσθενῆ**. **ἐμποδῶν γενήσομαι** = θὰ ἐμποδίσω. **ἀμήχανον** = ἀδύνατον. **ταῦτα** = ἢ θυσία μου. **μνημεῖα**· ὡς καὶ παρ' ἡμῖν τὸ μνημεῖον τοῦ ἀγνώστου στρατιώτου. **διὰ μακροῦ** = ἐπὶ μακρὸν χρόνον. **οὗτοί**· καθ' ἕλξιν πρὸς τὸ **παῖδες** ἀντὶ **ταῦτα**· καὶ ἐπαλαμβάνει τὸ **ταῦτα** 1398 = αὐτὰ θὰ εἶναι τὰ παιδιὰ μου. **τὸ μὲν** = τὸ βαρβαρικόν. Οἱ Ἕλληνες ἔχοντες συνειδησιν τοῦ ὑπεριέρου πολιτισμοῦ τὼν κατεφρόνου ὡς βαρβάρους πάντας τοὺς μὴ Ἕλληνας καὶ εἶχον τὴν ἀξίωσιν νὰ ἄρχωσιν ἐκείνων ταυτίζοντες βαρβάρους καὶ δούλους.

Ἡ Ἰφιγένεια ἀπροδοκῆτως μετεστράφη· ἐλευθέρα ἀπὸ φόβου καὶ ὑψηλόφρων, ὑπερήφανος ἐν τῇ φιλοπατρῖα της, λαμβάνει τὴν ἀμετάκλητον ἀπόφασιν νὰ ἀποθάνῃ ὑπακούουσα εἰς τὴν ἐθνικὴν φωνὴν ποῦ τὴν καλεῖ νὰ προασπίσῃ τῆς πατρίδος τὴν τιμὴν καὶ τὴν ἀσφάλειαν. Ἡ πανελληνίως ἰδέα ἐπεκράτησεν εἰς τὴν ψυχὴν της.

1402-1432

1402-1404. **τὸν σὸν** = ἡ ἰδική σου στάσις. **γενναίως ἔχει** = εἶναι εὐγενική. **τὸ τῆς τύχης δὲ καὶ τὸ τῆς θεᾶς** = ἡ θέλησις ὅμως τῆς τύχης καὶ τῆς θεᾶς. **νοσεῖ** = δὲν εἶναι δικαία, ὀρθή. Ὁ Χορὸς θανάμαίξει τὴν γενναιοφυχίαν τῆς κόρης, αἰτιᾶται δὲ τὴν τύχην καὶ τὴν θεάν. **νοσεῖ**· μεταφορικῶς κεῖται. Ὁ Εὐριπίδης κακίζει τοιοῦτους

θεοὺς ζητοῦντας ἀνθρωποθυσίας· ἡ θεὰ ζητοῦσα τὴν θυσίαν εἶναι ἠθικῶς ἐπιλήψιμος· ἡ κόρη ἔχει εὐγένειαν ἀνεπίληπτον.

1405-1415. **τίθημι μακάριον** = καθιστῶ εὐτυχή. **σοῦ μὲν, Ἑλλάδος δέ**· γεν. τῆς αἰτίας. **ἀπολείπω** = ἀφήνω κατὰ μέρος. **τὸ θεομαχεῖν** = ἡ θεομαχία, ἡ ἀντίδρασις κατὰ τῆς θεᾶς. **ὃ σου κρατεῖ** = τῆς ὁποίας πλήρης εἶναι ἡ ψυχὴ σου. **ἐξελογίσω τὰ χρηστὰ τάναγκαῖά τε** = ἐσκέφθης, ὅπως σοῦ ὑπηγόρευεν ἡ λογικὴ καὶ ἡ ἀνάγκη. **μᾶλλον εἰσέρχεται με πόθος ὧν λέκτρων** = ὁ πόθος νὰ σὲ ἀποκτήσω σύζυγον γίνεται δυνατώτερος, ἀξάνει, ἐπιτείνεται. **φύσις** = χαρακτήρ. **ὄρα δέ** = κοίταξε δέ (αὐτὰ ποὺ θὰ σοῦ εἶπω). **ἄχθομαι** = φέρω βαρέως. **ἴστω Θετίς** = μάργυς μου ἡ Θετίς. **ἀθρέω-ῶ** = προσέχω. **κακόν**· οὐσιαστ., **δεινὸν** ἐπίθ. Ὁ Ἀχιλλεὺς θίγει τὴν ἀνθρωπίνην χορδήν, τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν ζωὴν, ἣτις εἶναι ἔμφυτος εἰς πάντα ἄνθρωπον.

1416-1420. **οὐδὲν οὐδέν' εὐλαβουμένη** = χωρὶς καθόλου νὰ συστέλλωμαι πρὸ οὐδενός. **ἡ Τυνδαρίς παῖς** = ἡ κόρη τοῦ Τυνδάρεω = ἡ Ἑλένη. **ἀρκεῖ τιθεῖσα**· ἡ σύνταξις προσωπικὴ ἀντὶ ἀπροσώπου: **ἀρκεῖ τιθέναι** = ἀρκεῖ ὅτι ἡ Ἑλ. προκαλεῖ. **διὰ τὸ σῶμα** = διὰ τὸ κάλλος τοῦ σώματος. **μάχας-φόνους**· ἐν διὰ δυοῖν = φονικὰς μάχας. **ἦν δυνώμεθα**· ὁ πληθ. διότι καὶ ὁ Ἀχιλλεὺς θὰ συμβάλῃ εἰς τοῦτο συντελῶν εἰς τὴν θυσίαν τῆς Ἰφιγενείας.

1421-1432. **λῆμα** παρὰ τὸ **λάω** = θέλω (αἱ δὲ **λῆς**) = θέλησις, ψυχὴ, καρδιά. **ἄριστος** = εὐγενέστατος. **οὐκ ἔχω πρὸς τοῦτο λέγειν** = δὲν δύναμαι νὰ ἀντιλέγω εἰς τοῦτο. **γενναῖα φρονεῖς** = ἔχεις εὐγενῆ αἰσθητάτα. **τί γὰρ τάληθες οὐκ εἴποι τις ἄν;** = διότι διατί νὰ μὴ ὁμολογῇ τις τὴν ἀλήθειαν; = ὀφείλω νὰ ὁμολογήσω, ὅσον καὶ ἂν ἀντίκειται εἰς τὴν ἐπιθυμίαν μου. **μεταγνοίης ἂν τάδε** = δύνασαι νὰ ἀλλάξῃς αὐτὰς τὰς σκέψεις. **ὥς ἂν οὖν εἰδῆς τάπ' ἐμοῦ** = γὰ νὰ ἐννοήσῃς λοιπὸν τὴν εἰλικρίνειαν τῶν λόγων μου. **τάδ' ὄπλα** = τοῦσδε τοὺς ἐνόπλους (τοὺς συνοδεύοντας αὐτόν, οὓς δεικνύει). **ὥς οὐκ ἐάσω** = μὲ τὴν ἀπόφασιν νὰ μὴ σὲ ἀφήσω. **χρῶμαι τοῖς λόγοις τινός** = συμμορφώνομαι πρὸς τὰς ὑποδείξεις τινός. **ἀφροσύνη** = ἀπὸ ἄγνοιαν

(τῆς φρίκης τοῦ θανάτου). Ὁ Ἀχιλλεὺς θαυμάζων τὸ ἦθος τῆς ἡρώιδος δηλώνει ὅτι θὰ ἀντιδράσῃ κατὰ τῆς θυσίας.

1433 - 1474

1433-1447. **πρόφασις** = ἀφορμή. **παῦσαί με μὴ κάκιζε** = **παῦσαι κακίζουσά με** = **μὴ κάκιζέ με** = μὴ μὲ ἀποθαρρύνῃς. Ἡ Κλ. ὑπολαβοῦσα τὸ **κακίζειν** ὡς ὑβρίζειν, ὀνειδίζειν, λέγει **οὐδὲν ἀδικήσει** = δὲν θὰ ἀδικηθῆς καθόλου, δὲν θὰ πάθῃς κανὲν κακόν. **τριχός**· γεν. τῆς ὕλης. **ἀμπέχομαι**, **ἀόρ**. **ἡμπεσχόμην**· **ἀμπίσχη** ὑποτ. ἀορ., β' πρόσωπον = ἐνδύομαι, φορῶ (ὄρα ἀμπέχονον). **τί τόδ' εἶπας**; τί ἔστι τόδε, ὃ εἶπας; **ἀπολέσασά σε**· ὁ λόγος διακοπεῖς ὑπὸ τῆς Ἴφιγ. 1441, συνεχίζεται ἐν 1442, ἀφ' οὗ ἡ σύνταξις μετεβλήθη: ἀντὶ **ἀπολέσασά σε πενήθσω**. **οὐ σύ γε** (ἀπώλεσας). **κατ' ἐμὲ** = ἐξ αἰτίας μου. **ἦμιστα** (δεῖ πενήθῃν) = ἐλάχιστα, οὐδαμῶς. **χώννυται τύμβος** = ἐγείρεται τάφος. **νομίζεται** = συνηθίζεται, συνηθῶς ἐγείρεται. **βωμός θεᾶς τῆς Διὸς κόρης** (ἔσται) **μοι μνήμά γε** = ναί (λέγω εὖ) ὡς **εὐτυχοῦσα Ἑλλάδος τ'** **εὐεργέτις** = διότι καὶ ἡ τύχη μου εἶναι λαμπρὰ καὶ γίνομαι καὶ εὐεργέτις τῆς Ἑλλάδος. Πράγματι θὰ εὐεργετήσῃ τὴν Ἑλλάδα, διότι καὶ τὸν ἀπόπλουν θὰ διευκολύνῃ καὶ θὰ τὴν ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὰς ὕβρεις τῶν βαρβάρων διὰ τῆς αἰτίας ἐκβάσεως τοῦ πολέμου.

1448 - 1457. **σέθεν** = **σοῦ** = περὶ σοῦ ἢ **κασιγνήταισι σοῦ** = εἰς τὰς ἀδελφάς σου. **ἐξάπτω** = περιβάλλω. **χαίρειν γε** = ναί, μάλιστα, χαιρετίσματα. **ἄνδρα**· κατηγ. προληπτικόν = ὥστε νὰ γίνῃ ἀνήρ. **προσελκομαι** = περιπύσσομαι. **ὄσον εἶχες** = ὄσον ἠδύνασο. **ἔστι (τι) ὃ τι δρῶσα κατ'** **Ἄργος φέρω σοι χάριν** = σὲ εὐχαριστῶ. **πατέρα τὸν ἄμὸν μὴ στύγει πόσιν τε σόν'** ἢ κόρη ἀμνησίκακος ἐν τῇ εὐγενεῖα τῆς. Σημείωσον τὴν παρήχησιν τοῦ **τ**. **δεινούς ἀγῶνας διὰ σὲ δεῖ κείνον δραμεῖν**· ὑπαινίσσεται τὸν φόνον τοῦ Ἀγ., εἰς ὃν θὰ προβῇ. **Ἑλλάδος**· ἐπίθετον. **δόλω δὲ** = ἀλλὰ δολίως. **ἀγεννώς** = πρόστυχα.

1458 - 1466. **εἶσιν ἄξων** = θὰ ἔλθῃ νὰ μὲ ὀδηγήσῃ. **πρὶν παράσσεσθαι κόμης** = πρὶν μὲ πιάσουν καὶ μὲ σίρουν ἀπὸ τὰ μαλλιά. **μὴ σύ γ' (ἴθι)**. **πέμπω** = συνοδεύω. **οὐ μὴ μόλω πάλιν** = ὀριστικῶς

δὲν θὰ γυρίσω· τὸ οὐ μὴ με ἄορ. ὑποτ. ἢ με μέλλ. ὀριστικῆς σημαίνει ἔντονον ἄρνησιν. (λείπω σε) εὖ κάξίως σχῆς = σταμάτα. μὴ με προλίπης = μὴ με ἀφήσης.

1467-1474. ἐπευφημήσατε παιᾶνα = ὑμνήσατε με παιᾶνα παιάν, ἄσμα πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος συνήθως. Ἐνταῦθα πρὸς τιμὴν τῆς Ἀρτεμίδος, ἵνα ἀποτραπῆ τὸ κακὸν (ἢ ἐν Εὐρίπω νηνεμία). τῆμῃ συμφορᾶ = τῇ ἐμῇ συμφορᾶ· δοτ. τῆς αἰτίας. εὐφημία = ἡ ἱερὰ σιγή. ἴτω = ἄς διαχυθῆ. ἐνάρχεσθω τις κανᾶ = ἄς κάμη ἀρχὴν τῆς ἱερᾶς τελετῆς ἀπὸ τὰ κάνιστρα. αἰθέσθω πῦρ = ἄς ἀναρριπίζεται τὸ πῦρ. προχύταις καθαρσίοισι (1112) ὄργ. ἐνδεξιούσθω βωμόν = ἄς περιέρχεται ὀλόγυρα τὸν βωμὸν τρέχων δεξιά. Ὁ θύων περιήρχετο τὸν βωμὸν ἄντιζων αὐτὸν με οὐλοχύτας καὶ με ἁγιασμόν, τρέχων δὲ πρὸς τὰ δεξιά. Ἡ Ἰφιγένεια ἀφῆκε τὰς τελευταίας παραγγελίας εἰς τὴν μητέρα καὶ παραγγέλλει νὰ ἐτοιμάσουν τὰ τῆς θυσίας.

1475 - 1509

1475-1486. ἐλέπτολις Ἰλίου καὶ Φρυγῶν = ἡ κυριεύουσα τὴν πόλιν τοῦ Φρυγικοῦ Ἰλίου. στέφρα περίβολα = στέφανοι περιβάλλοντες (τὴν κεφαλὴν). πλόκαμος ὄδε (πάρεσιν) = ἰδοὺ οἱ πλόκαμοί μου ἔτοιμοι διὰ τὴν στέφιν (μου) ἢ πρότασις κεῖται διὰ μέσου. χερνίβων τε παγᾶς (φέρετε) = ἁγιασμόν ἀπὸ ὕδωρ πηγῆς. ἐλίσσω Ἄρτεμιν = τιμῶ διὰ κυκλίων χορῶν περὶ τὸν βωμὸν τὴν Ἄρτεμιν. μάκαιρα, θηλ. τοῦ μάκαρ. εἰ χρεῶν· οἶονεὶ διαισιθάνεται τὴν λύσιν, ἣν παρασκευάζει ἡ θεά. Ἐπιστεύετο ὅτι οἱ μελλοθάνατοι εἶχον μαντικὴν δύναμιν. Σημειώσον τὸ πρῶτον ἐν τῷ δίδοτε-φέρετε, τὴν ἐπαναδίπλωσιν καὶ τὸ ἀσύνδετον ἐν τοῖς: ἀμφὶ ναὸν-ἀμφὶ βωμόν, ἐνδεικτικὰ τοῦ σφοδροῦ πόθου καὶ τῆς φλογεράς ἐπιθυμίας. θέσφατ' ἐξαλείψω = θὰ ἐξοφλήσω τὸν χρησμὸν σβήνουσα διὰ τοῦ αἵματός μου τὴν ὀφειλήν. αἷμασι θύμασί τε· ἐν διὰ δυοῖν = αἵματηρᾶ θυσία.

1487-1499. δίδωμι δάκρυα = προσφέρω δάκρυα. οὐ πρόπει (δακρύειν). ἰὼ ἰὼ = ἐμπρὸς ἐμπρὸς. συνεπαιδέτε = συνεπάδετε = ψάλλετε ὁμοῦ. Χαλκίδος ἀντίπορον = τὴν τιμωμένην πέραν τοῦ πόρου τῆς Χαλκίδος (ἐν Αὐλίδι). ἵνα = ὅπου. δόρατα, συνεκδ. τὰ ξύ-

λινα καράβια (πρβλ. δούρειος ἵππος— ἔρρει τὰ κᾶλα). δάια = δήια = τὰ πολεμικά· ἀναχρονισμός. μέμονε (μένω) = παραμένουν εἰς ἀδράνεια. δι' ἐμόν ὄνομα = διὰ νὰ τιμηθῇ τὸ ὄνομά μου. γὰ Πελασγία = γῆ Πελασγική, τὸ Ἄργος. Οἱ πρῶτοι κάτοικοι τοῦ Ἄργους ἔλεγετο ὅτι ἦσαν Πελασγοὶ καὶ αἱ λέξεις Ἄργος, Λάρισα εἶναι Πελασγικά. μᾶτερ = μῆτερ = πατρίς. Μυκηναῖαι τ' ἐμαὶ θεράπναι = καὶ σεῖς, Μυκῆναι, ἰδική μου κατοικία.

1500 - 1509. καλεῖς = ἐπικαλεῖσαι. πόλισμα = πόλις. Πόλισμα Περσέως αἱ Μυκῆναι, αἵτινες ᾠκίσθησαν κατὰ τοὺς μύθους ὑπὸ τοῦ Περσέως, ὅστις ἤγειρε τὰ τεῖχη αὐτῶν διὰ τῶν Κυκλάπων, οἱ ὁποῖοι ἐτείχισαν καὶ τὴν Τίρυνθα. πόνος = ἔργον. ἐθρέψατέ με = με ἐμεγαλώσατε. φάος = χαρά, σωτηρία· τὸ φάος τὸ λέγει με ὑπερηφάνειαν· φάος Ἑλλάδι = πρὸς εὐτυχίαν τῆς Ἑλλάδος. οὐκ ἀνάινομαι θανούσα· ἡ μετοχὴ κατηγορηματικὴ = δὲν μοῦ κακοφαίνεται ὁ θάνατος· οὐ μὴ λίπη σε (1465). λαμπαδοῦχος = ἡ ἔχουσα τὴν λαμπάδα τοῦ ἡλίου, ἡλιόφωτος. ἕτερον αἰῶνα καὶ μοῖραν οἰκήσομεν = ἄλλην ζωὴν καὶ μοῖραν θὰ περάσωμεν.

Τὸ τμῆμα 1475 - 1509 εἶναι λυρικὸν καὶ ἄδεται ὑπὸ τῆς Ἴφιγ. καὶ τοῦ Χοροῦ καὶ καλεῖται Κομμός, διότι ἐν θρήνοις ἐκόπτοντο τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ στήθος, ἄσμα θρηνώδες ἠδόμενον ἀμοιβαίως ὑπὸ τοῦ Χοροῦ καὶ τῶν ὑποκριτῶν πρὸ τοῦ θανάτου ἢ κατὰ τὸν θάνατον ἢ μετὰ τὸν θάνατον προσώπου.

Τὸ τμῆμα 1336 - 1509 εἶναι τὸ Ε' ἐπεισόδιον ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὴν Σ' πρᾶξιν σημερινῆς τραγωδίας. Ἐν τούτῳ ἡ πρᾶξις ἀκωλύτως βαίνει πρὸς τὴν λύσιν. Ἡ Ἴφ. λαμβάνει, πάσης προσοπαθείας ματαίας ἀποβάσης, τὴν κρίσιμον ἀπόφασιν νὰ δώσῃ τὴν ζωὴν τῆς ὑπὲρ τῆς πατρίδος. Θαυμάζομεν αὐτὴν καὶ ἐλεοῦμεν διὰ τὸν πρόωρον θάνατόν τῆς.

1510 - 1531

1510 - 1520. Ἡ σειρὰ ἴδεσθε τὰν Ἰλίου καὶ Φρυγῶν ἐλέπτολιν στείχουσαν (κατηγ. μετ.) βωμόν διαίμονος θεᾶς βαλομέναν (χρον. μτχ.) στέφρα ἐπὶ κᾶρα παγᾶς τε χερνίβων θανούσαν ῥανίσιν αἱματορρύτοις σφαγεῖσαν δέραν (= δέσπην)

εὐφυᾶ σώματος. διαίμων = αἱματηρός, αἱματοβαφής. ῥάνισιν αἱματορρύτοις = μέσα εἰς ῥαντίσματα αἱμάτων. σφαγεῖσαν, ὑποκ. Ἰφιγ. δέραν, φανερώνει τὸ μέρος μετὰ τὸ ὄλον. εὐφυῆς = εὐ πεφυκώς = ὡραῖος. Τῶν ἐφεξῆς ἡ σειρά: εὐδροσοὶ πατρῶι παγαὶ χέρι- νιβές τε μένουσί σε. παγαὶ χέρι- νιβές τε· ἐν διὰ δυοῖν. Ἡ ἐξηγή- σις: σὲ ἀναμένει ὁ πατήρ σου μὲ ἀγιασμὸν ἀπὸ δροσερὰ νερὰ πηγῆς.

1521-1531. κλήζω = κλειῖζω = ἀνυμῶ. ὡς ἐπ' εὐτυχεῖ πότμῳ = μὲ τὴν πεποιθήσιν ὅτι ὅλα θὰ ἔχουν εὐτυχή ἔκβασιν. βροτήσιος = βρότειος = ἀνθρώπινος. χαρεῖσα θύμασι βροτησίοις = ἡ ὁποία εὖρες εὐχαρίστησιν εἰς τὰς ἀνθρωποθυσίας. ἔδη = ἔδραι. δολόνετα = δολερά. Τὸ δολόνετα καθ' ὑπαλλαγὴν εἰς τὸ ἔδη ἀντὶ εἰς τὸ Τροίας = Τρώων. ἔδη δολόνετα Τροίας = εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς δολίας Τροίας. Ἡ σειρά τῶς ἐφεξῆς: δὸς Ἀγαμέμνονα ἀμφιθεῖναι κλει- νότατον στέφανον Ἑλλάσι λόγχαις κλέος τε ἀείμηστον ἀμφὶ ἐὸν κάρα (θεῖναι)· ἀμφιτίθημι = περιβάλλω. Ἑλλάσι· ἐπιθ. Ἑλ- λάσι λόγχαις = ἑλληνικαῖς λόγχαις = λόγχαις τῶν Ἑλλήνων. ἐὸν κάρα = ἑαυτοῦ κεφαλὴν.

Τὸ χορικὸν εἶναι ἴσως μονωδία τῆς Κορυφαίας συνοδευομένης ὑπὸ τοῦ ἀλητοῦ καὶ ἐπέχει θεοὺς Ε' στασίμου. Σημείωσον ὅτι αἱ ἔννοιαί του ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὸ ἄσμα τῆς Ἰφιγενείας, τὸ ὁποῖον αὐτὴ ἔφαλε προηγουμένως, ὅταν ἀπεχαιρέτιζε τὴν ζωὴν (στίχ. 1475-1499), πρβλ. 1510-1520 = 1475-1487 καὶ 1521-1531 = 1491-1497. Ὁ Χορὸς μὲ τὴν φαντασίαν προτρέχων μεταφέρεται εἰς τὴν πλήρωσιν τῆς θυσίας, τὴν ὁποίαν φαντάζεται τελεσεῖσαν, ἐν στίχ. δὲ 1518 παρακολουθεῖ τὴν πραγματικότητα εὐχόμενος εἰς τὴν Ἀρτεμὶν νὰ δώσῃ εἰς τὸν στρατὸν εὐπλοῖαν καὶ κλέος ἀείμηστον εἰς τὸν Ἀγαμέμνονα.

1532 - 1629

1532-1539. φθογγή = φωνή. ταρβέω = φοβοῦμαι. κάκπεπλη- γμένη = καὶ ἐκπεπληγμένη = τρομαγμένη. δεινά = παράδοξα, κατα- πλεκτικά· διὰ τοῦ μὲν οὖν ἐπανορθῶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἡ Κλυτ. εἶπε πρὸς τὸν Ἄγγελον. μή τιν' ἄλλην ξυμφορὰν ἤκης φέρων = ὄχι συμφορὰν, ἀντιθέτως. μέλλω = βραδύνω.

1540 - 1550. **πάν πεύσει σαφῶς** = ὅλα θὰ μάθης λεπτομερῶς. Ἡ σαφήνεια εἶναι ἀρετὴ τῶν ἀγγελικῶν ῥήσεων. **σφάλλεται γνώμη** = σφάλλει ἢ μνήμη. **ταράσσω γλώσσαν** = μεπερδεύω τὴν ἐκθεσιν. **λείμαξ θ.** = λειμών. **ἄλλος λείμακός τε** = ἐν διὰ δυοῖν. **σύλλογος στρατεύματος** = ὁ ὠρισμένος διὰ συγκέντρωσιν τοῦ στρατεύματος τόπος· ὁ σύλλογος εἶναι ἢ ὄμηρ. **ἀγορή. κάμπαιιν = και ἔμπαιιν** = πρὸς τὰ ὀπίσω. **προῆκε** (προῖημι) = ἔχυσε δάκρυα. **ὀμμάτων προθεῖς πέπλον** = ἀφ' οὗ ἔθεσε πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν πέπλον. Οὕτως εἶχεν εἰκονίσει τὸν Ἁγ. ὁ ζωγράφος Τιμάνθης. Ἄντίγραφον τῆς εἰκόνας αὐτοῦ εἶναι ἢ ἐν Πομπηία εὐρεθεῖσα τοιχογραφία.

1551 - 1562. **πάρεμί σοι** = εἶμαι εἰς τὴν διάθεσίν σου. **θῦσαι (ὑμᾶς) ἄγοντας πρὸς βωμόν, εἶπερ τόδε ἐστὶ θέσφατον. τόδε, τὸ θῦσαι. θέσφατον** = γραμμένον ἀπὸ τὴν θεάν. **τούπ' ἐμέ** = τὸ ἐπ' ἐμέ = ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἐμέ **τύχοιτε νικηφόρου δορός** = εἶθε νὰ διεξαγάγητε νικηφόρον πόλεμον. **πατρίδα γῆν** = πατρικὴν γῆν = πατρίδα. **πρὸς ταῦτα** = ἀπέναντι τούτων, κατ' ἀκολουθίαν τῆς ἀποφάσεώς μου ταύτης, ὅθεν. **μή τις** = μηδεὶς Ἀργείων (ψαύση ἐμοῦ). **σιγῇ** = ἀδιαμαρτυρητῶς, ἄνευ ἐκδηλώσεων ἀγωνίας ἢ ἄλλους. **εὐκαρδίως** = μὲ γενναίαν καρδίαν. **ἀρετῇ** = εὐγένεια.

1563 - 1567. **ῶ τόδ' ἦν μέλον** (= ἔμελε) = ὅστις εἶχεν αὐτὴν τὴν φροντίδα, αὐτὸ τὸ καθήκον. **ἀνεῖπε** ἀόρ. τοῦ ἀναγορευῶ = κηρύττω. **ἀνεῖπε εὐφημίαν και σιγῇν** = ἐν διὰ δυοῖν = ἐκήρυξε νὰ τηρήσῃ ὁ στρατὸς ἱερὰν σιγῇν. **χρυσήλατον κανοῦν** = κἀνιστρον ἐκ χρυσοῦ σφυρηλάτου. **χειρὶ σπάσας** = ἀνασύρας διὰ τῆς χειρός. **κολεῶν ἔσωθεν** = ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸν τῆς ξιφοθήκης· **κολεὸς** ἀρσ. = ἡ θήκη τοῦ ξίφους.

1568 - 1576. **λαβὼν κανοῦν χέρνιβάς τε** = ἀφ' οὗ ἔλαβε κἀνιστρον μὲ κριθάλευρα καὶ ἀγιασμὸν συγγρόνως. **ἔθρεξε, ἀόρ.** τοῦ τρέχω. **θηροκτόνε** ἢ Ἄρτεμις ὡς θεὰ τῆς φύσεως εἶναι καὶ κυνηγὸς τῶν ἀγρίων θηρίων. **τὸ λαμπρὸν εἰλίσσουσ'** ἐν εὐφρόνῃ φάος = περιφέρουσα τὸ λαμπρὸν φῶς (τῆς σελήνης) κατὰ τὴν νύκτα. Γραφικὴ εἰκὼν τῆς τροχιάς τῆς σελήνης. Ἡ Ἄρτεμις ὡς ἀδελφὴ τοῦ Ἀπόλλωνος εἶναι καὶ προσωποποιία τῆς σελήνης. **ἄχραντον αἶμα καλλιπαρθένου δέξης** = ἀμόλυντον αἶμα λαμποῦ ὡραίας παρθένου. **ἀπήμων**

πλοῦς νεῶν = ἀπόπλους τῶν πλοίων ἀβλαβής, ἀνευ ζημιῶν (ἀπῆμα, πάσχω).

1577-1589. ἐς γῆν· ἀνάφερε εἰς τὸ βλέπων· καθ' ἦν στιγμὴν ὁ ἱερεὺς αἶρει τὴν κοπίδα, πάντες νεύουσιν εἰς τὴν γῆν. ἱερεὺς, διάφορος τοῦ Κάλχαντος. ἐπηύξατο = ἀνέπεμψεν εὐχὴν. ἐπεσκοπεῖτο = παρετήρει μὲ προσοχὴν. ἵνα πλήξειεν ἄν = εἰς ποῖον μέρος θὰ ἦτο δυνατόν νὰ κτυπήσῃ. ἐμοί... φρενί· ἐπιμερισμός· εἰσήει ἄλλος ἐμοί φρενί = ἠσθάνετο πόνον ἢ καρδία μου. κάστην νενευκῶς = καὶ ἔστην (ἔσάθη) κλινὰς τὴν κεφαλὴν εἰς τὴν γῆν. θαῦμα δ' ἦν αἴφνης ὄραν = ἀλλὰ ἔξαφνα ἐπρόβαλεν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μας θαῦμα. Ὁ Εὐριπίδης κατὰ τὴν συνήθειάν του λύει τὴν πλοκὴν του διὰ τοῦ ἀπὸ μηχανῆς θεοῦ. πληγῆς κτύπον = τὸν κρότον τοῦ κτυπήματος. πᾶς τις ἦσθετο σαφῶς = πάντες ἤκουσαν εὐκρινῶς· κτύπος τῆς κοπίδος ἠκούσθη εὐκρινῶς διὰ τὴν κρατοῦσαν βαθεῖαν σιγὴν. τὴν παρθένον οὐκ εἶδεν οἱ γῆς εἰσέδου, πρόληψις = οὐκ εἶδεν οἱ γῆς εἰσέδου παρθένος· οἱ γῆς = εἰς ποῖον μέρος τῆς γῆς κατεχωνιάσθη ἢ παρθένος· εἰς τὸν οὐρανὸν δὲν ἐφάνη, ἐπὶ τῆς γῆς δὲν ἐφάνη, ἄρα θὰ κατεχωνιάσθη. ἐπήχησε στρατός· ὁ στρατὸς ἐπανέλαβε τὴν βοὴν (βοᾷ δ' ἱερεὺς). εἰσιδόντες· ἀνάφερε εἰς τὸ στρατός· ὁ στρατὸς περιληπτικόν. φάσμα = φαινόμενον, θαῦμα. ἄελπτον = ἀπροσδόκητον, ἀφάνταστον. οὐ γὰρ μὴδ' ὀρωμένου πίσιτι παρῆν = τὸ ὁποῖον μάλιστα καὶ ἂν ἔβλεπε κανεὶς, ἦτο ἀδύνατον νὰ τὸ πιστεύσῃ. ἰδεῖν μεγίστη = μεγίστη εἰς τὴν θέαν. διαπρεπῆς τε τὴν θέαν = ὑπέροχος εἰς τὴν θεωρίαν. ἄρδην = καθ' ὀλοκληρίαν.

1590-1601. κὰν τῷδε = καὶ ἐν τῷδε = ἐν μέσῳ τῆς γενικῆς αὐτῆς καταπλήξεως. πῶς δοκεῖς; = τί φαντάζεσαι; ἢ πρότασις κεῖται παρενθετικῶς εἶναι εἰρημένον ἐκ τῆς δημοτικῆς γλώσσης. κοίρανος = στρατηγός. θυσιά = τὸ θῦμα· τὸ ἀφρηημένον ἀντὶ τοῦ συγκεκριμένου. προϋθῆκεν βωμίαν = ἔρριψεν ἔμπρὸς ἐπὶ τοῦ βωμοῦ. ὄρειδρόμος = ὄρεσίβιος. ταύτην μάλιστα τῆς κόρης ἀσπάζεται· σημείωσον τὴν σύμπτυξιν τῶν δύο συντάξεων: ταύτην ἀσπάζεται μάλιστα καὶ ταύτην ἀσπάζεται μᾶλλον τῆς κόρης = ταύτην προτιμᾷ κατ' ἔσοχὴν, περισσότερο ἀπὸ τὴν κόρην. εὐγενεῖ φόνῳ = φόνῳ εὐγενοῦς θύματος. Ἰλίου ἐπιδρομᾶς = ἐστρατεῖαν ἐναντίον τοῦ Ἰλίου. πρὸς

ταῦτα = κατ' ἀκολουθίαν τούτων. **αἴρω θάρσος** = παίρνω θάρσος, ἀναθαροῦ. **οἶδμα Αἰγαῖον** = τὰ κύματα τοῦ Αἰγαίου.

1602-1603. **Ἥφαιστος** = τὸ πῦρ. **τὰ πρόσφορα ἠΰξατο** = ἀνέπεμψε τὴν κατάλληλον εὐχήν.

1604-1608. **ὥστε φράσαι** ἐν σημασίᾳ τελικῆ. **μοῖραν** = καλὴν μοῖραν. **ἄφθιτος** (ἄ-φθίνω) = αἰώνιος. **παρῶν—ὄρων**, αἰτιολ. μετχ. χρόνου παρατ. Τονίζει τὴν αὐτοψίαν τοῦ πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς ἀξιοπιστίας του. **ἀπέπτατο** = ἀνελήφθη. **σαφῶς** = ὀλοφάνερα.

1609-1612. **ἀφαίρει λύπης** (γεν. διαρκ.) = κάμνε ἀβαρίαν εἰς τὴν λύπην καὶ **πόσει πάρες χόλον** = καὶ παράτησε τὴν ἐναντίον τοῦ συζύγου σου ὀργήν· **πάρες** ἄορ. τοῦ **παρήμι** = ἐὼ **παριέναι** = ἀφήνω νὰ περάσῃ = παραιτῶ, παρατῶ. **ἀπροσδόκητα τὰ θεῶν βροτοῖς** = οἱ θεοὶ δίδουν εἰς τοὺς ἀνθρώπους ὅ,τι δὲν περιμένουν.

1613-1614. **σὸν τέκος φράζει** (εἰδοποιεῖ) **μένειν ζῶν ἐν θεοῖσι**.

1615-1618. **τοῦ** (= **τίνος**) **θεῶν γέγονας κλέμμα;** = ποῖος θεὸς σὲ ἔχει κλέψει; **πῶς σὲ προσείπω** = πῶς νὰ σὲ ὀνομάσω; ζῶσαν ἢ νεκράν; **πῶς δ' οὐ φῶ** = πῶς δὲ νὰ μὴν εἶπω, νὰ μὴν πιστεύσω; **τούσδε μύθους μάτην παραμυθῆσθαι** = ὅτι οὗτοι ἐδῶ οἱ λόγοι εἶναι ψευδεῖς πλασθέντες πρὸς παρηγορίαν μου· **μάτην** = ψευδῶς. **ὥς**· τελικὸς σύνδ. **πένθους λυγροῦ** = ἀπὸ τὸ φαρμακερὸν πένθος. **σοῦ**· γεν. ἀντικ. εἰς τὸ πένθος.

1619-1626. **καὶ μὴν** = καὶ ἰδοῦ, ἀλλ' ἰδοῦ. Διὰ τῆς φράσεως ταύτης προαγγέλλεται ἡ πάροδος προσώπου. **θυγατρὸς οὕνεκα** = ὅσον (ἐξαεῖται) ἀπὸ τὴν θυγατέρα μας. **ὄντως** = πραγματικῶς. **ἔχει ὀμιλίαν ἐν θεοῖς** = ζῆ ἐν ἀναστροφῇ μὲ τοὺς θεοὺς. Ὁ Ἄγ. βεβαίως τὰ τοῦ Ἀγγέλου. **μόσχος**· ὁ Ὁρέστης. **πρὸς πλοῦν ὄρα** = ἔχει τὴν προσοχήν του εἰς τὸν πλοῦν. **χρόνια τάμά σοι προσφθέγματα Τροίηθεν ἔσται** = μετὰ πάροδον μακροῦ χρόνου θὰ σὲ χαιρετίσω κατὰ τὴν ἐκ τῆς Τροίας ἐπάνοδόν μου. **γένοιτό σοι καλῶς** = ὑγίανε.

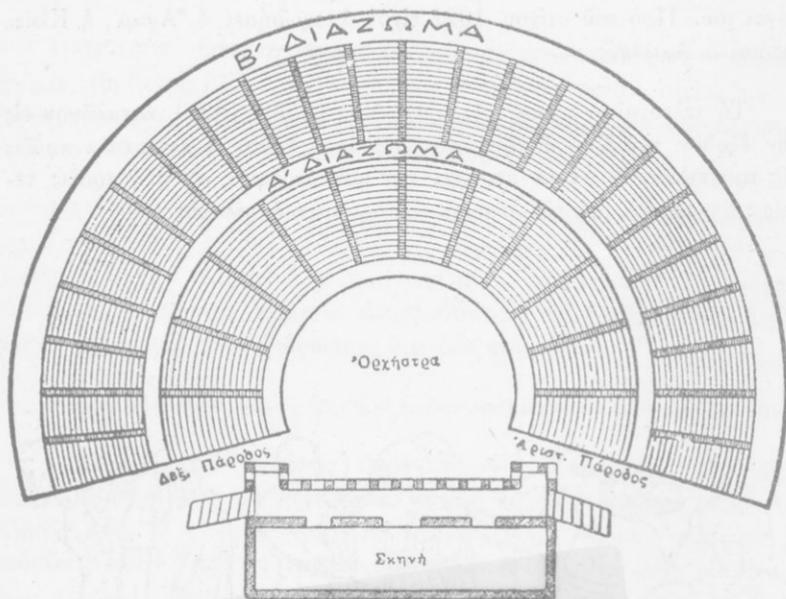
1627-1629. **χαίρων** = μὲ τὸ καλὸ, ὑγιῆς. **ἰκοῦ** = ἐλθέ. **ἐπά-
νηκε** = ἐπάνελθε. **σκῦλα** = τὰ ὄπλα φονευθέντος πολεμίου.

Λέγον ταῦτα ὁ Χορὸς ἐξέρχεται ἐκ τῆς ὀρχήστρας· εἶναι οἱ ἐξόδιοι
λόγοι του. Πρὸ τοῦ στίχου 1622 εἶχον ἀποχωρήσει ὁ Ἄγαμ., ἡ Κλυτ.,
ὡς καὶ ὁ Ἀχιλλεύς.

Τὸ τελευταῖον μέρος τῆς τραγωδίας (1532-1629), καταλήγον εἰς
τὴν ἐξοδὸν τοῦ Χοροῦ, καλεῖται Ἔξοδος. Εἶναι ἡ τελευταία πράξις
τῆς τραγωδίας, ἡ ὁποία περιέχει τὴν καταστροφὴν, ἐν ἣ ἡ πράξις τε-
λείως περαίνεται διὰ τῆς λύσεως τῆς δραματικῆς πλοκῆς.

Ἡ θυσία τῆς Ἰφιγενείας.

Ἄρχαιον Θέατρον.

024000018135

Ἐπιμελητής ἐπὶ τῶν τυπογραφικῶν δοκιμῶν
ὁ φιλόλογος ΝΙΚ. Ε. ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ

Στοιχειοθεσία, ἐκτύπωσης καὶ βιβλιοδεσία
Τυπογραφεῖον "ΕΣΤΙΑ",

1500/79

